

REACTUALIZARE PUG ȘI RLU COMUNA IARA, JUDEȚUL CLUJ

MEMORIU GENERAL

FIȘA PROIECTULUI

Denumirea proiectului:

REACTUALIZARE PLAN URBANISTIC GENERAL ȘI REGULAMENT LOCAL DE URBANISM, COMUNA IARA, JUD. CLUJ

Beneficiar:

PRIMĂRIA COMUNEI IARA

Str. Principală nr. 282, sat Iara, județ Cluj

Proiectant general:

SC ECO MAPS SRL – CLUJ

Director General ing. CĂLIN ROMAN

Șef de proiect arh. LAURA BAURDA

Proiectanți:

arh.	MIHAI MARTIN
dr. geograf	ANA-MARIA CORPADE
geograf	DANIELA ROMAN
ing.	ADRIAN PODARU
dr. geograf	CRISTINA VÎRTAN
dr. economist	MARIUS CRISTEA

A series of handwritten signatures in blue ink, corresponding to the names listed in the project team list: Mihai Martin, Ana-Maria Corpade, Daniela Roman, Adrian Podaru, Cristina Vîrtan, and Marius Cristea.

Contract nr.: 4 / 2015

Proiect nr.: 7 / 2015

Volum I: **MEMORIU GENERAL**

Cluj-Napoca, februarie 2024

1. INTRODUCERE	7
1.1. Date de recunoaștere a documentației	7
1.2. Obiectul lucrării	7
• Solicitări ale temei-program:	7
• Principalele obiective:	7
• Prevederi ale programului de dezvoltare a localităților:.....	8
• Ediții anterioare ale PUG:	8
1.3. Surse documentare	8
• Lista studiilor și proiectelor elaborate anterior PUG:	8
• Lista studiilor de fundamentare întocmite concomitent cu PUG:.....	9
• Date statistice analizate în cadrul PUG:.....	9
• Suportul topografic al PUG:	9
• Bibliografie	10
2. STADIUL ACTUAL AL DEZVOLTĂRII	12
2.1. Date generale; evoluția localităților	12
• Așezarea geografică.....	13
• Istoric	15
• Evoluția localităților	39
• Dinamica populației din perspectivă istorică	40
2.2. Elemente ale cadrului natural	48
• Localizare	48
• Geologia	49
• Relieful.....	54
• Solurile.....	58
• Hidrografia	65
• Clima.....	69
• Impactul schimbărilor climatice	72
• Vegetația.....	76
• Fauna.....	77
• Zone naturale protejate.....	77
• Zone naturale protejate de interes județean:	80
2.3. Relații în teritoriu și optimizarea acestora	81
• Implicații directe în modul de amenajare a teritoriului și de dezvoltare	81
• Relații cu exteriorul	82
• Relații în teritoriul administrativ	83
• Optimizarea relațiilor în teritoriu	84

2.4. Activități economice și perspective de dezvoltare	85
• Industria și comerțul.....	85
• Agricultură.....	88
• Silvicultura	97
• Turismul.....	98
• Disfuncționalități.....	101
• Propuneri de dezvoltare.....	101
2.5. Populația. Elemente demografice și sociale	103
• Evoluția populației.....	103
• Structuri demografice.....	104
• Structura populației pe grupe de vârstă	104
• Structura etnico-confesională a populației	106
• Evoluția populației și prognoze demografice.....	107
• Situația fondului locativ	110
• Disfuncționalități.....	117
• Priorități.....	117
2.6. Circulația și propuneri de organizare	118
• Circulația rutieră.....	118
• Disfuncționalități.....	122
• Propuneri de organizare a circulației.....	122
2.7. Bilanțuri teritoriale. Intravilan existent și propus	123
• Bilanțul pe trupuri și localități	123
• Extinderi / excluderi propuse.....	127
• Bilanțul pe localități și zone funcționale.....	131
2.8. Zone cu riscuri naturale și măsuri propuse	145
• Metodologia de realizare a hărților de risc	145
• Procese generatoare de risc geografic	148
2.9. Echipare edilitară existentă și propuneri de dezvoltare	155
• Situația echipării edilitare	155
• Propuneri de dezvoltare a echipării edilitare	161
• Energia regenerabilă.....	161
2.10. Probleme de mediu. Protecția mediului	163
• Calitatea componentei biotice.....	164
• Procese generatoare de poluare și măsuri de protecție.....	165
• Zone naturale protejate:.....	165
• Patrimoniul cultural	166

• Patrimoniu arheologic	171
• Patrimoniu arhitectural	177
2.11. Disfuncționalități la nivelul teritoriului comunei.....	223
2.12. Diagnosticul prospectiv.....	229
• Prognoza demografică.....	229
• Prognoza socio-economică.....	232
• Tendințe privind conectivitatea și echiparea tehnică a teritoriului în comună	234
• Tendințe privind mediul natural și patrimoniul cultural	234
2.13. Necesități și opțiuni ale populației.....	236
• PUG - Instrument de implementare a politicilor de dezvoltare locală.....	236
• Domeniile strategice ale dezvoltării locale	236
• Actorii implicați în procesul de implementare a PUG	236
• Etape relevante ale PUG care solicită consultarea cetățenilor	237
• Modalități de implicare a cetățenilor.....	237
2.14. Sinteză studii fundamentare	239
2.15. Peisajul cultural ca parte componentă a peisajului geografic	246
• Priorități strategice	246
• Conservarea zonelor de peisaj cultural și promovarea culturii tradiționale	246
• Protejarea unor suprafețe din extravilan (terenuri agricole valoroase, păduri, oglinzi de apă, etc.),.....	247
• Zona de peisaj rural etno-cultural din intravilan	247
2.16. Reglementări urbanistice, zonificare.....	251
• Zone naturale protejate:.....	251
• Zone de protecție a monumentelor istorice:.....	252
• Zone de protecție sanitare cu regim sever:.....	252
• Zone de protecție sanitare între locuințe și alte funcțiuni:	253
• Zone de protecție față de construcții și culoare tehnice:	253
• Zone cu interdicție definitivă de construire:.....	253
• Zone cu interdicție temporară de construire:.....	254
• Zone și subzone funcționale	254
2.17. Obiective de utilitate publică.....	256
• Identificarea tipului de proprietate asupra terenurilor	257
• Determinarea circulației juridice a terenurilor:	259
3. STRATEGIA DE DEZVOLTARE SPAȚIALĂ A COMUNEI IARA	261

3.1. Viziunea de dezvoltare spațială a comunei Iara.....	261
3.2. Prioritățile de dezvoltare spațială ale comunei Iara	261
3.3. Planul de acțiune pentru implementare PUG.....	266
3.4. Programul de investiții publice al PUG	286
3.5. Corelarea programului de investiții publice al PUG Comuna Iara cu cele preconizate de UAT învecinate.....	291
4. ANEXE.....	293

1. INTRODUCERE

1.1. DATE DE RECUNOAȘTERE A DOCUMENTAȚIEI

Denumirea proiectului:

REACTUALIZARE PLAN URBANISTIC GENERAL ȘI REGULAMENT LOCAL DE URBANISM, COMUNA IARA, JUD. CLUJ

Satele: Iara, Făgetu Ierii, Surduc, Buru, Cacova Ierii, Mașca, Borzești, Ocolișel, Valea Vadului, Lungești, Măgura Ierii, Agriș, Valea Agrișului

Termen de valabilitate: 10 ani de la data aprobării cu HCL

1.2. OBIECTUL LUCRĂRII

- **Solicitări ale temei-program:**

- a) culegerea de date și informații privind situația existentă și potențialul socio-economic al localităților componente ale comunei:
 - reactualizarea datelor și a planurilor;
 - încadrarea în prevederile PATJ;
 - studiul relațiilor intra și intercomunale;
 - premise de dezvoltare (puncte tari și puncte slabe);
 - prezentarea situației existente.
- b) actualizarea intravilanelor satelor componente, pe baza hărților de risc:
 - evoluția / dinamica;
 - tendințele actuale;
 - zonificarea teritoriului în funcție de riscurile geografice.
- c) întocmirea Planului Urbanistic General pentru toate localitățile comunei
 - disfuncționalități și priorități;
 - propuneri și reglementări – zonificare funcțională;
 - obiective de utilitate publică și circulația terenurilor;
 - echiparea tehnico-edilitară.
- d) structurarea Regulamentului Local de Urbanism:
 - sinteza informației și a datelor pentru elaborarea regulamentului;
 - ierarhizarea priorităților de acțiune.

- **Principalele obiective:**

- optimizarea relațiilor localităților cu teritoriul lor administrativ și județean;
- valorificarea potențialului natural, economic și uman;
- stabilirea modului de utilizare a terenurilor și condițiilor de conformare a construcțiilor;
- stabilirea și delimitarea:
 - zonelor funcționale;

- zonelor construibile;
 - zonelor cu interdicție temporară sau definitivă de construire;
 - zonelor protejate / de protecție;
 - organizarea și dezvoltarea căilor de comunicații;
 - modernizarea și dezvoltarea echipării edilitare;
 - identificarea proprietății terenurilor;
 - identificarea obiectivelor de utilitate publică;
 - realizarea suportului reglementar – RLU;
- **Prevederi ale programului de dezvoltare a localităților:**
 - solicitări privind alocarea de terenuri suplimentare pentru locuințe și funcțiuni complementare, instituții/servicii publice, unități turistice/de agrement, spații verzi, unități agro-industriale, gospodărie comunală;
 - extindere rețele tehnico-edilitare;
- **Ediții anterioare ale PUG:**
 - Schițe de sistematizare, elaborate de I.P.C. Cluj;
 - PUG etapa I – stabilire intravilan, comuna Iara, elaborat de SC Institut Proiect Cluj SA, 1994.
 - PUG Iara, elaborat de SC Experiment Proiect SRL, 1999

1.3. SURSE DOCUMENTARE

- **Lista studiilor și proiectelor elaborate anterior PUG:**
- PATJ Cluj – Sinteza studiilor, elaborat de SC Interproiect SRL Cluj, 1996;
- PATZ Munții Apuseni – Sinteza studiilor, elaborat de SC Interproiect SRL Cluj, 1996;
- PATJ Cluj – Strategii și scenarii de dezvoltare – Valorificarea potențialului natural, economic, cultural și protecția mediului, elaborat de SC Experiment Proiect SRL Cluj, 1997;
- PATZ Munții Apuseni – Strategii și scenarii de dezvoltare – Valorificarea potențialului natural, economic, cultural și protecția mediului, elaborat de SC Experiment Proiect SRL Cluj, 1997;
- Dezvoltarea rurală în România – Program Phare, 1998;
- Studiu privind capacitățile optime de producție în Băișoara – Lita – Cacova Ierii, elaborate de I.C.P.M.S.N. Cluj-Napoca, 1985;
- Lucrare pentru menținerea capacității la E.M. Băișoara, la minereu de fier, elaborat de de I.C.P.M.S.N. Cluj-Napoca, 1990;
- PUG etapa I – stabilire intravilan, comuna Iara, elaborat de SC Institut Proiect Cluj SA, 1994;
- S.F. – Alimentarea cu gaz a localităților comunei Iara;
- PATJ Cluj – Sinteza studiilor, elaborat de SC Interproiect SRL Cluj, 1996;

- PATZ Munții Apuseni – Sinteza studiilor, elaborat de SC Interproiect SRL Cluj, 1996;
- PATJ Cluj – Strategii și scenarii de dezvoltare – Valorificarea potențialului natural, economic, cultural și protecția mediului, elaborat de SC Experiment Proiect SRL Cluj, 1997;
- PATZ Munții Apuseni – Strategii și scenarii de dezvoltare – Valorificarea potențialului natural, economic, cultural și protecția mediului, elaborat de SC Experiment Proiect SRL Cluj, 1997;
- Dezvoltarea rurală în România – Program Phare, 1998.
- Programul de dezvoltare rurală 2007-2013.

- **Lista studiilor de fundamentare întocmite concomitent cu PUG:**

- Reambulare topografică;
- Condiții geotehnice și hidrogeologice;
- Protecția mediului natural și construit;
- Procesele generatoare de riscuri geografice;
- Infrastructura tehnico-edilitară;
- Tipuri de proprietate;
- Activități economice;
- Socio-demografia;
- Ancheta socială;

- **Date statistice analizate în cadrul PUG:**

- Direcția Județeană de Statistică Cluj;
- Consiliul Județean Cluj;
- OCPI Cluj;
- Primăria Iara;
- Ministerul Mediului (pt. siturile din rețeaua Natura 2000);
- Direcția Apele Române Mureș;
- CIMEC;
- Repertoriul arheologic al județului Cluj.

- **Suportul topografic al PUG:**

- Hărți, scara 1 : 5.000 și 1 : 25.000, sursa Consiliul Local Iara;
- Ortofotoplanuri, în sistem de proiecție Stereo 70;
Elementele preluate de pe hărțile topografice au fost reactualizate, conform situației existente, în anul 2015 și completate pe parcursul desfășurării proiectului.

• Bibliografie

- Balintoni, Ioan (1997), Geotectonica terenurilor metamorfice din România, Editura Carpatica, Cluj-Napoca;
- Bărbulescu, C., Motca, Gh. (1987), Pajiștile de deal din România, Ed. Ceres, București.
- Busuioc A. și Von Storch (1996 a), *Changes in the winter precipitation in Romania and its relation to the large scale circulation*, Tellus 48 A, 538-552;
- Busuioc A., Caian M., Bojariu R., Boroneanț C., Cheval S., Baciuc M., Dumitrescu A., (2009), *Scenarii de schimbare a regimului climatic în România în perioada 2001-2030*, Administrația Națională de Meteorologie, București;
- Busuioc A., Caian M., Cheval S., Bojariu R., Boroneanț C., Baciuc M., Dumitrescu A., (2010), *Variabilitatea și schimbarea climei în România*, Pro Universitaria Press, București;
- Busuioc A., Dumitrescu Al. Soare E., Orzan A. (2007), *Summer anomalies in 2007 in the context of extremely hot and dry summer in Romania*, Romanian Journal of Meteorology, vol. 1. No 1-2, 1-17;
- Ciucur Dumitru, Gavrilă Ilie, Popescu Constantin, (2001), Economie, Manual universitar, Editura Economică, București;
- Ciupagea, D., Paucă, M., Ichim, Tr. (1970), *Geologia Depresiunii Transilvaniei*, Ed. Academiei R.S.R., București;
- Crețoiu, Gh., Cornescu V., Bucur, I., (2011), Economie, ed. a III-a, Editura C.H. Beck, București;
- Croitoru A.-E., Holobaca I.-H., Lazar C., Moldovan F., Imbroane A. (2012b), *Air temperature trend and the impact on winter wheat phenology in Romania*, Climatic Change, 111, p. 393–410, DOI: 10.1007/s10584-011-0133-6;
- Croitoru A.-E., Piticar A. (2013), *Changes in daily extreme temperatures in the extra-Carpathians regions of Romania*, International Journal of Climatology, 33, p. 1987-2001, doi: 10.1002/joc.3567;
- Croitoru A.-E., Piticar A., Dragotă C.-S., Burada C.D., (2013c). *Recent changes in reference evapotranspiration in Romania*, Global and Planetary Change, 111:127–132. doi:10.1016/j.gloplacha.2013.09.004;
- Croitoru A.-E., Piticar A., Imbroane A.M., Burada D.C., (2013b), *Spatiotemporal distribution of aridity indices based on temperature and precipitation in the extra-Carpathian regions of Romania*, Theoretical and Applied Climatology, 112, p. 597-607;
- Croitoru AE (2014), *Final report of the project Extreme weather events in Romania: heatwaves. Features, causes, impact* (grant GTC-34025);
- Csűrös, I. (1973), *Az Erdely – Mezőseg Elővilágarol*, Tudományos Könyvkiado, Bukarest;
- Drugescu, C. (1994), Zoogeografia României, Ed. ALL, București;
- Dușmănescu D., *Baze de date*, Editura Universității din Ploiești, 2005;
- Erdeli, G. (2009) – *Geografia populației mondiale*, Ed. Universitară, București;
- Gridan, Teofil (1983), Petrologia – știință a rocilor, Editura Albatros, București;
- Ianoș, Gheorghe (1999), Pedogeografie, Editura Mirton, Timișoara;
- Ilinca, N. (2008) - *Geografie umană: populația și așezările omenești*, Ed. CD Press, București;
- Ionescu, I., (2004), *Fotogrametrie inginerească*, Editura MatrixROM, București;
- Kearey, Philip (1996), Dictionary of Geology, Published by Penguin Books, London;

- Linder, L. (2003), *Digital Photogrammetry. Theory and Applications*. Springer Verlag Berlin Heidelberg New York;
- Lipsey, Richard G., Chrystal, Alec K., (1999), *Economia pozitivă*, Editura Economică, București;
- Lipsey, Richard G., Chrystal, Alec K., (2002) *Principiile economiei*, Editura Economică, București;
- Meszaros, Nicolae, Mac, Ioan (1995), *Paleogeografia României*, Cluj Napoca;
- Mihăilescu, V. (1969), *Geografia fizică a României*, Ed. Științifică, București;
- Mungiu-Pupazan C., Ilie Băbăiță, (2008), *Microeconomie*, Editura Academica Brâncuși, Târgu Jiu;
- Mutihac, Vasile (1990), *Structura geologică a teritoriului României*, Editura Tehnică, București;
- Neguț, S. (2011) – *Geografie umană*, Ed. Academiei Române, București;
- Pascu, M. (1983), *Apele subterane din România*, Ed. Tehnică, București;
- Pociovalișteanu, Diana-Mihaela, (2007), *Teorie economică generală. Elemente de microeconomie*, Editura Universitaria, Craiova;
- Popescu Constantin, Gavrilă Ilie, Ciucur Dumitru, (2005), *Teorie economică generală, Microeconomie*, Editura ASE, București;
- Posea, Grigore, Popescu, Nicolae, Ielenicz, Mihai (1974), *Relieful României*, Editura Științifică, București;
- Puiu, Ș (1980), *Pedologie*, Editura Ceres, București;
- Pușcariu-Soroceanu, Evd. et al. (1963), *Pășunile și fânețele din R.P.R.*, Ed. Academiei;
- Samuelson P., Nordhaus, W., (2001), *Economie*, Ed. Teora, București;
- Săndulescu, Mircea (1984), *Geotectonica României*, Editura Tehnică, București;
- Stiglitz, J., Walsh, C., (2005), *Economie*, Editura Economică, București;
- Suciu, Coriolan (1967), *Dicționarul istoric al localităților din Transilvania*, vol. I, A-M, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București;
- Surd, V. (2004) - *Geodemografie*, Universitatea Babeș Bolyai, Cluj-Napoca;
- Turdeanu, L., (1997), *Fotogrametrie analitică*, Editura Academiei Române;
- Ungureanu, A., Muntele, I. (2006) - *Geografia populației*, Ed. Sedcom Libris, Iași;
- Williams, Andrew, *O introducere în GIS*, Kingston College;
- Ujvari, I.(1972), *Geografia apelor României*, Editura Științifică, București;
- *** <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/>;
- ***1999, *Planul de Amenajare a Teritoriului Județului Cluj*;
- *** *Raportul IPCC 2021, Schimbări climatice*, disponibil la adresa: <https://www.ipcc.ch/2021/08/09/ar6-wg1-20210809-pr/>;
- ***1983, *Geografia României, Geografia Fizică*, vol I, Editura Acad. R.S.R., București;
- ***2008, *Clima României*, Administrația Națională de Meteorologie, Editura Academiei Române.

2. STADIUL ACTUAL AL DEZVOLTĂRII

2.1. DATE GENERALE; EVOLUȚIA LOCALITĂȚILOR

Amplasarea: **România, Regiunea de dezvoltare N-V, jud. Cluj**

Coordonate: **46°32'33"N, 23°30'09"E**

Suprafața teritoriului administrativ: **143,87 kmp**

Număr de localități: **13**

Reședința de comună: **sat Iara**

Populația totală stabilă (rezultate provizorii RPL 2011): **3889 locuitori**

Număr total clădiri (rezultate provizorii RPL 2011): **2012**

Număr total locuințe (rezultate provizorii RPL 2011): **2011**

Număr total gospodării (rezultate provizorii RPL 2011): **1575**

Anii primei mențiuni documentare a localităților comunei:

- Iara: **1288**
- Agriș: **1358**
- Borzești: **1351**
- Buru: **1470**
- Cacova Ierii: **1426**
- Făgetu Ierii: **1449**
- Lungești: **1954**
- Mașca: **1909**
- Măgura Ierii: **1733**
- Ocolișel: **1449**
- Surduc: **1426**
- Valea Agrișului: **1913**
- Valea Vadului: **1909**

Caracterul funcțional: **mixt:**

- **agro-zootehnic**
- **forestier**
- **industrial-extractiv**
- **turistic**

Zone naturale protejate în UAT Iara:

- ROSCI1253 „Trascău”, 6.28% ocupat din UAT;
- ROSPA0087 „Munții Trascăului”. 60,89%;
- Zone naturale protejate de interes județean:
 - 1. Defileul Arieșului, 2.3% – valoare mixtă
 - 2. Defileul Surduc, 1.4% – valoare mixtă
 - 3. Cheile Borzești, 0.5% – valoare peisagistică
 - 4. Cheile Ocolișel, 1.6% – valoare peisagistică

Monumente istorice clasate conform LMI 2015: **16 obiective**

- Situri arheologice categoria A: **1 obiectiv**
- Situri arheologice categoria B: **1 obiectiv**

- Ansambluri de arhitectură categoria B: **6 obiective**
- Monumente de arhitectură categoria B: **8 obiective**

- **Așezarea geografică**

Comuna Iara este situată în sud-vestul județului Cluj, la limita dintre Depresiunea Transilvaniei și Munții Apuseni. Face parte din zona Hășdate-Turda. Iara este comuna ce numără 13 sate și are aproape 14,38 kilometri pătrați, fiind una dintre cele mai mari comune din județ, sub aspectul întinderii teritoriale (locul 19). Depresiunea de contact Iara, care ocupă partea centrală și nordică a comunei, este sculptată în sedimente dominant paleogene ale “golfului Iara-Băișoara” și este conturată în amonte de defileul Surduc. Masivul Muntele Mare este prezent prin extremitatea estică a sa în zona Ocoliș, iar Munții Trascău sunt prezenți prin prelungirile din partea estică, sud-estică și sudică a comunei.

Transilvania este considerată de către mulți specialiști ca țara tuturor formelor de relief, de la câmpia joasă până la munții relativ înalți. Ea se înfățișează într-un peisaj natural deosebit de variat, complex și pitoresc. Faptul că s-au așezat oameni în această zonă întinsă a Apusenilor este urmarea simbiozei dintre aceștia și formele de relief, care le-au oferit cadrul și potențialul natural al unei dezvoltări socio-economice.

Relieful comunei Iara este foarte diversificat, de un pitoresc aparte, el constituind o importantă resursă turistică. Depresiunea Iara, în care se află localitatea de centru, este străjuită, de o parte și de alta, de Muntele Mare și de Dealul Agrișului. La rândul lui, Dealul Agrișului, de 801 metri, este una dintre culmile semețe ale zonei. Valea Ocolișelului este puternic adâncită (300-400 m), cu pante longitudinale mari (6-7 m/km) și numeroase rupturi de pante. Străbătând intercalațiile de calcare cristaline, apa a creat aici Cheile Ocolișelului. Relieful Munților Trascău este strâns legat de particularitățile litologice, căpătând adesea un caracter greoi, cu culmi rotunjite și văi care-l străbat, uneori, sub aspect de defileu (Defileul Surduc, Defileul Arieșului). Pe valea pârâului Borzești, relieful capătă un aspect neuniform, având formă de chei, cu fenomene exocarstice și numeroase rupturi sub formă de cascadă. Asemenea aspecte se întâlnesc și la coborârea de la Măgura Ierii spre Surduc. Relieful fluviatil este și el bine individualizat, zona fiind străbătută de Arieș, care are o vale adâncită, sub formă de defileu. Afluentul său principal este Iara, având o vale cu o luncă largă, pe alocuri mlăștinoasă, precum și terase supuse unor procese slabe de tasare, în aval de Surduc, având o vale adâncită sub formă de defileu. Dezvoltat este și relieful antropic, reprezentat prin cariere, halde de steril, etc. În cadrul carierei Făgetu Ierii sunt afectate arii extrem de extinse prin declanșarea unor alunecări masive de teren.

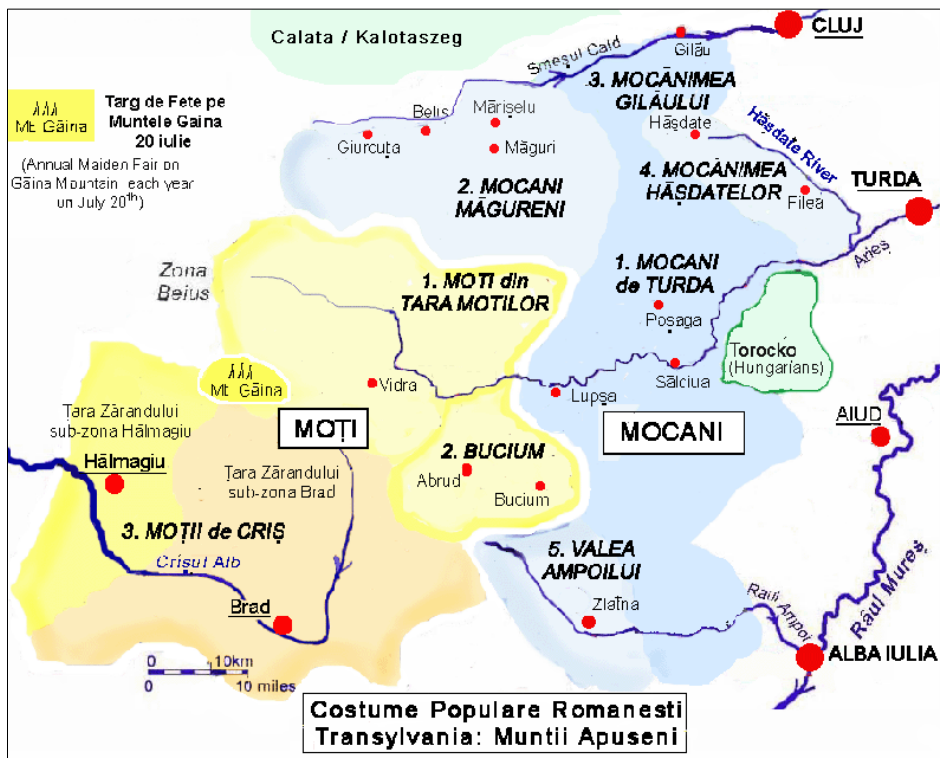
Din punct de vedere administrativ, comuna Iara se învecinează la N cu comuna Ciurila [CJ], la E cu comunele Petreștii de Jos [CJ] și Moldovenești [CJ], la S și S-V cu comunele Remetea [AB] și Ocoliș [AB] și la vest cu comuna Băișoara [CJ].

Figura 1 – Încadrarea Comunei Iara în Județul Cluj

Sursa: <https://ro.wikipedia.org/>

Figura 2 – Amplasarea comunei Iara în zona etnografică Munții Apuseni: Mocănimie

Sursa: <https://ro.wikipedia.org/>

- **Istoric**

Localitatea **Iara** este atestată documentar din anul 1288. În Evul Mediu erau două sate cu numele de Iara: Iara de Sus și Iara de Jos. Iara de Sus (prima localitate a comunei) era așezată în zona “Șesului Ierii”, spre satul Băișoara. În această parte se găsea și o mină de aur, numită multă vreme în perioada medievală “Kororonya Banya” sau mina lui Coroianu. La locul căruia i se zice “Groapa Papii” era deci Iara de Sus. Iara de Jos (Alsojara) este atestată documentar tot din anul 1288. De fapt, la 1288 apare în documente sub numele de Jara, în 1322 tot Jara.

În anul 1332, este amintit un Sacerdos de Jara (preot de Iara). În anul 1449 este pomenită Feljara și tot în același an Aljara. După 150 de ani, respectiv în 1599, sunt amintite ambele localități: Felso și Also Jara. În conscripția din 1733 apare doar denumirea Jara.

În conscripția lui Bucow la 1760, apare cu denumirea Alsojar. La 1417, cele două localități apar în alte documente scrise împreună „Iara et altera”, Iara și cealaltă Iara, la 1426 „Iara et Feljara”. În 1474 localității i se mai spunea „ Aurifodina in territoria possessionis”. Potrivit etimologiei acestui nume, un fapt este cert: denumirea are origine slavo-română.

Referitor la migrația slavilor în zonă, așezarea ar fi primit numele de la un oarecare Iaroslav, un om de vază, poate chiar stăpânul acestor locuri. Apar în unele documente din perioada 1562-1592 nume de proprietari ai satului Iara de Sus, ca de exemplu: Ianoș Varsolvi, Ianoș Lupsai (familie de români din Lupșa), Martin Hesati, Martin Tofanto, Dionine More.

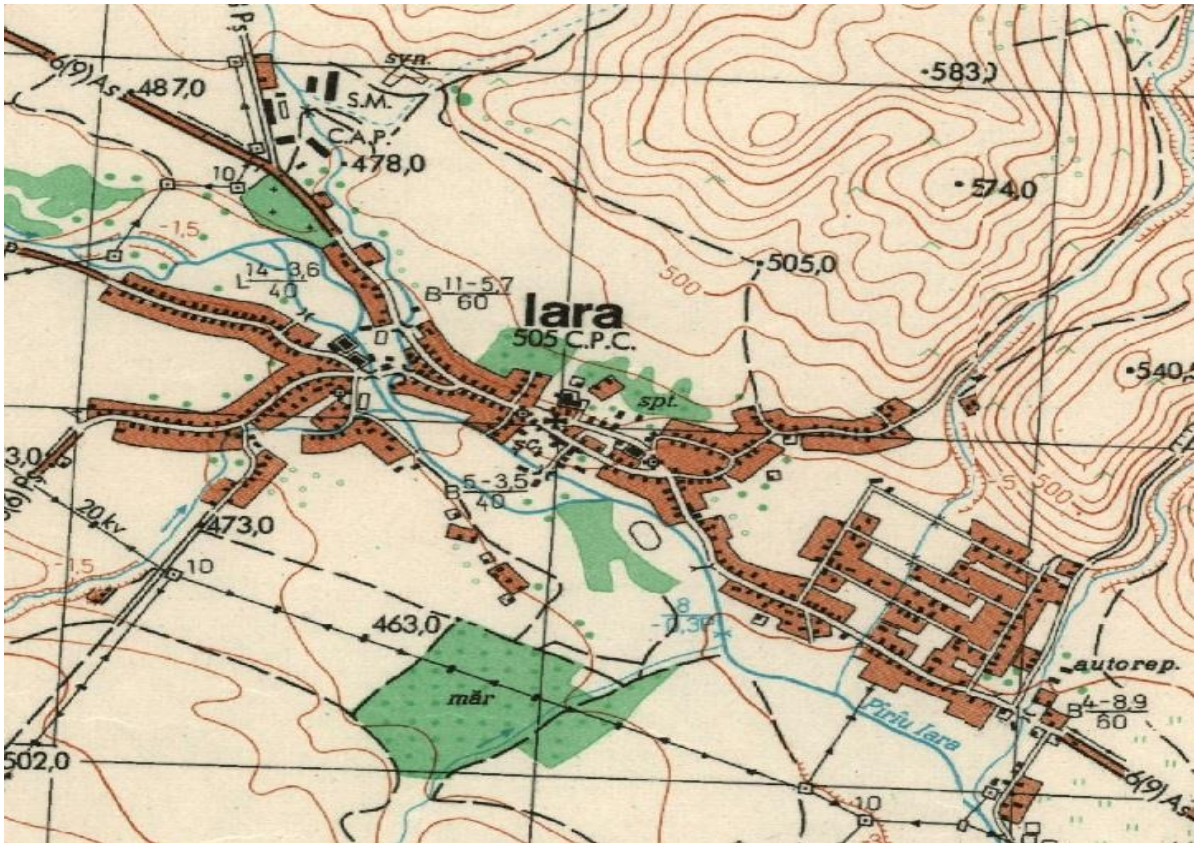
Figura 3 – Harta Iosefină a Transilvaniei 1769 – 1773, pg. 108, sat Iara

Sursa: <https://ro.wikipedia.org/>

Numele din hartă	Numele românesc	Numele unguresc	Numele german
Jara	Iara	Alsójára, Felsőjára, Belsőjára, Jára	Jara

Figura 4 – Harta militară 1978, sat Iara

https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Iara,_Cluj#/media/Fi%C8%99ier: Militare_1_25000_Cluj_Crop.jpg

Figura 5 – Perspectivă sat Iara

Sursa: Foto teren, Eco Maps
Localitatea **Agrîș** este atestată documentar în anul 1358.

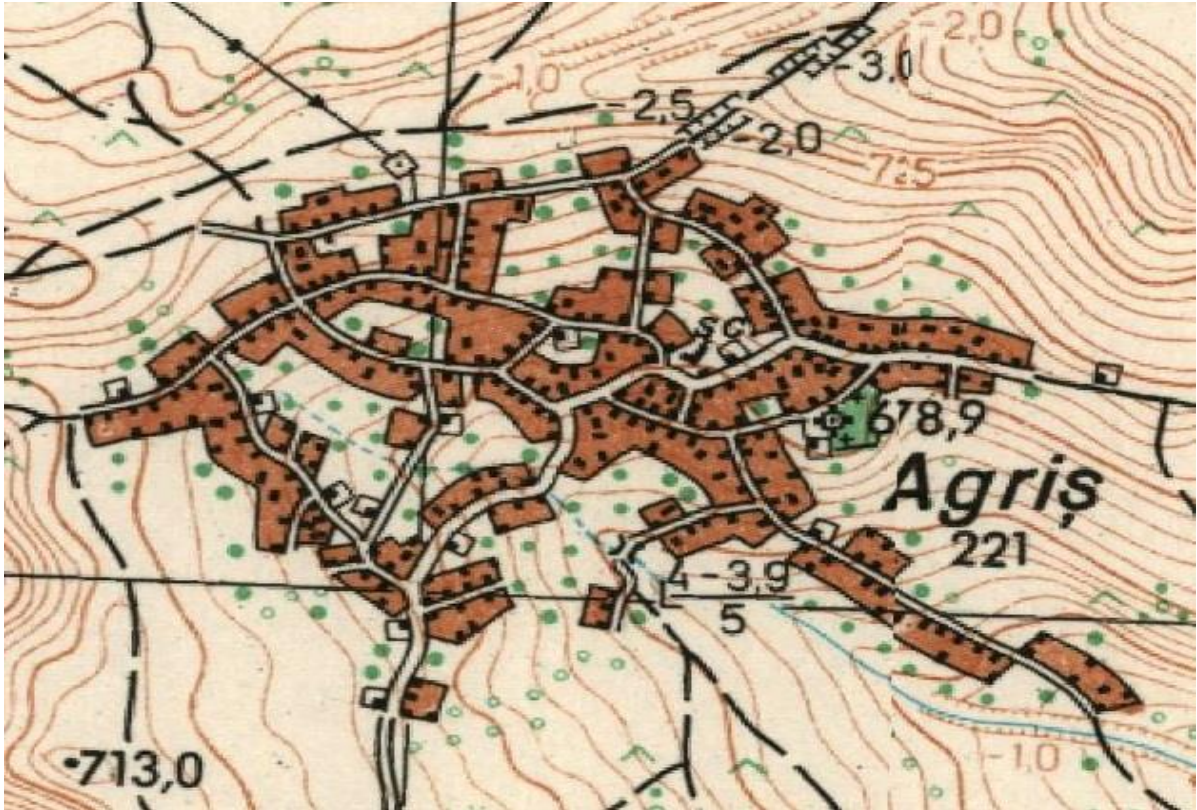
Figura 6 – Harta Iosefină a Transilvaniei 1769 – 1773, pg. 108, sat Agrîș

Sursa: <https://ro.wikipedia.org/>

Numele din hartă	Numele românesc	Numele unguresc	Numele german
Ruha Égres	Agrîș	Ruhaegrés	-

Figura 7 – Harta militară 1978, sat Acriș

https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Iara,_Cluj#/media/Fi%C8%99ier:Militare_1_25000_Cluj_Crop.jpg

Figura 8 – Perspectivă sat Acriș

Sursa: Foto teren Eco Maps

Localitatea **Borzești** este atestată documentar în anul 1351. Satul și-a schimbat în anul 1922 numele din „Berchiș” în „Borzești” în onoarea familiei Borza (părinții prof. Alexandru Borza), originară de aici, dar și pornind de la faptul că foarte numeroase familii locale poartă de generații numele *Borza*.

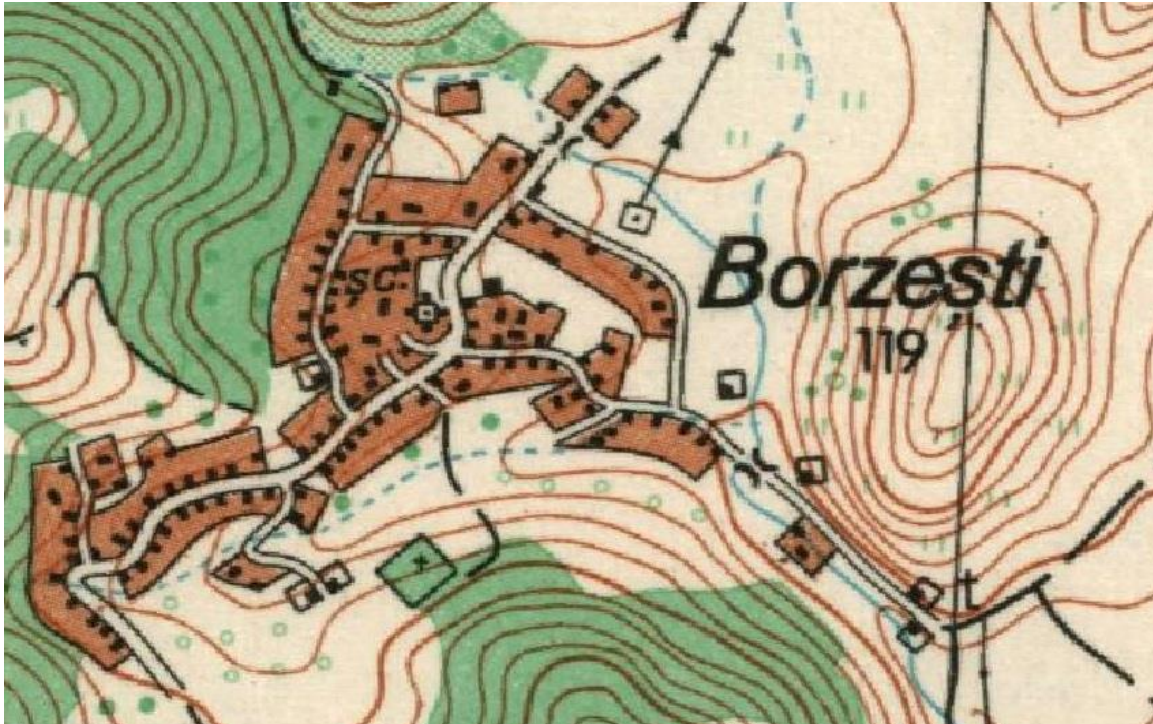
Figura 9 – Harta Iosefină a Transilvaniei 1769 – 1773, pg. 109, sat Borzești

Sursa: <https://ro.wikipedia.org/>

Numele din hartă	Numele românesc	Numele unguresc	Numele german
Berkes	Borzești	Berkes	-

Figura 10 – Harta militară 1978, sat Borzești

https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Iara,_Cluj#/media/Fi%C8%99ier:Militare_1_25000_Cluj_Crop.jpg

Figura 11 – Perspectivă sat Borzești

Sursa: Foto teren Eco Maps

Localitatea **Buru** este atestată documentar în anul 1470.

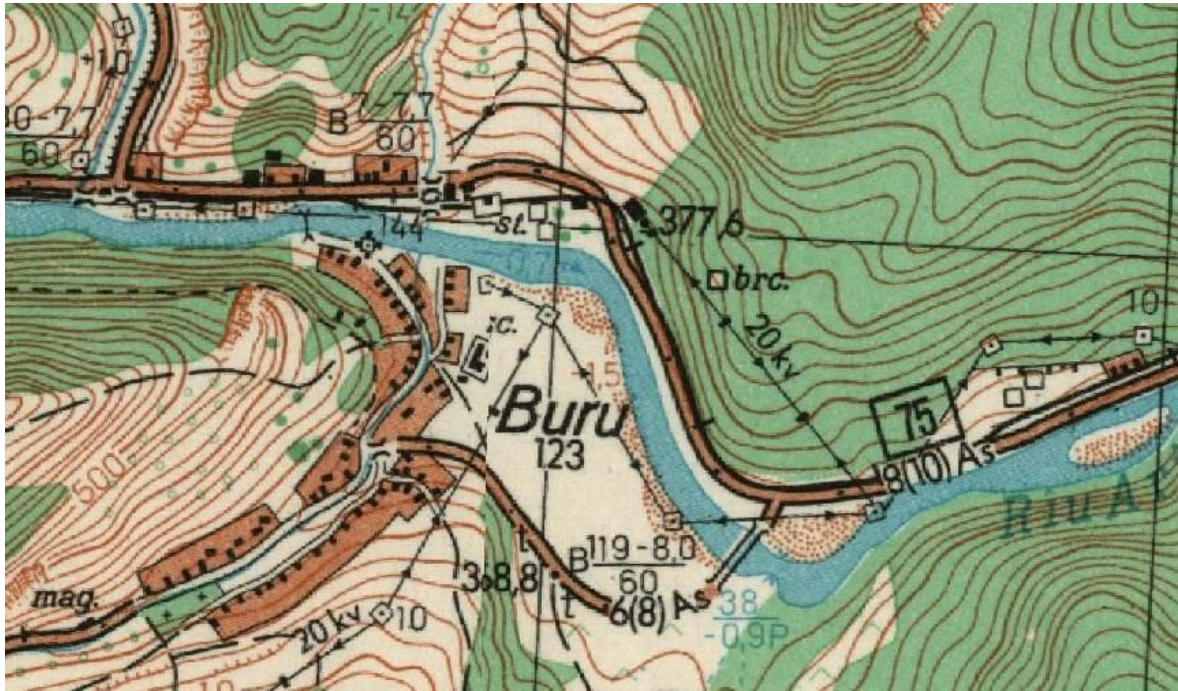
Figura 12 – Harta Iosefină a Transilvaniei 1769 – 1773, pg. 109, sat Buru

Sursa: <https://ro.wikipedia.org/>

Numele din hartă	Numele românesc	Numele unguresc	Numele german
Borrev	Buru	Borrév	-

Figura 13 – Harta militară 1978, sat Buru

https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Iara,_Cluj#/media/Fi%C8%99ier:Militare_1_25000_Cluj_Crop.jpg

Figura 14 – Perspectivă sat Buru

Sursa: Foto teren Eco Maps

Localitatea **Cacova Ierii** este atestată documentar în anul 1426.

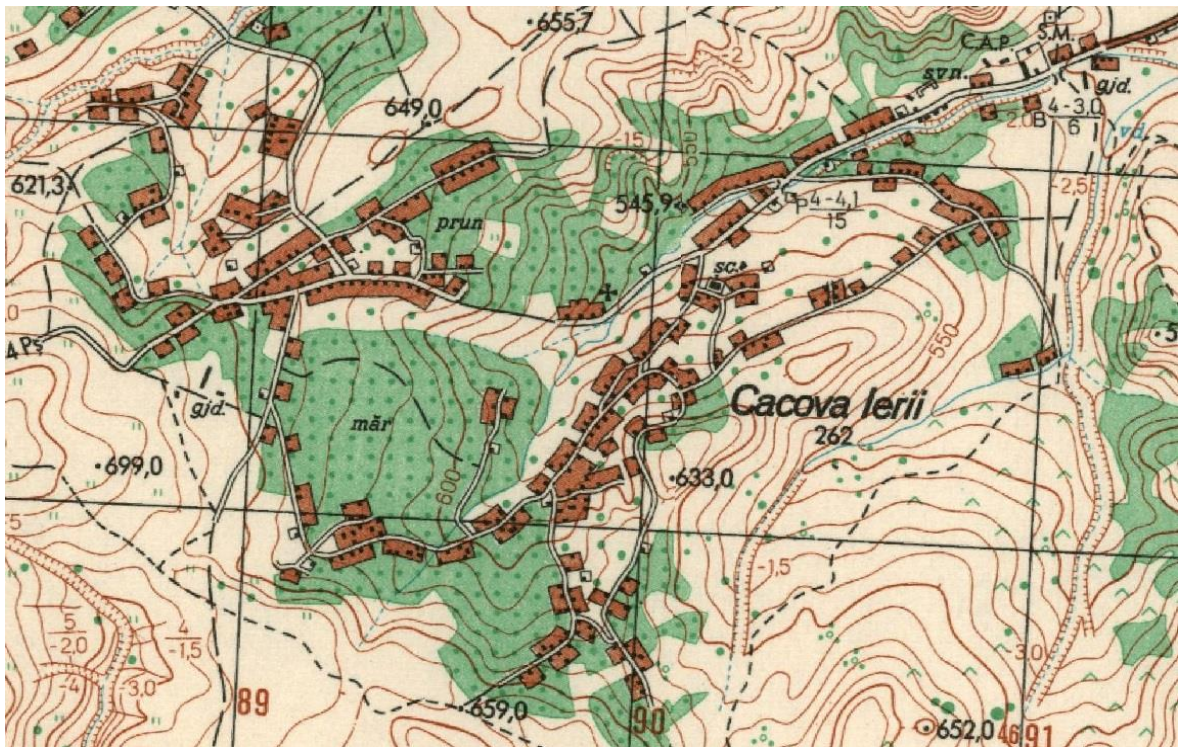
Figura 15 – Harta Iosefină a Transilvaniei 1769 – 1773, pg. 108, sat Cacova Ierii

Sursa: <https://ro.wikipedia.org/>

Numele din hartă	Numele românesc	Numele unguresc	Numele german
Ivánfalva	Cacova Ierii	Aranyosivánfalva, Kákovaivánfalva, Ivánfalva, Kákova	-

Figura 16 – Harta militară 1978, sat Cacova Ierii

https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Iara,_Cluj#/media/Fi%C8%99ier:Militare_1_25000_Cluj_Crop.jpg

Figura 17 – Perspectivă sat Cacova Ierii

Sursa: Foto teren Eco Maps

Localitatea **Făgetu Ierii** este atestată documentar în anul 1449.

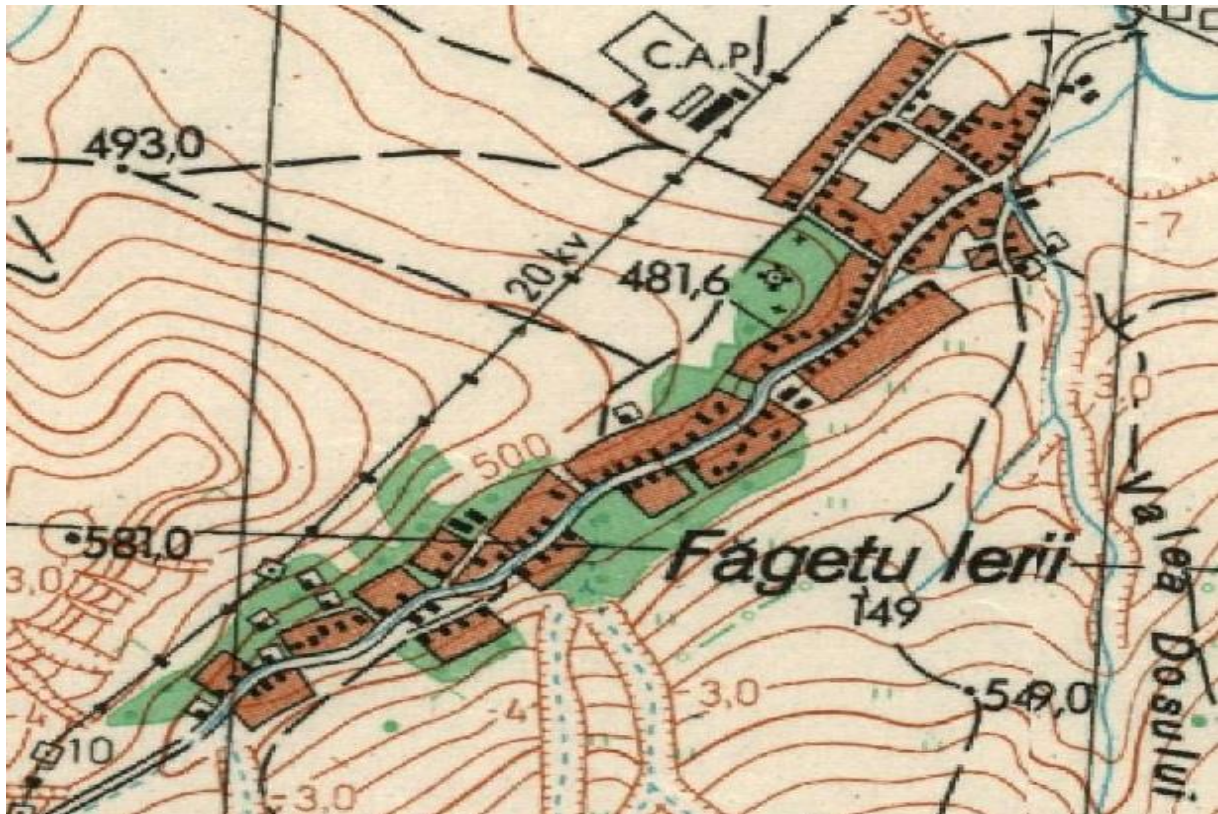
Figura 18 – Harta Iosefină a Transilvaniei 1769 – 1773, pg. 108, sat Făgetu Ierii

Sursa: <https://ro.wikipedia.org/>

Numele din hartă	Numele românesc	Numele unguresc	Numele german
Bikalat	Făgetu Ierii	Bikalat	-

Figura 19 – Harta militară 1978, sat Făgetu Ierii

https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Iara,_Cluj#/media/Fi%C8%99ier: Militare_1_25000_Cluj_Crop.jpg

Figura 20 – Perspectivă sat Făgetu Ierii

Sursa: Foto teren Eco Maps

Localitatea **Lungești** este atestată documentar în anul 1954.

Figura 21 – Harta militară 1978, sat Lungești

https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Iara,_Cluj#/media/Fi%C8%99ier:Militare_1_25000_Cluj_Crop.jpg

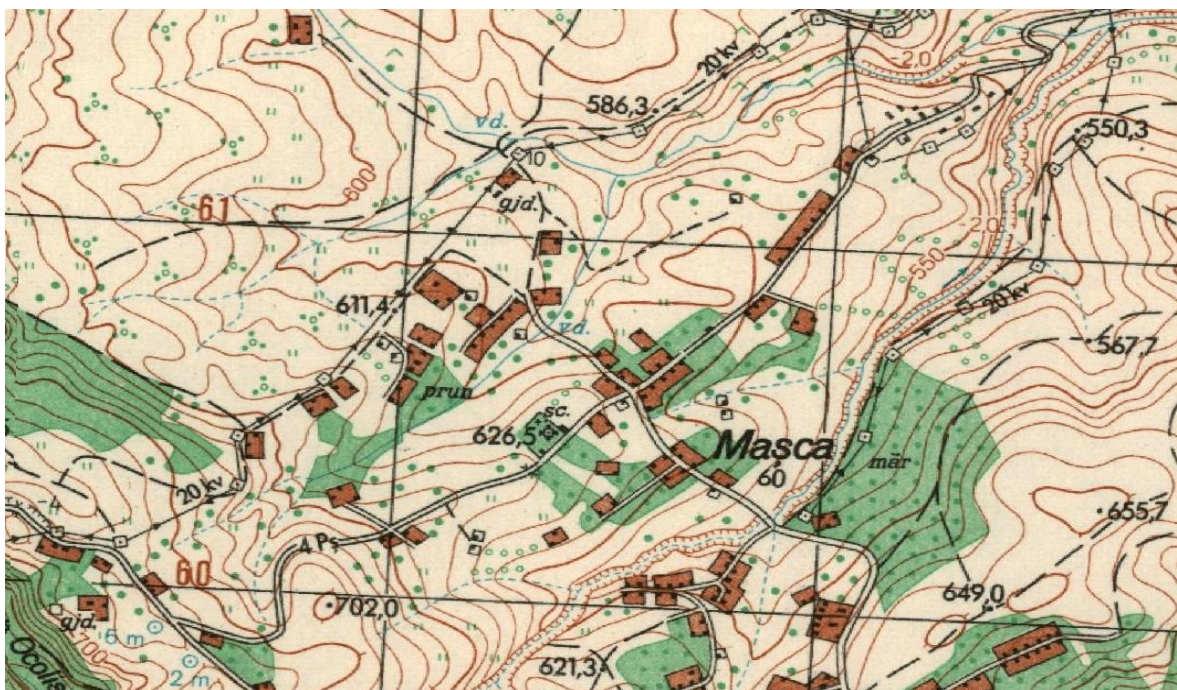
Figura 22 – Perspectivă sat Lungești

Sursa: Foto teren Eco Maps

Localitatea **Mașca** este atestată documentar în anul 1909.

Figura 23 – Harta militară 1978, sat Mașca

https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Iara,_Cluj#/media/Fi%C8%99ier:Milutare_1_25000_Cluj_Crop.jpg

Figura 24 – Perspectivă sat Mașca

Sursa: Foto teren Eco Maps

Localitatea **Măgura Ierii** este atestată documentar în anul 1733.

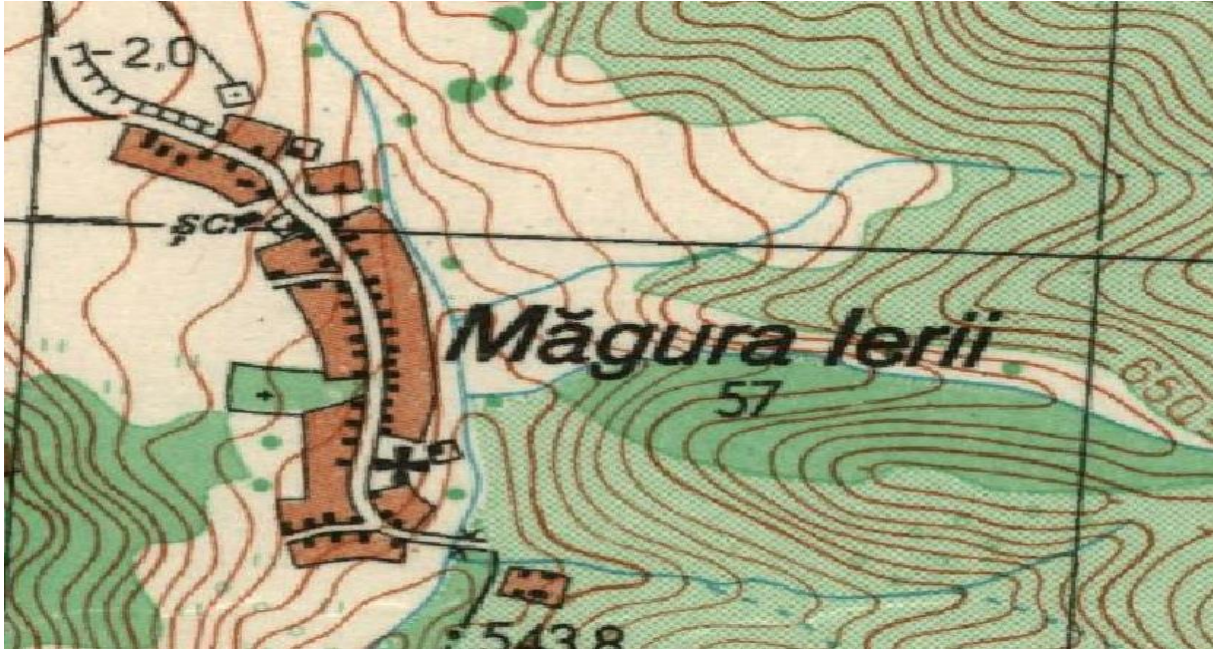
Figura 25 – Harta Iosefină a Transilvaniei 1769 – 1773, pg. 109, sat Măgura Ierii

Sursa: <https://ro.wikipedia.org/>

Numele din hartă	Numele românesc	Numele unguresc	Numele german
Magura	Măgura Ierii	Járamagura, Magura	-

Figura 26 – Harta militară 1978, sat Măgura Ierii

https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Iara,_Cluj#/media/Fi%C8%99ier: Militare_1_25000_Cluj_Crop.jpg

Figura 27 – Perspectivă Măgura Ierii

Sursa: Foto teren Eco Maps

Localitatea **Ocolișel** este atestată documentar în anul 1449.

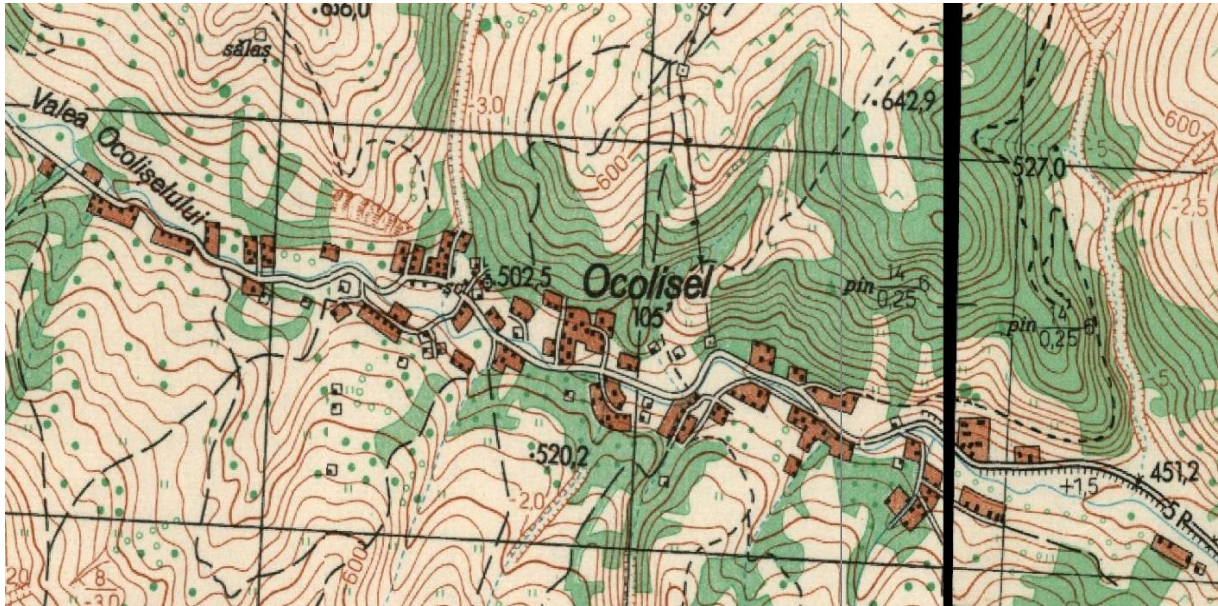
Figura 28 – Harta Iosefină a Transilvaniei 1769 – 1773, pg. 108, sat Ocolișel

Sursa: <https://ro.wikipedia.org/>

Numele din hartă		Numele românesc	Numele unguresc	Numele german
Kis Oklos		Ocolișel	Felsőaklos, Kisaklos	-

Figura 29 – Harta militară 1978, sat Ocolișel

https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Iara,_Cluj#/media/Fi%C8%99ier:Militare_1_25000_Cluj_Crop.jpg

Figura 30 – Perspectivă sat Ocolișel

Sursa: Foto teren Eco Maps

Localitatea **Surduc** este atestată documentar în anul 1426.

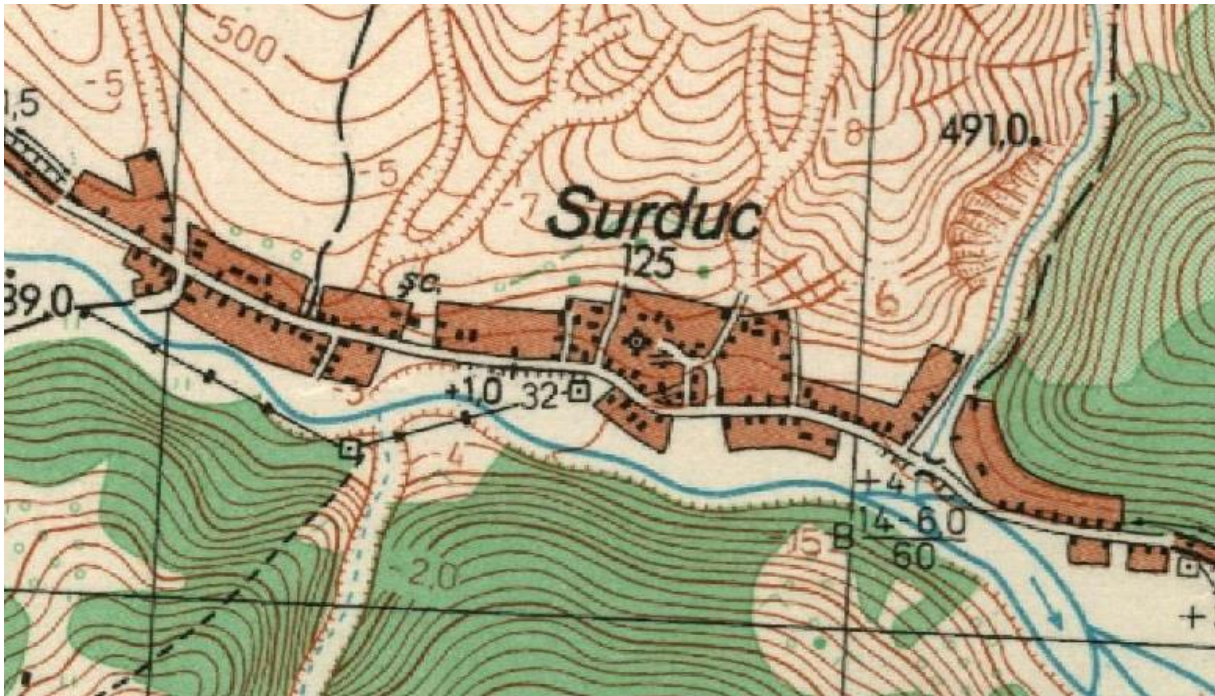
Figura 31 – Harta Iosefină a Transilvaniei 1769 – 1773, pg. 108-109, sat Surduc

Sursa: <https://ro.wikipedia.org/>

Numele din hartă	Numele românesc	Numele unguresc	Numele german
Szurdok	Surduc	Járaszurdok	-

Figura 32 – Harta militară 1978, sat Surduc

https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Iara,_Cluj#/media/Fi%C8%99ier: Militare_1_25000_Cluj_Crop.jpg

Figura 33 – Perspectivă sat Surduc

Sursa: Foto teren Eco Maps

Localitatea **Valea Agrișului** este atestată documentar în anul 1913.

Figura 34 – Harta militară 1978, sat Valea Agrișului

https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Iara,_Cluj#/media/Fi%C8%99ier:Milutare_1_25000_Cluj_Crop.jpg

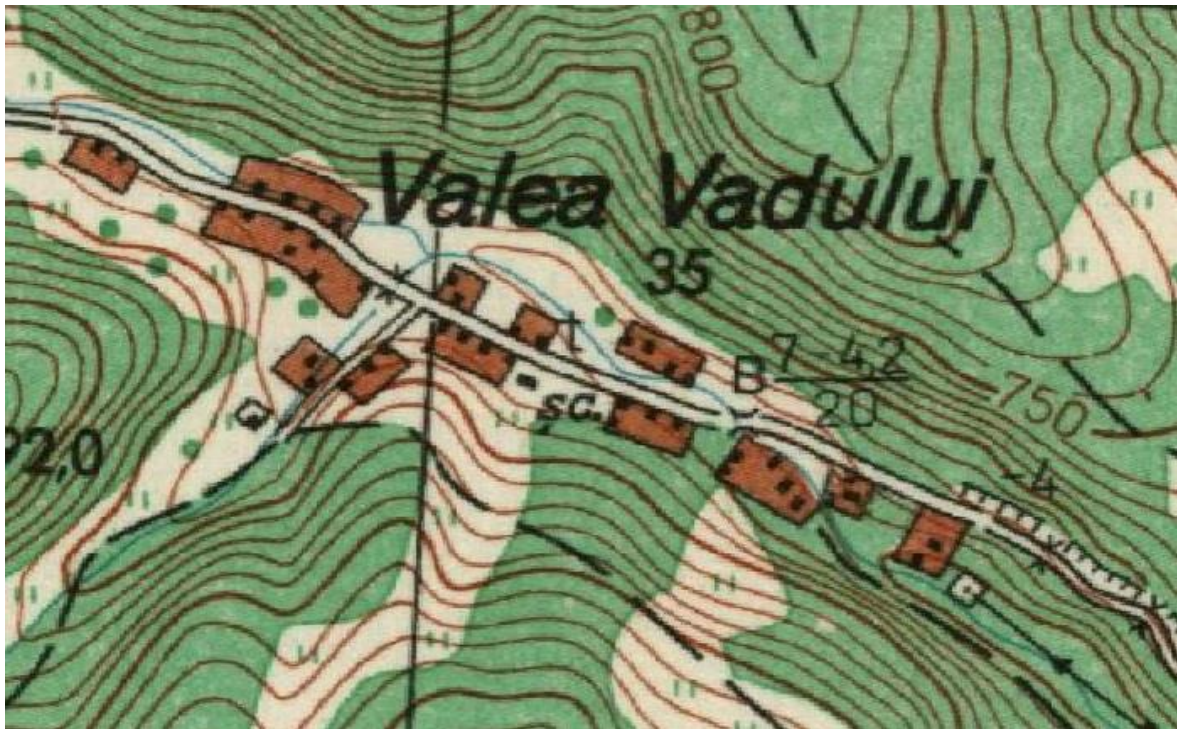
Figura 35 – Perspectivă sat Valea Agrișului

Sursa: Foto teren Eco Maps

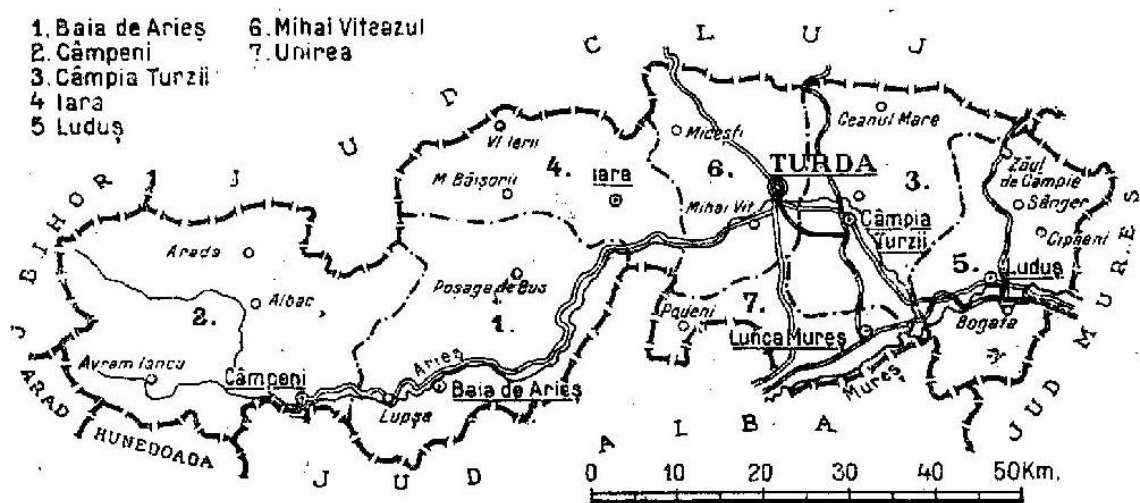
Localitatea **Valea Vadului** este atestată documentar în anul 1909.

Figura 36 – Harta militară 1978, sat Valea Vadului

https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Iara,_Cluj#/media/Fi%C8%99ier:Militare_1_25000_Cluj_Crop.jpg

Figura 37 – Județul Turda, în anul 1938

Sursa: Date proprii, Eco Maps

Comuna Iara făcut parte din plasa Iara, județul Turda.

- **Evoluția localităților**

Evoluția localităților

Denumire sat	Intravilan				
	(ha)				
	Total Existent	Extinderi / Excluderi propuse	Total propus		
Iara	T1	159.31	111,80	T1 - T9	271,11
Agriș	T1	55.28	3,34	T1 - T2	58,62
Borzești	T1	26.66	0,00	T1	26,66
Buru	T1 - T5	30.88	15,39	T1 - T9	46,27
Cacova Ierii	T1 - T2	201.74	10,94	T1	212,68
Făgetu Ierii	T1	51.89	-4,76	T1 - T2	47,13
Lungești	T1 - T4	14.55	4,91	T1 - T6	19,46
Măgura Ierii	T1	12.20	1,91	T1 - T2	14,11
Mașca	T1 - T5	73.25	32,90	T1 - T3	106,15
Ocolișel	T1	52.92	17,30	T1 - T3	70,22
Surduc	T1	23.86	7,58	T1	31,44
Valea Agrișului	T1 - T2	4.95	0,38	T1 - T2	5,33
Valea Vadului	T1	13.13	3,00	T1	16,13
TOTAL		720.62	204,69		925,31

- **Dinamica populației din perspectivă istorică**

Populația pe sate la recensăminte – după Varga E. Árpád

Anul	Iara	Agriş	Borzești	Buru	Cacova lerii	Făgetu lerii	Lungești	Mașca	Măgura lerii	Ocolișel	Surduc	Valea Agrişului	Valea Vadului	Total
1850	646	407	442	254	986	364	-	-	203	580	352	-	-	4234
1880	1445	518	584	307	833	532	-	-	242	336	437	-	-	5234
1890	1576	575	608	316	868	595	-	-	220	360	445	-	-	5563
1900	1724	638	623	312	940	620	-	-	253	382	465	-	-	5957
1910	1842	753	721	351	1060	558	-	-	257	406	482	-	-	6430
1920	1867	803	772	303	1058	593	-	-	286	382	508	-	-	6572
1930	1954	838	713	327	1091	593	-	-	273	384	539	-	-	6712
1941	1916	929	653	355	1116	536	98		292	408	519	-	-	6822
1956	1530	869	492	539	885	468	145	260	262	365	488	52	114	6469
1966	1616	891	373	534	818	429	139	246	203	381	483	67	108	6288
1977	1833	698	208	425	707	407	95	218	166	292	441	37	104	5631
1992	2113	608	107	280	592	346	71	247	96	219	391	26	94	5190
2002	2091	510	73	219	519	336	61	224	58	171	363	26	53	4704
2011	1832	375	51	177	428	321	49	162	34	114	269	33	44	3889

*rezultate provizorii

Populația pe naționalități la recensăminte, după Varga E. Árpád

Anul	Total	Români	Maghiari	Germani	Țigani	Alte etnii
1850	4234	4028	135	-	56	15
1880	5234	4349	756	25	-	104
1890	5563	4631	841	18	-	73
1900	5957	5016	903	4	-	34
1910	6430	5303	1052	24	-	51
1920	6572	5523	889	12	-	148
1930	6712	5773	730	11	100	98
1941	6822	6176	449	5	-	192
1956	6469	6002	403	2	55	7
1966	6288	5954	283	3	40	8
1977	5631	5346	222	-	62	1
1992	5190	4779	186	2	222	1
2002	4704	4266	149	5	283	1
2011*	3889	3305	95	1	285	203

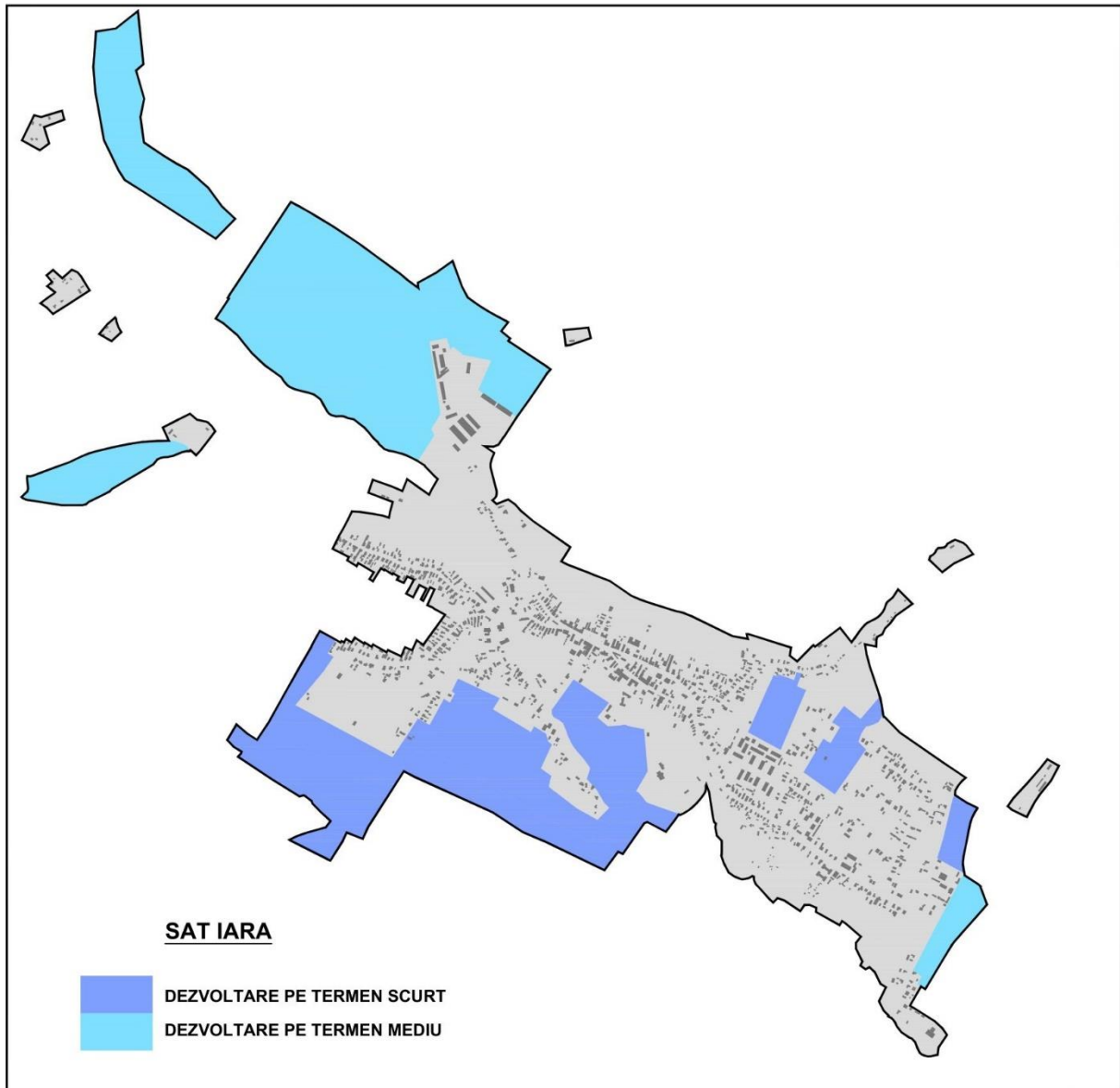
*rezultate provizorii

Populația pe confesiuni la recensăminte, după Varga E. Árpád

Anul	TOTAL	Ortodoxă	Greco-catolică	Romano-catolică	Reformată	Evanghelică	Unitariană	Mozaică	Alții
1850	4234	1820	2221	66	47	-	78	2	-
1880	5234	1968	2421	273	150	1	339	82	-
1890	5563	2054	2600	376	148	-	294	91	-
1900	5957	2295	2730	276	177	-	408	71	-
1910	6430	2648	2715	299	205	16	436	111	-
1930	6712	2920	2903	212	151	4	430	85	7
1992	5190	4464	90	76	51	-	59	-	450
2002	4704	4041	81	38	49	2	41	-	453
2011*	3889	3153	67	33	37	-	-	-	599

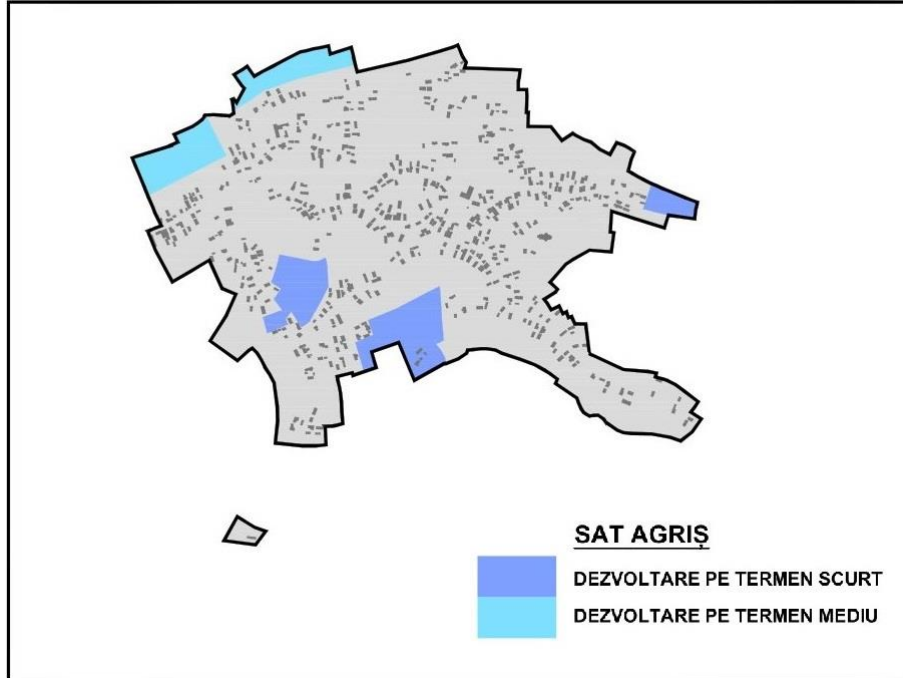
*rezultate provizorii

Figura 38 – Evoluția în perspectivă a localității Iara

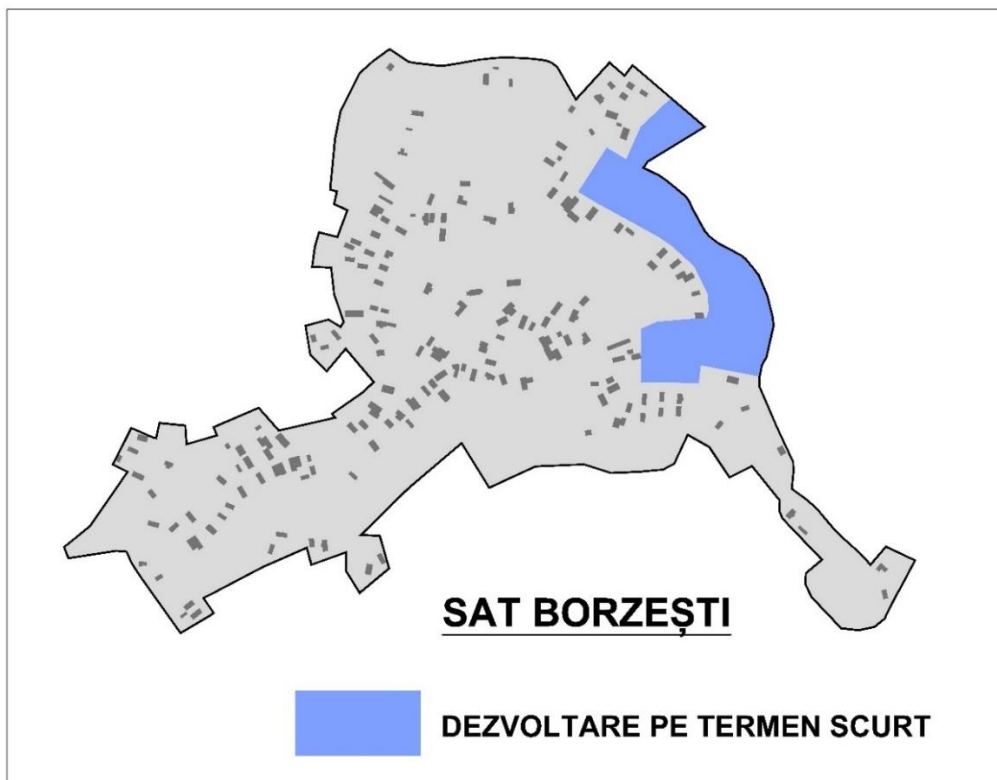
Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

Figura 39 – Evoluția în perspectivă a localității Aгриș

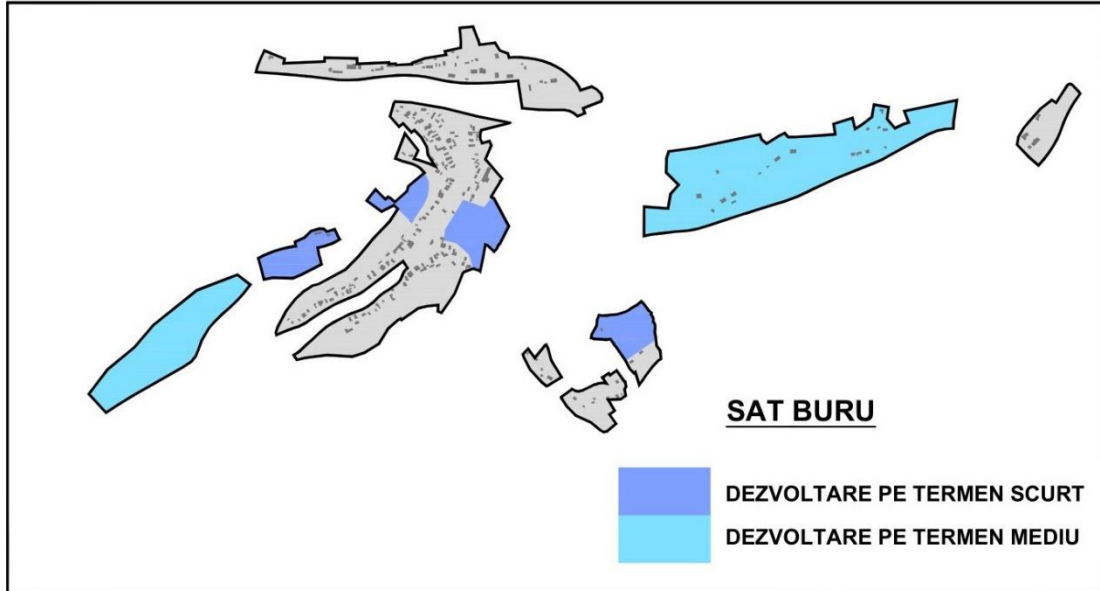
Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

Figura 40 – Evoluția în perspectivă a localității Borzești

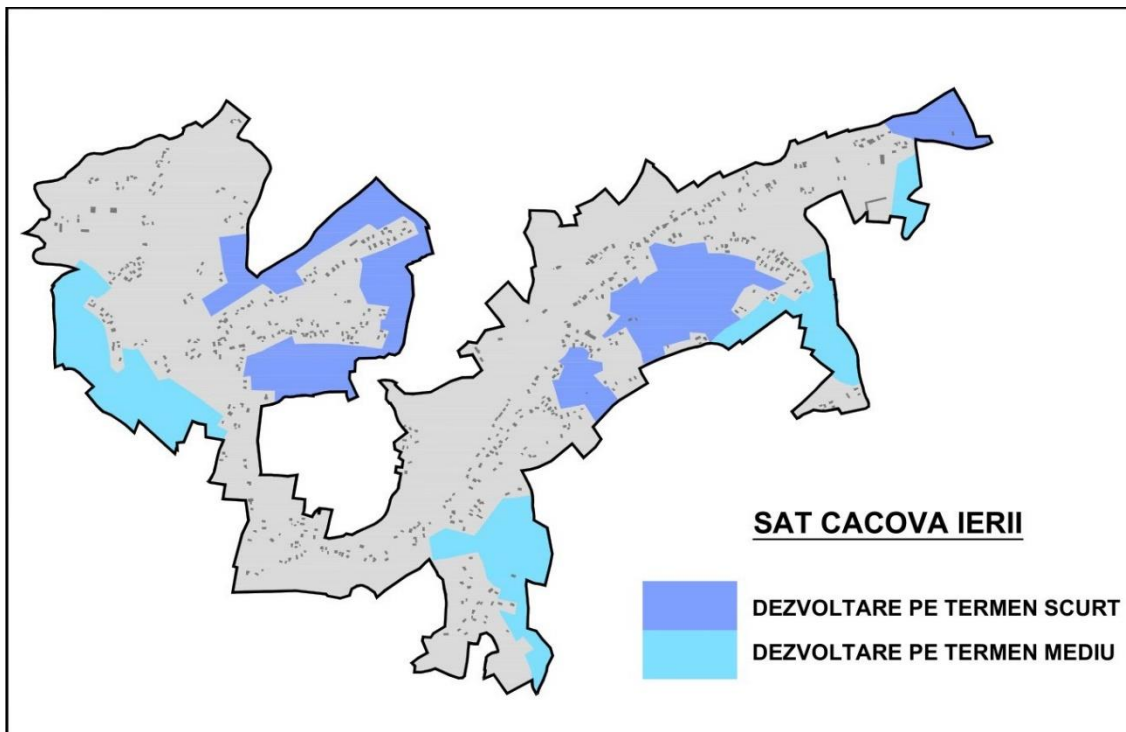
Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

Figura 41 – Evoluția în perspectivă a localității Buru

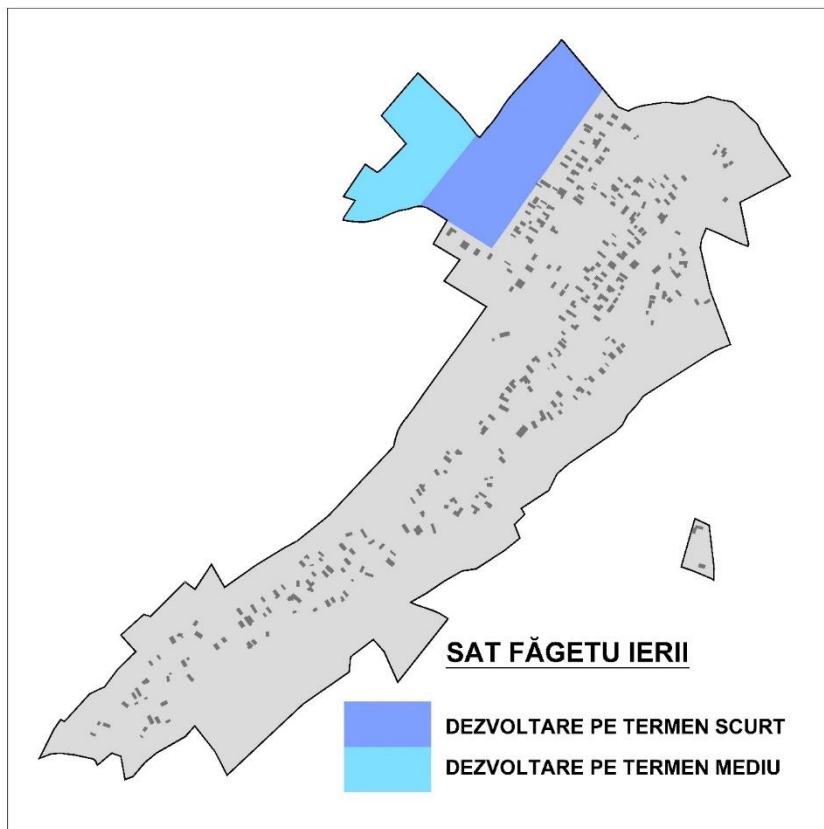
Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

Figura 42 – Evoluția în perspectivă a localității Cacova Ierii

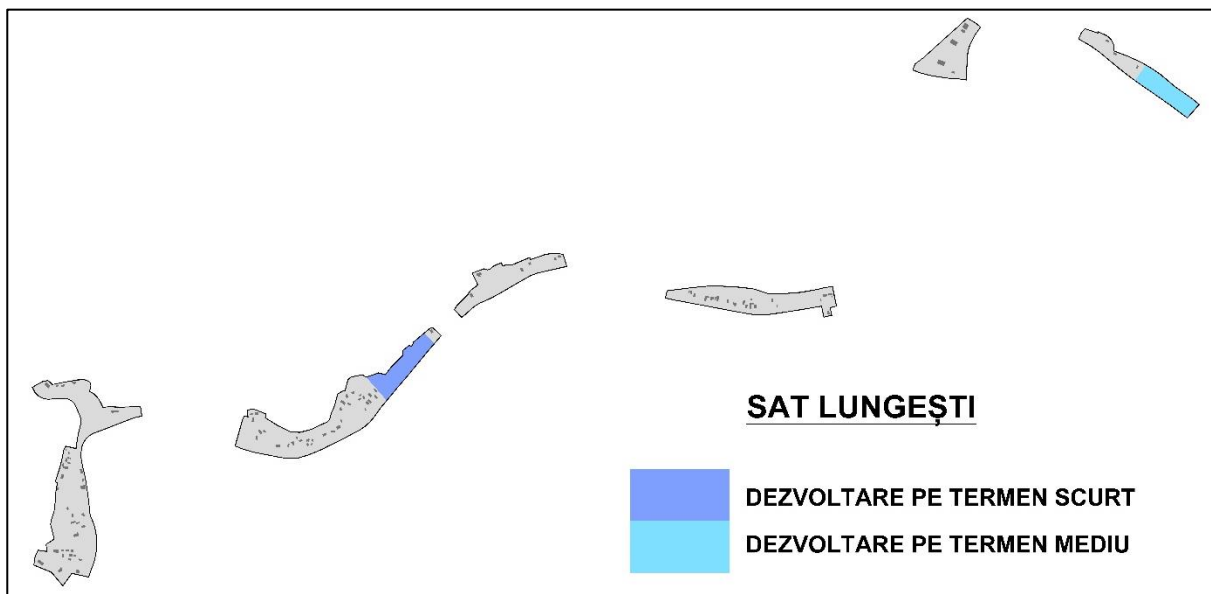
Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

Figura 43 – Evoluția în perspectivă a localității Făgetu Ierii

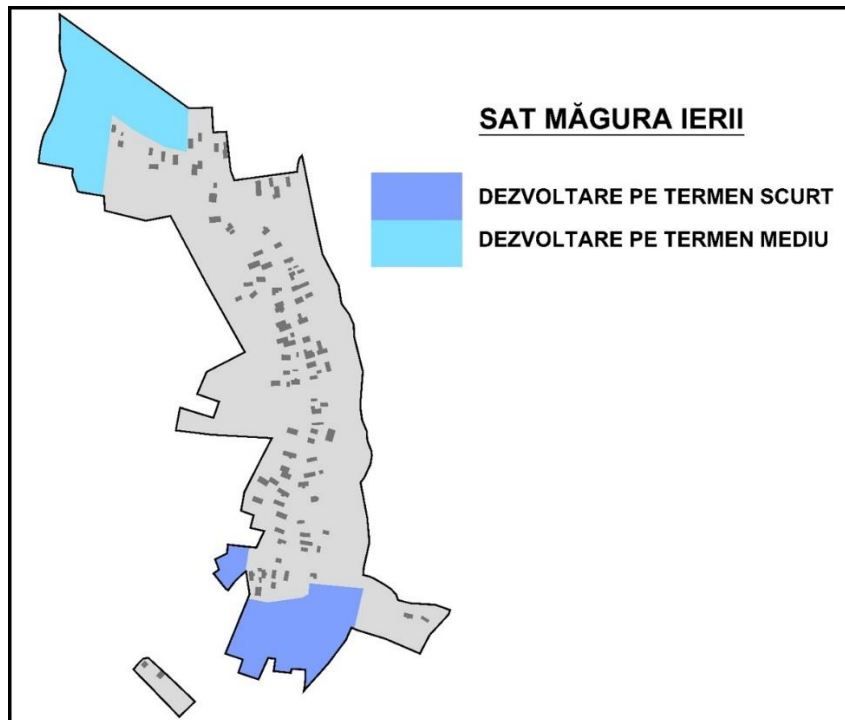
Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

Figura 44 – Evoluția în perspectivă a localității Lungești

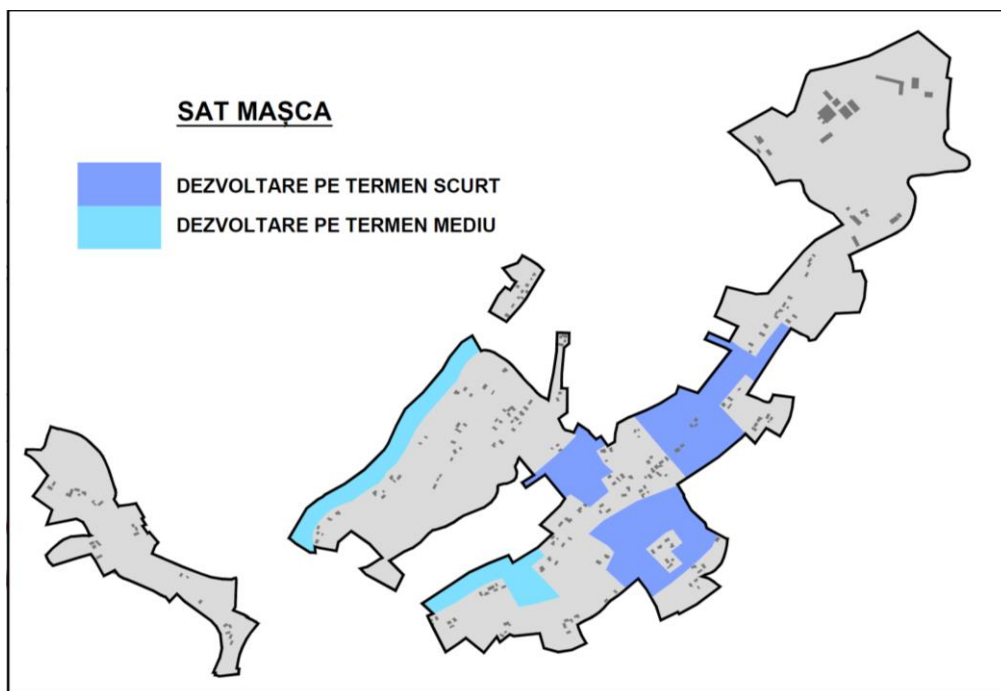
Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

Figura 45 – Evoluția în perspectivă a localității Măgura Ierii

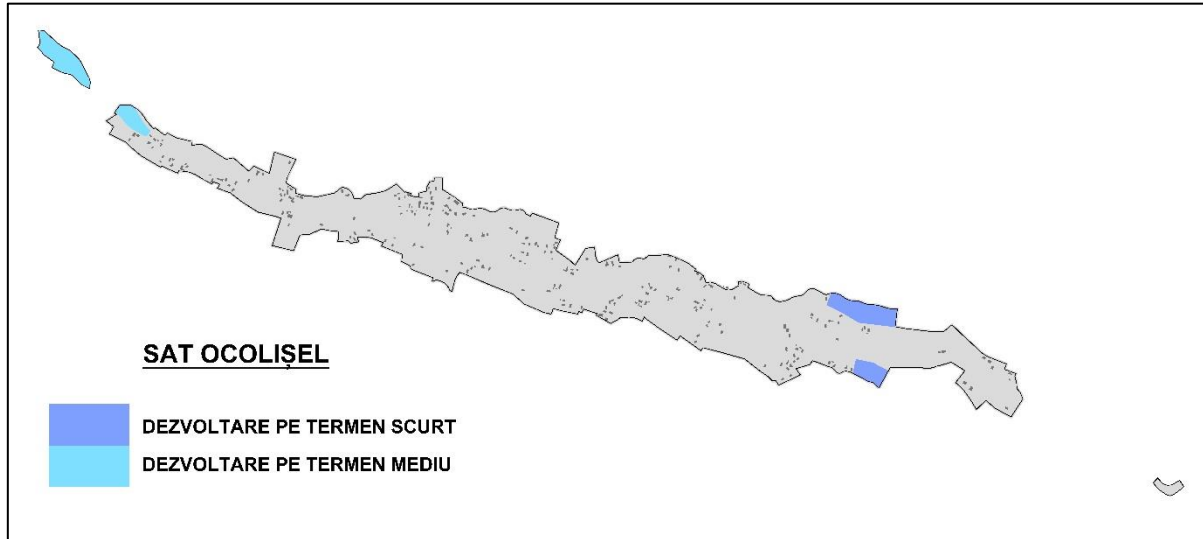
Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

Figura 46 – Evoluția în perspectivă a localității Mașca

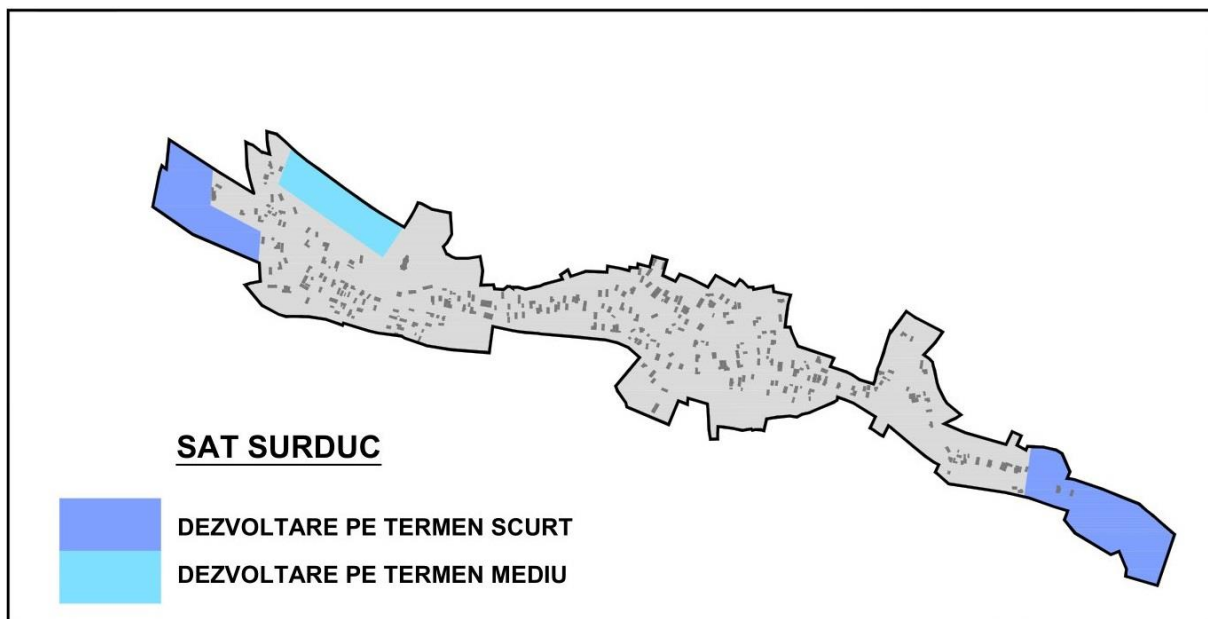
Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

Figura 47 – Evoluția în perspectivă a localității Ocolișel

Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

Figura 48 – Evoluția în perspectivă a localității Surduc

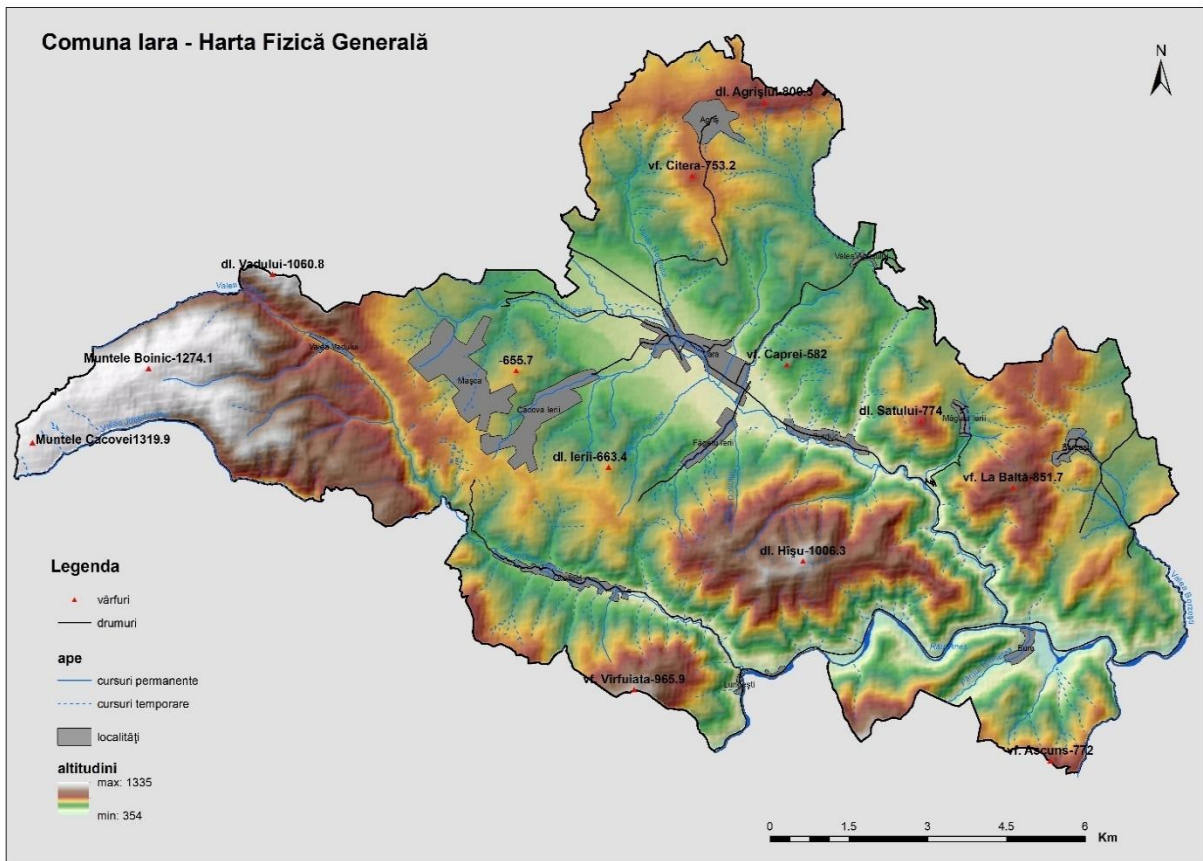
Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

2.2. ELEMENTE ALE CADRULUI NATURAL

- **Localizare**

Comuna Iara este localizată spațial în partea de sud a județului Cluj. Vestul teritoriului comunei se suprapune peste unitățile grupei montane Gilău-Muntele Mare, în timp ce partea estică aparține unității montane a Munților Trascău de la nord de Arieș (Culmea Petrești) și prelungirilor sudice ale Dealurilor Feleacului (până la defileul de la Surduc).

Figura 49 – Harta fizică generală, comuna Iara

Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

Complexitatea unităților geografice care se includ teritoriului comunei se va materializa în diversitatea geologică, morfologică, morfometrică și pedologică a reliefului și substratului acesteia.

În componența comunei Iara intră un număr de 13 localități (sate), după cum urmează: localitatea Iara (reședința de comună), care deține și suprafața cea mai mare, la care se adaugă o serie de localități cu diferite suprafețe dintre care le amintim pe cele cu suprafețe mai mari, ca localitatea Mașca, localitatea Căcova Ierii, localitatea Arieș, localitatea Surduc, localitatea Ocolișel, localitatea Făgetul Ierii și pe cele cu suprafețe mai mici, ca localitatea Măgura Ierii, localitatea Borzești, localitatea Buru,

localitatea Lungești, localitatea Valea Agrișului și localitatea Valea Vadului.

Suprafața totală a comunei însumează 14.373,606 ha., ceea ce reprezintă 143.736 km². Valorile altimetrice extreme se încadrează între 354 m. (valoare măsurată în albia râului Arieș la ieșirea acestuia din localitate spre Turda) și 1335 m. (valoare înregistrată pe culmea Muntelui Boinic ce aparține unității montane Gilău-Muntele Mare, situate în partea de vest a comunei).

Coordonatele geografice ale comunei măsurate în extremitățile punctelor cardinale ale teritoriului administrativ al acesteia sunt: spre Nord - 23°31'34" E și 46°36'26" N; (valori măsurate într-un punct plasat la nord de satul Agriș); spre Est - 23°38'24" E și 46°31'53" N (valori măsurate într-un punct situat în estul localității Borzești); spre Vest - 23°20'50" E și 46°31'50" N (valori înregistrate într-un punct situat la extremitatea vestică a limitei administrative a localității; spre sud - 23°36'46" E și 46°29'1" N.

În ceea ce privește coordonatele geografice ale localităților comunei, coordonate măsurate în centrul acestora, valorile sunt:

- pentru Iara - 23°30'58" E și 46°33'20" N – valoare măsurată în apropierea clădirii Primăriei;
- pentru Mașca - 24°26'30" E și 46°32'23" N – valoare măsurată în intersecția din centrul localității;
- pentru Cacova Ierii - 23°28'43" E și 46°32'41" N – valoare măsurată în intersecția din apropierea bisericii ortodoxe;
- pentru Agriș - 23°31'14" E și 46°35'37" N – valoare măsurată în centrul geografic al comunei;
- pentru Surduc - 23°32'49" E și 46°32'25" N – valoare măsurată în apropierea clădirii bisericii ortodoxe;
- pentru Ocolișel - 23°28'58" E și 46°31'0.5" N – valoare măsurată în fața școlii și bisericii ortodoxe din localitate;
- pentru Făgetul Ierii - 23°31'31" E și 46°23'29" N – valoare măsurată în intersecția din centrul localității;
- pentru Măgura Ierii - 23°35'0.8" E și 46°32'36" N – valoare măsurată în centrul geografic al localității;
- pentru Borzești - 23°36'48" E și 46°32'22" N – valoare măsurată în fața bisericii ortodoxe;
- pentru Buru - 23°36'6" E și 46°30'18" N – valoare măsurată în intersecția din centrul localității;
- pentru Lungești - 23°31'50" E și 46°30'0.6" N – valoare măsurată în intersecția cu drumul care duce spre localitatea Ocolișel;
- pentru Valea Agrișului - 23°33'34" E și 46°34'14" N – valoare măsurată în centrul localității;
- pentru Valea Vadului - 23°25'30" E și 46°33'15" N – valoare măsurată în centrul localității.

• Geologia

Geologia arealului studiat poate fi înțeleasă doar în contextul analizei în ansamblu a transformărilor structurale, petrografice și tectonice suferite de Munții Apuseni, mai exact de unitățile montane ale Masivului Gilău-Muntele Mare, a nordului Munților Trascău și ale

Dealurilor Feleacului (care aparțin părții vestice, de contact cu Munții Apuseni, a Depresiunii Transilvaniei) pe teritoriul cărora se suprapune comuna.

Evoluția geologică a acestui ansamblu a avut loc în strânsă legătură cu tectonica plăcilor și microplăcilor implicate aici, care au condiționat formarea unităților structurale: Seria de Someș, Seria de Arada, Unitatea de Bihor și a Magmatitelor subsecvente laramice pentru Masivul Gilăului-Muntele Mare, Seria de Someș, formațiunile calcaroase jurasice, depozitele cretacice și neogene pentru Munții Trascăului, la care se adaugă formațiunile Paleogene și Neogene pentru unitățile dealurilor Feleacului.

Masivul Gilău-Muntele Mare este o parte integrantă a Munților Apuseni de Nord. Aceștia prezintă o structură complexă în pânze de șariaj, complicată apoi de intruziunile magmatice prehercinice (granitele de Muntele Mare) și de intruziunile de andezite laramice din perioada alpină.

Formarea și evoluția Munților Apuseni și respectiv a Masivului Gilău-Muntele Mare pot fi urmărite de-a lungul a trei etape: *prehercinică*, *hercinică* și *carpatică*, fiecare având mai multe etape, faze și subfaze.

În *etapa prehercină*, a cărei vârstă se plasează în intervalul Proterozoic superior – Paleozoic inferior, se formează soclul Munților Apuseni. Aceste formațiuni sunt reprezentate de către șisturile cristaline mezometamorifice care intră în alcătuirea seriei de Someș. Ulterior formării seriei de Someș, ia naștere o altă serie cristalină, formată din șisturi cristaline epimetamorifice și anume serie de Arada.

În afara celor două serii cristaline, un moment important în evoluția Munților Gilău-Muntele Mare l-a constituit intruziunea batolitică de granite din partea central a masivului Muntele Mare. Prin faptul că aceste granite au străpuns cele două serii cristaline se acceptă caracterul subsecvent al acestora față de formarea șisturilor cristaline, astfel că vârsta intruziunii batolitice de granite se plasează în Cambrianul inferior.

Un al doilea moment important l-a constituit *orogeneza hercinică* (desfășurată în Paleozoicul superior (perioadele Carbonifer și Permian) cand a avut loc o conturarea tot mai evidentă a spațiului montan și cu o fază de exondare (de sub apele mării), însoțită de modelare.

Având în vedere forța și amploarea mișcărilor tangențiale care au afectat Munții Apuseni până în Cretacicul superior, este exclusă existența formelor de modelare anterioare mișcărilor din orogeneza alpină. Prezența numeroaselor dislocații este pusă în evidență de rețeaua hidrografică permanentă și temporară care s-a grefat peste acestea.

În Cretacicul Inferior, situația a fost puternic complicată de declanșarea unui vulcanism care s-a desfășurat de la finele Cretacicului și până în Paleocen când s-a pus în loc o masă importantă de vulcanite și subvulcanite numite generic *banatite*. Corpurile banatitice în marea lor majoritate sunt dispuse pe aliniamentele faliiilor principale ce afectează în ansamblu Munții Apuseni. În jurul masivului Gilău și în Muntele Mare se deosebesc două direcții principale (NE-SV și NV-SE) pe care se alinează corpurile banatitice. Pe teritoriul ariei protejate, acestea taie discordant structurile alpine anterioare sub formă de filoane eruptive constituite din andezite. Astfel de iviri de roci magmatice apar pe teritoriul comunei la nord și la vest de localitatea Mașca.

Paleogenul s-a caracterizat prin modelarea reliefului montan în condițiile unui climat subtropical, proces care a avut ca finalitate apariția primei suprafețe de nivelare

din Carpați, la altitudini de (1600-1800 m.) numită “*suprafața Fărcașa Cârligatele*”. Suprafața este bine păstrată pe interfluviile spațiului montan Gilău-Muntele Mare, dar nu se înregistrează areale care să aparțină acestei suprafețe și pe teritoriul comunei Iara.

O perioadă importantă o reprezintă Sarmațianul superior-Ponțianul inferior, când a avut loc o retragere continuă a apelor, ceea ce a permis intrarea în cadrul modelării subaerene a unor areale tot mai extinse. Abia la finele Pliocenului și începutul Cuaternarului, Munții Apusenii ajung să fie exondați în totalitate. Condițiile modelării de la finele Miocenului și debutul Pliocenului au facilitat manifestarea proceselor de pedimentare într-un climat de tip mediteranean cu caracter arid. Se sculpează acum în Carpații Meridionali suprafața Râu-Șes iar în Munții Apuseni ia naștere suprafața cunoscută sub denumirea de “*platforma Măguri-Mărișel*” (între 800-1200 m. altitudine) foarte bine conservată în Munții Gilău-Muntele Mare, suprafață care însumează areale însemnate de pe teritoriul comunei în studio.

Definitivarea regiunii s-a realizat în Pliocen cu continuarea modelării uscatului și când are loc în Carpați definitivarea celei de-a treia suprafețe de nivelare numită suprafața Gornovița în Meridionali.

Finalizarea aspectului actual s-a realizat mai ales în Cuaternar datorită intensei modelări crionivale (periglaciare).

Unități geotectonice și structurale

Denumită în mod curent “Autohtonul” de Bihor, această unitate ocupă poziția cea mai joasă în ansamblul structural al Apusenidelor (conform cu Balintoni 1996). S-a format prin forfecarea marginii continentale în timpul tectogenezei pre-Gosau (Cretacic superior), prin supunerea la compresii maxime și scurtări din cauza contextului subducțional avansat.

Unitatea de Bihor se compune dintr-un soclu metamorfic și magmatic deschis de eroziune pe mari suprafețe, peste care este dispusă o cuvertură de depozite permo-mezozoice.

Unitatea de Bihor care cuprinde *Formațiunile cristaline precambriene și paleozoice* cunoscute sub numele de **Seria de Someș** și **Seria de Arada** compuse în principal din roci dure puternic metamorfizate. În afara de acestea, din Unitatea de Bihor mai face parte batolitul magmatic, din partea centrală a masivului Muntele Mare, alcătuit din roci cunoscute în literatura de specialitate sub numele de *Granitele de Muntele Mare*. Pe lângă cele amintite mai sus, se adaugă rocile formate în zona de contact dintre granite și șiturile cristaline.

Magmatitele subsecvente banatitice, de vârstă cretacic superioară și produsele asociate acestora (Bleahu et al. 1976, Săndulescu 1984, Mutihac 1990).

Formațiunile cristaline precambriene și paleozoice care intră în alcătuirea seriilor de Someș și de Arada.

Formațiunile cristaline ocupă suprafețe însemnate în cuprinsul teritoriului Masivului Gilău-Muntele Mare. În cuprinsul șisturilor cristaline de aici se disting două categorii ce diferă prin gradul de metamorfism: șisturi cristaline mezometamorfice, din această categorie făcând parte și seria de Someș (sau cristalinul de Someș cum este cunoscut în literatura de specialitate) și șisturile cristaline epimetamorfice care include seria de Arada (cristalinul de Arada). Cristalinul de Someș a rezultat în urma unei faze de metamorfism anterioară celei care a generat cristalinul de Arada.

Seria de Someș (cristalinul de Someș) –reprezintă orizontul cel mai profund al șisturilor cristaline prehercinice. Din punct de vedere tectonic și structural, el aparține Unității de Bihor, dar este anterior ca geneză comparativ cu granitele de Muntele Mare. Aflorează pe întinse suprafețe în Munții Gilăului și în Masivul Muntele Mare. Include șisturi cristaline rezultate printr-un metamorfism avansat de tipul micașisturilor, plagiognaiselor cu granați, a paragnaiselor micacee intercalate în micașisturi, șisturi cuarțitice micacee, gnaise cuarțo-feldspatice, cuarțite feldspatice. Întregul ansamblu al cristalinului de Someș este străbătut de corpuri de pegmatite. La partea superioară a cristalinului de Someș se distinge o zonă retrometamorfozată pe care unii autori o includ formațiunilor ce repauzează peste cristalin și care ar aparține șisturilor cristaline epimetamorifice.

Vârsta cristalinului de Someș a fost obținută prin măsurători radiogene, prin raporturi de superpoziție cu seria de Arada și cu oarecare aproximație se poate spune că acestea sunt rezultatul unei faze de metamorfism anterioare ciclului orogenetic baikalian, acum aprox. 600 mil ani în urmă.

Formațiunile care alcătuiesc cristalinul de Someș apar bine evidențiate în subasamentul comunei. Partea sudică a acesteia și cea vestică este alcătuită aproape în totalitate din aceste formațiuni.

Seria de Arada (cristalinul de Arada) –urmează în discordanță de metamorfism peste cristalinul de Someș. Ele ocupă suprafețe importante în unitatea montană Gilău-Muntele Mare, fiind prezente sub formă unitară și compactă în partea de sud-vest a teritoriului.

În privința raporturilor cu formațiunile din jur trebuie remarcat că șisturile cristaline nu intră în contact direct cu granitele de Muntele Mare, între acestea interpunându-se o zonă de contact formată din roci corneene. Cu cristalinul de Someș acestea intră în contact nemijlocit, mai exact cu șisturile cristaline retrometamorfozate.

Șisturile ce alcătuiesc cristalinul de Arada sunt: micașisturile cu granați și șisturile cuarțitice cu biotit și muscovite, șisturile cuarțitice sericitoase și șisturile sericito-cloritoase, șisturile cuarțo-feldspatice și șisturile amfibolitice-actinolitice. Formează subasamentul părții de vest a comunei.

Granitele de Muntele Mare – pe lângă șisturile cristaline din cele două serii amintite mai sus, mai apar și magmatitele prehercinice cunoscute aici sub denumirea de “*granitele de Muntele Mare*”. La acestea se adaugă și rocile formate în zona de contact dintre magmatite și formațiunile din jur, roci care compun așa-numita “*zonă de contact*” și care se caracterizează prin transformări ale rocilor din punct de vedere fizic și chimic datorită contactului direct cu magmele ce ulterior au format granitele de Muntele Mare.

Petrografic, acestea sunt formate din granodiorite, granite microgranulare masive și granite echigranulare gnaisice. Compoziția mineralogică a granitelor este destul de uniformă: cuarț, microcline-micropertit, albiclaz (10-20%), myrmekit, biotit și muscovit.

În părțile laterale, la contactul cu celelalte tipuri de roci, se întâlnesc cu precădere zone de laminare. Limita dintre masivul de granite și șisturile cristaline din jur este foarte tranșantă, totuși în masa batolitului se întâlnesc numeroase septe de șisturi cristaline (așa cum este cazul șisturilor cristaline ale seriei de Someș care apar “împrăștiate” în granite).

Granitele de Muntele Mare străbat atât cristalinul de Someș, cât și cristalinul de Arad, pe care le metamorfozează la contact, generând roci corneene șistoase cu biotit

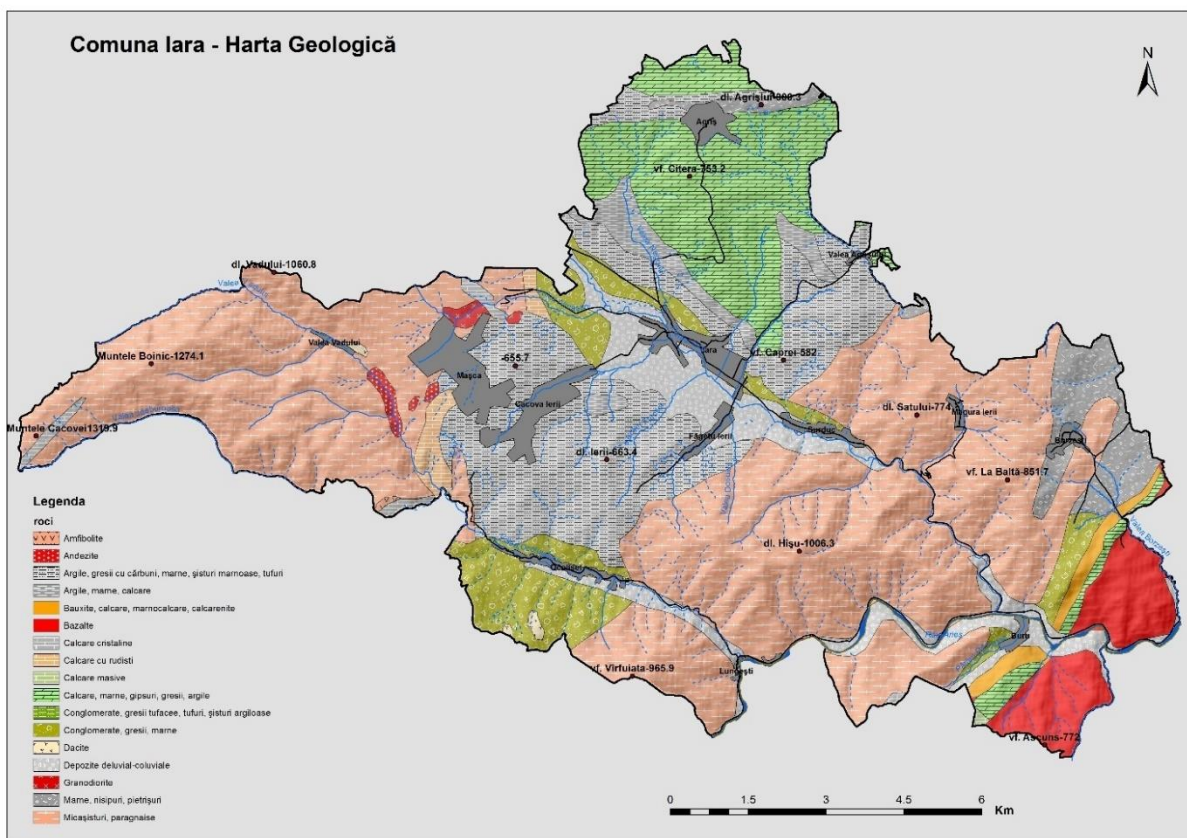
andaluzit și cloritoid, ceea ce arată caracterul postorogen al masivului batolitic Muntele Mare. Prin analize radiogene, vârsta determinată pentru granitele de aici este de cca. 530 mil.ani, ceea ce plasează formarea acestora la începutul Paleozoicului.

Magmatitele subsecvente banatitice

La sfârșitul Cretacicului și începutul Paleogenului, în Munții Apuseni de Nord a avut loc o intensă activitate magmatică- legată de distrofismul laramic desfășurat în același interval, în urma căreia s-au pus în loc cantități mari de material magmatogen, cunoscut sub numele de *banatite*. După unele opinii activitatea magmatică laramică ar aparține la două faze paroxismale: subhercinică și laramică.

Din datele obținute în urma analizării raporturilor magmatitelor cu formațiunile sedimentare, s-a stabilit că a avut loc o singură activitate magmatică majoră, desfășurată în intervalul Senonian terminal-Eocen timpuriu, cu trei stadii bine individualizate:

Figura 50 – Comuna Iara, Harta geologică

Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

1. vulcanismul laramic timpuriu efuziv-exploziv,
2. vulcanismul laramic intrusiv
3. vulcanismul laramic final

Andezitele și andezitele cuarțifere care apar în acest areal corespund celei de-a doua faze, cea a vulcanismului laramic intrusiv. Din punct de vedere cronologic,

andezitele sunt ultimele roci puse în loc aici, subasamentul care formează teritoriul ariei protejate fiind definitivat odată cu apariția acestora. Faptul că apariția acestora s-a realizat cel mai târziu (comparativ cu celelalte formațiuni de aici) se reflectă din caracterul lor intrusiv, andezitele străpungând celelalte tipuri de formațiuni, granitele și șisturile cristaline. Apar sub forma unor corpuri de mici dimensiuni, cu o dispunere împrăștiată și cu caracter insular.

Formațiunile carbonatice Jurasice și Cretacice – se prezintă sub forma unor fâșii înguste de calcare masive, calcare cristaline, calcare cu rudiști, calcare lacustre și marnocalcare, localizate în partea de sud a comunei, pe teritoriul Munților Trascăului în special.

Subasamentul părții centrale și nordice a comunei este alcătuit în principal din **depozitele Paleogene** ale depresiunii Iara și ale unităților dealurilor Feleacului. Aici intră argile vârgate continentale, formațiuni calcaroase, șisturi marnoase și tufuri, șisturi argiloase violacee. Acestea li se adaugă **depozitele Miocene** compuse din marne, nisipuri și pietrișuri, localizate în partea centrală a depresiunii Iara și, în final, depozitele deluviale și coluviale de argile, nisipuri și pietrișuri, uneori în amestec cu blocuri de rocă, toate de vârstă Cuaternară.

- **Relieful**

Arealul comunei Iara se prezintă sub forma unei depresiuni submontane (situată la poalele masivului Gilău-Muntele Mare) de contact petrografic (între șisturile cristaline și magmatitele din spațiul montan și depozitele de calcare pietrișuri, nisipuri, argile și marne din depresiune), structural (între structurile cutate, șariate și străpunse de magmatite ale spațiului montan și cele monoclinale ale arealului depresionar) și de eroziune (cu formarea suprafețelor de nivelare, fosile, din spațiul montan și a formelor rezultate prin eroziune lineară și areală în interiorul spațiului depresionar).

Depresiunea Iara (culoarul Iara) este situată în amonte de defileul de la Surduc, care este mai întâi secționat în șisturile cristaline și mai apoi în calcarele mezozoice ale ultimelor terminații spre nord ale Munților Trascău. Suprafețele interfluviale din partea de vest a comunei, care se prelungesc din spațiul montan spre depresiune aparțin unui al doilea ciclu de modelare, care a afectat în ansamblu Munții Apuseni (nu numai cadrul spațiului montan al munților Gilău-Muntele Mare) cu o generație de forme care corespunde celui de-al doilea nivel (cel inferior) al suprafeței Măguri Mărișel, sculptată la altitudini de 800-900 m. Primul nivel al suprafeței se află la altitudini de 1000-1200 m. În cadrul teritoriului comunei, se realizează contactul între cristalinul grupeii montane Gilău-Muntele Mare, care se afundă sub formațiunile Paleogene ale depresiunii Iara, relieful largilor suprafețe de nivelare caracteristic părții de vest a comunei fiind înlocuit treptat cu un relief structural de custe care se succed în trepte spre centru depresiunii, localizat de-a lungul traseului văii Pârâul Iara. A treia unitate majoră a reliefului este alcătuită din văi care, la rândul lor, întocmai ca și culmile interfluviale, au și ele câteva particularități de ordin morfometric și morfologic. Văile care străbat comuna sunt fără excepție tributare Arieșului fie direct, așa cum este cazul văilor Iara și Ocolișel, fie indirect, prin intermediul acestor văi (în cazul afluenților lor). Datorită bazei de eroziune coborâte a Arieșului, aceste văi sunt puternic adâncite (300-400 m.) și cu o pantă a profilului longitudinal mare (6-7 m./km.), prezentând numeroase

rupturi de pantă prin prezența unor praguri structurale.

Din punct de vedere geomorfologic, se remarcă câteva tipuri de relief reprezentative pentru teritoriul comunei: **relieful denudațional** (reprezentat de prezența resturilor suprafeței de nivelare Măguri-Mărișel, prezente în partea de vest a comunei), **relieful structural** (reprezentat prin *relieful* monoclinal), **relieful petrografic** (care asamblează toate formele deplasărilor de mase materiale pe versanți – creep-ul, alunecări de teren) și în final, **relieful fluvial**, rezultat al acțiunii râurilor văilor principale, dar și al văilor afluate acestora.

Relieful Denudațional - este reprezentat de existența resturilor din suprafața de nivelare Măguri Mărișel, care asamblează principalele interfluvii și culmi montane din partea de vest a comunei. Așa cum a fost arătat anterior, suprafața de nivelare Măguri Mărișel, sculptată în intervalul Miocen-Pliocen, se prezintă sub forma a două trepte, dintre care cea superioară se plasează în ecartul altitudinal 1000-1300 m., pe când cea inferioară se remarcă în cadrul interfluviilor și culmilor situate la altitudini cuprinse între 800-1000 m. Treapta superioară se prezintă unitară sub forma interfluviului (culmii) Muntelui Boinic, extinsă între vârfurile Muntele Cacovei (1319.9m) și până la est de Muntele Boinic, până la abruptul petrografic și structural care coboară în Valea Vadului. Această suprafață prezintă o remarcabilă uniformitate și nivelare, variația altitudinală menținându-se undeva în jur la +/- 50 m., pe o distanță de câțiva km. Treapta inferioară este ceva mai fragmentată și mai denivelată, formând interfluviul dintre valea Jeburoasa și Valea Vadului (cu o variație altitudinală cuprinsă în ecartul de 111 m. și 850 m.) și cel situat pe stânga Văii Vadului, plecând de sub vf. Valea Vadului (1060.8 m.) și coborând la altitudinea de 970 m. în dreptul localității Valea Vadului.

Din analiza hărții pantelor, se remarcă o înclinare foarte redusă a acestor suprafețe, cu valori cuprinse între 2^0 - 5^0 sau chiar mai reduse de 2^0 pe alocuri.

Spre est, spre interiorul depresiunii, relieful denudațional este înlocuit în peisajul geomorfologic de relieful structural.

Relieful Structural

Relieful dominant al comunei Iara este influențat de specificul structural. Prezența abruptului Masivului Muntele Mare, peste care se suprapune parțial teritoriul comunei (pe flancul sud-estic al acestuia), a determinat și condiționat geneza și morfologia reliefului.

Înclinarea general a teritoriului, de la vest spre est, dictate de prezența structurilor montane înalte în partea de vest a impus apariția unui *relief monoclinal generalizat*, concretizat spațial prin apariția ansamblului de cueste și reversuri monoclinale bine individualizate, văi subsecvente, la care subscriu cursurile principale de ape din cuprinsul comunei și o morfodinamică a versanților tipică: alunecările de teren dezvoltate în principal pe fronturile cuestelor și formele de eroziune lineară materializate prin prezența ravenelor și organismelor torențiale, dezvoltate atât pe fronturile de cuestă, cât și pe reversurile acestora.

Relieful monoclinal este bine reprezentat în partea de vest a comunei, dând naștere proceselor de eroziune tipice și diferențiate pe cele două flancuri ale principalelor forme monoclinale, *cuestele*.

1) Versanții dezvoltați de văile subsecvente sunt caracterizați prin raportul frunte de cuestă/revers monoclinal. Modelarea actuală impune retragere și resegmentare, cu predominarea proceselor de rill-wash, ravenație și torențialitate, dar și creeping.

Procesul complex de eroziune-acumulare este semnalat prin glacizări deluvio-colviale, aplatizări și teșiri.

2) Morfodinamica îmbracă forme variate conforme cu caracterul agenților modelatori, gradul de concentrare a acestora, litologia, structura, intensitatea proceselor geomorfologice. Ariile cu morfodinamică accentuată sunt condiționate de existența abruptului structural al Masivului Muntele Mare, structurile monoclinale fiind în fapt expresia materializării eroziunii fluviale și în suprafață de pe acest abrupt.

3) Înclinarea generală a reliefului abruptului structural spre est, spre axul central al depresiunii Iara, precum și apropierea culoarului Arieșului cu un nivel altitudinal coborât, a determinat dispoziția rețelei hidrografice de aici, care ulterior, prin eroziune, a impus predispoziția structurală a reliefului. Astfel, râurile principale Valea Jdeburoasa și Valea Ocolișelului, atrase de nivelul de bază coborât al Arieșului, și-au dezvoltat văi dispuse pe direcție NV – SE. Înclinarea generală a reliefului a determinat deplasarea spre stânga a cursurilor de apă ceea ce a cauzat o eroziune puternică în malul stâng și formarea fronturilor de cuestă. Cel mai bine exprimat front de cuestă este cel ce însoțește pe stânga Valea Vadului continuată apoi cu Valea Ocolișelului având o lungime de cca. 11 km și o înclinare accentuată, media plasându-se în jurul valorii de 30° pantă, dar pe anumite sectoare ajungând la 40° - 50° pantă. Valorile ridicate ale unghiurilor de pantă favorizează apariția unor active procese morfodinamice localizate la nivelul frontului de cuestă. Altitudinile absolute ale muchiei frontului de cuestă se înscriu între 1060.8 m. în vf. Valea Vadului în amonte și 1006.3 m. în DI Hîșu în aval. Totuși, între cele două vârfuri, pe o lungime însemnată, altitudinea interfluviului frontului de cuestă coboară la valori de până la 630 m. Altitudinile relative ale frontului de cuestă față de albia văii Ocolișel prezintă variații însemnate; astfel, în amonte de localitatea Valea Vadului, frontul de cuestă are altitudini în jur de 300 m., scad apoi până la 100 m. în zona localității Ocolișel, pentru ca apoi să crească până la 550-600 m. în dreptul dealului Hîșu, înainte de confluența cu Arieșul.

4) Versantul monoclinal al acestei cueste se extinde pe o lungime medie de 4 km., până în albia văii Iara, cu pante reduse, între 2° și 10° și cu numeroase procese de eroziune lineară și areală.

5) Al doilea front de cuestă bine exprimat formează versantul de stânga al văii Jdeburoasa, extins de sub vf. Muntele Boinic și continuând pe o lungime de circa 4 km. până la ieșirea văii Jdeburoasa din teritoriul administrativ al comunei Iara. Prezintă pante mai accentuate decât frontul de cuestă al văii Ocolișel, cuprinse între 30° - 55° înclinare, ceea ce favorizează o intensă morfodinamică a suprafeței versantului. Altitudinea relativă a interfluviului frontului de cuestă față de albia văii este cuprinsă între 250 m. în amonte și 200 m. în aval, raportată la o lungime a frontului de cuestă de circa 4 km. ceea ce reprezintă o însemnată uniformitate altitudinală.

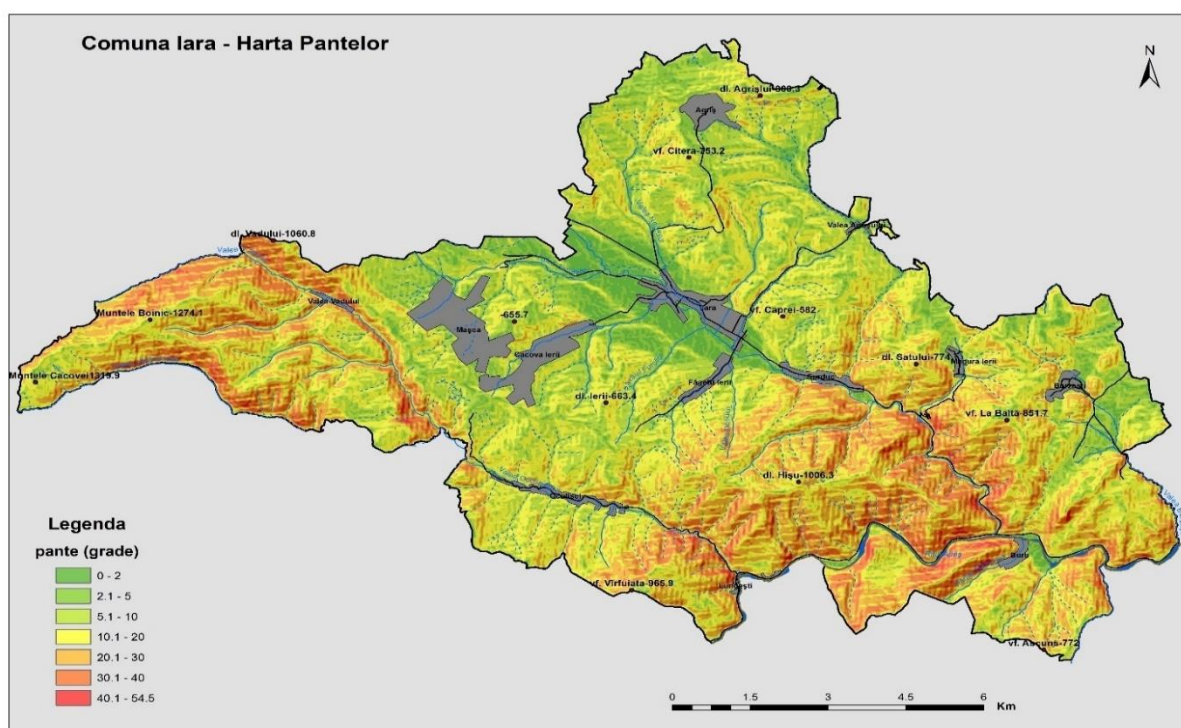
6) Reversul de cuestă spre valea Ocolișelului are un ecart al înclinării destul de mare, cu valori cuprinse între 5° - 10° până la valori de 20° - 30° și lungimi de asemenea diferite; în partea amonte lungimea versantului monoclinal ajunge până la 3 km. în timp ce în aval aceasta se reduce până la 1 km.

Relieful petrografic – este reprezentat de totalitatea proceselor și formelor care iau naștere datorită varietății rocilor din substrat. Aici se includ procesele și formele rezultate prin modelare areală a reliefului, precum și cele rezultate prin modelare lineară.

Procesele de tip *creep* afectează suprafețe importante din spațiul comunei. Toată

vatra depresiunii, cu prelungiri pe versanții de pe stânga și de pe dreapta văii lara sunt afectați de procese de creep cu diferite stadii de degradare. Cele mai intens afectate suprafețe sunt cele defrișate și introduse în circuitul agricol, sub diferite forme de folosință. O localizare a lor este dificilă deoarece ocupă spații foarte largi de pe dreapta și stânga văii, astfel că putem considera ca peste 70% din aceste suprafețe sunt afectate de procese de tip creep. Efectul lor nu este imediat vizibil, dar însumat în timp poate duce la degradări importante de terenuri. Versanții acoperiți de păduri din partea de vest și de sud a depresiunii sunt foarte puțin afectați de acest tip de procese datorită protecției covorului vegetal care impune stabilitate.

Figura 51 – Comuna Iara, Harta pantelor

Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

Relieful fluvial este un rezultat al acțiunii directe de eroziune a rețelei de ape din spațiul comunei. Trei unități morfologice importante au luat naștere aici ca urmare a eroziunii fluviale – albiile râurilor, luncile și versanții.

Pârâul Iara și Valea Ocolişelului, datorită debitelor mai însemnate, și-au creat albiile bine definite, cu lățimi variabile, între câțiva metri și câțiva zeci de metri. În amonte de defileul de la Surduc, albia râului Iara prezintă toate elementele morfologice cunoscute: talveg, albie minoră și albie majoră. În cadrul defileului din aval de localitatea Surduc și până la confluența cu Arieșul, pârâul Iara își restrânge spațiul albiei, dar își păstrează toate elementele amintite mai sus. Panta de curgere este destul de redusă, câțiva metri pe km., fapt reflectat în indicele de sinuozitate destul de radical al râului.

Valea Ocolişelului prezintă similitudini destul de accentuate cu valea Iara din toate punctele de vedere. Diferențele se remarcă în dimensiuni, în cazul văii Ocolişel

toate elementele morfometrice ale albiei sunt mai reduse comparativ cu cele ale văii lara.

În ceea ce privește luncile, acestea se regăsesc atât pe parcusul văii lara cât și în cazul văii Ocolișel. Lățimi mai mari ale luncilor se înregistrează în cazul localităților lara și Ocolișel în timp ce în sectoarele de defileu, pentru ambele râuri luncile se reduc în dimensiune până la dispariție.

Un caz particular în spațiul comunei îl reprezintă albia și lunca râului Arieș din partea de sud a comunei. Datorită debitelor însemnate ale Arieșului, la care se adaugă celelalte caracteristici hidrologice și cele morfologice ale văii, intensitatea și morfodinamica albiei este deosebită. Procesele de eroziune, transport și acumulare modifică de la sezon al sezon micro și mezorelieful albiei și luncii râului.

Versanții au forme și valori morfometrice dintre cele mai variate. Versanții din cadrul depresiunii lara au pante mai reduse, sunt dezgoliți de vegetație și sunt intens afectați de procese geomorfologice. În schimb, versanții din partea de sud și de vest a comunei, suprapuși zonelor mai înalte, sunt acoperiți în cea mai mare parte cu păduri și, cu toate că au valori ale unghiurilor de pantă mai mari, datorită protecției vegetației au o stabilitate mai accentuată

În afara albiilor, procesele de eroziune fluvială (torențială) sunt foarte active la nivelul versanților dezgoliți de vegetație și introduși în circuitul agricol. Cele mai afectate areale de procese ale eroziunii torențiale (șiroire, ravenație, torenți) se remarcă în depresiunea lara, în treimea medie și superioară a versanților, atât de pe dreapta, cât și de pe stânga văii. Pârâiele care străbat localitățile Mașca și Făgetul Ierii au provocat intense procese de eroziune, cu forme de ravenație și torențialitate bine exprimate. De asemenea, pârâiele de pe stânga, cu care valea Ierii confluează la ieșirea în aval din localitate, crează forme de tip ravene cu dimensiuni apreciabile. La acestea, se adaugă torenții de pe stânga văii lara din dreptul localității Surduc.

Fronturile de cuestă de asemenea sunt afectate de intense procese de ravenație și torențialitate datorită diferenței de nivel mari (de câteva sute de metri) între interfluvii și albiile văilor. Aproape toate văile scurte ce fragmentează fronturile de cuesta au caracter de torent sau ravenă, cu o dinamică și intensitate morfologică deosebită.

Procesele de modelare antropică – au o acțiune directă asupra reliefului, prin crearea unor forme specifice de relief datorită exploatarea de resurse ale subsolului (cariere, balastiere) și o intervenție indirectă, prin favorizarea genezei și dinamicii proceselor de modelare, datorită unor activități ca: lucrări agricole, suprapășunat, defrișari, etc.

• Solurile

- I. **Soluri minerale condiționate de topografia terenurilor** – aici fiind identificate soluri din clasa **Leptosolurilor** (*leptosolurile districe [litosolurile tipice]; leptosolurile rendzice [rendzine tipice]; clasa Regosolurilor* (*regosoluri tipice și erodisoluri*) și **clasa Fluvisolurilor** (*solurile aluviale și protosolurile aluviale*).
- II. **Soluri minerale condiționate de timp**, în cadrul cărora se includ **Cambisolurile** (*cambisoluri districe [solurile brune acide tipice] și cambisoluri eutrice [soluri brune eumezobazice]*), toate acestea având la rândul lor diferite subtipuri introduse de caracterele diagnostice, structurale și/sau texturale).
- III. **Soluri minerale condiționate de climatul temperat umed** – din această

categorii fiind prezente **Luvisolurile**, *luvisolurile haplice* [soluri brune luvice, soluri brune argiloiluviale] și *luvisolurile albice* (în SRCS poartă același nume).

IV. Soluri minerale condiționate de climatul temperat umed, cu subdiviziunea *soluri puternic diferențiate, cu alterare intensă a materialului parental, spodice*, care includ **Podzolurile**, [solurile brune feriiluviale], (Ianoș, Gh., 1999 și Puiu, Șt., 1983).

I. Soluri minerale condiționate de topografia terenurilor

1. Leptosolurile

a. *Leptosolurile districe*, sunt specifice suprafețelor mai înclinate unde are loc îndepărtarea lentă, dar continuă, a materialelor fine rezultate prin meteorizație de către curenții peliculari de apă, ceea ce conferă solurilor un pronunțat caracter scheletic.

Factorul pedogenetic dominant pentru acest tip de sol îl reprezintă prezența rocii aproape de suprafață, datorită denudației.

În funcție de unitatea de relief în care se formează, acest tip de soluri poate căpăta caractere foarte diferite; astfel, pe rocile dure, superficial poziționate, solificarea este foarte slabă, luând naștere soluri cu un profil scurt (0-30 cm.). În situațiile în care este posibil, acestea trec prin stadiul de regosoluri, evoluând apoi spre spodosoluri (Ianoș Gh. 1999 și Puiu, Șt. 1983).

Suprapuse arealelor protejate, leptosolurile apar asociate cu alte soluri din aceeași clasă a leptosolurilor (rendzine) sau din clase diferite, cambisoluri (cambisoluri eutrice, cambisoluri districe).

Litosolurile apar astfel pe suprafețe largi (în foarte puține cazuri singular, cel mai adesea în amestec cu alte tipuri de sol), de aceea fiind dificilă o selectare doar a arealelor ocupate de acestea. De remarcat că litosolurile apar la nivelul tuturor treptelor altitudinale (hipsometrice) și în combinație cu aproape toate tipurile de soluri întâlnite în arealul comunei Iara.

Leptosolurile districe au cel mai puțin dezvoltat profil de sol, între partea superioară a profilului și partea inferioară, acolo unde se realizează contactul litic cu roca de bază existând doar o secvență subțire de sol de circa 10 cm. Profilul lor este de tipul Ao – R (orizonturile A ocric și roca de bază R). Alcătuirea orizontului Ao din materie organică slab humificată, la care se adaugă un grad de saturație în baze de sub 50% datorită spălării accentuate, va conferi acestui tip de sol un pronunțat caracter acid, care va impune un covor ierbos, cu număr redus de specii și o productivitate scăzută.

Leptosolurile litice corespund în SRCS cu *litosolurile tipice*, asociate arealelor ocupate de solurile amintite mai sus.

b. *Leptosolurile rendzice* au un profil scurt, format din orizonturile Am - R (orizonturile Amolic și roca de bază, R) și au luat naștere pe rocile compacte bazice și ultrabazice (calcare și dolomite, la care se adaugă bazaltele), rocile de acest tip fiind localizate în partea de sud-est a comunei). Ca urmare a caracteristicilor specifice acestor tipuri de roci carbonatice, leptosolurile rendzice au o textură argiloasă, culori închise, cu diferențiere texturală slabă, saturația în baze sporită ($V > 80\%$), reacție slab acidă/slab alcalină și capacitate de schimb cationic mare.

Cu toate că se formează în condiții de umiditate sporită, acizii humici rezultați sunt rapid neutralizați de către CaCO_3 , care provine din rocile carbonatice ce formează substratul. Au un potențial de fertilitate bun în cazul în care profilul de sol nu este foarte scurt.

Leptosolurile rendzice corespund solurile de tip *rendzine litice* (profil Am – R), precizând că în cazul acestui tip poate fi identificat subtipul de sol *rendzine tipice*, având aceleași orizonturi diagnostice ca anterior, dar cu o dezvoltare a profilului mai mare de 50 cm. În privința suprafeței ocupate de aceste soluri, ca și în cazul leptosolurilor districe, este dificil de realizat o evaluare precisă deoarece și leptosolurile rendzice se găsesc în combinație cu alte tipuri de soluri, cum ar fi cambisolurile eutrice și leptosolurile districe. Totuși, împreună cu acestea, ocupă cca. 650 ha., adică în jur de 4.5% din suprafața totală a comunei.

2. Regosolurile – (care includ *regosolurile* și *erodisolurile*), cele două clase fiind amestecate în teren, ocupă 927.25 ha., ceea ce reprezintă 6.45% din totalul suprafeței comunei. Se găsesc răspândite în principal pe suprafețele înclinate, atât de pe dreapta, cât și de pe stânga văii Iara, fiind întâlnite în special în partea de nord a comunei.

Sunt soluri minerale foarte slab dezvoltate, practic o acumulare de fragmente mineralogice fine aflate în primul stadiu de transformare pedogenetică. Denumirea de regosol semnifică un sol tânăr, neevoluat. Au un profil slab diferențiat, de tipul celor cu orizonturile diagnostice Ao – R (A ocric și orizontul de bază R). În SRCS, acestea se regăsesc sub aceeași denumire (regosol și erodisol).

Au luat naștere în urma proceselor de dezagregare (prin crioclastism și/sau haloclastism). Procesul de solificare în cazul acestora este foarte lent, astfel că “solul” este incomplet dezvoltat, fără orizonturi diagnostice bine precizate. Înșușirile și proprietățile lor depind în mare măsură de materialul parental din care provin și de condițiile topoclimatice specifice fiecărei trepte altitudinale a reliefului. Sunt sărace în humus și nutrienți. Textura este foarte variată (de la nisipoasă până la argiloasă în funcție de materialul parental) și nediferențiată pe profil.

În cazul erodisolurilor apare fenomenul de “trunchiere” (eroziune parțială a acestora), ceea ce are ca rezultat îndepărtarea unuia sau mai multor orizonturi pedogenetice, așa cum este cazul și aici. Rezultatul se materializează într-o fertilitate foarte redusă, de multe ori aceste soluri neputând întreține vegetație de nici un fel. Profilul erodisolurilor este de tipul Ap – C (Ap –erodat și materialul parental C).

3. Fluvisoluri (în sistemul FAO-UNESCO) sau *solurile aluviale* (denumite astfel în SRCS) sunt soluri tinere, puțin evaluate, care iau naștere pe depozitele aluviale (pietrișuri, nisipuri) din luncile râurilor.

Albia Pârâului Iara, dar mai ales albia largă a râului Arieș, a constituit arealul de dezvoltare a acestor tipuri de soluri. Au compoziție mineralogică eterogenă și, la inundații, sunt supuse procesului de “îmbogățire” a acestei fracțiuni mineralogice prin aport de noi sedimente.

În cadrul depozitelor aluviale ce constituie materialul parental al acestora, datorită influenței râurilor, se remarcă o bună sortare a materialelor componente atât în profil longitudinal, dar mai ales transversal.

Procesul de pedogeneză este inițiat de maturarea sedimentelor fluviale. În secțiunea superioară a profilului de sol, prin retragerea apei și pătrunderea aerului, are loc debutul transformării materiei organice prin descompunere și humificare. Concomitent, în secțiunile inferioare, sub influența nivelului freatic ridicat al apei, compușii minerali rămân sub stare redusă, ceea ce va determina apariția unor culori neutre imprimare de oxizi feroși și manganoși. Acolo unde nivelul freatic oscilează cu alternanța proceselor de oxidare și reducere, va apărea o mozaicare a culorilor, cu culori neutre pentru zonele de reducere și culori roșcate/gălbui pentru zonele de

oxidare (Ianoș, Gh., 1999 și Puiu, Șt., 1983).

Solurile aluviale au o caracteristică comună ce le deosebește de celelalte tipuri de soluri și anume faptul că periodic sunt aluvionate (în timpul inundațiilor), ceea ce conduce la o înălțare a depozitelor. Procesul de îmbogățire cu noi sedimente întrerupe transformările pedogenetice ce au deja loc aici, “vechiul” sol format fiind acoperit și îngropat la diferite adâncimi. Ca urmare, noul material depus reia ciclul solificării și al evoluției pedogenetice în condiții similare.

Solurile din albiile râurilor Iara și Arieș sunt de tipul *fluvisolurilor districe* (în sistemul FAO-UNESCO) sau a *solurilor aluviale (districe)* denumite așa în SRCS, au o saturație în baze scăzută ($V < 50\%$) datorită spălării intense a sărurilor (cloruri, sulfați, carbonați) și o capacitate de schimb cationic diferită, în funcție de prezența mineralelor argiloase care stimulează acest schimb de ioni. Profilul solurilor aluviale este de tip Ao – C (orizonturile A ocric și materialul parental C) (Ianoș, Gh. 1999 și Puiu, Șt. 1983).

Protosolurile aluviale sunt solurile cele mai slab evolute din această clasă, reprezentând stadiul inițial de evoluție (de presolificare). În cadrul acestui tip, se deosebesc *protosolurile aluviale tipice* cu un profil de tipul Ao – C (orizonturile A ocric și orizontul parental C). În privința fertilității și productivității agricole, fluvisolurile de aici sunt relativ fertile fiind bine asigurate cu nutrienți deoarece materialul sedimentat în albiile provine din depozite solificate de pe versanții de dreapta și de stânga ai văilor.

Fluvisolurile dețin 1136.32 ha., suprafață care reprezintă 7.90% din totalul teritoriului comunei.

II. Soluri minerale condiționate de timp

1. *Cambisolurile districe* (în sistem FAO-UNESCO) sau *soluri brune acide* după nomenclatura SRCS, apar atât individual cât și în diferite combinații cu alte tipuri de sol din cuprinsul comunei: cu litosolurile, cu solurile brune eu-mezobazice și cu solurile brune feriiluviale.

După cum se poate observa din analiza hărții pedologice, cambisolurile districe, în combinație cu celelalte tipuri de soluri, ocupă în jur de 4500 ha., ceea ce reprezintă cam 32% din totalul suprafeței comunei.

Cambisolurile districe s-au format pe rocile acide de aici (micașisturile și paragneisele, amfibolitele și șisturile amfibolice, pegmatitele și granitoidele, ș.a) și/sau pe materiale rezultate din meteorizarea acestora. Solurile de acest tip s-au format în condiții de relief de culoar de vale și de munte, cu un climat umed, 700-1000 mm/m²/an, valori care le depășesc frecvent pe cele ale evapotranspirației. Astfel, este asigurată o alterare intensă a rocilor, cu formarea mineralelor secundare. Regimul hidric contribuie la debazificarea parțială a solului, fără a îndepărta însă și mineralele argiloase formate, astfel că acestea se acumulează în profilul de sol. Chiar dacă sunt acoperite cu o vegetație ierboasă, apar frecvent pâlcuri de pădure de fag cu conifere. Caracteristicile edafice ale solurilor brune acide sunt condiționate de volumul lor edafic util redus, datorită poziționării superficiale a rocii dure în jur de 20-50 cm.

Cambisolurile districe au un profil de tipul Ao – Bv – C (orizonturile A ocric, Bv cambic și materialul parental C); în zona aceasta, profilul solurilor de acest tip este slab diferențiat textural, cu structură mediu dezvoltată.

Precipitațiile favorizează o alterare siilitică activă a substratului mineral, proces care s-a repercutat asupra alcătuirii granulometrice a acestor soluri. Cu mici excepții, solurile brune acide de aici au o textură mijlocie (lutoasă), cu procente diferite de

schelet în cele două secvențe reprezentative ale profilului de sol: 0-20 cm (orizonul A) și 40-80 cm (orizonul Bv).

Conținutul în humus este mijlociu doar în orizontul de suprafață și foarte mic pe restul profilului, fapt ce conferă solurilor brune acide o rezervă totală de humus scăzută (< 60 t/ha). Au un grad de saturație în baze de schimb redus pe întregul profil, de sub 50%, cu o reacție puternic acidă.

În arealele mai coborâte, se extind solurile brune acide tipice. În aceleași zone, contactul litic superficial a reprezentat caracter de diagnoză pentru solurile brune acide litice.

Geneza solurilor brune acide este corelată cu procesele de denudare slabă, dar continuă. În aceste condiții, solul a rămas într-un stadiu moderat de evoluție, fiind permanent întinerit. Substratul litologic sărac în baze și clima umedă și răcoroasă generează o succesiune de orizonturi de sol puternic acide și intens debazificate.

Indiferent de locul unde apar, suferă o intensă alterare în mediu acid a silicaților primari și secundari și o îndepărtare a produselor solubile, din această cauză având o alcătuire granulometrică predominant grosieră (cel mult lutoasă) și o cantitate sporită de sescvioxizi liberi. Cantitățile sporite de sescvioxizi și îndeosebi oxizii de aluminiu împiedică migrarea produselor de alterare și pedogeneză, astfel că profilul de sol este slab diferențiat morfologic și textural. La procesul de alterare participă și acizii fulvici generați de descompunerea materiei organice (a litierii) sub acțiunea umidității și a unei flore de bacterii specifice. Aceste soluri sunt situate sub făgete pure sau în amestec cu rășinoase, cu activitate biologică relativ intensă, cu formare de humus și argilizare activă.

Profilul de sol este de forma Ao – Bv – C. Ca localizare se întâlnesc în părțile înalte din vestul comunei și în partea de sud, aici aflându-se în combinație cu cambisolurile eutrice.

2. *Cambisolurile eutrice* (în sistem FAO-UNESCO) sau *solurile brune eu-mezobazice*, după nomenclatura SRCS, au avut ca material parental rocile bazice și ultrabazice (bazaltele ofiolitice și toate tipurile de calcare).

Au un profil pedogenetic de tipul Ao – Bv – C iar datorită faptului că materialul parental (tipurile de roci) pe care s-au format sunt bogate în săruri chimice (carbonați, sulfăți, cloruri) au un grad de saturație în baze ridicat ($V > 50\%$) și un pH slab alcalin. Chiar dacă precipitațiile sunt relativ bogate, levigarea și debazificarea acestor soluri este slabă deoarece există o eliberare continuă de baze în urma proceselor de alterare ale rocilor din subasment, acest fapt permițând o continuare a proceselor pedogenetice de formare a solului.

Cambisolurile eutrice au textură ce ocupă o paletă largă (de la grosiere până la fine), au o structură bine definită și o bioacumulare sporită (humus = 2-4%), unde predomină acizii huminici.

În cuprinsul comunei, conform cu SRCS, solurile brune eu-mezobazice apar cu subtipul *tipice* (cu profilul deja descris).

Solurile brune eu-mezobazice (cambisolurile eutrice) apar doar în combinație cu alte tipuri de soluri cum sunt, cambisolurile districe, leptosolurile districe și leptosolurile rendzice, ocupând suprafețe însemnate din partea sud-estică a comunei, care ajung la valoarea de cca. 28 % din totalul suprafeței, ceea ce înseamnă cam 4300 ha. Solurile brune eu-mezobazice au ca substrat atât rocile ultrabazice (bazaltele), cât și rocile carbonatice de tipul calcarelor, calcarenitelor și marnocalcarelor.

III. Soluri minerale condiționate de climatul temperat umed

Luvisolurile ocupă cca 30% din totalul suprafeței comunei, adică în jur de 4200 ha. În privința formelor de relief, luvisolurile apar pe suprafețele mai înalte, bine drenate, atât de pe dreapta cât și de pe stânga văii Pârâul Iara.

Luvisolurile iau naștere în condițiile unor aporturi sporite de apă provenită din precipitații, ceea ce va determina profunde transformări pe profilul pedologic, solurile găsindu-se actual într-un stadiu avansat de evoluție, cu o diferențiere texturală și structurală importante, levigare și îndepărtare accentuată a sărurilor solubile și redistribuire a acestora la adâncime pe profil, ca urmare rezultând o debazificare moderată și un pH mai acid. Aporturile ulterioare de depozite loessoide și aluviuni fluviale, care au fost aduse aici după depunerea depozitelor principale care formează materialul parental al acestor soluri, au contribuit la accentuarea diferențierilor morfologice și granulometrice ale luvisolurilor.

Luvisolurile s-au format pe materiale neconsolidate, predominant acide și intermediare, în condiții topoclimatice ceva mai umede. Au evoluat din regosoluri sau cambisoluri.

1. *Luvisolurile haplice*. În SRCS luvisolurile haplice poartă numele de *soluri brune argiloiluviale și soluri brune luvice*. Luvisolurile haplice, apar sub arealele cu umiditate și evapotranspirație moderate, materiale parentale ușor acide și sub o vegetație de pădure de foioase sau pajiști secundare. Profilul acestor soluri este de tipul Ao – Bt – C (A ocric, B textural și materialul parental C) iar uneori, în situațiile în care levigarea pe profil este mai intensă, are forma Ao – E - Bt – C (ia naștere între A și B un orizont E eluvial, puternic levigat și sărăcit în baze și materie organică).

Transformarea activă a materiei organice încorporată în sol, favorizează formarea unor cantități mai mici de acizi humici, neutralizați de bazele existente. În situația în care mediul este slab acid, compușii de Fe devin oxidați și immobili, iar solul capătă o culoare brună în partea superioară și brun-gălbuie în cea inferioară. O parte din bazele eliberate prin procesul de hidroliză sunt reținute de mineralele argiloase (datorită capacității de schimb cationic a acestora), cea mai mare parte a acestora însă sunt spălate pe profil, așa încât în profilul luvisolurilor haplice nu există condiții de formare a unui orizont Cca.

2. *Luvisolurile albice* – cu răspândirea mult mai redusă decât cele haplice. Profilul acestora este de tipul Ao – Ea – Bt – C (A ocric, E albic, B textural și materialul parental C). Aici se observă apariția orizontului Ea (albic) care are o culoare albicioasă (cu valori de > 6,5 și crome < 3), o structură lamelară sau poliedrică slab dezvoltată, textura mai grosieră decât a orizontului Bt subiacent și segregare a sescvioxizilor sub formă de concrețiuni.

Acest tip de soluri apare pe forme de teren plane (terase, interfluvii), cu un drenaj foarte lent și sub influența unei cantități mari de apă.

Rocile parentale sunt formate din depozite eluvio-deluviale provenite din alterarea rocilor carbonatice, ceea ce a permis o debazificare și o migrare intensă a coloizilor pe profilul de sol. Astfel a luat naștere un orizont B argic (Bt) bogat în argilă iluviată, iar deasupra s-a conturat un orizont Ea sărăcit în argilă și materie organică, cu un pH mai acid și de culoare albicioasă. Profilul de sol are culori brune gălbui, saturația în baze este moderată (V = 50 - 70%), iar capacitatea de schimb cationic sporită (T > 24 me/100 g. sol).

IV. Soluri minerale condiționate de climatul temperat umed

Acestea includ subdiviziunea – soluri puternic diferențiate, cu alterare intensă a materialului parental, spodice, care la rândul ei include solurile din clasa Podzolorilor. Dintre acestea, pe cuprinsul comunei Iara a fost identificat subtipul – podzolorile cambice (solurile brune feriiluviale). Acest tip de sol se găsește în amestec cu cambisolurile districe, neputând fi separat teritorial.

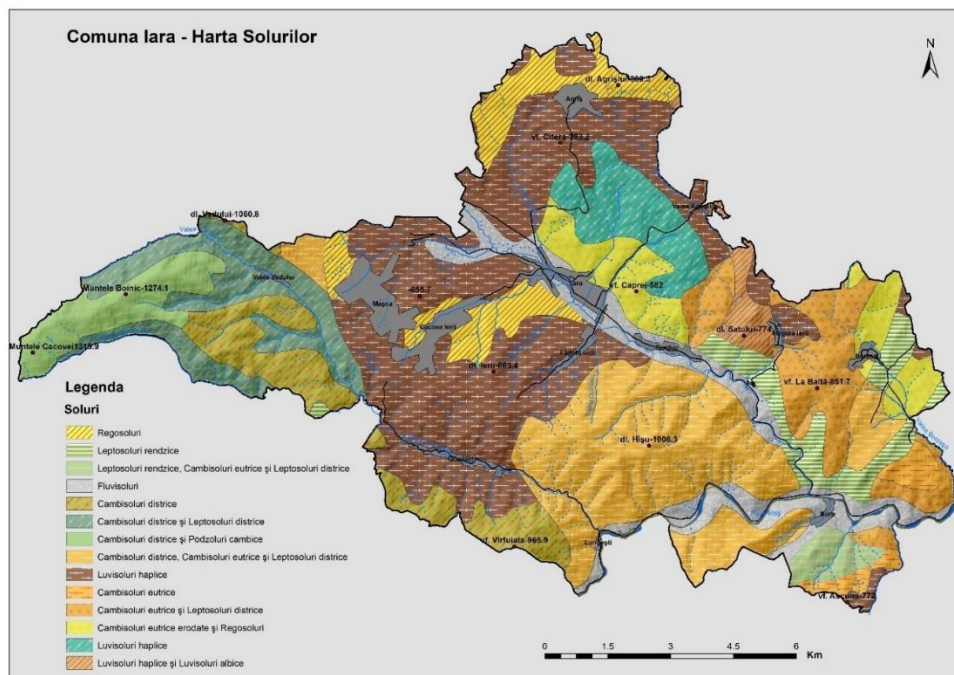
Din analiza hărții pedologice realizate pentru arealul comunei și din observațiile făcute în teren, s-a constatat că podzolorile au o pondere redusă din totalul suprafeței analizate; apar pe culmea interfluvială a Muntelui Boinic, la peste 1200 m. altitudine, ocupând întreaga suprafață a acestei culmi.

Podzolorile cambice sunt soluri care au evoluat aici în marea lor majoritate, atât în condiții climatice specifice zonei de pădure cu perioade de vegetație medie, dar și sub pajiștile sub-alpine, în condițiile unui climat temperat umed. Profilul de sol al acestora este bine definit morfologic, cu o diferențiere texturală mineralogică și chimică între orizonturile superioare și inferioare, diferențiere datorată proceselor de hidroliză acidă a materialului mineral, migrarea și acumularea parțială a produselor rezultate prin alterare, formarea compușilor organo-metalici cu Fe și Al și acumularea parțială a acestora în orizontul Bs (B spodic), cu sau fără conturarea de orizont eluvial (Es).

Podzolorile cambice sunt soluri cu grad de alterare intensă și puternic diferențiate, mărturie a unui grad înaintat de evoluție în direcția podzolirii primare. Sunt specifice fitocenozelor arborescente de conifere și vegetație arbustivă din golurile alpine.

Au un profil de tipul Au – Es – Bs (Bhs) – C, în care orizontul A are caracter umbric, orizontul B are un caracter spodic, feriiluvial (Bs) sau humico-feriiluvial (Bhs) format din oxizi de

Figura 52 – Comuna Iara, Harta solurilor

Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

Fe și Al, la care se pot adăuga substanțele humice, orizont care este subiacent unui orizont eluvial (Es) și/sau bioacumulativ (Ao,u).

Rocile cristaline, metamorfice de tipul micașturilor și paragneisurilor formează materialul parental pentru podzolurile cambice de aici.

Clima optimă dezvoltării podzolurilor aici este o climă rece, montană, cu valori ale temperaturilor cuprinse între 7° și 2^oC medii multianuale, iar mediile precipitațiilor între 700-1000 mm/m²/an. Geneza podzolurilor este un rezultat al interferenței mai multor procese de solificare. Acumularea materiei organice în condiții de climă rece favorizează apariția unui humus brut, sărac în baze și azot. Acizii humici formați în timpul procesului de solificare și care sunt foarte agresivi, se combină cu oxizii hidratați de Fe, Al și Mn formând fulvați solubili. Aciditatea ridicată permite pătrunderea H⁺ în complexul coloidal al solului și prin aceasta generând o alterare intensă. Produsele rezultate migrează în adâncime, în orizonturile inferioare, astfel luând naștere orizontul Bs. Pe rocile permeabile și foarte acide, percolează și acizii huminici care se depun la partea superioară a orizontului Bs sub formă de orizont Bhs.

Conținutul în humus (de tip moder, morr) al podzolurilor este mare în orizontul A (8-25%), scade apoi brusc în orizontul Es și crește iarăși în orizontul Bs. Gradul de saturație în baze este scăzut (<10%), pH-ul este de asemenea scăzut (<5%), iar transformarea materiei organice cu formarea de elemente nutritive pentru sol este de asemenea scăzută.

Podzolurile haplice - (în sistemul FAO/UNESCO) sau *podzolurile tipice* (denumire SRCS), au un profil de tipul Au – Es – Bhs – Bs – C..

Podzolurile cambice (în sistemul FAO/UNESCO) sau *solurile brune feriiluviale* (denumire SRCS) au un profil de tipul Ao – Bs – C (R). Au un raport procentual dintre conținutul de Fe liber și de C organic mai mic de 6; Fe imprimă profilului solului o tentă roșiatică. Sub el urmează un orizont E spodic, foarte sărac în nutrienți și bogat în SiO₂, orizont de < 2 cm. grosime sub care se observă o acumulare a materiei organice în orizontul Bs și Bhs.

• Hidrografia

Rețeaua hidrografică a comunei este în totalitate tributară râului Arieș, fie direct, prin cele patru râuri importante: Iara, Ocolişel Borzești și Remetea, fie prin intermediul acestora (afluenții lor).

Densitatea rețelei hidrografice pe teritoriul comunei este în medie de 0,8 – 0,9 km/km².

Condițiile de relief ale comunei Iara, zonă montană, zonă depresionară, culoare de vale importante, la care se adaugă și condițiile climatice, au determinat apariția unor râuri cu debit destul de ridicat și stabil, cu frecvente inundații în timpul ploilor torențiale.

Așa cum am amintit, principalele bazine hidrografice suprapuse teritoriului comunei sunt:

- *Bazinul hidrografic al râului Iara*, cu râul Iara drept colector principal, care își are izvoarele sub vârful Masivului Muntele Mare, pe flancul vestic al acestuia și după ce înconjoară tot masivul drenează tot arealul comunei în drum spre confluența cu Arieșul, având o direcție de curgere NV-SE. Pe teritoriul comunei, primește câțiva afluenți principali, între care amintim pe dreapta Valea Negrului (își are izvoarele undeva lângă

localitatea Agriș și intră în confluență cu râul Iara la intrarea acestuia în localitate) și de stânga: Valea Almășani (care își colectează apele de pe teritoriul localității Mașca), urmează apoi un alt afluent important care împreună cu afluenții lui drenează teritoriul localității Cacova Ierii, Valea Făgetului (care străbate localitatea Făgetul Ierii și care, înainte de confluența cu râul Iara primește ca afluent pârâul numit Valea Dosului), la care se adaugă spre aval alte câteva cursuri de dimensiune și importanță mai redusă. Lungimea totală a cursului râului Iara pe teritoriul comunei, măsurată de-a lungul traseului principal, este de 13.74 km.

- *Bazinul hidrografic al râului Ocolișel* cu colectorul principal care poartă numele de Valea Vadului (după localitatea cu același nume) în amonte și Ocolișel, cu începuturile de la intrarea pe teritoriul localității cu același nume. Izvoarele acestui râu sunt localizate în masivul Muntele Mare, sub vf. Pietrele Mărunte. Dacă în prima fază orientarea curgerii este pe direcție SV-NE (dinspre Munții Apuseni înspre Depresiunea Transilvaniei) ulterior, datorită prezenței culoarului râului Arieș, nivelul de bază al acestuia cel mai coborât de pe teritoriul comunei a atras și modificat direcția de curgere a râului Ocoliș pe o nouă orientare NV-SE. Confluența râului Ocolișel cu Arieșul se realizează în localitatea Lungești.

Pe traseul comunei, râul Ocolișel primește o serie de afluenți în număr destul de mare, localizați atât pe partea dreaptă a văii, cât și pe partea stângă. În ambele cazuri este vorba de pârâie cu caracter torențial, în cele mai multe cazuri cu cursuri de apă temporare, a căror intensitate de modelare și morfodinamică este deosebită. Acest fapt este evident mai ales pentru afluenții de stânga ai Ocolișelului, cei care sculptează frontul de cueșă. Regimul scurgerii al acestor văii este în direct legătură cu regimul precipitațiilor din zonă, așa încât acestea "funcționează" mai ales în perioadele de intensificare a precipitațiilor și au o activitate redusă în perioadele fără precipitații.

Lungimea totală a cursului de apă al văii Ocolișel pe teritoriul comunei este de 17.54 km.

- *Bazinul hidrografic al Văii Jdeburoasa* – este mai puțin important în analiza hidrografică a comunei, deoarece lungimea acestuia este redusă pe teritoriul comunei, doar 5.26 km. În plus, acesta se suprapune peste limita administrativă a comunei, ceea ce înseamnă că doar versantul de stânga aparține arealului studiat și va fi analizat.

Ca și Valea Ocolișel, Valea Jdeburoasa are un caracter subsecvent, curgând la baza unui front de cueșă astfel încât afluenții acesteia sunt văi scurte, cu caracter torențial și temporar ce funcționează doar în perioada cu precipitații.

- *Bazinul hidrografic al Văii Borzești* este constituit din colectorul principal și câțiva afluenți ai acestuia. Prezintă un traseu relativ rectiliniu și are un caracter epigenetic. Izvoarele sunt localizate la nord de localitatea Borzești, iar confluența cu râul Arieș se realizează în punctul de ieșire al acestuia de pe teritoriul administrativ al localității.

- *Bazinul hidrografic al Văii Remetea*. Râul Remetea reprezintă singurul afluent important de dreapta al râului Arieș pe teritoriul comunei. Își are izvoarele în Munții Trascăului și, după un traseu rectiliniu care străbate depresiunea Remetea, confluează cu Arieșul pe teritoriul localității Buru. Lungimea râului Remetea (pe spațiul administrativ al localității) este de doar 2.3 km., fără să prezinte afluenți importanți.

- *Râul Arieș* – deoarece reprezintă colectorul principal nu numai al comunei, dar și al întregului spațiu estic al Munților Apuseni, vor fi prezentate câteva caracteristici ale acestuia, ale căror valori au fost măsurate pe spațiul comunei.

Râul Arieș are o lungime totală pe teritoriul comunei de 13.63 km, din amonte de

localitatea Lungești și până la Buru.

Scurgerea medie anuală ia în considerare valorile debitelor medii lunare la stațiile din bazin, valorile debitului specific și ale coeficientului de variație, respectiv variația și tendința acestor elemente. Scurgerea cea mai ridicată în intervalul analizat s-a produs în ani diferiți, în funcție de zona geografică, pe care este dezvoltată rețeaua hidrografică. Astfel, valori maxime s-au înregistrat în 1978 pe Arieș la Buru. Scurgerea cea mai scăzută pe cursul principal s-a produs în 1983. Debitelor medii specifice au valori ridicate în zona montană și descresc odată cu scăderea altitudinii și respectiv creșterea suprafeței bazinului hidrografic aferent. Astfel, valori maxime de peste 20 l/s/kmp se înregistrează pe lara (22.45 l/s/kmp). Pe lângă valorile debitelor medii și cele ale debitelor medii specifice, în caracterizarea amplitudinii de variație a debitelor anuale s-au analizat coeficienții moduli maxim și minim, precum și raportul dintre aceștia. Valorile coeficientului modul maxim se modifică odată cu reducerea altitudinii medii a bazinelor de recepție (1,3, pe Arieș la Câmpeni, 1,8, pe Abrud la Abrud, respectiv 2,9 pe Valea Largă la Viișoara).

Coeficienții de variație ai scurgerii anuale, calculați pe baza întregului șir de debite anuale au valori scăzute (sub 0,20) în bazinul superior al Arieșului, caracterizat printr-o umiditate bogată și foarte ridicată (peste 0,80) pe râurile cu bazine dezvoltate în regiunea de podiș cu umiditate scăzută (tabelul 2).

Variația scurgerii anuale este de ($C_v = 0,2 - 0,3$) pe versanții masivului Muntele Mare. În arealul de tranziție dintre regiunea muntoasă și de podiș valorile coeficientului de variație se mențin între 0,4 și 0,6.

În intervalul 1950 –1999, pe Arieș, se manifestă o ușoară tendință de creștere a scurgerii anuale. În schimb, în perioada 1978 –1999, tendința scurgerii este staționară sau de scădere ușoară

Pe majoritatea afluenților Arieșului, tendința scurgerii din intervalul 1978 –1999 este de scădere. Tendința de scădere a scurgerii este mai diminuată pe pâraurile din spațiul montan înalt.

Scurgerea anotimpuală și lunară. Urmărind variația cronologică a debitelor anotimpuale, se remarcă o sincronicitate destul de evidentă în arealele cu condiții climatice similare.

Iarna, cele mai mari valori ale scurgerii din perioada 1950 –1999 s-au înregistrat în anii 1955/1956, pe cursul superior al Arieșului, 1957/1958 pe cel mijlociu, iar în 1998/1999 pe cel inferior. Pe afluenți, cea mai ridicată scurgere s-a produs în ierni diferite: 1970/1971 pe Bistra, 1981/1982 pe Ocoliș și Hășdate, 1995/1996 pe Abrud și Poșaga, 1998/1999 pe Valea Largă. Cele mai mici valori ale scurgerii s-au înregistrat în iernile 1953/1954 și 1983/1984. Pe afluenții din regiunea de podiș scurgerea cea mai mică s-a produs în iarna 1992/1993.

Primăvara, în funcție de intensitatea cu care se produce topirea zăpezii acumulate iarna și de cantitatea de precipitații căzută, se scurge un volum mai mare sau mai mic decât media anotimpului. Astfel, cea mai ridicată scurgere de primăvară s-a produs în anii 1970 pe Arieșul mijlociu și inferior și în 1987 pe cel superior. Cele mai mici valori ale scurgerii de primăvară s-au produs în 1973, pe cursul superior al Arieșului, iar în 1961 pe cel inferior. Pe majoritatea afluenților, cea mai mică scurgere de primăvară din intervalul 1978-1999 s-a produs în primii ani ai deceniului al zecelea (1991, 1992).

Vara, scurgerea de vară cea mai scăzută se produce în anii când activitatea

ciclonică este cea mai slabă (1950, 1983, 1993 etc.).

Toamna, cea mai bogată scurgere s-a produs în anii când au căzut precipitații pe o perioadă îndelungată de timp cu efect hidrologic însemnat. Reducerea accentuată a rezervelor subterane și lipsa precipitațiilor pe o perioadă lungă de timp au generat valori foarte scăzute ale scurgerii de toamnă în anii 1953 (Scărișoara) și 1961 (Turda). În intervalul 1978 – 1999, toamne secetoase au fost semnalate în mai mulți ani din deceniul al nouălea: 1983 (Ponorel, Bistra, Poșaga), 1986 (Ocoliș, Buru), 1987 (Albac), 1988 (Abrud) și 1990 (Viișoara).

În variația cronologică a debitelor anotimpuale din perioada analizată se pot observa cicluri ai anilor cu scurgere bogată și scăzută. Spre exemplu, în cazul scurgerii ridicate din timpul verii se remarcă un ciclu de 5-6 ani, iar în cazul scurgerii scăzute din timpul iernii se pun în evidență un ciclu de 11

Iarna, scurgerea din perioadele analizate are caracter staționar sau prezintă o ușoară tendință de scădere. În ambele perioade analizate scurgerea din timpul verii are tendință de scădere.

Pe pâraurile din Muntele Mare, scurgerea medie lunară cea mai bogată se produce cu o frecvență maximă în luna mai.

Cea mai mică scurgere medie lunară se produce mai frecvent toamna, în octombrie pe Arieș (22,7 % la Buru, 30 % la Turda).

Datele referitoare la stațiile hidrometrice

Nr. crt.	Cursul de apă	Stația hidrometrică	Perioada cu observații directe	F (km ²)	H (m)	Q med anual pe perioadele		Q max (m ³)	Q min (m ³)
						1950-99	1978-99		
4	Arieș	Buru	1978-99	1960	945	-	23,4	822	1,640
14	Iara	Valea Ierii	1965-99	107	1359	-	0,678	86,0	0,036
15	Iara	Iara	1950-99	273	1120	2,14	0,877	77,4	0,053

Sursa: Clima României, 2008

În intervalul 1978 –1999, scurgerea cea mai bogată s-a produs în ani diferiți: 1999 pe Ocoliș și Iara. Pe Arieș, scurgerea cea mai scăzută s-a produs în 1983, iar pe afluenți, în ani diferiți din ultimul deceniu al secolului XX: 1990.

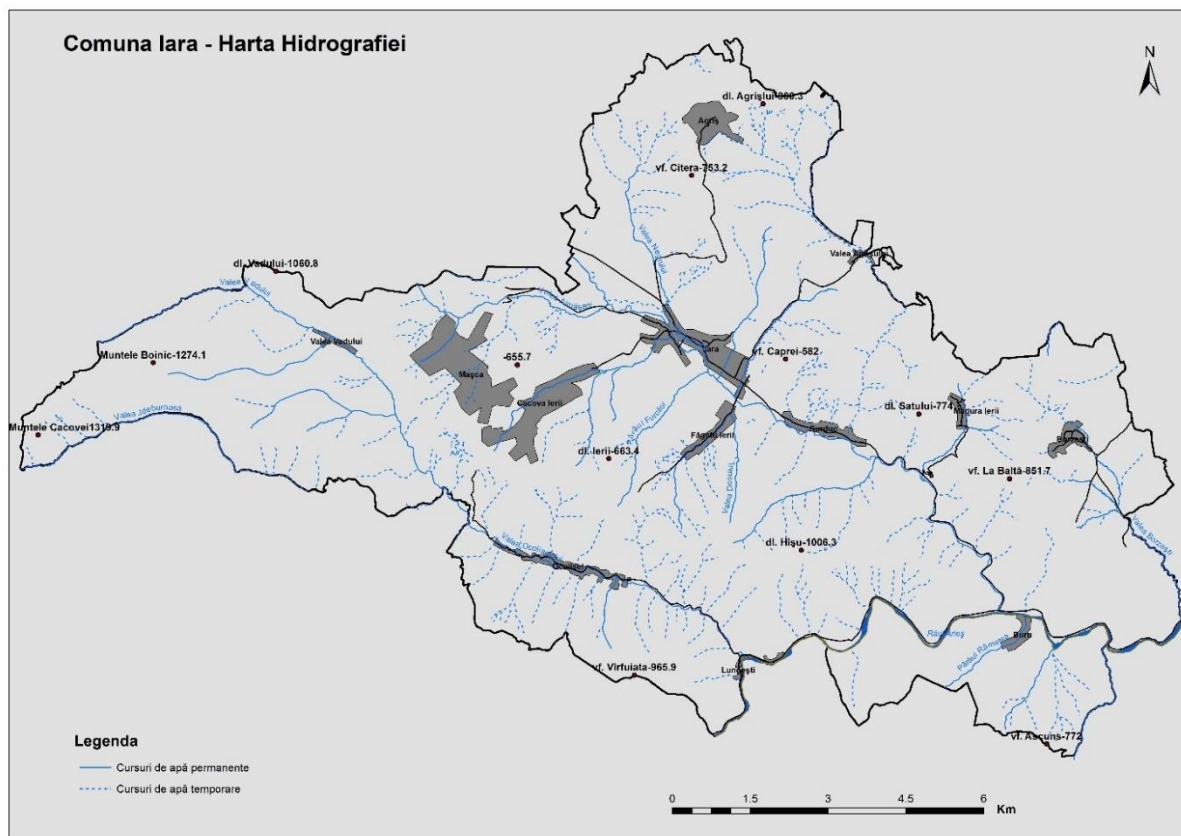
Cursurile de apă și codurile cadastrale

Curs de apă	Tip	Bazin hidrografic	Cod cadastral
Arieș	Colector principal	IV	IV_1.59....
Iara	Afluent Arieș	IV	IV_1.59.5...
Ocolișel	Afluent Arieș	IV	
Borzești	Afluent Arieș	IV	IV_1.60....
Remetea	Afluent Arieș	IV	IV_1.60.4...

Sursa: Clima României, 2008

Pe lângă aceste cursuri principale, mai este o serie de mici afluenți cu dimensiuni de până la câteva sute de metri.

Figura 53 – Comuna Iara, Harta hidrografiei

Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

• Clima

Factorii climato-genetici

La baza formării condițiilor climaterice ale comunei stă o serie de factori geografici, dintre care cei mai importanți sunt: așezarea geografică regională, circulația generală a atmosferei și dispunerea reliefului general și local.

Relieful local se impune, în principal în diferențierea topo și micro-climatelor, determinată de expoziția versanților față de radiația solară, de situarea pe profilul versanților, condiții care determină la rândul lor o distribuție neuniformă a cantităților de energie solară, astfel că cele mai mari contraste apar între versanții cu expoziție sudică și nordică, primii beneficiind de o durată mai lungă de strălucire a soarelui și de o mai mare cantitate de energie solară recepționată la nivelul suprafeței active, reflectându-se în particularitățile termice locale, în durata înghețului la sol și a stratului de zăpadă și cantități relativ diferențiate ale precipitațiilor.

Panta și expoziția versanților reprezintă un factor important al acțiunii climatogenetice a reliefului, care se manifestă prin modificări esențiale ale distribuției

elementelor climatice.

Prin rolul său de obstacol în calea maselor de aer, pădurea contribuie la creșterea turbulenței aerului, la mărirea gradului de umezeală a aerului, la reducerea contrastelor termice, la depunerea neuniformă a stratului de zăpadă, determinând astfel, influențe moderatoare și asupra climatului ariilor adiacente și limitrofe.

Trăsăturile climatice ale comunei Iara

Poziția geografică a Muntelui Mare, deci inclusiv al ariei naturale analizate, în partea estică a catenei Apusenilor, la adăpost față de circulația dominant vestică a maselor de aer de origine atlantică și predominarea unor culmi foarte largi și netede, creează premisele realizării în depresiunea Iara a unui topoclimat diferit față de celelalte masive ale munților Apuseni. Acest topoclimat se caracterizează mai ales, printr-o cantitate redusă de precipitații în raport cu altitudinea masivului (Băișoara 843 mm la 1385 m altitudine, Măguri 925 mm la 1219 m și Giurcuța 766 mm la 1100 m) și printr-o radiație solară cu valori ridicate (120-125 kcal/cm pătrat an).

Pentru descrierea caracteristicilor climatice au fost folosite date de la stația meteorologică cea mai relevantă, cea de la Băișoara. Stația Băișoara este amplasată pe versantul nordic al Muntelui Mare, pe o platformă extinsă care începe sub Vf. Buscat și se întinde pe mai multe interfluvii pe direcția nord-sud. Totodată, au fost analizate și date cu caracter local, colectate de la diferite surse din depresiune. Valorile vor fi prezentate în "pereche", întâi cele de la stația Băișoara și apoi cele obținute din comuna Iara (acolo unde acestea există), pentru a sublinia diferența între valorile ce caracterizează arealele montane înalte ale comunei și cele joase, depresionare.

Pe culmile înalte, la peste 1300 m, temperatura medie anuală se situează în jurul valorii de 4°C, pentru ca în depresiunea Iara să se ridice la 7-8 grade Celsius. În luna ianuarie, pe culmi, temperatura medie este de -5°C, iar în depresiune de 1°C, pe versanții vestici și sud-vestici și -3°C pe cei nordici și nord-estici. În luna iulie, temperatura medie este de 10⁰-11⁰C pe culmi, iar la poale 17⁰-18⁰C, pe versanții nordici și nord-estici și 17⁰-19⁰C pe versanții cu expoziție sudică și vestică.

În vatra depresiunii Iara, se înregistrează inversiuni termice cu cețuri frecvente în timpul iernii și extreme termice negative de până la -31°C (la Iara în 11.02.1929), dar și cu extreme pozitive de 36°C la data de 22.08. 1939.

Un fenomen interesant îl reprezintă fenomenul de *foehn*, care influențează atât variația temperaturilor, cât și a precipitațiilor. De exemplu, în stațiunea Băișoara, la altitudinea de 1370 m, temperatura medie multianuală este de 4,7 grade Celsius, iar cantitatea medie de precipitații de 977 mm/an, destul de redusă, din cauza situării într-o „umbră” de precipitații, cu fenomene evidente de foehn. În schimb, valoarea multianuală a cantităților de precipitații din depresiune este de 700-800 mm.

Se remarcă o neuniformitate în repartitia cantităților de precipitații pe anotimpuri. Astfel, iarna se înregistrează cele mai reduse valori din cantitatea de precipitații căzută în cuprinsul anului (11,2%) la Băișoara. Primăvara, cantitățile de precipitații căzute sunt cu 30-60 mm., mai abundente decât cele căzute în timpul iernii, valoarea lor depășind 24% din cantitatea medie multianuală (Băișoara, 26.2%). Vara, când în afara proceselor frontale contribuie și ploile de convecție termică, se înregistrează cele mai ridicate cantități de precipitații din timpul anului. Toamna, datorită frecvenței regimului anticiclonic și slăbirii convecției termice, cantitățile de precipitații scad cu 95-125 mm. față de cele căzute vara, valoarea reprezentând aproximativ 20% din cantitățile anuale

de precipitații (Băișoara 20.8%). Cantitățile maxime de precipitații căzute în 24 ore au depășit 100 mm. în depresiune. Frecvența zilelor cu precipitații este în medie de 120-130 zile. Data medie a căderii primei ninsori este diferită în vatra depresiunii față de culmile montane din jur; în depresiune, primele ninsori cad în a treia decadă a lunii Noiembrie, în timp ce pe înălțimile din jur precipitațiile solide pot să apară în prima decadă a lui Noiembrie. Numărul mediu al zilelor cu ninsoare este de 25-35 zile în depresiunea lara și pot să crească până la 40-50 zile, pe culmile montane din partea vestică a comunei. Durata statului de zăpada este de asemenea variată, înregistrând valori de 80-110 zile în regiunile înalte, muntoase din vest, în timp ce în depresiune se înregistrează valori de 60-70 zile.

Nebulozitatea prezintă valori ridicate, cu excepția câtorva luni de toamnă și de sfârșit de iarnă (octombrie, februarie).

Temperatura medie lunară și anuală

Stația	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	An
Băișoara (1360 m)	-4,1	-3,8	-1,1	3,7	8,7	11,9	13,6	13,6	10,1	6,0	1,3	-2,5	4,8

Temperatura maximă absolută lunară

Stația		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Băișoara	t°C	13,7	15,4	17,8	20,6	24,5	26,5	29,6	28,5	25,3	22,2	19,5	14,6
	Data	18.93	25.78	24.91	05.89	19.96	27.82	06.88	22.00	07.82	15.00	06.76	05.85

Temperatura minimă absolută lunară

Stația		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Băișoara	t°C	-25,3	-22,4	-22,5	-11,7	-5,5	-3,8	1,7	0,2	-6,7	-11,8	-15,6	-20,4
	Data	17.64	06.65	01.63	09.97	02.62	07.62	01.62	28.81	29.70	28.97	29.89	15.61

Amplitudini termice absolute lunare și anuale

Stația	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	An
Băișoara	39,0	37,8	40,3	32,3	33,0	30,3	27,9	28,3	32,0	34,0	35,1	35,0	54,9

Cantități medii lunare și anuale de precipitații (mm.)

Stația	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	An
Băișoara (1360m)	40,8	39,9	47,9	75,3	112,7	124,2	105,0	94,7	57,5	47,0	49,3	52,9	847,4

Sursa: Clima României, 2008

Datorită foehnizării maselor de aer aflate în mișcare descendentă, pe versantul opus al munților frecvența grindinei scade, dovadă cele 3,2 zile înregistrate la stația Băișoara.

Circulația generală a maselor de aer este din sector vestic. Această circulație explică și amplitudinile termice anuale mai mici decât în Carpații Meridionali sau Carpații Orientali. Aceeași influență vestică determină căderea unor cantități mai mari de precipitații în vestul masivului și pe versanții cu expoziție vestică.

Într-adevăr, relieful aproape complet degajat prin defrișări repetate, mai ales pe largile suprafețe de netezire, ca și valori moderate ale nebulozității (5,6) asigură un bilanț caloric mult superior față de suprafețele împădurite sau de văile adânci și întunecoase. Totuși, sub aspectul temperaturilor medii multianuale (4,5-5 grade C), efectul acestui „climat solar” nu se resimte prea mult, din cauza radiației efective, care, în condițiile aerului pur și rarefiat al înălțimilor, coboară mult temperaturile de noapte.

Nebuzolitatea medie lunară și anuală (zecimi de cer acoperit)

Stația	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	An
Băișoara (1360m)	5,7	6,0	6,3	6,5	6,4	6,1	5,4	5,0	5,3	4,9	5,9	6,0	5,8

Sursa: Clima României, 2008

Valorile radiației solare sunt de 110 – 112.5 kcal/cm²/an în depresiune și mai ridicate pe culmile montane din partea de vest a comunei, de până la 120-125 kcal/cm²/an. Durata strălucirii Soarelui este cuprinsă între 1800-1900 ore pe an (medie multianuală).

Zilele cu cer senin sunt în număr de 40-50 în cursul anului, în timp ce zilele cu cer acoperit sunt în număr de 120-140 într-un an.

Numărul anual al zilelor cu îngheț este în medie de 120-130, de-a lungul unui an calendaristic.

Mediile anuale ale umezelii relative diferă în funcție de altitudine; astfel, pe culmile mai înalte din vestul comunei, se înregistrează valori de 78%, în timp ce în depresiune coboară la 75-76%.

• Impactul schimbărilor climatice

Schimbările climatice sunt acele modificări semnificative ale caracteristicilor statistice pentru mărimile fizice care caracterizează sistemul climatic. În comuna Iara aceste schimbări au luat forme diverse, de la schimbări în regimul cantității de precipitații la creșteri considerabile ale caracteristicilor valurilor de căldură. Analiza schimbărilor climatice este esențială pentru evaluarea impactului pe care acestea îl au asupra mediului rural. În contextul actual al schimbărilor climatice, se așteaptă ca zonele rurale să se confrunte cu provocări majore în ceea ce privește impactul acestora. Arealele rurale sunt deosebit de vulnerabile la efectele schimbărilor climatice. Acestea au efecte imediate și directe asupra sănătății umane și bunăstării gospodăriilor care depind de resursele naturale pentru nevoile de bază.

- **Schimbări climatice observate**

În regiunea comunei Iara temperatura medie a aerului prezintă tendințe de creștere atât la nivel anual, cât și în anotimpurile de iarnă, primăvară și vară. Toamna este un anotimp stabil din punct de vedere al temperaturii, neprezentând tendințe semnificative.

În privința extremelor termice, cele mai importante rezultate au indicat o scădere a numărului de zile de îngheț (semnificativă statistic) și o scădere a numărului și duratei valurilor de frig (nesemnificativă statistic). Intensitatea, durata și frecvența valurilor de căldură au înregistrat creșteri importante pe teritoriul comunei Iara, aceste creșteri fiind semnificative din punct de vedere statistic. Schimbările din caracteristicile valurilor de căldură au fost evidențiate atât în temperaturile maxime, cât și în cele minime.

Analiza tendințelor precipitațiilor atmosferice anotimpuale arată creșteri semnificative toamna, fapt ce se reflectă în mod direct în tendințele de creștere ale bilanțului climatic al apei și a debitelor din acest anotimp. Creșterea debitelor este favorizată și de o tendință staționară sau de scădere a temperaturii aerului și evapotranspirației din acest anotimp. În celelalte anotimpuri, cantitatea de precipitații nu prezintă creșteri sau scăderi semnificative, regimul precipitațiilor fiind destul de stabil, caracter imprimat și cantității anuale de precipitații. Este important de menționat că în spațiul comunei Iara au crescut semnificativ din punct de vedere statistic cantitățile maxime zilnice de precipitații în anotimpurile de vară și toamnă, aspect ce crește riscul producerii mai frecvente a viiturilor.

Durata de strălucire a Soarelui este în creștere semnificativă primăvara și vara pe teritoriul comunei. Durata de strălucire a Soarelui este direct legată de radiația globală și poate fi folosită la evaluarea impactului radiației solare. Toamna și iarna nu a fost detectată nicio creștere sau scădere semnificativă a duratei de strălucire a Soarelui.

Viteza vântului prezintă schimbări majore în evoluția pe termen lung atât la nivel anual cât și anotimpual. Toate tendințele semnificative sunt de diminuare a vitezei vântului în comuna Iara. Rezultatele sunt în concordanță cu cele mai recente studii cu privire la viteza vântului, care raportează o tendință generală de scădere a acesteia, atât la nivel național, cât și la nivel global.

Stratul de zăpadă are efecte majore asupra albedoului și bilanțului de energie, fiind, de asemenea, un mare rezervor de apă. El influențează aerul de deasupra sa și solul peste care se așază. O diminuare a intervalului cu strat de zăpadă intensifică încălzirea solului datorată absorbției solare. Variabilitatea stratului de zăpadă a fost examinată în România pentru intervalul 1961-1990 și 1961-2000, conchizându-se că faza pozitivă a oscilației nord-atlantice (NAO) favorizează ierni cu mai puțină zăpadă, pe când faza negativă este asociată cu ierni în care stratul de zăpadă este mai consistent. Grosimea stratului de zăpadă prezintă tendințe de scădere pe teritoriul comunei, în timp ce numărul de zile cu strat de zăpadă nu a înregistrat schimbări semnificative.

Fenomenul de grindină are un impact socioeconomic major în ariile rurale. Acesta se produce în comuna Iara cu o frecvență medie de aproximativ 2 zile pe an. Analizele statistice cu referire la grindină au indicat o creștere semnificativă a acestui fenomen în regiunea comunei analizate și implicit și riscurilor asociate impactului pe care îl poate produce căderea grindinei. Aceasta este unul dintre cele mai periculoase fenomene

meteorologice, efectul distrugător al acestora aducând pagube mediului și diferitelor ramuri economice, în special agriculturii. Un singur caz de grindină, într-o fază critică de dezvoltare a plantelor (perioada de înflorire, faza de formare a bobului sau fructului, coacerea), poate conduce la compromiterea totală a recoltei anului respectiv. Atunci când dimensiunile greloanelor sunt foarte mari (depășesc 20 sau chiar 50 mm), ele pot deteriora acoperișurile caselor, sparge ferestrele și parbrizurile autovehiculelor sau răni persoanele și animalele neadăpostite. În cazuri excepționale pot avea loc chiar decese.

Schimbările climatice din ultimele decenii n-au fost identificate numai izolat, în temperatura aerului sau alte elemente climatice individuale, ci și în parametri mult mai complecși, așa cum este evapotranspirația de referință sau bilanțul climatic al apei. La nivelul comunei Iara, evapotranspirația de referință a crescut semnificativ statistic în ultimele decenii. Această creștere s-a evidențiat la nivel anual, primăvara, vara și în perioadele de vegetație ale grâului și porumbului. Creșterea evapotranspirației de referință poate afecta, cu predilecție, culturile agricole, vegetația sălbatică și resursele de apă. În bilanțul apei s-au remarcat schimbări importante numai toamna, când pe fondul creșterii semnificative a cantității de precipitații acesta a înregistrat la rândul său o creștere.

Modele numerice care simulează comportamentul sistemului climatic sunt folosite, împreună cu datele de observație, pentru a evalua caracteristicile schimbărilor climatice viitoare pe termen mediu și lung. Astfel de evaluări au fost realizate și pentru România – ele sunt proiecții ale schimbărilor climatice în viitor. Rezultatele relevă, în general, pentru următoarele decenii o intensificare a schimbărilor climatice menționate anterior.

Caracteristicile distinctive ale ariilor rurale în ceea ce privește vulnerabilitatea la impactul schimbărilor climatice constă într-o dependență mai mare față de agricultură și resursele naturale făcându-le astfel deosebit de sensibile la variabilitatea climatică, fenomenele climatice extreme și schimbările climatice. Vulnerabilitățile existente cauzate de sărăcie, niveluri mai reduse de educație, izolare fizică și neglijența autorităților locale pot agrava efectele negative ale schimbărilor climatice. Impactul major al acestora în zonele rurale va fi resimțit prin efectul asupra resurselor de apă, securității alimentare și a veniturilor provenite din activitățile economice. Impactul asupra agriculturii și ecosistemelor survine în urma creșterii temperaturilor, a evapotranspirației de referință și a schimbărilor produse în repartitia temporală a cantității de precipitații, precum și a fenomenelor extreme. Schimbările climatice pot diminua resursele naturale locale limitând desfășurarea activităților și cantitatea produselor pentru consum și comerț. Activitățile socioeconomice din mediul rural depind într-o măsură considerabilă de resursele sensibile la factorul climatic cum sunt resursele de apă și terenul arabil. Perturbarea acestor resurse poate conduce la dezechilibre economice importante.

Creșterea temperaturii aerului cauzează o reducere a producției celor mai importante cereale (porumb și grâu). Aceste pierderi au valori de 3,8 % în cazul porumbului și de 5.5 % în cazul grâului. Unii autori au sugerat că o creștere chiar și moderată a temperaturii aerului reduce producția agricolă. Aceste pierderi pot fi contracarate prin progresul tehnologic și prin măsurile de adaptare la schimbările climatice. Secetele și inundațiile contribuie, de asemenea, considerabil la pierderi importante în ceea ce privește producția agricolă. Efectele inundațiilor nu se restrâng

doar la domeniul agricol, ele extinzându-se până la deteriorarea drumurilor și a gospodăriilor, ajungându-se chiar la pierderi de vieți omenești.

Schimbările climatice afectează în mod diferit creșterea, calitatea și producția de fructe și pot avea efecte benefice, însă aceste efecte pot deveni negative dacă se depășesc anumite limite ale parametrilor climatici. Spre exemplu, radiația solară susține fotosinteza, însă nivelurile prea ridicate ale acestui parametru pot provoca fotoinhibiție și / sau arsuri solare. Producția de lapte este de asemenea afectată de creșterea temperaturii. La valori mai ridicate de 25 °C producția de lapte scade.

Schimbările climatice afectează tot mai mult populația prin exercitarea unui stres considerabil asupra sănătății umane mai ales în perioadele cu valuri de căldură. Valurile de căldură sunt fenomene extreme care cauzează un grad ridicat de stres asupra sistemelor biologice, în special asupra copiilor și vârstnicilor. Aceste categorii de populație fiind cele mai expuse riscului de îmbolnăvire. Deși organismul uman poate fi foarte eficient în a-și adapta funcțiile la condițiile de mediu și de a se aclimatiza, expunerea bruscă la temperaturi extreme poate provoca probleme grave de sănătate sau chiar deces. Eșuarea corpului uman de a-și adapta funcțiile fizice pentru a răspunde în mod adecvat la manifestarea valurilor de căldură poate duce la accidente vasculare cerebrale, poate contribui la trombogeneză și agrava insuficiența renală, afecțiunile cronice cardiace, și pulmonare, hipertermia și hipotermia, dar și alte boli. Riscul de deces în perioadele cu val de căldură crește, de asemenea. Această creștere poate fi și din cauza unor efecte indirecte ale valurilor de căldură, cum sunt, de exemplu, accidentele cauzate de înec.

Sănătatea umană poate fi afectată, de asemenea, în mod indirect de schimbările climatice prin creșterea transmiterii unor boli prin intermediul apei, hranei și organismelor purtătoare de virusuri. Distribuția și abundența organismelor vector și a gazdelor intermediare sunt controlate de factori fizici cum sunt temperatura, precipitațiile, umezeala, apele de suprafață și vânt și de factori biotici cum sunt vegetația, speciile gazdă, prădători, paraziți, toate acestea putând fi afectate de schimbările produse în elementele climatice.

Schimbările climatice pot determina creșteri ale atacurilor pestelor și bolilor asupra pădurilor. Acestea au potențialul de a modifica condițiile de viață ale diferitelor specii de plante și animale, conducând la dezechilibre ce se poate manifesta prin creșterea unor dăunători cu impact direct asupra agriculturii și pădurilor.

Comunitățile rurale, cum este și cazul comunei Iara, se confruntă cu obstacole geografice și demografice deosebite în ceea ce privește reacția la riscurile legate de schimbările climatice. În particular, izolarea fizică, diversitatea economică limitată și rata mai ridicată a sărăciei combinate cu îmbătrânirea populației sporesc vulnerabilitatea comunităților rurale în fața impactului schimbărilor climatice. Mesajul cheie în ceea ce privește schimbările climatice și impactul acestora este: adaptarea. Răspunzând în mod adecvat impactului schimbărilor climatice asupra teritoriului comunei Iara necesită îmbunătățirea semnificativă a infrastructurii de transport, sănătate și urgență.

În următoarele decenii, schimbările climatice vor afecta costurile producției agricole din cauza variabilității mai ridicate a precipitațiilor atmosferice, a temperaturilor tot mai ridicate și a manifestării fenomenelor meteorologice extreme cu o frecvență și intensitate tot mai mari. Acestea vor amenința, de asemenea, biodiversitatea ariilor protejate ce se suprapun parțial pe teritoriul comunei (ROSPA0087 și ROSCI0253).

Analizele statistice ale datelor observate, modelarea climatică și raționamentele fizice au indicat dovezi incontestabile ale schimbărilor climatice în comuna Iara. Aceste schimbări au un potențial ridicat de a afecta comuna prin efectele negative asupra sănătății umane, daunele asupra agriculturii și pădurilor și stresul asupra resurselor de apă. Prin urmare, adoptarea unor măsuri de adaptare este crucială pentru atenuarea impactului schimbărilor climatice asupra comunei Iara.

- **Vegetația**

În funcție de formele de relief și de condițiile climatice existente, vegetația caracteristică Depresiunii Iara este foarte diversificată, fiind caracterizată prin diferențieri în plan orizontal și vertical, pădurile menținându-se numai pe interfluviile mai înalte.

Aspectul general al vegetației este o reflectare a condițiilor fizico-geografice actuale și trecute, pe lângă care se impun modificările provocate de factorii antropici prin diferite activități. Astfel, vegetația naturală a fost în mare parte înlăturată și apoi înlocuită pe unele suprafețe cu vegetație de cultură, modificând astfel echilibrul natural al proceselor de modelare. Vegetația naturală apare sub forme zonale reprezentate prin etajul *nemoral* și cel *boreo-nemoral* (de amestec) și prin *forme azonale*.

Etajul nemoral cuprinde două subetaje caracteristice: **subetajul gorunului** în partea nordică a depresiunii, formațiunile actuale fiind alcătuite din păduri insularizate în urma defrișărilor, cu fitocenoze încadrate la asociațiile *Quercetum Petraeae – Cerris* (goruneto-cerete) și *Lathiro Halorsteinii Carpinetum* (goruneto-cărpinete transilvane) și **subetajul fagului**, care ocupă cea mai mare parte a teritoriului comunei, constituit din asociații de *Querceto-Fagetum*, alături de care apar *făgete bazifile-neutrofile transilvane* și *făgete acidofile carpatine*.

Etajul boreo-nemoral apare sporadic pe versanții umbriți sau în arealele cu inversiuni de vegetație din văile înguste, caracterizându-se prin fitocenoze de tip *Chrisathemo walalsleinii - Piceo - Fagetum* (făgeto-moldișuri carpatine) și *Pulmonario Rubrae - Abieli - Fagetum* (făgeto-brădete).

Formațiunile azonale sunt dezvoltate în lunca Pârâului Iara și a afluenților, predominante fiind *arinișurile*. O asociație azonală forestieră cu rol antierozional important cuprinde plantațiile de *pin negru* efectuate în acest scop în perimetrul comunei din arealul studiat. Asociațiile ierboase sunt de natură secundară, cu caracter stepic, apărute pe locul pădurilor defrișate și reprezentate prin *Festuceto rubrae - Agrostietum capillaris*. Pe versanții însoriți, în locul pădurilor defrișate recent apar asociații ierboase cu tentă xerofilă (*Festucetum rupicolae*). Pe terenurile dezvelite datorită eroziunii sau alunecărilor de teren s-au observat asociații pionier ce determină posibilitatea începerii succesiunii vegetale prin înțelenire *Tanaceto Artemisietum vulgaris* și *Tussilegimetum farfarea*.

Reducerea prin distrugere a arinișurilor, salicetelor și a vegetației de pe versanți a dus la reducerea funcției lor hidrologice și antierozionale. Un impact deosebit l-au suportat zonele umede, care s-au redus până la dispariție și, odată cu ele, funcția lor de reținere parțială a viiturilor, împiedicând inundațiile. Vegetația cultivată s-a extins pe seama pajiștilor naturale sau a pădurilor, determinând schimbări în procesele de umezire a solului și modificând rezistența acestuia față de scurgerea superficială, reprezentând un dezechilibru care poate duce la distrugerea sau chiar îndepărtarea

totală a stratului de sol. De asemenea, sunt supuse în mare măsură eroziunii și arealele ocupate de livezi. Cornișele accidentate sunt fixate cu plantații de pin sau de coacăz negru.

Un aspect de specificitate o dă *Zada (larix decidua)*, planta care apare numai în zona calcaroasă a Vidolmului și pentru care a fost creată o arie naturală protejată.

• Fauna

Fauna de mare interes vânătoresc se concentrează în unitățile montane (*urs, mistreț, cerb, cocoșul de munte* etc.), din partea de vest a comunei, dar și în pădurile de deal și în interiorul depresiunii (*căpriorul*).

În pădurile de rășinoase, păsările au reprezentanți tipici: *ierunca, pițigoiul de brădet și pițigoiul de munte, buha, mierla, bufnița, corbul, ciocănitoarea de pădure*, etc. În pădurile de fâgete trăiesc: *șoarecele gulerat, viezurele, pârșul, lupul, vulpea, nevăstuica, ursul brun, jderul de pădure, cerbul, mistrețul, iepurele și veverița*. *Căprioara* este mai des întâlnită în pădurile de stejar din partea de sud a comunei, decât în fâgete.

Dintre păsări, tot acestor zone le este caracteristică *iernuca*. Păsările sunt foarte numeroase, aici întâlnindu-se: *sturzul de vâsc, sturzul călător, potârnichea, ciocârliă de pădure, gaița, pitulicea, privighetoarea, ciocănitoarea de stejar, porumbelul de scorbura, turturica, dumbrăveanca, graurul, grangurele, ghionoaia sură* ș.a.

O importanță deosebită o reprezintă **fauna piscicolă** și anume: *păstrăvul* (care urcă până la 1300 m., limita inferioară situându-se chiar sub 600 m. Pe văile Ocolișel și Iara), *zglăvoaca, boișteanul, lipanul, moioaga, scobarul* etc.

• Zone naturale protejate

Următoarele categorii de suprafețe naturale sunt vizate pentru protecție în cadrul PUG:

- Pădurile;
- Cursurile de apă:
- cadastrate (peste 5 km lungime), câte 15 m pe ambele maluri;
- necadastrate (sub 5 km lungime), câte 5 m pe ambele maluri.

Pe teritoriul comunei există două arii protejate Natura 2000: ROSCI0253 Trascău și ROSPA0087 Munții Trascăului.

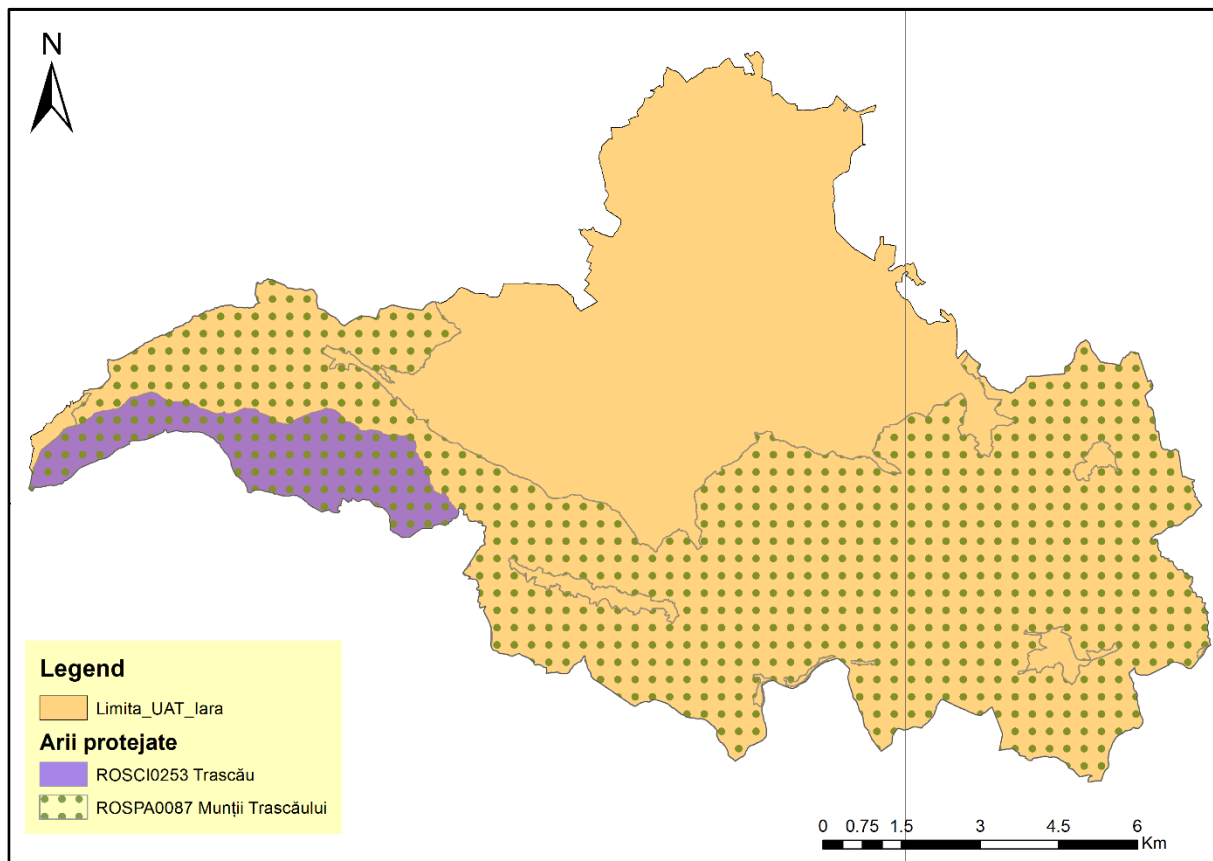
ROSPA0087 Munții Trascăului

Situl, cu o suprafață de 93189 ha, este localizat în județele Alba și Cluj, pe suprafața comunelor: Aiud, Cricău, Galda de Jos, Ighiu, Livezile, Meteș, Mirăslău, Mogoș, Ocoliș, Ponor, Poșaga, Rimetea, Râmeț, Stremț, Sălciua, Zlatna, Întregalde și Băișoara, Iara, Mihai Viteazu, Moldovenești, Petreștii de Jos, Săndulești, Tureni.

Situl se află în Munții Trascăului, care se întind pe o lungime de circa 75 km, de la Valea Turenilor în N-NE, până la Valea Ampoiului în S-SV. Altitudinea medie este 760 m, iar diferența de nivel ajunge până la 1200 m. Peisajul Munților Trascău este extrem de eterogen, alcătuit din forme carstice de mare spectaculozitate și atractivitate turistică, reprezentate de abrupturi calcaroase, lapiezuri, doline, uvale, văi de doline,

chei, defileuri, avene și peșteri. Masivele calcaroase precum Colții Trascăului cu vârful Piatra Secuiului, masivele Data și Rachiș și masivul Piatra Cetii sau Piatra Craivii sunt manifestări exocarstice de mare valoare peisagistică. Sectoarele de chei sunt deosebit de spectaculoase, fiind reprezentate de Cheile Turzii, Turenilor, Mănăstirii, Râmețului, Cetii, Tecșești și Întregalde.

Figura 54 – Arii protejate, comuna Iara

Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

A fost desemnat pentru conservare unor populații de: Buhă mare (*Bubo bubo*), Ieruncă (*Bonasa bonasia*), Caprimulg (*Caprimulgus europaeus*), Barză albă (*Ciconia ciconia*), Barză neagră (*Ciconia nigra*), Ciocănitoare de stejar (*Dendrocopos medius*), Ciocănitoare cu spatele alb (*Dendrocopos leucotos*), Șerpar european (*Circaetus gallicus*), Erete de stuf (*Circus aeruginosus*), Erete vânăt (*Circus cyaneus*), Erete sur (*Circus pygargus*), Șoim de iarnă (*Falco columbarius*), Șoim călător (*Falco peregrinus*), Muscar gulerat (*Ficedula albicollis*), Muscar mic (*Ficedula parva*), Fâsă de câmp (*Anthus campestris*) • Ciocârlie de pădure (*Lullula arborea*) Viespar (*Pernis apivorus*), Ghionoaie sură (*Picus canus*) • Pescăraș albastru (*Alcedo atthis*), Creșteț de câmp (*Crex crex*), Acvilă de munte (*Aquila chrysaetos*), Acvilă țipătoare mică (*Aquila pomarina*), Sfrâncioc roșiatic, (*Lanius collurio*), Ciocănitoare neagră (*Dryocopus martius*).

Se remarcă prin valoarea conservativă mare a habitatelor de stâncărie, pădure și pajiști montane în care se constată o extindere până la altitudini mari a elementelor

xerofile și termofile, dar și coborârea unor elemente montane și chiar arcto-alpine la altitudini mici. În acest mozaic de specii, care determină apariția a diverse habitate, trăiesc peste 130 de specii de păsări, dintre care 25 sunt de interes comunitar pentru conservare, fiind prezente cu populații semnificative din punct de vedere numeric. Valoarea conservativă mare a habitatelor forestiere din sit este confirmată de efectivul de peste 20 de mii perechi clocitoare pe care îl realizează muscarul gulerat, dar și de populații cuibăritoare foarte mari de ciocănitoare cu spate alb, ghionoaie sură și ciocănitoare de stejar. Alternanța între chei, zone stâncoase și pășuni și fânețe semi-naturale aflate între păduri constituie habitatul perfect pentru cuibărire și vânatoare al acvilei de munte.

Acest fapt este evidențiat prin multe perechi care cuibăresc în fiecare an, ceea ce face ca acești munți să reprezinte unul dintre punctele cheie la nivelul țării pentru conservarea acestei specii periclitată. Acvila de munte este și o specie emblematică a sitului, important și pentru conservarea a încă două specii amenințate la nivelul Uniunii Europene, șoimul călător și buha. Pajiștile susțin un efectiv important de cristel de câmp, o specie de interes conservativ global, și servesc ca zonă de hrănire pentru mai multe specii de ereți și șoimi care trec în pasaj sau au stabilite în aceste habitate cartierele de iernare.

În zonă au fost identificate și specii de proveniență sudică, precum presura de munte, lăstunul de stâncă sau drepneaua mare, dar și specii rare precum mierla de piatră și fluturașul de stâncă. Deși multe dintre specii au efective rezidente, situl este important și în perioada de migrație. Valoarea conservativă a sitului este reflectată prin prezența în perimetrul său a unui număr de 30 de rezervații naturale de interes național și/sau monumente ale naturii, precum și a patru situri de importanță comunitară.

Exploatarea forestieră poate determina diminuarea drastică a ofertei de spații de cuibărit și hrană pentru majoritatea speciilor de păsări pentru care a fost desemnat situl dacă sunt eliminați toți arborii bătrâni și scorburoși. Vânatoarea și braconajul deranjează cuibăritul multora dintre speciile prioritare, chiar dacă nu sunt vizate aceste specii de păsări. Incendierea vegetației miriștilor distruge habitatul de cuibărit pentru speciile care cuibăresc pe sol sau în tufărișuri (sfrâncioc, fâsă, ciocârlie și cristel).

Pășunatul aduce modificări în structura solului și a vegetației dacă se ajunge la suprapășunat, afectând direct și speciile care cuibăresc pe sol.

Schimbarea modului de utilizare a terenului afectează mai multe specii legate de anumite habitate pentru cuibărit sau hrănire.

Turismul practicat în perioadele de cuibărit poate exercita o presiune crescută în special asupra păsărilor răpitoare dacă se părăsesc traseele autorizate.

Zborurile cu parapanta practicate în sit au efecte negative importante asupra păsărilor răpitoare protejate, în mod special fiind afectată acvila de munte.

ROSCI0253 Munții Trascău

ROSCI0253 Munții Trascău are o suprafață de 49963 ha și a fost desemnat cu scopul de a contribui semnificativ la menținerea sau readucerea la o stare favorabilă a 25 de habitate și a 22 de specii de interes comunitar listate în Formularul Standard Natura 2000 al sitului aprobat prin OM durabile nr. 1.964/2007, privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România, modificat prin OM

2.387 din 29 septembrie 2011 pentru modificarea Ordinului ministrului mediului și dezvoltării durabile nr. 1.964/2007, privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România, precum și pentru a contribui semnificativ la menținerea diversității biologice în regiunea biogeografică alpină și continentală.

Situl a fost desemnat pentru protecția a 15 habitate naturale de pădure sau pajiște, 10 specii de mamifere, trei de amfibieni, 3 de pești, una de plante și 11 de nevertebrate.

- **Zone naturale protejate de interes județean¹:**

- Defileul Arieșului – valoare mixtă (peisagistică, cinegetică, geologică, botanică)
- Defileul Surduc – valoare mixtă (peisagistică, cinegetică, geologică, botanică)
- Cheile Borzești – valoare peisagistică
- Cheile Ocolișelului – valoare peisagistică

¹ conf. Deciziei nr. 147 / 1994 a Delegației Permanente a Consiliului Județean Cluj

2.3. RELAȚII ÎN TERITORIU ȘI OPTIMIZAREA ACESTORA

- Implicații directe în modul de amenajare a teritoriului și de dezvoltare

Corelația cu alte planuri și programe

Denumirea documentației	Implicații directe în modul de amenajare a teritoriului și de dezvoltare
PATN Secțiunea I – Rețele de transport, Legea nr. 363/2006	Aeroport în apropiere: Cluj-Napoca. Rețea de transport combinat existentă: Turda și Cluj-Napoca Est (propusă pentru modernizare).
PATN Secțiunea a II-a – Apa, Legea nr.171/1997 și 20/2006	Bazin hidrografic IV: cu resurse specifice mai mici decât media pe țară, între 50 – 100 % din resursa medie.
PATN Secțiunea a III-a – Zone protejate, Legea nr. 5/2000	Comuna face parte din gruparea geografică a zonelor naturale protejate 4, simbol F – Munții Apuseni.
PATN Secțiunea a IV-a - Rețeaua de localități, Legea nr. 351/2001, 308/2006 și 100/2007	Localitate de rang IV – sat reședință de comună Localități de rang V – sate (vezi “Elemente și nivel de dotare ale localităților”)
PATN Secțiunea a V-a - Zone de risc natural, Legea nr. 575/2001	Zona seismică pe scara MSK - 6, cu perioada medie de revenire la cca. 100 ani. Cantitatea maximă de precipitații căzută în 24 de ore, în perioada 1901-1997: sub 100 mm. Unitate teritorial administrativă afectată de inundații pe cursuri de apă și pe torenți.
PATN Secțiunea a VIII-a – Zone cu resurse turistice, Ordonanța de urgență nr. 142/2008 și Legea nr. 190/2009	Comuna Iara a fost încadrată ca unitate administrativ teritorială cu concentrare mare a resurselor turistice naturale și antropice pentru că a obținut 14 puncte din totalul de 50, cu probleme la infrastructura specific turistică, pentru că a obținut sub 0,08 puncte.
Strategia de Dezvoltare a Județului Cluj 2014-2020	Comuna este inclusă în Conurbația Turda - Câmpia Turzii: Turda, Câmpia-Turzii, Moldovenești, Călărași, Luna, Vișoara, Trittenii de Jos, Ceanu Mare, Ploscoș, Mihai Viteazu, Săndulești, Tureni, Iara , Băișoara, Valea Ierii, Frata.
Master Planul de Transport în România, 2016	CF
Strategia de dezvoltare a comunei Iara 2022-2032	Comuna Iara se află în partea de sud-vest a județului Cluj (regiune NUTS 3), care face parte din Regiunea Nord-Vest (NUTS 2) și din regiunea istorică a Transilvaniei, la o distanță de 28 km de municipiul Turda și la 35 km de Cluj-Napoca.
Asociația GAL Lider Cluj	Comunele Aiton, Băișoara, Feleacu, Ciurila, Iara, Petreștii de Jos, Ploscoș, Tureni și Valea Ierii.

- **Elemente și nivel de dotare ale localităților rurale de rangul IV (conform legii nr. 351 / 2001) – reședință de comună**

Nivel de dotare-echipare:

- sediu de primărie
- grădiniță, școală primară și gimnazială
- dispensar medical, farmacie sau punct farmaceutic
- poștă, servicii telefonice
- sediu de poliție și jandarmerie
- cămin cultural și bibliotecă
- magazin general și spații pentru servicii
- teren de sport amenajat
- parohie
- cimitir
- stație / haltă CF sau stație de transport auto
- dispensar veterinar
- sediu al serviciului de pompieri
- puncte locale pentru depozitarea controlată a deșeurilor
- alimentare cu apă prin cișmele stradale

- **Elemente și nivel de dotare a localităților rurale de rangul V (conform legii nr. 351 / 2001)**

- Pentru sate cu peste 200 locuitori sau sate sub 200 locuitori la distanță mai mare de 3 – 5 km față de un sat cu astfel de dotări

Nivel de dotare-echipare:

- școală primară și gimnazială
- punct sanitar
- magazin pentru comerț alimentar și nealimentar

- **Relații cu exteriorul**

Distanța dintre reședința de comună Iara și municipii (km)

	Cluj-Napoca	Turda	Câmpia Turzii	Dej	Gherla
Iara	41	29	37	98	86

Distanța între reședința de comună Iara și orașe (km)

	Huedin
Iara	66

Distanța între reședința de comună Iara și alte reședințe de comune (km)

	Băișoara	Ciurila	Petreștii de Jos	Moldoven ești	Ocoliș	Rimetea
Iara	5	20	23	18	24	19

- **Relații în teritoriul administrativ**

Distanța între localitățile comunei pe drumuri (km)

	Iara	Făgetu lerii	Surduc	Buru	Cacova lerii	Mașca	Borzești	Ocolișel	Valea Vadului	Lungești	Măgura lerii	Agriş	Valea Agrişului
Iara		2	3	2	5	5	31	20	10	16	9	7	5
Făgetu lerii	2		3	12	7	12	33	20	12	16	9	9	5
Surduc	3	3		9	8	12	34	17	13	13	10	10	6
Buru	2	12	9		17	21	40	13	22	9	9	18	15
Cacova lerii	5	7	8	17		5	34	24	6	20	13	10	9
Mașca	5	12	12	21	5		39	29	3	25	19	15	14
Borzești	31	33	34	40	34	39		51	40	47	19	25	18
Ocolișel	20	20	17	13	24	29	51		30	5	17	27	23
Valea Vadului	10	12	13	22	6	3	40	30		26	19	15	15
Lungești	16	16	13	9	20	25	47	5	26		13	23	19
Măgura lerii	9	9	10	9	13	19	19	17	19	13		15	4
Agriş	7	9	10	18	10	15	25	27	15	23	15		12
Valea Agrişului	5	5	6	15	9	14	18	23	15	19	4	12	

- **Optimizarea relațiilor în teritoriu**

Pentru a putea optimiza relațiile în teritoriu, comuna are nevoie de proiecte capabile de a atrage și a utiliza cu folos, în investiții de largă perspectivă, fondurile europene. Acest portofoliu de proiecte nuanțat și interrelaționat în scopurile și destinațiile lor ar trebui să fie cuprins în **strategia de dezvoltare** a localității, microregiunii, zonei sau regiunii respective. Aceasta deoarece, dacă este științific fundamentată, strategia va conține toate necesitățile spațiului analizat, toate măsurile necesare eliminării disfuncțiilor și armonizării dezideratelor. Comuna Iara are la acest moment o strategie de dezvoltare, ale cărei obiective pe termen lung sunt:

- Dezvoltarea cunoștințelor și abilităților pentru locuitorii comunei;
- Creșterea calității vieții locuitorilor;
- Asigurarea sustenabilității economice a comunei;
- Valorificarea patrimoniului natural și cultural;
- Dezvoltarea infrastructurii de bază.

2.4. ACTIVITĂȚI ECONOMICE ȘI PERSPECTIVE DE DEZVOLTARE

Din punct de vedere socio-economic, comuna Iara se prezintă ca o regiune preponderent rurală.

Funcțiunea dominantă a terenurilor este cea agrară, aceasta fiind de altfel și una dintre ocupațiile de bază ale locuitorilor. O pondere importantă la nivelul comunei o au și terenurile forestiere care dau naștere unor activități specifice.

• Industria și comerțul

Comuna Iara a fost, de-a lungul timpului, o comunitate strâns legată de activitățile de extracție a minereurilor metalifere și nemetalifere. Minele de fier și de nisip cuarțos din zonă angajau peste 2.000 de salariați în perioada comunistă, adică aproximativ 70% din forța de muncă locală. După sistarea activității de extracție a minereurilor la jumătatea anilor 2000, numărul de salariați din sectorul industrial s-a redus dramatic. În schimb, forța de muncă locală s-a orientat către sectorul serviciilor, care domină în prezent peisajul economic al județului Cluj.

În prezent, singura unitate cu profil industrial și cu o activitate notabilă (din perspectiva cifrei de afaceri și a numărului de angajați) din comuna Iara este abatorul de animale al Roxmont Trading, însă și aceasta a operat recent disponibilizări de personal. La acestea se adaugă alte câteva microîntreprinderi din domenii precum industria alimentară și a lemnului. La recensământul din 2011, mai puțin de 140 de locuitori ai comunei lucrau în domeniul industrial (inclusiv navetiștii către unitățile din alte localități), ceea ce reprezenta doar 11% din forța de muncă activă la nivel local. Cei mai mulți activau în industria alimentară, a prelucrării lemnului, extracția minereurilor și energie.

Sectorul construcțiilor s-a dezvoltat în ultimele două decenii. Astfel, o parte dintre salariații disponibilizați de la minele din zonă au lucrat la șantierul Autostrăzii Transilvania, care se află la mică distanță de comună. În ultimii ani, la nivelul comunei au fost înființate mai multe microîntreprinderi cu profil construcții, iar unii locuitori lucrează pe cont propriu în țară sau în străinătate. La recensământul din 2011, aproape 110 persoane activau în acest domeniu, ceea ce reprezenta 9% din forța de muncă totală.

Sectorul serviciilor a cunoscut cea mai bună dinamică în perioada post-comunistă. Astfel, cele mai multe firme nou-înființate în comună după 1990 au ca profil comerțul cu diverse bunuri, alimentația publică și, mai recent, transportul rutier de mărfuri. În altă ordine de idei, conform recensământului din 2011, 372 de locuitori (30% din populația activă totală) lucrau în domeniul serviciilor de piață, mai ales al comerțului (140), transporturilor (120), pazei (40) și alimentației publice (20). Nu în ultimul rând, majoritatea navetiștilor din comună către Cluj-Napoca sau Turda lucrează tot în domeniul serviciilor, unde există în prezent cea mai mare ofertă de locuri de muncă.

În comună există doar întreprinderi mici și micro, care nu asigură împreună mai mult de 150 de locuri de muncă, cifră total insuficientă în raport cu populația activă (de circa 1.200 de persoane). Prin urmare, se impune atragerea la nivel local a cât mai multor agenți economici, cu capital străin sau românesc, care să valorifice resursele umane din zonă. Investițiile private nu vor asigura doar locuri de muncă mai multe și mai bine plătite pentru cetățeni, ci și surse suplimentare de venituri la bugetul local

pentru realizarea de lucrări de interes public.

Pe teritoriul administrativ al comunei este înregistrat un număr de 50 de unități economice, profilate pe diverse activități economice, astfel:

Structura tipurilor de activități economice

Activități economice	Număr societăți	Cifra afaceri (€)	Număr angajați
Agricultură	3	20,347	1
Silvicultură	2	23,126	1
Industrie	7	222,213	10
Construcții	4	135,011	6
Comerț	21	4,437,410	75
Transporturi rutiere	10	759,497	19
Turism și alimentație publică	3	177,647	17
TOTAL	50	5,775,251	129

Sursa: <https://www.romanian-universe.ro>

Profilul societăților raportat la dimensiunea acestora

Activități economice 2020	Nr. Intreprinderi	Nr. Intreprinderi, din care:			
		Micro 0-9 angajați	Mici 10-49 angajați	Mijlocii 50-249 angajați	Mari peste 250 angajați
Agricultură	3	3	-	-	-
Silvicultură	2	2	-	-	-
Industrie prelucrătoare	7	7	-	-	-
Construcții	4	4	-	-	-
Comerț și prestări servicii	21	18	3	-	-
Transporturi rutiere	10	10	-	-	-
Turism și alimentație publică	3	2	1	-	-
Total Intreprinderi	50	46	4	-	-
	100%	92.00%	8.00%	-	-
Total Cifra de afaceri (€)	5,775,251	2,145,686	3,629,565	-	-
	100.00%	37.15%	62.85%	-	-

* Cuprinde unitățile organizate ca societăți comerciale

Sursa: <https://www.romanian-universe.ro>

Astfel, putem concluda că, din punctul de vedere al cifrei de afaceri, sectorul terțiar deține o pondere majoritară de cca. 93% din totalul activităților economice, fiind în contrast cu sectorul primar, foarte slab dezvoltat, cu o medie de sub 1%. Între cele două extreme, se situează sectorul secundar, care deține puțin sub 6 % din totalul activităților economice, din cauza lipsei de terenuri cu funcțiune industrială în intravilanul localităților.

Figura 55 – Ponderea activităților economice după cifra de afaceri

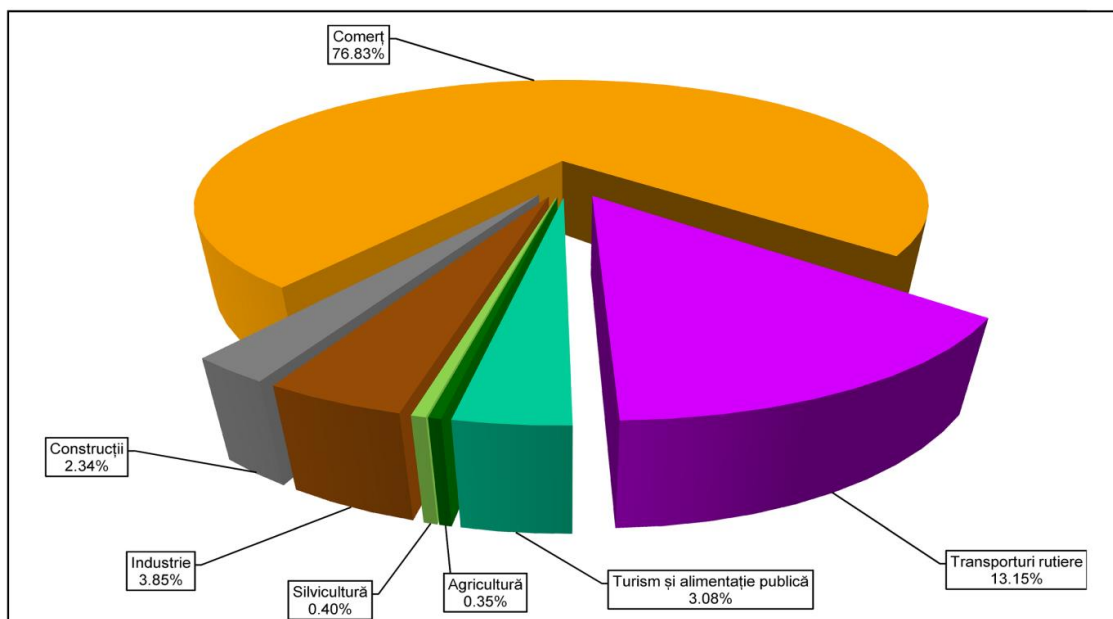

Figura 56 – Ponderea activităților economice după numărul de angajați

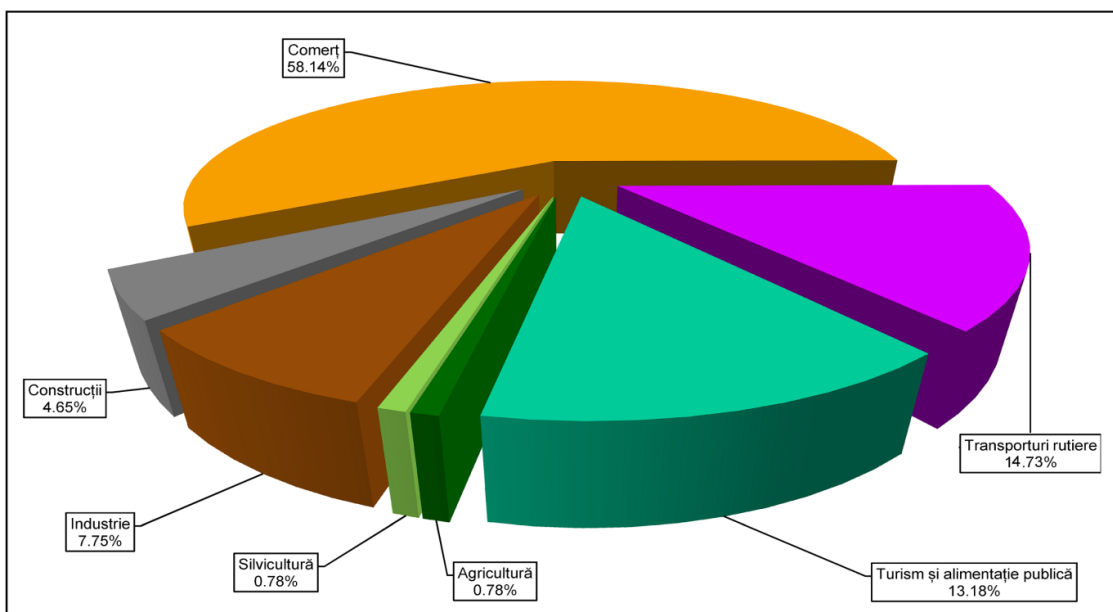
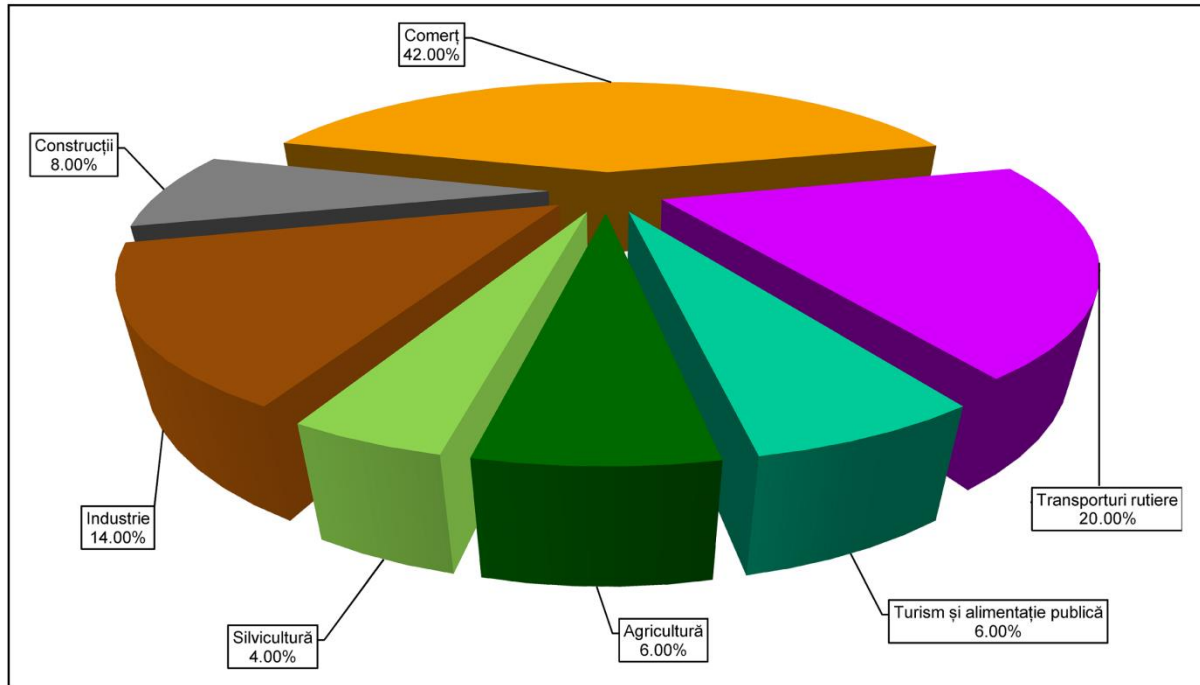

Figura 57 – Ponderea activităților economice după numărul de firme

- **Agricultura**

Structura terenurilor

Structura terenurilor, conf. Fișei localității	Total	din care proprietate privată
Suprafață arabilă total - ha	2765	2765
Suprafață cu livezi și pep. pomicole - total - ha	63	63
Suprafață cu vii și pep. viticole - total - ha	0	0
Suprafața pășunilor – total - ha	2708	2708
Suprafața fânețelor – total - ha	2896	2896
Total agricol	8432	8432
Suprafață cu păduri și alte terenuri forestiere – total – ha	5117	4934
Suprafață cu ape și bălți – total – ha	113	113
Suprafață ocupată cu construcții – total – ha	405	385
Suprafață – căi de comunicații – total – ha	174	0
Suprafață cu terenuri neproductive – total – ha	146	146
Total neagricol	5955	5578
TOTAL	14387	14010

Sursa: Institutul Național de Statistică

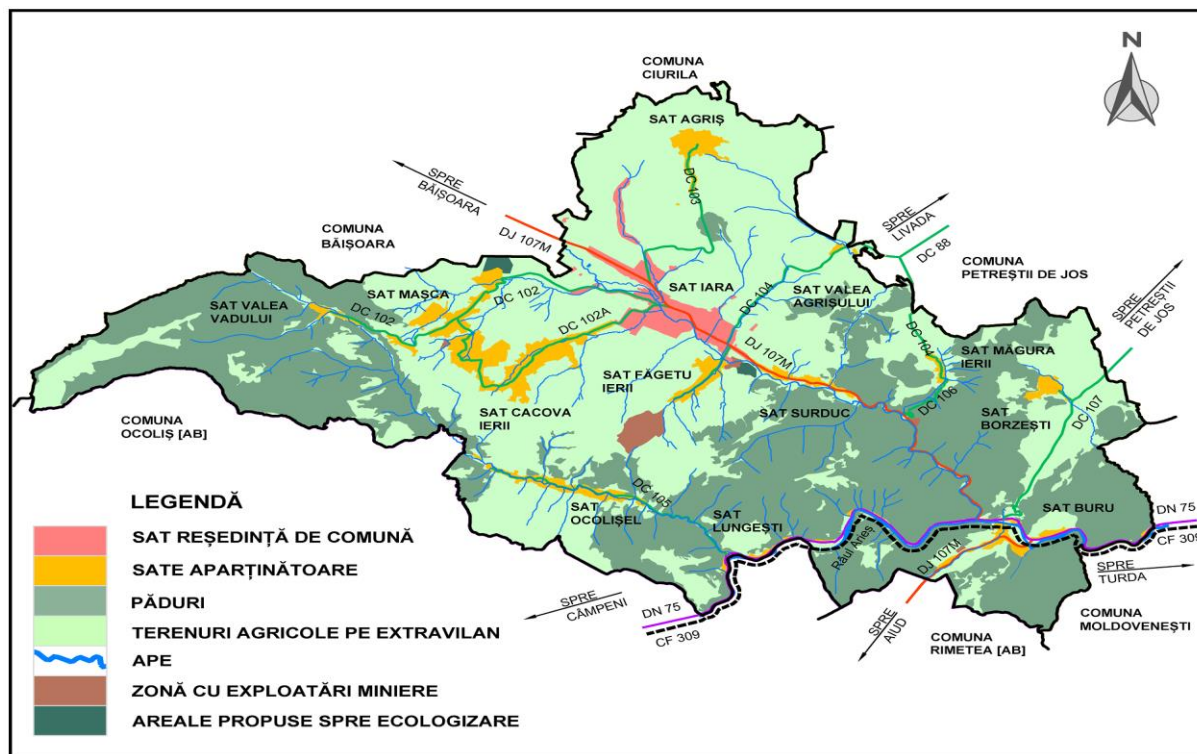
Structura terenului

Agricol			Neagricol		
Destinația	Suprafața (ha)	%	Destinația	Suprafața (ha)	%
Arabil	2765	19,22	Păduri	5117	35,57
Pășuni	2708	18,82	Ape	113	0,78
Fânețe	2896	20,13	Drumuri	174	1,21
Vii	0	0,00	Curți / clădiri	405	2,82
Livezi	63	0,44	Neproductiv	146	1,01
Total	8432	58,61	Total	5955	41,39
Total general: 14387 ha					
100 %					

Sursa: Institutul Național de Statistică

Terenurile agricole din comuna Iara au o preabilitate medie (preponderent clasa a II-a și a III-a) pentru culturi de câmp (mai ales porumb), și fânețe, una ridicată pentru pășuni și livezi, respectiv scăzută pentru vii. De altfel, comuna Iara face parte din categoria zonelor montane defavorizate, care beneficiază de fonduri europene pentru măsurile de agro-climă.

Figura 58 – Modul de utilizare a terenurilor din comuna Iara

Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

Mărimea medie a unei exploatații agricole din comuna Iara era, în 2010, de 4,2 ha de teren agricol, peste media județeană (3,6 ha) și națională (3,5 ha). La nivelul

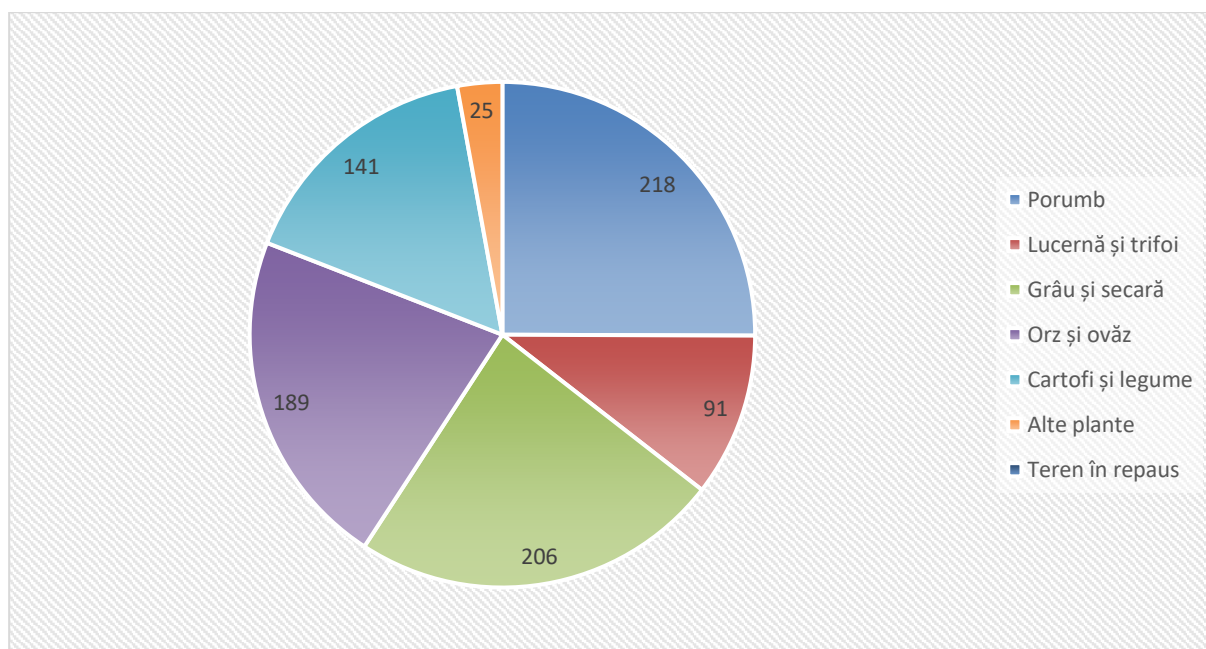
comunei, existau 4 exploatații care lucrau peste 100 ha de teren, 5 care exploatau între 50 și 100 ha, respectiv 5 între 30 și 50 ha, cele mai multe dintre acestea fiind însă pășuni. În altă ordine de idei, peste 1.400 de exploatații (88% din total) lucrau mai puțin de 2 ha, în general ferme de subzistență menite să asigure consumul propriu al gospodăriei.

În ceea ce privește terenurile arabile, cea mai mare exploatație agricolă avea, în anul 2010, doar 32 ha, fragmentarea proprietății și condițiile de relief și pedoclimatice făcând dificilă comasarea terenurilor în exploatații de mari dimensiuni.

Din totalul suprafețelor agricole, 83% erau lucrate direct de către proprietari (mai ales gospodării ale populației), 7% în arendă, iar 10% în alte forme. În cazul terenurilor arabile, ponderea terenurilor lucrate direct de proprietari e și mai mare (95%). Așadar, la nivel local se păstrează încă practicile agricole tradiționale, în care micii proprietari cultivă terenul cu mijloace tehnice modeste, pe loturi restrânse, în primul rând pentru asigurarea consumului propriu de alimente.

Agricultura vegetală nu beneficiază de condiții pedo-climatice foarte favorabile în zonă, mare parte din suprafața agricolă având destinația de pășune. Terenurile arabile sunt cultivate mai ales cu porumb, grâu, secară, orz, ovăz, cartofi și plante de nutreț, producțiile realizate fiind relativ modeste în comparație cu alte zone ale țării, în principal din cauza gradului redus de mecanizare și a condițiilor de sol și climă defavorabile unor culturi de câmp.

Figura 59 – Suprafețele arabile cultivate la nivelul comunei Iara, pe principalele culturi agricole, la recensământul din 2010

Sursa: INS. RGA 2010

Rezultatele Recensământului General Agricol din anul 2010, indică faptul că la nivelul comunei pomicultura se practică pe circa 110 ha de teren, fiind cultivați mai ales meri, peri și pruni. Fructele recoltate sunt utilizate pentru consumul propriu, sub formă proaspătă, prelucrată sau conservată, dar și pentru fabricarea de băuturi alcoolice. Ca

și în alte zone din țară și din județ, livezile din comună sunt îmbătrânite și nu beneficiază de tratamente științifice care să le crească productivitatea. De asemenea, nu există agenți economici care să se ocupe în mod organizat de colectarea fructelor produse în zonă. Viticultura nu beneficiază de condiții favorabile în zonă, fiind practică doar sporadic, în curțile cetățenilor.

În ceea ce privește agricultura ecologică, potențialul zonei Iara este unul foarte ridicat, în contextul în care cele mai multe exploatații de tip individual folosesc doar îngrășăminte naturale. De asemenea, suprafața de pășuni naturale este foarte extinsă, acestea fiind incluse în categoria zonelor agricole cu înaltă valoare naturală, care pot, de asemenea, beneficia de măsuri de conservare. Din păcate, sectorul agriculturii ecologice nu s-a dezvoltat încă la nivelul comunei.

Suprafața forestieră deține ponderi peste media pe țară (29 %) și peste media la nivel județean (32%); ponderea suprafeței agricole se prezintă sub media la nivel național (62 %). "Alte terenuri" dețin de asemenea ponderi mult mai mici decât situația la nivel de țară (10 %).

Figura 60 – Perspective localități Iara

Sursă: Foto teren, Eco Maps

Producția vegetală

Anul	Grâu / Secară	Porumb	Floarea soarelui	Sfeclă de zahăr	Cartofi	Legume	Fructe	Struguri
	t / ha	t / ha	t / ha	t / ha	t / ha	t / ha	t / ha	t / ha
1992	2,14	1,20	-	11,67	78,42	10,00	-	-
1997	2,06	2,40	-	-	17,52	8,00	-	-
2002	2,89	2,98	-	-	14,56	16,82	-	-
2007	nu există date disponibile							
2011								
2014								
2020								

Sursa: Institutul Național de Statistică

Producția medie (t / ha) la principalele culturi

Culturi	Com. Iara	România
grâu / secară	2,89 t / ha	3,5 t / ha
porumb	2,98 t / ha	2,9 t / ha
sfeclă de zahăr	11,67 t / ha	22,9 t / ha
cartofi	14,56 t / ha	14,3 t / ha
legume	16,82 t / ha	75,7 t / ha

Sursa: Institutul Național de Statistică

Producția vegetală / ha depășește media pe țară la culturile de porumb și cartofi.

Producția principalelor produse vegetale / locuitor

Culturi	com. Iara	România
grâu / secară	367,98 kg / loc	203,7 kg / loc
porumb	253,40 kg / loc	385,4 kg / loc
floarea soarelui	- kg / loc	46,0 kg / loc
sfeclă de zahăr	-kg / loc	43,8 kg / loc
cartofi	773,81 kg / loc	187,1 kg / loc
legume	60,80 kg / loc	131,4 kg / loc
fructe	125,64 kg / loc	43,7 kg / loc

Sursa: Institutul Național de Statistică

Producția vegetală / locuitor este de cca. 1,6 ori mai mare la grâu / secară, cca. 0,9 ori mai mică la porumb, cca. 3,5 ori mai mare la cartofi, cca. 0,5 ori mai mică la legume și cca. 3 ori mai mare la fructe.

Efectivele de animale

	Bovine (nr. capete)	Porcine (nr. capete)	Ovine (nr. capete)	Păsări (nr. capete)
1992	2670	2308	9507	13050
1997	3078	1750	8111	40150
2002	1630	975	2336	19510
2010	385	3195	7909	11604
2011	Nu există date disponibile			
2014				
2020				

Sursa: Institutul Național de Statistică

La recensământul din anul 2010, în comuna Iara au fost înregistrate următoarele efective de animale: 385 de bovine, 7.909 ovine, 561 de caprine, 3.195 de porcine, 11.604 păsări, 206 cabaline, 82 de iepuri de casă și 102 familii de albine. Efectivele de animale erau crescute în gospodăriile populației, exceptând un număr de 2.000 de porcine din proprietatea unei societăți comerciale, desființate ulterior. Raportat la suprafața agricolă a comunei, efectivele de animale din gospodăriile populației erau reduse și au continuat să scadă, pe fondul îmbătrânirii populației. Pe de altă parte, se remarcă o tendință de scădere a efectivelor de bovine și păsări, în favoarea celor de porcine, ovine și caprine.

Densitatea efectivelor de animale (capete / 100 ha teren*)

	com. Iara	România
Bovine	19,48	20,1
Porcine	35,26	53,9
Ovine	27,91	55,4

Sursa: Institutul Național de Statistică

*arabil+pășuni+fânațe - pentru bovine, ovine

*arabil - pentru porcine

Densitatea efectivelor de animale nu depășește media pe țară la nici unul din efectivele de animale.

Producție animală

	Carne (tone)	Lapte (hl.)	Lână (kg.)	Ouă (mii bucăți)
1992	721	26445	20100	1067
1997	635	46800	17600	2325
2002	509	46299	4700	1966
2007	nu există date disponibile			
2011				
2014				
2020				

Sursa: Institutul Național de Statistică

Din tabelul de mai sus se observă scăderea moderată a producției la carne, ouă și lapte, și scăderea drastică a producției la lână.

Producția principalelor produse animaliere / locuitor

	com. Iara	România
carne	108,21 kg / loc	75,2 kg / loc
lapte	984,25 litri / loc	253,0 litri / loc
lână	0,99 kg / loc	0,8 kg / loc
ouă	417,94 buc / loc	295,0 buc / loc

Sursa: Institutul Național de Statistică

Producția de produse animaliere depășește media pe țară la toate categoriile.

Consumul mediu anual în România (produse alimentare / locuitor)

Produse alimentare	Unitatea de măsură	
Produse de origine vegetală		
Cereale și produse din cereale în echivalent boabe	kg / loc.	225,0
în echivalent făină		169,8
Cartofi	kg / loc.	90,1
Legume și produse din legume (în echivalent legume proaspete), leguminoase boabe și pepeni	kg / loc.	147,7
Fruite și produse din fructe (în echivalent fructe proaspete)	kg / loc.	45,4
Zahăr și produse din zahăr (în echivalent zahăr rafinat)	kg / loc.	23,5
Grăsimi vegetale (greutate brută)	kg / loc.	13,0
Produse de origine animală		
Lapte și produse din lapte de 3,5 % grăsime	litri / loc.	215,0
Ouă	buc. / loc.	238,0
Pește și produse din pește (în echivalent pește proaspăt)	kg / loc.	3,2
Carne, produse din carne și organe comestibile (în echivalent carne proaspătă)	kg / loc.	54,3
Grăsimi animale (greutate brută)	kg / loc.	4,0
Băuturi		
Băuturi nealcoolice	litri / loc.	101,1
Bere	litri / loc.	56,0
Vin și produse din vin	litri / loc.	27,0
Băuturi alcoolice distilate (în echivalent alcool 100%)	litri / loc.	4,8

Sursa: Institutul Național de Statistică

Comuna Iara își acoperă din producția agricolă proprie consumul mediu la toate

produsele alimentare.

La recensământul din 2010, doar 600 de ferme, adică sub 40% din totalul celor existente, foloseau în mod curent mașini agricole, în timp ce în peste jumătate muncile erau exclusiv manuale, utilizând mijloace rudimentare. În plus, o bună parte dintre utilajele existente erau uzate fizic și moral.

Conform recensământului din 2010, peste 3.300 de locuitori ai comunei Iara (85% din totalul rezidenților) au practicat munci agricole, ca ocupație principală sau secundară. Dintre aceștia, mai puțin de 50 aveau statut de salariat, iar pentru aproape 500 agricultura reprezenta activitatea economică principală. Restul practicau agricultura ca activitate secundară, fără a avea studii în domeniu, în principal pentru asigurarea consumului propriu. Astfel, peste jumătate dintre locuitorii care au prestat munci agricole în anul 2010 erau trecuți de vârsta de 55 de ani, în timp ce doar 11% aveau sub 35 de ani. Acest lucru indică faptul că majoritatea pensionarilor din localitate se ocupă și cu cultura plantelor și creșterea animalelor, fie în curtea locuinței, fie pe mici loturi de teren aflate în proprietate. În schimb, numărul tinerilor interesați de astfel de activități este foarte mic.

- **Silvicultura**

Pădurile de pe teritoriul administrativ al comunei Iara fac parte din Ocolul Silvic Turda. Pădurile acoperă, conform ultimelor estimări ale INS, o suprafață totală de 5.117 ha, ceea ce reprezintă peste 35% din teritoriul administrativ total al comunei Iara, mai mult decât media națională de 29%. Dintre acestea, 4.934 ha sunt în proprietate privată (dintre care peste 900 ha a Consiliului Local Iara), iar 183 în proprietatea statului. Pădurile deținute de către Primărie sunt administrate de Ocolul Silvic din Turda. Proprietarii privați de pădure din zonă sunt organizați în composesorate (de ex. Aгриș, Buru, Făgetu Ierii), respectiv în Asociația Proprietarilor de Terenuri Silva Iara-Băișoara, care încheie contracte de administrare și exploatare conform amenajamentelor silvice aprobate.

Deși comuna Iara beneficiază de un fond forestier foarte extins, la care se adaugă și alte resurse complementare (de ex. fructe de pădure, ciuperci, plante medicinale, vânat, pește etc.), silvicultura nu reprezintă o ocupație de bază decât pentru un număr foarte mic de cetățeni (circa 10, la recensământul din 2010). De asemenea, industria de prelucrare a lemnului nu s-a dezvoltat foarte mult în zonă.

O.S. Turda:

Forma de relief: câmpie, deal, munte.

Posibilitate: 12500 mc la nivel de ocol.

Suprafața: Total 15503 ha.

Compoziția pe specii O.S. Turda:

34%	19%	26%	19 %	2%
Rășinoase	Fag	Stejari	Div. tari	Div. moi.

Figura 61 – Fond forestier comuna Iara

Sursă: Foto teren, Eco Maps

- **Turismul**

Fondul turistic constă din totalitatea resurselor naturale și social-cultural-istorice de valorificare turistică ce alcătuiesc baza ofertei potențiale a unui teritoriu. Fondul turistic este acela care determină puterea de atracție a unei regiuni geografice, constând din unicitate, originalitate sau autenticitatea acesteia.

Pentru cuantificarea fondului turistic s-au analizat categoriile, subcategoriile și elementele componente ale acestuia, prin acordarea de puncte diferitelor resurse prezente în funcție de modelul ideal.

Fondul turistic

Fondul turistic	Modelul ideal	com. Iara
1. Resurse turistice naturale	25 p	8 p
Cadru natural	10 p	8 p
Arii naturale protejate	5 p	0 p
Factori naturali terapeutici	10 p	0 p
2. Resurse turistice antropice	25 p	6 p
Monumente istorice de valoare națională și universală	8 p	6 p
Muzee și colecții publice	9 p	0 p
Artă și tradiție populară	8 p	0 p
Instituții de spectacole și concerte		0 p
Manifestări culturale repetabile		0 p
Total 1 + 2	50 p	14 p

3. Infrastructura specific turistică	20 p	0,06 p
Infrastructura de cazare și tratament	12 p	0,06 p
Pârții de schi și transport pe cablu	1 p	0 p
Instalații de agrement	1 p	0 p
Infrastructura de conferințe și manifestări expoziționale	6 p	0 p
4. Infrastructura tehnică	30 p	15p
Port	1 p	0 p
Aeroport	5 p	0 p
Acces drum european	5 p	0 p
Acces DN, CF	5 p	5 p
Apă și canalizare	5 p	5 p
Gaze naturale	4 p	0 p
Telecomunicații	5 p	5 p
Total 3 + 4	50 p	15,06 p
TOTAL 1 + 2 + 3 + 4	100 p	29,06 p

Sursa: PATN, Cluj

Comuna Iara fost încadrată ca unitate administrativ teritorială cu concentrare mare a resurselor turistice naturale și antropice pentru că a obținut 14 puncte din totalul de 50, cu probleme la infrastructura specific turistică, pentru că a obținut sub 0,08 puncte.

Norme de utilizare a spațiului pentru calcularea capacității turistice

Forme de turism practicate	Norma de utilizare a spațiului
Picnic	0,01 – 0,02 ha/pers
Pescuit	0,01 ha/pers
Plimbări în pădure amenajată	0,005 ha/pers
Plimbări în pădure neamenajată	0,01 ha/pers
Sporturi de vară	0,005 – 0,0067 ha/pers
Plimbări în parc	0,01 ha/pers
Echitație	0,333 ha/pers
Caiac și canotaj	0,5 ha/pers
Vizitare grădini botanice	0,0067 ha/pers
Vizitare grădini zoologice	0,002 ha/pers
Ștrand-vestiare	0,001 ha/pers
Agrement în spații acoperite	0,0066 ha/pers
Baze sportive simple: pentru sport de performanță	0,001 ha/pers
pentru sport amator	0,005 ha/pers
Baze sportive complexe: pentru sporturi turistice	0,02 ha/pers
pentru sporturi acvatice	0,006 ha/pers
Camping	0,01 ha/pers

Case de vacanță	0,0067 ha/pers
Oglinzi de apă: pentru sporturi nautice agrement acvatic	0,1 ha/pers 0,0285 ha/pers

Sursa: S.C. „Proiect București” S.A.

În ceea ce privește resursele turistice, principalele atracții de la nivelul comunei Iara sunt:

- a) Resurse turistice naturale:
 - Situl NATURA 2000 "Munții Trascăului" – care adăpostește habitate naturale de interes comunitar;
 - Peisajele remarcabile din zonă (culmi muntoase, păduri, relieful carstic – defileuri, chei);
 - Fondul cinegetic.
- b) Resurse turistice antropice (patrimoniul cultural imobil și mobil):
 - Monumente istorice de importanță națională și locală: situri arheologice, conace, biserici de cărămidă și de lemn aparținând diferitelor culte religioase, "Mocănița,, de pe Valea Arieșului;
 - Clădirile cu valoare arhitecturală și ambientală ridicate din comună, care nu sunt încă incluse în lista monumentelor istorice:
 - Manifestări culturale (de ex. Zilele Comunei Iara, târguri etc.);
 - Meșteșuguri locale (de ex. olăritul).

În schimb, valorificarea resurselor turistice este constrânsă de o serie de probleme legate de infrastructura de acces (starea proastă a drumului național și județean, străzile de pământ/pietruite din comună, accese improprii la obiectivele turistice, lipsă cale ferată etc.), cea tehnico-edilitară (lipsă rețele apă, canalizare, gaze naturale) și cea specifică activităților de turism (de ex. infrastructură pentru sporturile de iarnă, agrement etc.). Totuși, comuna poate beneficia de proximitatea față de Stațiunea Muntele Băișorii, unde există unele facilități pentru practicarea sporturilor de iarnă și pentru primirea turiștilor, respectiv de vecinătatea cu comuna Râmetea, unde agroturismul s-a dezvoltat puternic în ultimii ani.

În prezent, la nivelul comunei Iara cea mai importantă unitate de cazare este Cabana Moara Lipanului din satul Iara, care dispune de 10 camere cu 24 de locuri, piscină, saună, foisor, loc pentru grătar, lac pentru pescuit și parcare. În satul Ocolișel există o casă pentru oaspeți (Judith Guesthouse) cu 3 camere și 8 locuri, saună, duș, loc pentru grătar. În satul Borzești există o altă casă de oaspeți "Cășuța din Povești", cu 5 camere și 10 locuri, grătar, loc de joacă, curte cu animale etc. În satul Buru a funcționat până recent și Cabana Buru, cu 14 camere și 28 de locuri de cazare, în regim de 3 stele, restaurant cu 40 de locuri și terasă cu 150 de locuri. Sala multifuncțională din baza sportivă, din proprietatea municipalității, este cea mai importantă unitate de alimentație publică din localitate.

Din păcate, pentru niciuna dintre aceste unități de cazare nu există informații cu privire la numărul de turiști cazați. Dat fiind numărul mic de unități de primire a turiștilor, putem estima că numărul persoanelor cazate în comuna Iara nu depășește câteva sute pe an.

Facilitățile de agrement pentru turiști și locuitori sunt relativ restrânse. Astfel, baza

sportivă din comună dispune de saună, bazin de recuperare, teren multifuncțional de sport, parc etc. Pe lângă acesta, în comună mai există două terenuri de sport cu teren sintetic și un părculeț în zona centrală a satului Iara, care necesită lucrări de amenajare. Locuri de joacă pentru copii există în satele Iara (2), Surduc și Agriș, toate necesitând lucrări de reparație și modernizare.

• Disfuncționalități

- Majoritatea exploatațiilor agricole sunt de subzistență (mai mici de 2 ha);
- Exploatațiile de subzistență duc lipsă de capital și de o pregătire profesională a fermierilor;
- Componentele de mediu (în special solul și apa) sunt degradate datorită utilizării incorecte a îngrășămintelor chimice / pesticidelor și aplicării unor lucrări mecanice sau de irigații / drenaje inadecvate;
- Parcul de mașini agricole este deficitar;
- Managementul gunoiului de grajd (în special pentru depozitarea acestuia) în fermele zootehnice este deficitar, deoarece lipsesc instalațiile și echipamentele necesare;
- Serviciile agricole și zootehnice sunt suficient dezvoltate;
- Există puține organizații de marketing agricol (grupuri de producători sau cooperative de comercializare) care asigură o coordonare verticală între procesorii agricoli și lanțurile de distribuție din industria alimentară;

• Propuneri de dezvoltare

- Promovarea și dezvoltarea activităților de agrement în cooperare cu cele de turism rural și industrie casnică artizanală:
 - promovarea agroturismului în gospodării tradiționale omologate²;
 - promovarea investițiilor în domeniul structurilor de primire și agrement;
 - crearea și diversificarea unităților și atracțiilor turistice;
 - conservarea tradițiilor, culturii, a specialităților culinare și a băuturilor;
 - protejarea și conservarea patrimoniului natural, cultural și arhitectural;
- Promovarea și dezvoltarea activităților din sectoarele secundar și terțiar:
 - panificație;
 - industria laptelui;
 - industria cărnii;
 - prelucrarea lemnului;

² Turismul rural / agroturismul / turismul verde / ecologic se caracterizează prin următoarele elemente: se desfășoară în spații deschise în localități sub 10.000 de locuitori; este afectat de sezonabilitate; structurile de primire (casele, fermele, gospodăriile tradiționale) găzduiesc un număr mic de oaspeți; activități de vacanță specifice: plimbări, obiceiuri tradiționale și festivaluri rurale, călărie, exersarea unor meșteșuguri originale, picnic, pescuit, vizitarea unei ferme agricole;

Intrarea unei gospodării în circuitul turistic rural presupune: acces direct în camerele de locuit și la grupurile sanitare, fără trecere prin alte camere; racord la rețeaua publică de canalizare; existența apei curente menajere; racord la rețeaua electrică publică; pentru categoriile 3-4 margarete este obligatorie existența grupurilor sanitare pentru fiecare cameră de dormit, TV, radio, frigider, telefon, garaj, aer condiționat.

- artizanat;
 - apicultură;
 - colectarea de ciuperci și fructe de pădure;
 - colectarea de plante medicinale;
 - servicii în agricultură;
 - Creșterea competitivității sectorului agro-alimentar prin:
 - revitalizarea și rentabilizarea activităților agricole prin dezvoltarea proceselor de producție agro-industriale integrate (producție – colectare – prelucrare – procesare – distribuție);
 - încurajarea pluriactivității în agricultură (culturi de câmp și creștere animale), la nivel de fermă;
 - încurajarea asocierilor între producători și sprijinirea fermelor:
 - mici de 2–5 ha (care își acoperă necesarul de autoconsum al unei gospodării de 1-3 persoane);
 - medii de 5–10 ha (care își pot comercializa o parte din producție);
 - comerciale de peste 10 ha;
- Condiția preliminară pentru a fi înregistrat în Registrul Fermelor și pentru a beneficia de plăți este de a lucra cel puțin 1 ha de teren, compus din parcele care nu sunt mai mici de 0,3 ha.
- creșterea gradului de mecanizare;
 - încurajarea întreprinzătorilor ce realizează produse tip “bio” și “de marcă”;
 - utilizarea eficientă a îngrășămintelor, pesticidelor, ierbicidelor etc.;
 - utilizarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare și agro-pedo-ameliorative prin împădurirea zonelor joase (mai expuse fenomenelor asociate cu schimbările climatice) și a celor afectate de eroziune și cu pericol de alunecare;
 - promovarea sistemelor de asigurări contra factorilor de risc prin constituirea și utilizarea fondului de protejare a producătorilor agricoli;
 - Dezvoltarea și utilizarea mai mare a surselor de energie regenerabilă, inclusiv a biocombustibililor din agricultură, precum și prin creșterea nivelului de conformitate cu standardele comunitare a fermelor de creștere a animalelor (de ex. prin reducerea emisiilor de amoniac).
 - Înființarea pădurilor tinere, cu viteză mai mare de creștere, care absorb cantități mai mari de CO₂ în comparație cu pădurile îmbătrânite;
 - Dezvoltarea rețelei de perdele forestiere.

2.5. POPULAȚIA. ELEMENTE DEMOGRAFICE ȘI SOCIALE

• Evoluția populației

Populația este resursa cea mai complexă și factorul cel mai dinamic în cadrul unei localități. Schimbările care au loc în cadrul localității sunt mai ales rezultatul schimbărilor sociale ce afectează comunitatea locală, respectiv populația.

Din aceste motive, orice intenție de a modifica într-un sens sau altul morfologia, structura și funcționalitatea unei localități trebuie să se întemeieze pe o analiză a structurilor din cadrul populației rezidente.

Comuna Iara, conform Legii nr. 351 publicată în M.Of. nr. 408 din data de 07/24/2001, se încadrează în localitățile rurale de rang IV (reședința de comună) și rang V (satele componente ale comunei).

Tiparul de folosința a terenurilor definește un profil agricol și un stil de viață rural al locuitorilor comunei.

Comuna este alcătuită din 13 sate: Iara, Făgetu Ierii, Surduc, Buru, Cacova Ierii, Mașca, Borzești, Ocolișel, Valea Vadului, Lungești, Măgura Ierii, Agriș, Valea Agrișului. Localitatea Iara este reședința de comună. În această localitate se concentrează 47,11 % din populație (conform recensământului din 2011).

Distribuția populației pe localități, conform ultimului RPL, 2011

Comuna Iara	Populația stabilă	
	4260	100
Iara	1832	47.11
Făgetu Ierii	321	8.25
Surduc	269	6.92
Buru	177	4.55
Cacova Ierii	428	11.01
Mașca	162	4.17
Borzești	51	1.31
Ocolișel	114	2.93
Valea Vadului	44	1.13
Lungești	49	1.26
Măgura Ierii	34	0.87
Agriș	375	9.64
Valea Agrișului	33	0.85

Sursa: Institutul Național de Statistică

Conform datelor INS, la 1 iulie 2018 populația cu domiciliul a comunei Iara se ridică la 3.839 de locuitori, valoare ce o plasa în categoria localităților rurale de talie medie din județul Cluj și din România. Pe de altă parte, Iara este una dintre comunele cele mai populate din zona de munte a județului, unde densitatea locuirii este mult mai redusă decât în zonele mai joase, precum Culoarul Someșului.

Față de anul 1990, populația cu domiciliu în comună a scăzut cu peste 500 de locuitori, ceea ce reprezintă aproape un sfert din totalul locuitorilor, comparativ cu mai puțin de 10% la nivel național și județean. Comuna a pierdut peste 200 de locuitori

(10% din populație) doar în ultimii 10 ani, cauza principală fiind sporul natural negativ, la care s-a adăugat migrația internă și externă.

- **Structuri demografice**

Din totalul locuitorilor cu domiciliul înregistrați la nivel local în anul 2018 de 3839, 1981 (51,6% din total) erau de sex masculin, iar 1.858 (48,4%) de sex feminin. În 2021, 1939 era bărbați (51,7%), 1809 erau femei (48,3%). Spre comparație, la nivel național și județean, ponderea femeilor este mai mare decât a bărbaților (51-52% din totalul populației). Supra-reprezentarea populației masculine este determinată de migrația mai intensă a populației feminine, precum și de numărul mai mare de născuți vii de sex masculin. Pe de altă parte, femeile sunt mai numeroase decât bărbații la grupa de vârstă de peste 65 de ani, speranța de viață a acestora fiind mai ridicată cu circa 7 ani.

Ponderea populației feminine în %

	Total
România	51,6
Comuna Iara	48,3

Sursa: <http://statistici.inse.ro>

Structura pe sexe a populației

	1992	1997	2002	2007	2011	2014	2018	2021
Total populație	4924	4941	4743	4475	4260	4134	3839	3748
Masculin	2481	2471	2372	2227	2139	2091	1981	1939
Feminin	2443	2470	2371	2248	2121	2043	1858	1809

Sursa: <http://statistici.inse.ro>

- **Structura populației pe grupe de vârstă**

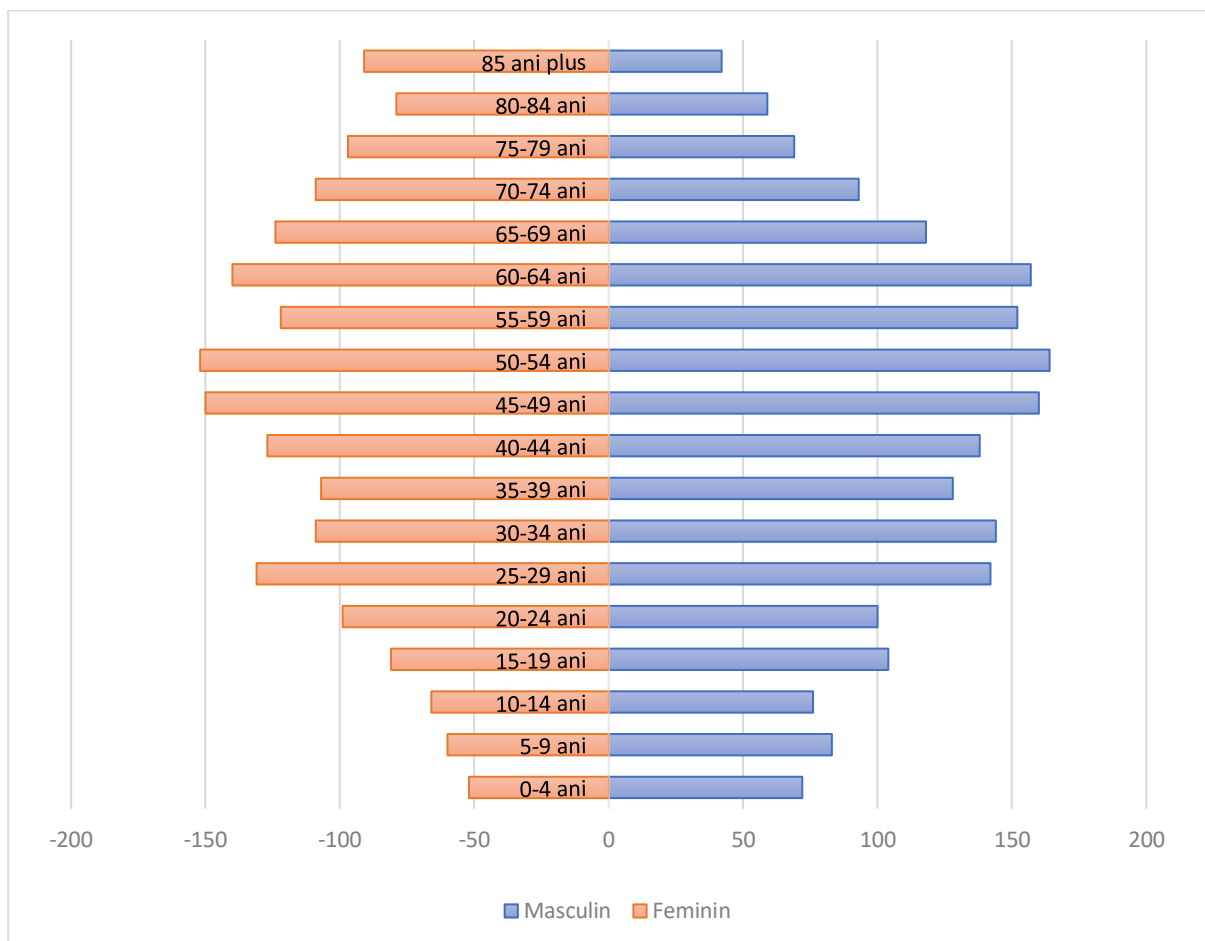
În ceea ce privește structura populației pe grupe mari de vârstă, la nivelul anului 2018, 10,2% dintre locuitorii cu domiciliul aveau vârsta între 0 și 14 ani, 59,1% între 15 și 59 de ani, iar 30,7% aveau peste 60 de ani. Astfel, ponderea populației vârstnice se situa mult peste media județeană (24,1%) și națională (23%), în timp ce procentul populației tinere se plasa la un nivel inferior mediei județene (14,3%) și naționale (14,7%). Raportul dintre persoanele vârstnice și cele tinere era de 3/1, context în care comuna Iara este una dintre cele mai îmbătrânite localități din județul Cluj. Spre comparație, la începutul anilor 90, acest raport avea valoarea de 1/1.

Structura populației pe grupe de vârstă

	1992	1997	2002	2007	2011	2014	2018	2021
0 - 14 ani	832	867	772	575	522	466	393	412
15 - 59 ani	2839	2801	2733	2747	2605	2518	2270	2178
60 +	865	929	957	916	858	883	1176	1158

Sursa: Institutul Național de Statistică

Figura 62 – Piramida vârstelor la nivelul comunei Iara, în anul 2018

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Actuala formă a piramidei vârstelor indică un fenomen foarte accentuat de îmbătrânire demografică. Astfel, baza piramidei este tot mai îngustată, pe fondul reducerii continue a natalității după anul 1990, al cărui nivel actual nu mai permite o rată satisfăcătoare de înlocuire a populației. Aceștia vor intra în rândul adulților tineri în următoarele două decenii, iar numărul lor foarte redus conturează perspective pesimiste privind nivelul natalității. Pe de altă parte, cei mai mulți locuitori au între 45 și 65 de ani, corespunzând generațiilor mult mai numeroase născute în perioada comunistă (mai ales în anii 50-60). Aceștia vor intra în categoria persoanelor vârstnice în anii următori, ceea ce va conduce la accentuarea fenomenului de îmbătrânire demografică și de depopulare.

Situația demografică a comunei este, în realitate, și mai problematică. Astfel, datele de mai sus se referă la persoanele cu domiciliul în localitate, înscris în cartea de identitate, indiferent dacă acestea locuiesc efectiv sau nu în Iara. O parte dintre locuitorii comunei trăiesc în prezent în străinătate sau în altă localitate din România, deși au încă domiciliul în comună. Singurele date exhaustive cu populația efectivă sunt cele de la recensăminte, cel mai recent fiind realizat în anul 2011, iar următorul fiind

programat pentru anul 2021. La recensământul din 2011, numărul populației stabile a fost cu circa 350 de persoane mai redus decât al celei cu domiciliu, situație care se păstrează cel mai probabil și în prezent. Prin urmare, putem estima că la nivelul anului 2021 populația efectivă a comunei Iara este de aproximativ 3.500 de locuitori.

În ultimii 100 de ani, populația comunei a avut o tendință de scădere, mai accentuată începând cu anii 70, pe fondul migrației interne a forței de muncă către zonele urbane. Totuși, existența unor activități economice non-agricole în zonă (de ex. minerit) a determinat o stabilitate mai mare a populației în perioada comunistă în raport cu alte comune din județ. În schimb, în ultimele două decenii, o dată cu dispariția mineritului, s-a înregistrat un exod al populației în țară și străinătate, populația stabilă reducându-se cu circa o treime față de 1990. Acest migrație masivă a fost accentuată și de dinamica economică foarte bună a municipiului Cluj-Napoca, aflat la doar 35 km de comună, care este unul dintre cei mai atractivi poli urbani din țară.

Populația dependentă pe categorii

Anul	Total	Categorii de vârstă (ani)			Total Persoane Dependente
	Persoane	0-14	15-59	60+	
1992	Val absol	832	2839	865	1697
	100,00 %	16,89	57,65	17,56	34,46
2014	Val absol	466	2518	883	1349
	100,00 %	11,27	60,90	21,35	32,63
2021	Val absol	412	2178	1158	1570
	100,00 %	10,99	58,11	30,90	41,89

Sursa: Institutul Național de Statistică

În corelație cu structura pe vârste se calculează un indicator deosebit de important și anume raportul de dependență (pe vârste). În forma sa generală, acesta este raportul dintre populația tânără plus cea vârstnică și populația adultă.

$$Rd = (P_{0-14} + P_{60+}) / P_{15-59}$$

$$Rd_{2014} = 0,53 \text{ (Rural – România (RPL 2011))} = 0,78$$

Așadar, o persoană activă trebuie să-și asigure resurse pentru propria supraviețuire și dezvoltare, dar să asigure în același timp resurse pentru 0,53 persoane care nu-și pot asigura aceste resurse (tineri și vârstnici).

Având în vedere erodarea populației în anumite segmente de vârstă și îmbătrânirea populației cu domiciliul în comună, în viitor, resursele vor trebui direcționate în special spre populația în vârstă. Resursele endogene nu sunt suficiente. Prin urmare, ne putem aștepta la o înrăutățire a calității vieții, în special în rândul populației în vârstă.

• Structura etnico-confesională a populației

La recensământul din 2011, 86% dintre locuitorii comunei Iara s-au declarat de etnie română, aproape 7% de etnie romă și 2% maghiară, la care se adăugau câteva persoane de altă etnie (mai ales germană). Pentru aproape 5% dintre locuitori etnia nu era cunoscută, aceștia nefiind prezenți la reședință la momentul recensării. Spre

comparație, în anul 1930, 87% dintre locuitori erau români, 11% maghiari, 1% romi, iar restul de altă naționalitate (mai ales evrei). Așadar, tendința este de reducere a ponderii populației de etnie maghiară în favoarea celei de etnie romă. Pe de altă parte, comunități etnice precum cele ale germanilor și evreilor au dispărut aproape în totalitate.

Populația pe naționalități, conform RPL

Comuna	Total populație	Romani	Maghiari	Romi	Informatie nedisponibila
Iara	4260	3676	95	285	203
	100%	86.29	2.23	6.69	4.77

Sursa: Institutul Național de Statistică

Structura confesională a populației era mai diversificată decât cea confesională. Astfel, 83% dintre locuitori s-au declarat ortodocși, aproape 5% martori ai lui Iehova, aproape 3% pentecostali, 2% romano și greco-catolici, 3% altă religie (unitariană, reformată, baptistă), iar pentru peste 5% informația nu a putut fi obținută de către recenzorii. Locuitorii de etnie română sunt, în general, ortodocși și greco-catolici, maghiarii sunt unitarieni, reformați sau romano-catolici, în timp ce romii aparțin mai ales cultelor neo-protestante.

Structura confesională a populației

IARA	Total	Ortodoxa	Romano-catolica	Reformată	Penticostala	Greco-catolica	Baptista	Unitariana	Martorii lui Iehova	Fara religie	Atei	Informatie nedisponibila
	4260	3536	42	35	11	60	5	31	190	23	5	21
	100%	83.00	0.99	0.82	2.7	1.41	0.1	0.7	4.46	0.5	0.1	5.1
					0		2	3		4	2	2

Sursa: Institutul Național de Statistică

• Evoluția populației și prognoze demografice

Mișcarea naturală a populației comunei Iara s-a caracterizat în ultimii 10 ani printr-un puternic dezechilibru între numărul de nașteri și cel de decese. Astfel, în intervalul 2007-2017, comuna a pierdut pe cale naturală un număr de 400 de locuitori, rata mortalității fiind mai mult decât dublă în comparație cu cea a natalității. Acesta este rezultatul structurii piramidei vârstelor, care indică un fenomen accentuat de îmbătrânire demografică.

Astfel, rata natalității în comună a fost în anul 2017 de 6,6‰, mult sub media județeană (10,1‰) și națională (9,3‰). Pe de altă parte, rata mortalității a fost de 14,9‰, peste media județeană (11,2‰) și cea națională (11,8‰). Deficitul natural a

ajuns la -8,1‰, mult mai ridicat decât cel de la nivelul județului Cluj (-1,1‰) și de la nivelul României (-3,5‰). În perioada 2007-2017 s-au înregistrat 4 decese sub vârsta de 1 an, rezultând o valoare medie a mortalității infantile de 13,4‰, aproape dublă față de media județeană. Aceeași tendință s-a păstrat și în anii următori, 2018, 2020.

Sporul natural

An	1992	1997	2002	2007	2011	2014	2018	2020
Nascuti vii cu resedinta obisnuita in Romania (nr pers.)	-	-	-	-	-	24	19	31
Nascuti vii (nr pers.)	50	50	27	36	20	24	19	31
Nascuti morti (nr pers.)	-	1	-	-	-	-	-	-
Decedati (nr pers.)	75	79	89	72	63	53	68	76
Decedati cu resedinta obisnuita in Romania (nr pers.)	-	-	-	-	-	53	67	75
Decedati sub 1 an (nr pers.)	3	-	-	1	-	-	-	-
Decedati sub 1 an cu resedinta obisnuita in Romania (nr pers.)	-	-	-	-	-	-	-	-
Casatorii (nr.)	19	37	17	36	16	20	20	15
Divorturi (nr.)	4	5	7	3	2	3	1	3

Sursa: Institutul Național de Statistică

Sporul natural în anul 2018 și 2020, adică diferența dintre numărul de născuți vii și numărul de decese, a fost negativ, respectiv populației îi este afectat potențialul biologic de a se reproduce.

Sporul migrator

An	1992	1997	2002	2007	2011	2014	2018	2020
Stabiliri de resedinta (nr pers.)	78	23	32	25	13	10	12	113
Plecari cu resedinta (nr pers.)	131	125	75	91	41	38	48	59

Stabiliri cu domiciliul (inclusiv migrația externă) (nr pers.)	39	91	52	43	51	59	43	48
Plecări cu domiciliul (inclusiv migrația externă) (nr pers.)	70	72	66	59	57	69	81	62
Emigranți (nr pers.)	-	-	-	2	1	1	1	3
Imigranți (nr pers.)	-	-	-	-	-	1	-	3

Sursa: Institutul Național de Statistică

Recensământul din 2011 a consemnat un număr de circa 200 de locuitori ai comunei care erau plecați în străinătate, ceea ce reprezenta aproximativ 5% din populația cu domiciliul. Dintre aceștia circa $\frac{3}{4}$ erau plecați pe termen lung, iar restul pentru mai puțin de un an. Trebuie însă menționat că recensământul a surprins doar parțial intensitatea fenomenului migrației, luând în calcul doar persoanele despre care s-au putut colecta informații de la ceilalți membri ai familiei rămași în localitate, nu și pe cele despre care nimeni nu a putut furniza date. În altă ordine de idei, de la momentul recensământului și până în prezent este foarte probabil că numărul de emigranți să fi crescut.

Rata nupțialității a fost în anul 2017 de 4‰, fiind inferioară mediei județene (6,6‰) și naționale (6,4‰). Acest lucru indică faptul că un număr mic de familii tinere decid să se stabilească la nivel local, dar și existența multor situații de uniune consensuală, fără oficializarea căsătoriei pentru o lungă perioadă de timp. Pe de altă parte, rata divortialității a fost în anul 2017 de 0,75‰, sub media județeană (1,17‰) și națională (1,4‰). Pe fondul îmbătrânirii demografice tot mai accentuate, este de așteptat ca numărul de căsătorii de la nivel local să se mențină scăzut.

Spre deosebire de alte localități rurale din județul Cluj, comuna Iara a avut o evoluție demografică mai stabilă în perioada comunistă. Astfel, deși o parte dintre locuitori au migrat către centrele urbane din zonă (mai ales Cluj-Napoca și Turda-Câmpia Turzii), activitatea minieră din comună a atras la rândul ei forță de muncă din alte zone (cu precădere din Moldova). În schimb, după 1990, pe fondul declinului minelor din zonă și a liberalizării circulației forței de muncă în țară, apoi și în Uniunea Europeană, multe persoane apte de muncă au părăsit definitiv comuna.

Dacă în multe zone din țară volumul migrației externe a fost mai mare decât al celei interne, în cazul specific al comunei Iara cele mai intense fluxuri de forță de muncă s-au orientat către municipiul Cluj-Napoca și zona sa metropolitană, care s-au dezvoltat intens în ultimii 10-15 ani. În acest context, sporul migratoriu intern de la nivelul comunei a continuat să fie unul negativ și în perioada 2007-2017. În anul 2020, se observă însă ca sporul migratoriu intern a fost unul pozitiv, numărul stabilirilor de reședință fiind mai mare decât cel al plecărilor, aproape dublu.

- **Situația fondului locativ**

Conform datelor INS, numărul de locuințe din comuna Iara se ridică în anul 2017 la 2.320 și la 2321 în anul 2020, cifră rămasă neschimbată de la recensământul din 2011. Aceleași date indică faptul că, în ultimii 10 ani, în comună s-a ridicat o singură locuință nouă (deși aceste date nu cuprind, spre exemplu, locuințele ridicate fără autorizație).

Suprafața construită totală a locuințelor din comună se ridică în anul 2017 la circa 103.700 mp arie desfășurată (aceleași valoare ca la recensământul din 2011), adică o medie de 44,7 mp/locuință, peste media județeană și națională, și la 103.723 mp în anul 2020. Numărul total de camere de locuit se ridică, la același recensământ, la 5.660. Raportat la populația stabilă a comunei, fiecare locuitor beneficia în medie de 26,7 mp de suprafață locuibilă și de 1,5 camere de locuit. Aceste valori sunt situate peste media județeană și națională, însă trebuie avut în vedere că unele locuințe din comună sunt neocupate.

Conform recensământului din 2011, în comuna Iara există 2.012 de clădiri de locuit individuale (case) și 43 blocuri cu 41 de apartamente cu circa 300 de apartamente. Aproape 10% dintre locuințele din comună sunt amplasate în zone care nu au front construit continuu de-a lungul unei străzi, ci în așezări de tip cătun, specifice zonei montane, ceea ce face adesea dificilă furnizarea unor servicii publice.

Fondul construit este unul învechit (o medie de peste 50 de ani), în condițiile în care peste jumătate dintre locuințe au fost ridicate în anii 50 și 60. Migrația către mediul urban care s-a intensificat în anii 70-80 s-a reflectat și în numărul mai redus de locuințe construite în comună. De asemenea, declinul activității miniere de după 1990, concomitent cu scăderea și îmbătrânirea populației a redus și mai mult cererea de locuințe noi. Astfel, în prezent putem afirma că fondul locativ de la nivel local este excedentar în raport cu numărul populației.

Situația fondului locativ, locuințe existente

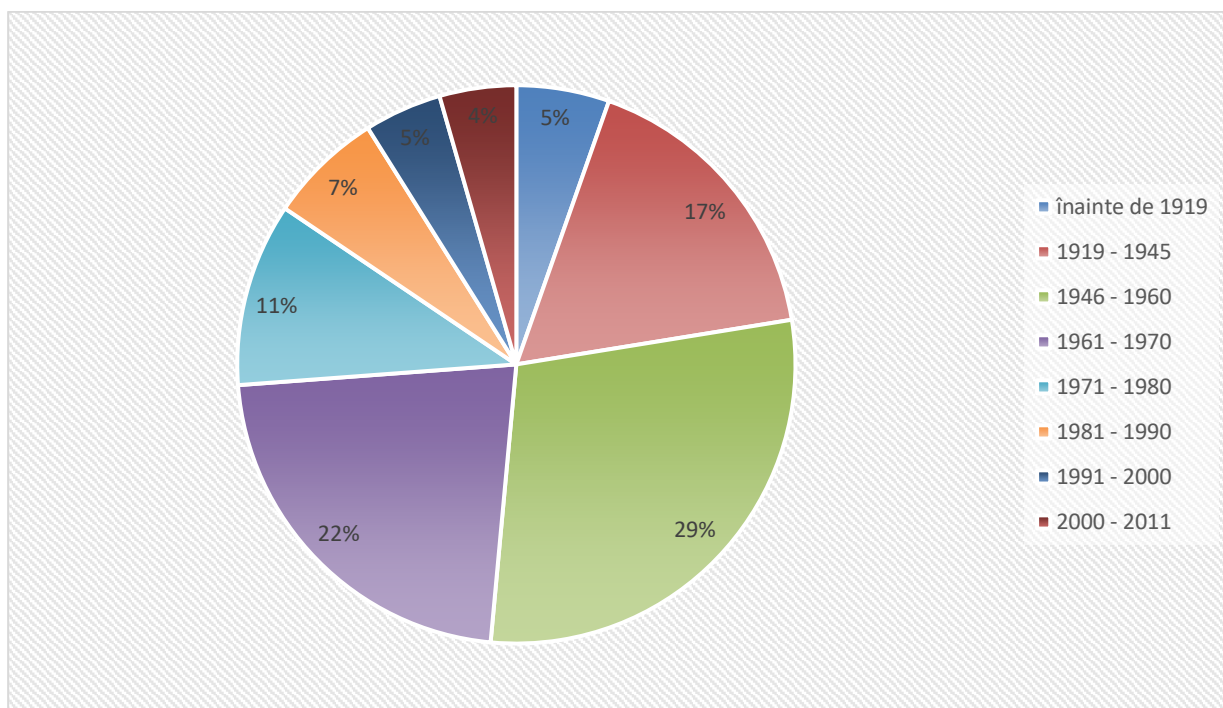
An	1997	2002	2007	2011	2014	2017	2020
Locuinte existente la sfarsitul anului pe forme de proprietate (nr.)	2191	2263	2263	2321	2321	2320	2321
Proprietate publica	29	14	14	1	1	1	1
Proprietate privata	2128	2249	2249	2320	2320	2319	2320

Suprafata locuibila existenta la sfarsitul anului pe forme de proprietate (mp arie desfasurata)	76587	82555	82431	103719	103719	103664	103723
Proprietate publica	1631	549	549	55	55	55	55
Proprietate privata	73852	82006	81882	103664	103664	103609	103668
Locuinte terminate in cursul anului pe surse de finantare (nr.)	4	-	-	-	-	-	1
Din fonduri private	4	-	-	-	-	-	1
Din care: din fondurile populatiei	4	-	-	-	-	-	1
Autorizatii de construire eliberate pentru cladiri pe tipuri de constructii (nr.)							3
Cladiri rezidentiale (exclusiv cele pentru colectivitati)	-	4	-	6	-	-	3
Alte cladiri (hoteluri si cladiri similare, cladiri pentru comert cu ridicata si cu	-	2	-	-	-		

amanuntul, etc)								-	-
--------------------	--	--	--	--	--	--	--	---	---

Sursa: Institutul Național de Statistică

Figura 63 – Locuințele din comuna Iara, în funcție de perioada de construcție, la recensământul din 2011

Sursa: INS. RGPL 2011

La nivelul comunei, funcționează o singură unitate de învățământ cu personalitate juridică, respectiv Școala Gimnazială Iara, care are arondată Școala Primară Agriș, cu o grupă de grădiniță și o clasă de învățământ primar cu predare simultană. Școala Gimnazială Iara funcționează, la rândul ei, în 3 locații distincte: Grădinița (cu 4 grupe), Școala Primară (cu 6 clase) și Școala Gimnazială (cu 7 clase). Pentru a asigura mobilitatea elevilor între satele componente ale comunei, Primăria pune la dispoziție două microbuze școlare care efectuează curse zilnice, în regim gratuit. Aceste microbuze sunt însă deja uzate, unul fiind achiziționat în urmă cu circa 10 ani.

Infrastructura școlară cuprinde 21 de săli de clasă (dintre care sunt utilizate doar 18, restul fiind excedentare), 2 laboratoare (fizică-chimie și biologie), un centru multimedia cu 24 de calculatoare, o sală de sport și o bibliotecă școlară cu peste 12.000 de volume. Unitățile de învățământ din comună au o infrastructură relativ uzată din punct de vedere fizic și moral. Prin urmare, Primăria Iara a demarat recent mai multe proiecte care vizează modernizarea clădirii în care funcționează Grădinița Iara, reabilitarea și dotarea Școlii Primare Iara, respectiv dotarea Școlii Gimnaziale din Iara, cu fonduri de la bugetul de stat (PNDL) și europene (PNDR). În ceea ce privește Școala

Primară din Agriș, dat fiind numărul foarte mic de elevi, este posibil ca aceasta să fie închisă în următorii ani, context în care investițiile s-au concentrat în satul-reședință.

O problemă la nivel local este legată de faptul că în satele componente (Cacova Ierii, Surduc, Făgetu Ierii, Măgura Ierii, Mașca, Borzești, Agriș) există foste localuri de școală abandonate din cauza reducerii numărului de elevi, care nu pot fi folosite de către Primărie pentru alte destinații de interes public din cauza constrângerilor legale.

Populația școlară de la nivelul comunei Iara a ajuns în anul 2018 și 2020 la un minim istoric, 272 de copii, respectiv 251 de copii și elevi, adică doar 7% din populația stabilă a localității. Cauza este scăderea continuă a ratei natalității după 1990, precum și a migrației populației tinere. Numărul de copii de grădiniță era de 70, al celor din ciclul primar de 115, iar al celor de gimnaziu de 87. Peste 50 de elevi din satele componente practică naveta la Școala Gimnazială Iara cu microbuzul școlar, mijloace proprii sau pe jos.

Nivelul educațional al populației, dinamica sistemului de învățământ

An	1992	1997	2002	2007	2011	2014	2018	2020
Unitatile scolare pe niveluri de educatie (nr.)	12	14	7	1	1	1	1	1
Prescolar	3	5	-	-	-	-	-	-
Primar si gimnazial (inclusiv special)	9	9	7	1	1	1	1	1
Primar si gimnazial	-	-	-	-	-	1	1	1
Populatia scolara pe niveluri de educatie (nr pers.)	563	638	544	430	379	346	272	251
Copii inscrisi in gradinite	133	166	135	135	102	86	70	71
Elevi inscrisi in invatamantul preuniversitar	430	472	409	295	277	260	202	180
Elevi inscrisi in invatamantul primar si gimnazial (inclusiv invatamantul special)	430	472	409	295	277	260	202	180
Elevi inscrisi in invatamantul	-	266	188	164	136	130		

	primar (inclusiv invatamantul special)							116	97
	Elevi inscrisi in invatamantul gimnazial (inclusiv invatamantul special)	-	206	221	131	141	130	86	83
	Elevi inscrisi in invatamantul primar si gimnazial	-	-	-	-	-	260	202	180
	Elevi inscrisi in invatamantul primar	-	-	-	-	-	130	116	97
	Elevi inscrisi in invatamantul gimnazial	-	-	-	-	-	130	86	83
Personalul didactic pe niveluri de educatie (nr pers.)		40	44	37	39	27	22	19	18
	Invatamant prescolar	5	8	8	9	6	4	3	3
	Invatamant primar si gimnazial (inclusiv invatamantul special)	35	36	29	30	21	18	16	15
	Invatamant primar (inclusiv invatamantul special)	-	18	14	12	8	6	6	6
	Invatamant gimnazial (inclusiv invatamantul special)	-	18	15	18	13	12	10	9
	Invatamant primar si gimnazial	-	-	-	-	-	18	16	15
	Invatamant primar	-	-	-	-	-	6	6	6
	Invatamant gimnazial	-	-	-	-	-	12	10	9

Sali de clasa si cabinete scolare pe niveluri de educatie (nr.)		-	30	28	20	16	14	14	13
	Invățământ preșcolar	-	-	-	-	-	-	3	3
	Invatamant primar si gimnazial (inclusiv invatamantul special)	-	-	-	-	-	14	11	10
	Invatamant primar si gimnazial	-	-	-	-	-	14	11	10
Laboratoare scolare pe niveluri de educatie (nr.)		-	2	2	2	2	2	2	2
	Invatamant primar si gimnazial (inclusiv invatamantul special)	-	-	-	-	-	2	2	2
	Invatamant primar si gimnazial	-	-	-	-	-	2	2	2
Sali de gimnastica pe niveluri de educatie (nr.)		-	-	-	1	1	1	1	1
	Invatamant primar si gimnazial (inclusiv invatamantul special)	-	-	-	-	-	1	1	1
	Invatamant primar si gimnazial	-	-	-	-	-	1	1	1
Ateliere scolare pe niveluri de educatie, judete si localitati (nr.)		-	-	1	1	1	1	1	1
	Invatamant primar si gimnazial	-	-	-	-	-	1		

	(inclusiv invatamantul special)							1	1
	Invatamant primar si gimnazial	-	-	-	-	-	1	1	1
Terenuri de sport pe niveluri de educatie (nr.)		-	-	-	1	1	1	1	1
	Invatamant primar si gimnazial (inclusiv invatamantul special)	-	-	-	-	-	1	1	1
	Invatamant primar si gimnazial	-	-	-	-	-	1	1	1
Numarul PC-urilor pe niveluri de educatie (nr.)		-	-	-	17	29	32	33	53
Învatamant prescolar		-	-	-	-	-	-	1	4
	Invatamant primar si gimnazial (inclusiv invatamantul special)	-	-	-	-	-	32	32	49
	Invatamant primar si gimnazial	-	-	-	-	-	32	32	49
Absolventi pe niveluri de educatie (nr pers.)		-	-	-	-	30	-	16	14
	Invatamant primar si gimnazial (inclusiv invatamantul special)	-	-	-	-	30	-	16	14
	Invatamant primar si gimnazial	-	-	-	-	-	-	16	14

Sursa: Institutul Național de Statistică

- **Disfuncționalități**

- Populația comunei este afectată de îmbătrânirea demografică;
- Pe termen lung, există posibilitatea de scădere în continuare a populației;
- Capitalul cultural al populației limitează posibilitățile și șansele de dezvoltare ale comunei;
- Structura socio-economică este puternic dezechilibrată;
- Ponderea populației inactive este foarte mare în raport cu ponderea populației active.
- Profesiile sunt concentrate în domeniul agriculturii;
- Datorită capitalului cultural redus ponderea forței de muncă necalificate este relativ mare;
- Calitatea locuințelor și locuirii este deficitară datorită slabei dotări edilitare.
- Per ansamblu, atractivitatea comunei este foarte redusă.

- **Priorități**

- Sporirea cantității și calității infrastructurii edilitare a comunei și racordarea gospodăriilor la utilități de tip urban;
- Rezervarea prin PUG a unor suprafețe pentru dotări economice în domeniul agriculturii, a serviciilor agricole, a logisticii aferente acestor tipuri de activități;
- Relansarea și amplificarea potențialului meșteșugăresc din comună;
- Creșterea nivelului de educație și pregătire profesională a populației;
- Politici de atragere de capital, activități economice, sociale, culturale etc.;
- Dezvoltarea în viitor a comunei trebuie pusă în contextul dezvoltării unităților administrative învecinate.

2.6. CIRCULAȚIA ȘI PROPUNERI DE ORGANIZARE

- **Circulația rutieră**

Accesul în comuna Iara se face exclusiv rutier, folosind DN 75, care leagă Turda de Câmpeni și Ștei, pe Valea Arieșului, respectiv DJ 107M care leagă comuna de Zona Metropolitană Cluj-Napoca, respectiv de municipiul Aiud. Ambele drumuri sunt de o importanță vitală pentru dezvoltarea zonei, întrucât asigură accesul la poli urbane importante, la infrastructura majoră de transport (Autostrada Transilvania, DE 60, DE 81, rețeaua de cale ferată, aeroport) și la atracții turistice importante (de ex. Stațiunea Muntele Băișorii, zona Râmetea-Colțești, Valea Arieșului, Cheile Râmețului, Pădurea Sloboda etc.).

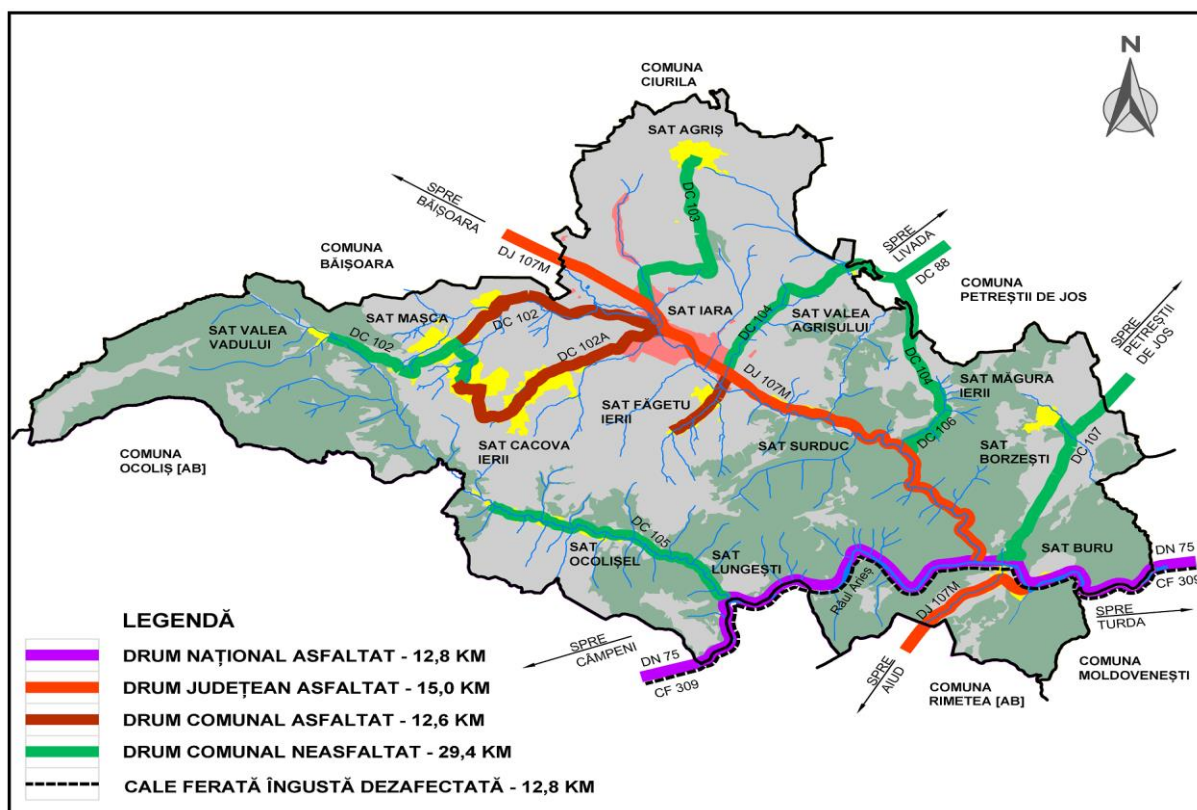
În pofida importanței lor strategice, ambele drumuri de acces în comună se află într-o stare tehnică relativ proastă. Astfel, DN 75 prezintă pe majoritatea tronsoanelor degradări (crăpături, fisuri, gropi), care produc disconfort conducătorilor auto, necesitând lucrări de aducere la caracteristicile normale pentru un drum de clasă tehnică III (portanță, planeitate, rugozitate). Cele mai mari probleme se regăsesc pe segmentul de drum dintre Buru și Arieșeni. Deși există un studiu de fezabilitate pentru reabilitarea drumului vechi de peste 10 ani, în zonă s-au derulat doar lucrări de întreținere periodică, pentru anul 2019 fiind prevăzute totuși lucrări mai ample pe 20 km din județul Alba.

Într-o situație similară se află și DJ 107M, mai ales în contextul în care acesta a fost afectat de traficul greu pe durata lucrărilor la Autostrada Transilvania. În anul 2018, pe întreaga lungime a drumului din județul Cluj au fost demarate lucrări de reabilitare și întreținere, ce se vor încheia probabil după anul 2020.

Categoriile de căi de circulație în UAT Iara

Nr. drum	Denumirea căilor de circulație	Poziția kilometrică	Lung. (km)
DN 75	Limita Jud. ALBA-Lungești-Turda (DN 1)	135 + 000 160 + 870	25,87
DJ 107M	Luna de Sus (DN 1)-Vlaha-Săvâdisla-Lita-Liteni-Băișoara- Iara -Surduc-Buru-Limita Jud. Alba	0 + 000 42 + 000	42,00
DC 102	Iara-Mașca-Valea Vadului	0 + 000 9 + 000	9,00
DC 102A	Iara-Cacova Ierii-DC 102	0 + 000 7 + 560	7,56
DC 103	Iara (DJ 107M)-Agriș	0 + 000 5 + 100	5,10
DC 104	Făgetu Ierii-Iara-Valea Agrișului-Măgura Ierii	0 + 000 7 + 700	7,70
DC 105	Iara-Ocolișel-Lungești	0 + 000 12 + 850	12,85
DC 106	DJ 107M-Măgura Ierii	0 + 000 3 + 000	3,00
DC 107	Buru-Borzești	0 + 000 5 + 000	5,00

Figura 64 – Rețeaua de circulație de la nivelul comunei Iara

Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

Drumurile comunale din Iara sunt doar parțial modernizate, cele mai mari probleme înregistrându-se pe DC 102A, DC 106 și drumul de acces în satul Borzești. În altă ordine de idei, DC 102, DC 103 și DC 104 au beneficiat deja de lucrări de modernizare, iar pe DJ 105 acestea se află în curs.

În cele 13 sate ale comunei există o rețea de străzi/drumuri interioare care măsoară în total 41,5 km și care sunt, preponderent, pietruite sau din pământ, necesitând lucrări de modernizare, amenajare a intersecțiilor, a trotuarelor, a rigolelor de scurgere pentru apele pluviale etc. La acestea se adaugă 15 poduri și 10 podețe, multe fiind în stare de uzură avansată și necesitând lucrări de reabilitare sau modernizare. În prezent, Primăria pregătește un plan pentru modernizarea a 12 km de străzi din satul Iara, iar în satul Ocolișel se derulează lucrări de modernizare a unor străzi la pachet cu DC 105. Următoarele urgențe ar fi legate de modernizarea a circa 15-20 km de străzi în satele Cacova Ierii, Agriș, Surduc și Mașca.

Serviciile de transport în comun sunt disponibile pe 2 trasee, conform Programului județean de transport rutier public prin curse regulate: Cluj-Napoca – Săvădisla – Iara (6 curse/zi, durata 1h), și Turda – Buru – Iara (3 curse/zi, durata 1h). La acestea se adaugă încă 3 curse pe Valea Arieșului, între Câmpeni și Cluj-Napoca, respectiv Alba Iulia, care opresc în stațiile Ocolișel și Buru. Probleme mai mari se înregistrează în satele componente care nu sunt tranzitate de drumul național sau cel județean și care, implicit, nu dispun de curse regulate, cetățenii fiind nevoiți să se deplaseze câțiva kilometri pe jos până la cea mai apropiată stație, exceptând elevii

care dispun de transport gratuit cu microbuzul școlar. Comuna dispune de 4 stații de autobuz amenajate în satele Iara (2), Surduc și Buru, care necesită lucrări de modernizare.

Comuna Iara are acces și la calea ferată îngustă de pe Valea Arieșului, care a fost construită în primele decenii ale secolului trecut și care lega zona Apusenilor de Turda, pe o lungime de 94 km. Trenul care circula pe acest traseu purta numele de "mocăniță", inspirat fiind de numele dat locuitorilor din această zonă ("mocani"). Cursele regulate de tren de pe acest traseu au fost sistate în anul 1998, o parte din infrastructura existentă (linii, gări, stații) fiind devastată ulterior. În prezent, se mai realizează curse cu scop turistic doar între Poșaga și Baia de Arieș, respectiv Abrud și Câmpeni, acolo unde infrastructura încă o permite. Reluarea circulației pe întregul traseu este puțin probabil, în condițiile degradării infrastructurii, dar și a rentabilității scăzute. Totuși, întreaga infrastructură a liniei a primit în anul 2014 statutul de monument istoric și a fost cuprinsă în Master Planul General de Transport al României în vederea reabilitării și modernizării, măcar parțial.

În ceea ce privește transportul aerian, cel mai apropiat aeroport este cel din Cluj-Napoca, aflat la circa 50 km de comună. Acesta este cel mai mare aeroport regional din țară, cu circa 2,8 milioane de pasageri în anul 2018 și cu câteva zeci de zboruri zilnic către destinații interne (București, Iași) și internaționale (Londra, Munchen, Barcelona, Madrid, Bergamo, Paris, Bologna, Roma, Dortmund, Zaragoza, Valencia, Malmö, Frankfurt, Bruxelles, Eindhoven, Nürnberg, Istanbul, Tel Aviv etc.).

Domeniul public al drumurilor

Denumirea bunului	Elemente de identificare	Unitate de măsură
Poduri Iara	Loc. Iara	4 buc
Poduri Făgetu Ierii	Loc. Făgetu Ierii	1 buc
Poduri Cacova Ierii	Loc. Cacova Ierii	2 buc
Poduri Buru	Loc. Buru	2 buc
Poduri Ocolișel	Loc. Ocolișel	2 buc
Poduri Agraș	Loc. Agraș	2 buc
Poduri Borzești	Loc. Borzești	2 buc
Podete Iara	Loc. Iara	6 buc
Podete Surduc	Loc. Surduc	1 buc
Podete Măgura Ierii	Loc. Măgura Ierii	1 buc
Podete Ocolișel	Loc. Ocolișel	2 buc
Drumuri interioare Iara	Loc. Iara	11000 ml
Drumuri interioare Agraș	Loc. Agraș	7000 ml
Drumuri interioare Cacova Ierii	Loc. Cacova Ierii	8500 ml
Drumuri interioare Mașca	Loc. Mașca	2000 ml
Drumuri int. Făgetu Ierii	Loc. Făgetu Ierii	3000 ml
Drumuri interioare Surduc	Loc. Surduc	2000 ml
Drumuri interioare Buru	Loc. Buru	1000 ml
Drumuri interioare	Loc. Măgura Ierii	1500 ml

Măgura Ierii		
Drumuri int. Borzești	Loc. Borzești	2000 ml
Drumuri interioare Ocolișel	Loc. Ocolișel	2500 ml
Drumuri int. V. Vadului	Loc. Valea Vadului	1000 ml
Drum comunal, DC 102A	DC 102A, Iara-Cacova Ierii	7,56 km
Drum comunal, DC 102	DC 102A, Iara-Valea Vadului – se suprapune peste DAF Masca V. Vadului + DAF V. Vadului – a fost inițiată procedura de predare spre Comuna Iara	9,00 km
Drum comunal, DC 103	Iara-Agriș	5,10 km
Drum comunal, DC 104	DC 104, Făgetu Ierii	7,70 km
Drum comunal, DC 105	DC 105, Iara-Ocolișel – se suprapune peste DAF Ocolișel – a fost inițiată procedura de predare spre Comuna Iara	12,85 km
Drum comunal, DC 106	DC 106, Măgura Ierii	3,00 km
Drum comunal, DC 107	DC 107, Borzești	3,00 km

Sursa: Inventarul Domeniului public al comunei Iara

Figura 65 – DJ 107M – Spre Iara

Figura 66 – DJ 107M – Iara

Figura 67 – DN 75 – Lungești

Figura 68 – DN 75 – Buru

Sursă: Foto teren, Eco Maps

**Programul județean de transport rutier public de persoane
prin curse regulate pentru perioada 2014-2019**

Cod traseu	A	B	C	Km pe sens	Nr. curse planificate
	Autog./loc.	Loc.intermed	Autog./loc.		
027	Cluj / GVP	Săvădisla	Iara	47	6
158	Turda / Sens Vest	Buru	Iara	33	3
165	Turda / Sens Vest	Petreștii de Sus	Borsești	23	2

Sursa: www.autogări.ro

• **Disfuncționalități**

- Rețea stradală deficitară – unele drumuri sunt de pământ și pietruite cu rigole necorespunzătoare; unele drumuri asfaltate se află în stare precară;
- Trotuare neamenajate;
- Unele poduri / podețe în stare necorespunzătoare;
- Parcări auto insuficiente;

• **Propuneri de organizare a circulației**

- Pentru îmbunătățirea și modernizarea circulației în teritoriu se propun:
- Lucrări de întreținere la drumul județean, drumurile comunale și poduri;
 - Lucrări de modernizare a străzilor (împietruire) în toate satele, inclusiv trotuare și piste pentru bicicliști;
 - Realizarea de rigole pentru scurgerea apelor meteorice cu pantă de scurgere spre văile existente;
 - Amenajarea traseului dirijat, cu balize, indicatoare, treceri de pietoni – în toate localitățile;
 - Amenajarea acostamentelor și a refugiilor pentru stațiile de transport în comun;

2.7. BILANȚURI TERITORIALE. INTRAVILAN EXISTENT ȘI PROPUȘ

Limitele intravilanului au fost modificate de comun acord cu Consiliul Local al comunei Iara. Extinderile limitelor intravilanului cuprind amplasamente pentru locuințe, unități agricole.

Cu toate că fiecare localitate este un caz aparte, în intervenții s-au respectat limitele naturale / limitele folosințelor, respectiv limite paralele cu drumul.

Includerile de teren în intravilan s-au făcut pe următoarele criterii:

- acces asigurat din drumurile existente (chiar dacă drumul respectiv necesită amenajare);
- apropierea de zonele de interes;
- condiții bune de fundare în comparație cu alte zone din localitate;
- necesitatea suprafeței respective pentru dezvoltare.

Toate propunerile s-au analizat pe teren și s-au însușit de reprezentanții administrației locale.

În prezentul proiect, s-a indicat la nivelul teritoriului administrativ folosința asupra terenurilor. Pentru terenurile situate în intravilan, ocupate cu construcții și alte amenajări s-a indicat și destinația: clădiri de utilitate publică, locuințe, obiective pentru producție agricolă și industrială, terenuri de sport, obiective pentru gospodărie comunală, circulație, ape.

• Bilanțul pe trupuri și localități

Suprafața totală a intravilanului, în valoare de 720,62 ha, s-a mărit prin reactualizare PUG cu 204,69 ha.

Denumire sat	Intravilan				
	(ha)				
	Total Existent		Extinderi / Excluderi propuse	Total propus	
Iara	T1	159.31	111,80	T1 – T9	271,11
Agris	T1	55.28	3,34	T1 - T2	58,62
Borzești	T1	26.66	0,00	T1	26,66
Buru	T1 - T5	30.88	15,39	T1 – T9	46,27
Cacova Ierii	T1 - T2	201.74	10,94	T1	212,68
Făgetu Ierii	T1	51.89	-4,76	T1 - T2	47,13
Lungești	T1 - T4	14.55	4,91	T1 - T6	19,46
Măgura Ierii	T1	12.20	1,91	T1 - T2	14,11
Mașca	T1 - T5	73.25	32,90	T1 - T3	106,15
Ocolișel	T1	52.92	17,30	T1 - T3	70,22
Surduc	T1	23.86	7,58	T1	31,44
Valea Agrisului	T1 - T2	4.95	0,38	T1 - T2	5,33
Valea Vadului	T1	13.13	3,00	T1	16,13
TOTAL		720.62	204,69		925,31

Bilanț trupuri sat Iara

BILANȚ TRUPURI - SAT IARA			
EXISTENT		PROPUS	
NR. TRUP	ha	NR. TRUP	ha
TRUP 1 - Trup principal	159.31	TRUP 1 - Trup principal	247,99
		TRUP 2	11,33
		TRUP 3	7,04
		TRUP 4	0,29
		TRUP 5	1,26
		TRUP 6	0,84
		TRUP 7	1,17
		TRUP 8	0,81
		TRUP 9	0,38
TOTAL	159.31		271.11

Bilanț trupuri sat Agriș

EXISTENT		PROPUS	
NR. TRUP	ha	NR. TRUP	ha
TRUP 1- Trup principal	55.28	TRUP 1 - Trup principal	58.33
-	-	TRUP 2	0.29
TOTAL	55.28		58.62

Bilanț trupuri sat Borzești

EXISTENT		PROPUS	
NR. TRUP	ha	NR. TRUP	ha
TRUP 1- Trup principal	26.66	TRUP 1 - Trup principal	26.66
TOTAL	26.66		26.66

Bilanț trupuri sat Cacova Ierii

EXISTENT		PROPUS	
NR. TRUP	ha	NR. TRUP	ha
TRUP 1- Trup principal	199.64	TRUP 1 - Trup principal	212.68
TRUP 2	2.10		
TOTAL	201.74		212.68

Bilanț trupuri Buru

BILANȚ TRUPURI - SAT BURU			
EXISTENT		PROPUS	
NR. TRUP	ha	NR. TRUP	ha
TRUP 1 - Trup principal	15.40	TRUP 1 - Trup principal	16,89
TRUP 2	6.13	TRUP 2	6,13
TRUP 3	7.95	TRUP 3	11,52
TRUP 4	0.40	TRUP 4	1,45
TRUP 5	1.00	TRUP 5	1,47
	-	TRUP 6	4,90
	-	TRUP 7	0,54
-	-	TRUP 8	1,38
		TRUP 9	1,99
TOTAL	30.88		46.27

Bilanț trupuri sat Făgetu Ierii

EXISTENT		PROPUS	
NR. TRUP	ha	NR. TRUP	ha
TRUP 1- Trup principal	51.89	TRUP 1 - Trup principal	46.76
-	-	TRUP 2	0.34
TOTAL	51.89		47.13

Bilanț trupuri sat Lungești

EXISTENT		PROPUS	
NR. TRUP	ha	NR. TRUP	ha
TRUP 1- Trup principal	5.45	TRUP 1 - Trup principal	5.97
TRUP 2	5.40	TRUP 2	5.40
TRUP 3	2.70	TRUP 3	2.70
TRUP 4	1.00	TRUP 4	1.86
-	-	TRUP 5	1.66
-	-	TRUP 6	1.87
TOTAL	14.55		19.46

Bilanț trupuri sat Măgura Ierii

EXISTENT		PROPUS	
NR. TRUP	ha	NR. TRUP	ha
TRUP 1- Trup principal	12.20	TRUP 1 - Trup principal	13.90
-	-	TRUP 2	0.21
TOTAL	12.20		14.11

Bilanț trupuri Mașca

EXISTENT		PROPUS	
NR. TRUP	ha	NR. TRUP	ha
TRUP 1- Trup principal	41.80	TRUP 1 - Trup principal	92.35
TRUP 3	20.35		
TRUP 4	0.30		
TRUP 2	9.85	TRUP 2	12,50
TRUP 5	0.95	TRUP 3	1.30
TOTAL	73.25		106.15

Bilanț trupuri sat Ocolișel

EXISTENT		PROPUS	
NR. TRUP	ha	NR. TRUP	ha
TRUP 1- Trup principal	52.59	TRUP 1 - Trup principal	68.43
-	-	TRUP 2	1.46
-	-	TRUP 3	0.33
TOTAL	52.59		70.22

Bilanț trupuri sat Surduc

BILANȚ TRUPURI - SAT SURDUC			
EXISTENT		PROPUS	
NR. TRUP	ha	NR. TRUP	ha
TRUP 1 - Trup principal	23.86	TRUP 1 - Trup principal	31.44
TOTAL	23.86		31.44

Bilanț trupuri sat Valea Agrișului

EXISTENT		PROPUS	
NR. TRUP	ha	NR. TRUP	ha
TRUP 1- Trup principal	4.05	TRUP 1 - Trup principal	4.05
TRUP 2	0.90	TRUP 2	1.28
TOTAL	4.95		5.33

Bilanț trupuri sat Valea Vadului

EXISTENT		PROPUS	
NR. TRUP	ha	NR. TRUP	ha
TRUP 1- Trup principal	13.13	TRUP 1 - Trup principal	16.13
TOTAL	13.13		16.13

- **Extinderi / excluderi propuse**

Extinderi, sat Iara

SAT IARA – EXTINDERI / EXCLUDERI PROPUSE		
FUNȚIUNI	SUPRAFAȚĂ	
1. Unități industriale + agricole	43,18	ha
2. Locuințe sezoniere / turism	11,33	ha
3. Locuințe și funcțiuni complementare	0,84	ha
4. Locuințe și funcțiuni complementare	1,26	ha
5. Locuințe și funcțiuni complementare	0,29	ha
6. Unități industriale + LFC	7,04	ha
7. Unități agricole	0,38	ha
8. Locuințe și funcțiuni complementare	12,01	ha
9. Locuințe și funcțiuni complementare + agrement / sport	25,20	ha
10. Locuințe și funcțiuni complementare + servicii	2,20	ha
11. Unități industriale și de depozitare	1,69	ha
12. Unități agricole	1,17	ha
13. Locuințe și funcțiuni complementare	1,74	ha
14. Locuințe și funcțiuni complementare	0,79	ha
15. Unități agricole	0,81	ha
16. Locuințe și funcțiuni complementare	0,93	ha
17. Locuințe și funcțiuni complementare	0,54	ha
18. Zona tehnico-edilitare	0,40	ha
TOTAL	111,80	ha

Extinderi, sat Agriș

SAT AGRIȘ – EXTINDERI PROPUSE		
FUNȚIUNI	SUPRAFAȚĂ	
1. Locuințe și funcțiuni complementare	3,05	ha
2. Unități agricole + industriale	0,29	ha
TOTAL	3,34	ha

Extinderi, sat Buru

SAT BURU – EXTINDERI PROPUSE		
FUNȚIUNI	SUPRAFAȚĂ	
1. Locuințe și funcțiuni complementare / sezoniere / turism	5,77	ha
2. Locuințe și funcțiuni complementare	1,05	ha
3. Locuințe sezoniere / turism	4,90	ha
4. Locuințe și funcțiuni complementare	3,20	ha
5. Servicii turism	0,47	ha
TOTAL	15,39	ha

Extinderi, sat Cacova Ierii

SAT CACOVA IERII – EXTINDERI PROPUSE		
FUNȚIUNI	SUPRAFAȚĂ	
1. Locuințe și funcțiuni complementare	1,21	ha
2. Locuințe și funcțiuni complementare + Unități agricole	2,07	ha
3. Locuințe și funcțiuni complementare	1,61	ha
4. Locuințe și funcțiuni complementare	1,09	ha
5. Locuințe și funcțiuni complementare	1,87	ha
6. Locuințe și funcțiuni complementare	1,49	ha
7. Locuințe și funcțiuni complementare	1,60	ha
TOTAL	10,94	ha

Extinderi / excluderi, sat Făgetu Ierii

SAT FĂGETU IERII – EXTINDERI / EXCLUDERI PROPUSE		
FUNȚIUNI	SUPRAFAȚĂ	
1. Locuințe și funcțiuni complementare	0.34	ha
2. Excludere terenuri pantă > 25%	-5.10	ha
TOTAL	-4.76	ha

Extinderi, sat Lungești

SAT LUNGESȚI – EXTINDERI PROPUSE		
FUNȚIUNI	SUPRAFAȚĂ	
1. Locuințe și funcțiuni complementare	1.87	ha
2. Servicii turism	1.66	ha
3. Locuințe și funcțiuni complementare	0.86	ha
4. Locuințe și funcțiuni complementare	0.52	ha
TOTAL	4.91	ha

Extinderi, sat Măgura Ierii

SAT MĂGURA IERII – EXTINDERI PROPUSE		
FUNȚIUNI	SUPRAFAȚĂ	
1. Locuințe și funcțiuni complementare	1.09	ha
2. Locuințe și funcțiuni complementare	0.61	ha
3. Locuințe și funcțiuni complementare	0.21	ha
TOTAL	1.91	ha

Extinderi, sat Mașca

SAT MAȘCA – EXTINDERI PROPUSE		
FUNȚIUNI	SUPRAFAȚĂ	
1. Unități industriale și de depozitare	19,68	ha
2. Locuințe și funcțiuni complementare	1,02	ha
3. Locuințe și funcțiuni complementare	2,14	ha
4. Locuințe și funcțiuni complementare	1,59	ha
5. Locuințe și funcțiuni complementare	0,35	ha
6. Locuințe și funcțiuni complementare	4,01	ha
7. Locuințe și funcțiuni complementare	1,46	ha
8. Locuințe și funcțiuni complementare	2,65	ha
TOTAL	32,90	ha

Extinderi / excluderi, sat Ocolișel

SAT OCOLIȘEL – EXTINDERI / EXCLUDERI PROPUSE		
FUNȚIUNI	SUPRAFAȚĂ	
1. Locuințe și funcțiuni complementare	1.50	ha
2. Locuințe și funcțiuni complementare	1.40	ha
3. Locuințe și funcțiuni complementare	0.05	ha
4. Locuințe și funcțiuni complementare	0.54	ha
5. Locuințe și funcțiuni complementare	0.50	ha
6. Locuințe și funcțiuni complementare	1.47	ha
7. Locuințe și funcțiuni complementare	0.14	ha
8. Locuințe și funcțiuni complementare	0.42	ha
9. Locuințe și funcțiuni complementare	1.40	ha
10. Locuințe și funcțiuni complementare	2.45	ha
11. Locuințe și funcțiuni complementare	4.65	ha
12. Locuințe și funcțiuni complementare	1.44	ha
13. Locuințe sezoniere / turism	1.46	ha
14. Locuințe sezoniere / turism	0.33	ha
15. Excludere terenuri forestiere	-0.37	ha
16. Excludere terenuri forestiere	-0.08	ha
TOTAL	17.30	ha

Extinderi, sat Valea Agrișului

SAT VALEA AGRIȘULUI – EXTINDERI PROPUSE		
FUNȚIUNI	SUPRAFAȚĂ	
1. Locuințe și funcțiuni complementare	0.14	ha
2. Locuințe și funcțiuni complementare	0.24	ha
TOTAL	0.38	ha

Extinderi / excluderi, sat Surduc

SAT SURDUC – EXTINDERI / EXCLUDERI PROPUSE		
FUNȚIUNI	SUPRAFAȚĂ	
1. Locuințe și funcțiuni complementare	2,28	ha
2. Locuințe și funcțiuni complementare + cimitir	2,31	ha
3. Locuințe și funcțiuni complementare	0,67	ha
4. Unități industriale	0,46	ha
5. Locuințe și funcțiuni complementare	0,29	ha
6. Locuințe și funcțiuni complementare	2,02	ha
7. Excludere terenuri forestiere	-0,21	ha
8. Excludere terenuri forestiere	-0,24	ha
TOTAL	7,58	ha

Extinderi, sat Valea Vadului

SAT VALEA VADULUI – EXTINDERI PROPUSE		
FUNȚIUNI	SUPRAFAȚĂ	
1. Locuințe și funcțiuni complementare	1.11	ha
2. Locuințe și funcțiuni complementare	0.20	ha
3. Locuințe și funcțiuni complementare	0.63	ha
4. Locuințe și funcțiuni complementare	0.94	ha
5. Locuințe și funcțiuni complementare	0.12	ha
TOTAL	3.00	ha

• **Bilanțul pe localități și zone funcționale**

Bilanțul pe zone funcționale, comuna Iara

ZONE FUNCȚIONALE TOTAL COMUNA IARA	EXISTENT		PROPUS	
	Suprafața (ha)	% din total intravilan	Suprafața (ha)	% din total intravilan
Locuințe și funcțiuni complementare, din care	189,33	26,27	714,40	77,21
• Locuințe cu regim mediu de înălțime	3,82		3,82	
• Locuințe cu regim mic de înălțime	185,51		692,94	
• Locuințe sezoniere / turism	0,00		17,64	
Instituții și servicii de interes public	11,66	1,62	22,26	2,41
Unități industriale și de depozitare	12,97	1,80	76,18	8,23
Unități agricole	7,05	0,98	16,12	1,74
Căi de comunicație și transport din care:	37,73	5,24	46,48	5,02
• căi feroviare și construcții aferente	1,66		1,87	
• căi rutiere / pietonale și construcții aferente	36,07		44,61	
Spații verzi, agrement, perdele de protecție	10,33	1,43	32,63	3,53
Construcții tehnico – edilitare	0,00	0,00	0,86	0,09
Gospodărie comunală, din care:	6,34	0,88	6,60	0,71
• cimitire	6,34		6,60	
Destinație specială	0,04	0,01	0,04	0,00
Ape	6,20	0,86	7,34	0,79
Terenuri agricole	435,87	60,49	0,00	0,00
Păduri	0,70	0,10	0,00	0,00
Terenuri neproductive	0,00	0,00	0,00	0,00
Silvicultură	2,40	0,33	2,40	0,26
TOTAL INTRAVILAN	720,62	100,00	925,31	100,00

Bilanțul pe zone funcționale, sat Iara

ZONE FUNCȚIONALE SAT IARA	EXISTENT		PROPUS	
	Suprafața (ha)	% din total intravilan	Suprafața (ha)	% din total intravilan
Locuințe și funcțiuni complementare, din care	45,97	28,86	159,10	58,68
• Locuințe cu regim mediu de înălțime	3,82		3,82	
• Locuințe cu regim mic de înălțime	42,15		144,58	
• Locuințe sezoniere / turism	0,00		10,70	
Instituții și servicii de interes public	6,12	3,84	15,07	5,56
Unități industriale și de depozitare	3,60	2,26	47,20	17,41
Unități agricole	5,86	3,68	13,45	4,96
Căi de comunicație și transport din care:	8,03	5,04	12,90	4,76
• căi feroviare și construcții aferente	0,00		0,00	
• căi rutiere / pietonale și construcții aferente	8,03		12,90	
Spații verzi, agrement, perdele de protecție	4,10	2,57	16,05	5,92
Construcții tehnico – edilitare	0,00	0,00	0,64	0,24
Gospodărie comunală, din care:	1,66	1,04	1,66	0,61
• cimitire	1,66		1,66	
Destinație specială	0,04	0,03	0,04	0,01
Ape	1,80	1,13	2,60	0,96
Terenuri agricole	79,73	50,05	0,00	0,00
Păduri	0,00	0,00	0,00	0,00
Terenuri neproductive	0,00	0,00	0,00	0,00
Silvicultură	2,40	1,51	2,40	0,89
TOTAL INTRAVILAN	159,31	100,00	271,11	100,00

Bilanțul pe zone funcționale, sat Aгриș

ZONE FUNCȚIONALE SAT AGRIS	EXISTENT		PROPUS	
	Suprafața (ha)	% din total intravilan	Suprafața (ha)	% din total intravilan
Locuințe și funcțiuni complementare, din care	19,29	34,90	54,25	92,55
• Locuințe cu regim mic de înălțime	19,29		54,25	
Instituții și servicii de interes public	0,38	0,69	0,38	0,65
Unități industriale și de depozitare	0,00	0,00	0,00	0,00
Unități agricole	0,00	0,00	0,29	0,49
Căi de comunicație și transport din care:	2,92	5,28	3,05	5,20
• căi feroviare și construcții aferente	0,00		0,00	
• căi rutiere / pietonale și construcții aferente	2,92		3,05	
Spații verzi, agrement, perdele de protecție	0,00	0,00	0,29	0,49
Construcții tehnico – edilitare	0,00	0,00	0,00	0,00
Gospodărie comunală, din care:	0,36	0,65	0,36	0,61
• cimitire	0,36		0,36	
Destinație specială	0,00	0,00	0,00	0,00
Ape	0,00	0,00	0,00	0,00
Terenuri agricole	32,33	58,48	0,00	0,00
Păduri	0,00	0,00	0,00	0,00
Terenuri neproductive	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAL INTRAVILAN	55,28	100,00	58,62	100,00

Bilanțul pe zone funcționale, sat Borzești

ZONE FUNCȚIONALE SAT BORZEȘTI	EXISTENT		PROPUS	
	Suprafața (ha)	% din total intravilan	Suprafața (ha)	% din total intravilan
Locuințe și funcțiuni complementare, din care	10,25	38,45	24,68	92,57
• Locuințe cu regim mic de înălțime	10,25		24,68	
Instituții și servicii de interes public	0,12	0,45	0,12	0,45
Unități industriale și de depozitare	0,00	0,00	0,00	0,00
Unități agricole	0,00	0,00	0,00	0,00
Căi de comunicație și transport din care:	1,26	4,73	1,26	4,73
• căi feroviare și construcții aferente	0,00		0,00	
• căi rutiere / pietonale și construcții aferente	1,26		1,26	
Spații verzi, agrement, perdele de protecție	0,16	0,60	0,23	0,86
Construcții tehnico – edilitare	0,00	0,00	0,00	0,00
Gospodărie comunală, din care:	0,22	0,83	0,22	0,83
• cimitire	0,22		0,22	
Destinație specială	0,00	0,00	0,00	0,00
Ape	0,15	0,56	0,15	0,56
Terenuri agricole	14,50	54,39	0,00	0,00
Păduri	0,00	0,00	0,00	0,00
Terenuri neproductive	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAL INTRAVILAN	26,66	100,00	26,66	100,00

Bilanțul pe zone funcționale, sat Buru

ZONE FUNCȚIONALE SAT BURU	EXISTENT		PROPUS	
	Suprafața (ha)	% din total intravilan	Suprafața (ha)	% din total intravilan
Locuințe și funcțiuni complementare, din care	8,36	27,07	32,08	69,33
• Locuințe sezoniere / turism	0,00		5,30	
• Locuințe cu regim mic de înălțime	8,36		26,78	
Instituții și servicii de interes public	1,79	5,80	2,25	4,86
Unități industriale și de depozitare	2,80	9,07	2,80	6,05
Unități agricole	0,00	0,00	0,00	0,00
Căi de comunicație și transport din care:	4,14	13,41	5,09	11,00
• căi feroviare și construcții aferente	1,00		1,12	
• căi rutiere / pietonale și construcții aferente	3,14		3,97	
Spații verzi, agrement, perdele de protecție	1,92	6,22	3,10	6,70
Construcții tehnico – edilitare	0,00	0,00	0,00	0,00
Gospodărie comunală, din care:	0,83	2,69	0,83	1,79
• cimitire	0,83		0,83	
Destinație specială	0,00	0,00	0,00	0,00
Ape	0,10	0,32	0,12	0,26
Terenuri agricole	10,94	35,43	0,00	0,00
Păduri	0,00	0,00	0,00	0,00
Terenuri neproductive	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAL INTRAVILAN	30,88	100,00	46,27	100,00

Bilanțul pe zone funcționale, sat Cacova Ierii

ZONE FUNCȚIONALE SAT CACOVA IERII	EXISTENT		PROPUS	
	Suprafața (ha)	% din total intravilan	Suprafața (ha)	% din total intravilan
Locuințe și funcțiuni complementare, din care	38,35	19,01	191,03	89,82
• Locuințe cu regim mic de înălțime	38,35		191,03	
Instituții și servicii de interes public	0,90	0,45	0,90	0,42
Unități industriale și de depozitare	3,94	1,95	3,94	1,85
Unități agricole	1,19	0,59	2,38	1,12
Căi de comunicație și transport din care:	7,16	3,55	8,50	4,00
• căi feroviare și construcții aferente	0,00		0,00	
• căi rutiere / pietonale și construcții aferente	7,16		8,50	
Spații verzi, agrement, perdele de protecție	0,70	0,35	3,70	1,74
Construcții tehnico – edilitare	0,00	0,00	0,00	0,00
Gospodărie comunală, din care:	1,13	0,56	1,13	0,53
• cimitire	1,13		1,13	
Destinație specială	0,00	0,00	0,00	0,00
Ape	1,10	0,55	1,10	0,52
Terenuri agricole	147,27	73,00	0,00	0,00
Păduri	0,00	0,00	0,00	0,00
Terenuri neproductive	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAL INTRAVILAN	201,74	100,00	212,68	100,00

Bilanțul pe zone funcționale, sat Făgetu Ierii

ZONE FUNCȚIONALE SAT FĂGETU IERII	EXISTENT		PROPUS	
	Suprafața (ha)	% din total intravilan	Suprafața (ha)	% din total intravilan
Locuințe și funcțiuni complementare, din care	12,81	24,69	41,93	88,97
• Locuințe cu regim mic de înălțime	12,81		41,93	
Instituții și servicii de interes public	0,55	1,06	0,55	1,17
Unități industriale și de depozitare	0,00	0,00	0,00	0,00
Unități agricole	0,00	0,00	0,00	0,00
Căi de comunicație și transport din care:	2,49	4,80	2,16	4,58
• căi feroviare și construcții aferente	0,00		0,00	
• căi rutiere / pietonale și construcții aferente	2,49		2,16	
Spații verzi, agrement, perdele de protecție	0,45	0,87	1,10	2,33
Construcții tehnico – edilitare	0,00	0,00	0,00	0,00
Gospodărie comunală, din care:	0,89	1,72	0,89	1,89
• cimitire	0,89		0,89	
Destinație specială	0,00	0,00	0,00	0,00
Ape	0,50	0,96	0,50	1,06
Terenuri agricole	34,20	65,91	0,00	0,00
Păduri	0,00	0,00	0,00	0,00
Terenuri neproductive	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAL INTRAVILAN	51,89	100,00	47,13	100,00

Bilanțul pe zone funcționale, sat Lungești

ZONE FUNCȚIONALE SAT LUNGEȘTI	EXISTENT		PROPUS	
	Suprafața (ha)	% din total intravilan	Suprafața (ha)	% din total intravilan
Locuințe și funcțiuni complementare, din care	5,01	34,43	13,61	69,94
• Locuințe cu regim mic de înălțime	5,01		13,61	
Instituții și servicii de interes public	0,18	1,24	1,37	7,04
Unități industriale și de depozitare	0,00	0,00	0,00	0,00
Unități agricole	0,00	0,00	0,00	0,00
Căi de comunicație și transport din care:	2,55	17,53	3,10	15,93
• căi feroviare și construcții aferente	0,66		0,75	
• căi rutiere / pietonale și construcții aferente	1,89		2,35	
Spații verzi, agrement, perdele de protecție	0,86	5,91	1,23	6,32
Construcții tehnico – edilitare	0,00	0,00	0,00	0,00
Gospodărie comunală, din care:	0,00	0,00	0,00	0,00
• cimitire	0,00		0,00	
Destinație specială	0,00	0,00	0,00	0,00
Ape	0,10	0,69	0,15	0,77
Terenuri agricole	5,85	40,21	0,00	0,00
Păduri	0,00	0,00	0,00	0,00
Terenuri neproductive	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAL INTRAVILAN	14,55	100,00	19,46	100,00

Bilanțul pe zone funcționale, sat Măgura Ierii

ZONE FUNCȚIONALE SAT MĂGURA IERII	EXISTENT		PROPUȘ	
	Suprafața (ha)	% din total intravilan	Suprafața (ha)	% din total intravilan
Locuințe și funcțiuni complementare, din care	3,83	31,39	12,80	90,72
• Locuințe cu regim mic de înălțime	3,83		12,80	
Instituții și servicii de interes public	0,10	0,82	0,10	0,71
Unități industriale și de depozitare	0,00	0,00	0,00	0,00
Unități agricole	0,00	0,00	0,00	0,00
Căi de comunicație și transport din care:	0,50	4,10	0,60	4,25
• căi feroviare și construcții aferente	0,00		0,00	
• căi rutiere / pietonale și construcții aferente	0,50		0,60	
Spații verzi, agrement, perdele de protecție	0,00	0,00	0,40	2,83
Construcții tehnico – edilitare	0,00	0,00	0,00	0,00
Gospodărie comunală, din care:	0,19	1,56	0,19	1,35
• cimitire	0,19		0,19	
Destinație specială	0,00	0,00	0,00	0,00
Ape	0,00	0,00	0,02	0,14
Terenuri agricole	7,58	62,13	0,00	0,00
Păduri	0,00	0,00	0,00	0,00
Terenuri neproductive	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAL INTRAVILAN	12,20	100,00	14,11	100,00

Bilanțul pe zone funcționale, sat Mașca

ZONE FUNCȚIONALE SAT MAȘCA	EXISTENT		PROPUS	
	Suprafața (ha)	% din total intravilan	Suprafața (ha)	% din total intravilan
Locuințe și funcțiuni complementare, din care	11,66	15,92	77,47	72,98
• Locuințe cu regim mic de înălțime	11,66		77,47	
Instituții și servicii de interes public	0,23	0,31	0,23	0,22
Unități industriale și de depozitare	2,63	3,59	21,78	20,52
Unități agricole	0,00	0,00	0,00	0,00
Căi de comunicație și transport din care:	3,03	4,14	3,33	3,14
• căi feroviare și construcții aferente	0,00		0,00	
• căi rutiere / pietonale și construcții aferente	3,03		3,33	
Spații verzi, agrement, perdele de protecție	1,18	1,61	2,50	2,36
Construcții tehnico – edilitare	0,00	0,00	0,22	0,21
Gospodărie comunală, din care:	0,32	0,44	0,32	0,30
• cimitire	0,32		0,32	
Destinație specială	0,00	0,00	0,00	0,00
Ape	0,20	0,27	0,30	0,28
Terenuri agricole	54,00	73,72	0,00	0,00
Păduri	0,00	0,00	0,00	0,00
Terenuri neproductive	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAL INTRAVILAN	73,25	100,00	106,15	100,00

Bilanțul pe zone funcționale, sat Ocolișel

ZONE FUNCȚIONALE SAT OCOLIȘEL	EXISTENT		PROPUS	
	Suprafața (ha)	% din total intravilan	Suprafața (ha)	% din total intravilan
Locuințe și funcțiuni complementare, din care	17,14	32,39	62,72	89,32
• Locuințe sezoniere / turism	0,00		1,64	
• Locuințe cu regim mic de înălțime	17,14		61,08	
Instituții și servicii de interes public	0,20	0,38	0,20	0,28
Unități industriale și de depozitare	0,00	0,00	0,00	0,00
Unități agricole	0,00	0,00	0,00	0,00
Căi de comunicație și transport din care:	2,70	5,10	3,02	4,30
• căi feroviare și construcții aferente	0,00		0,00	
• căi rutiere / pietonale și construcții aferente	2,70		3,02	
Spații verzi, agrement, perdele de protecție	0,02	0,04	2,32	3,30
Construcții tehnico – edilitare	0,00	0,00	0,00	0,00
Gospodărie comunală, din care:	0,16	0,30	0,16	0,23
• cimitire	0,16		0,16	
Destinație specială	0,00	0,00	0,00	0,00
Ape	1,70	3,21	1,80	2,56
Terenuri agricole	30,60	57,82	0,00	0,00
Păduri	0,40	0,76	0,00	0,00
Terenuri neproductive	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAL INTRAVILAN	52,92	100,00	70,22	100,00

Bilanțul pe zone funcționale, sat Surduc

ZONE FUNCȚIONALE SAT SURDUC	EXISTENT		PROPUS	
	Suprafața (ha)	% din total intravilan	Suprafața (ha)	% din total intravilan
Locuințe și funcțiuni complementare, din care	10,94	45,85	26,24	83,46
• Locuințe cu regim mic de înălțime	10,94		26,24	
Instituții și servicii de interes public	0,77	3,23	0,77	2,45
Unități industriale și de depozitare	0,00	0,00	0,46	1,46
Unități agricole	0,00	0,00	0,00	0,00
Căi de comunicație și transport din care:	1,95	8,17	2,25	7,16
• căi feroviare și construcții aferente	0,00		0,00	
• căi rutiere / pietonale și construcții aferente	1,95		2,25	
Spații verzi, agrement, perdele de protecție	0,76	3,19	1,14	3,63
Construcții tehnico – edilitare	0,00	0,00	0,00	0,00
Gospodărie comunală, din care:	0,22	0,92	0,48	1,53
• cimitire	0,22		0,48	
Destinație specială	0,00	0,00	0,00	0,00
Ape	0,10	0,42	0,10	0,32
Terenuri agricole	8,82	36,97	0,00	0,00
Păduri	0,30	1,26	0,00	0,00
Terenuri neproductive	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAL INTRAVILAN	23,86	100,00	31,44	100,00

Bilanțul pe zone funcționale, sat Valea Agrișului

ZONE FUNCȚIONALE SAT VALEA AGRIȘULUI	EXISTENT		PROPUS	
	Suprafața (ha)	% din total intravilan	Suprafața (ha)	% din total intravilan
Locuințe și funcțiuni complementare, din care	1,58	31,92	4,93	92,50
• Locuințe cu regim mic de înălțime	1,58		4,93	
Instituții și servicii de interes public	0,00	0,00	0,00	0,00
Unități industriale și de depozitare	0,00	0,00	0,00	0,00
Unități agricole	0,00	0,00	0,00	0,00
Căi de comunicație și transport din care:	0,30	6,06	0,33	6,19
• căi feroviare și construcții aferente	0,00		0,00	
• căi rutiere / pietonale și construcții aferente	0,30		0,33	
Spații verzi, agrement, perdele de protecție	0,07	1,41	0,07	1,31
Construcții tehnico – edilitare	0,00	0,00	0,00	0,00
Gospodărie comunală, din care:	0,00	0,00	0,00	0,00
• cimitire	0,00		0,00	
Destinație specială	0,00	0,00	0,00	0,00
Ape	0,00	0,00	0,00	0,00
Terenuri agricole	3,00	60,61	0,00	0,00
Păduri	0,00	0,00	0,00	0,00
Terenuri neproductive	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAL INTRAVILAN	4,95	100,00	5,33	100,00

Bilanțul pe zone funcționale, sat Valea Vadului

ZONE FUNCȚIONALE SAT VALEA VADULUI	EXISTENT		PROPUS	
	Suprafața (ha)	% din total intravilan	Suprafața (ha)	% din total intravilan
Locuințe și funcțiuni complementare, din care	4,14	31,53	13,56	84,07
• Locuințe cu regim mic de înălțime	4,14		13,56	
Instituții și servicii de interes public	0,32	2,44	0,32	1,98
Unități industriale și de depozitare	0,00	0,00	0,00	0,00
Unități agricole	0,00	0,00	0,00	0,00
Căi de comunicație și transport din care:	0,70	5,33	0,89	5,52
• căi feroviare și construcții aferente	0,00		0,00	
• căi rutiere / pietonale și construcții aferente	0,70		0,89	
Spații verzi, agrement, perdele de protecție	0,11	0,84	0,50	3,10
Construcții tehnico – edilitare	0,00	0,00	0,00	0,00
Gospodărie comunală, din care:	0,36	2,74	0,36	2,23
• cimitire	0,36		0,36	
Destinație specială	0,00	0,00	0,00	0,00
Ape	0,45	3,43	0,50	3,10
Terenuri agricole	7,05	53,69	0,00	0,00
Păduri	0,00	0,00	0,00	0,00
Terenuri neproductive	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAL INTRAVILAN	13,13	100,00	16,13	100,00

2.8. ZONE CU RISCURI NATURALE ȘI MĂSURI PROPUSE

- **Metodologia de realizare a hărților de risc**

Harta de risc natural la alunecări de teren reprezintă sinteza datelor privind prognoza stării de echilibru a versanților, a pagubelor materiale și a pierderilor de vieți omenești ce pot fi cauzate de producerea alunecărilor de teren, pe un anumit areal și într-un interval de timp dat.

Harta de risc natural la alunecări de teren este documentul pe baza căruia consiliul județean poate declara un areal ca zonă de risc la alunecări de teren.

Baza de date aferentă hărții de risc natural la alunecări de teren se realizează prin colectarea, stocarea și prelucrarea informațiilor și datelor necesare referitoare la:

- baza topografică și cartografică (hărți existente digitizate, fotograme, imagini satelitare etc.);
- alunecările de teren existente și lucrările de remediere executate;
- caracterizarea mediului natural din punct de vedere geologic, geomorfologic, hidrogeologic, hidrologic, meteorologic, pedologic, al vegetației etc.;
- intervențiile asupra versanților de natură să schimbe echilibrul natural al acestora (defrișări, lucrări de terasamente, amplasarea construcțiilor pe versanți sau la partea superioară a acestora etc.);
- utilizarea prezentă și de perspectivă a terenului (zone locuite, zone industriale, suprafețe agricole, păduri, etc.);
- elementele expuse hazardului la alunecări de teren (construcții, terenuri).

Harta de risc natural la alunecări de teren a județului, parte componentă a planului de amenajare a teritoriului județean și/sau zonal, se elaborează, de regulă, la scara 1:25.000. Documentațiile de urbanism -planurile de urbanism generale și regulamentele locale de urbanism aferente - detaliază harta de risc natural la alunecări de teren prin planuri de risc la scări adecvate.

Baza topografică și cartografică pentru harta de risc natural la alunecări de teren utilizează sistemul de proiecție Stereo '70, cu echidistanța curbelor de nivel de 2 m și nivel de referință Marea Neagră.

Harta de hazard la alunecări de teren a județului, componentă a hărții de risc natural la alunecări de teren, se întocmește etapizat, începând cu zonele cu densitate mare a elementelor expuse hazardului la alunecări de teren, precum și/sau în zonele în care s-au identificat fenomene de instabilitate.

Harta de hazard la alunecări de teren se întocmește pe baza planurilor și hărților topografice, prin documentare, studii și cercetări de teren, avându-se în vedere date geologice, geomorfologice, hidrogeologice, hidrologice, meteorologice, existența alunecărilor de teren și a lucrărilor de remediere a acestora, date referitoare la intervențiile asupra versanților de natură să schimbe echilibrul natural și altele.

Harta de hazard la alunecări de teren se elaborează în conformitate cu principiile din Ghidul privind identificarea și monitorizarea alunecărilor de teren și stabilirea soluțiilor-cadru de intervenție - GT006-97, aprobat prin Ordinul ministrului lucrărilor publice și amenajării teritoriului nr. 18/N/1997 și publicat în Buletinul construcțiilor nr. 10/1998, și Ghidul de redactare a hărților de risc la alunecări de teren, pentru

asigurarea stabilității construcțiilor - GT019-98, aprobat prin Ordinul ministrului lucrărilor publice și amenajării teritoriului nr. 80/N/1998 și publicat în Buletinul construcțiilor nr. 6/2000.

Harta de hazard la alunecări de teren se actualizează periodic și ori de câte ori intervin modificări ale datelor inițiale.

Pentru redactarea hărții de hazard la alunecări de teren este necesară parcurgerea următoarelor etape:

- a) estimarea valorii și a distribuției geografice a coeficienților de risc Ka-h pe baza criteriilor din anexa C la prezentele norme metodologice, în domeniul de variație specific: litologic (Ka), geomorfologic (Kb), structural (Kc), hidrologic și climatic (Kd), hidrogeologic (Ke), seismic (Kf), silvic (Kg), antropic (Kh);
- b) stabilirea gradelor de potențial (scăzut, mediu, ridicat) cărora le corespunde o anumită probabilitate de producere a alunecărilor (practic zero, redusă, medie, medie-mare, mare și foarte mare);
- c) împărțirea arealului pe care se dorește întocmirea hărții de hazard la alunecări de teren în suprafețe poligonale delimitate astfel încât să reprezinte depozite cât mai omogene litologic și structural;
- d) evaluarea, pentru fiecare suprafață poligonală, a coeficienților de risc Ka-h;
- e) calcularea coeficientului mediu de hazard Km, corespunzător fiecărei suprafețe poligonale analizate, cu relația:

$$K_m = \sqrt{\frac{K_a \times K_b}{6} (K_c + K_d + K_e + K_f + K_g + K_h)}$$

- f) întocmirea hărții cu distribuția geografică a coeficientului mediu de hazard Km.

Elaborarea hărții de risc natural la alunecări de teren se face pe baza hărții de hazard la alunecări de teren și pe baza analizei datelor privind elementele expuse hazardului la alunecări de teren și a vulnerabilității acestora, utilizându-se pentru estimarea riscului la alunecări de teren relațiile de definiție prezentate în anexa A la prezentele norme metodologice.

Harta de risc natural la alunecări de teren cuprinde, în principal, delimitarea următoarelor zone:

- a) arealele declarate, potrivit legii, zone de risc la alunecări de teren;
- b) zonele construite expuse alunecărilor de teren și la care urmează să se stabilească măsuri pentru atenuarea și/sau înlăturarea efectelor alunecărilor de teren;
- c) zonele unde frecvența și amploarea ridicată a alunecărilor de teren nu permit executarea de lucrări de remediere și impun instituirea interdicției amplasării construcțiilor definitive.

Interpretarea hărții de risc natural la alunecări de teren permite adoptarea unor categorii de măsuri pentru prevenirea producerii alunecărilor de teren și atenuarea efectelor acestora, constând, în principal, în:

- a) modificări în utilizarea terenurilor; restricționarea și, după caz, interzicerea amplasării construcțiilor și/sau a utilizării terenului, în funcție de categoria de folosință și de limitările induse de riscul la alunecări de teren;

- b) schimbarea destinației terenurilor și adoptarea măsurilor constructive suplimentare, acolo unde este cazul;
- c) elaborarea de programe privind asigurarea bunurilor și persoanelor pentru cazuri de alunecări de teren;
- d) monitorizarea alunecărilor de teren în vederea instituirii sistemelor de prognoză și avertizare;
- e) alocarea judicioasă a fondurilor pentru aplicarea măsurilor menite să diminueze riscul la alunecări de teren;
- f) realizarea planurilor de intervenție în caz de dezastru.

Nivelul de seismicitate

Intensitatea seismică exprimată în grade MSK, (conf. legii nr. 575 / 2001, PATN – Secțiunea a V-a, Zone de risc natural – Cutremure de pământ): zona 6, cu perioada medie de revenire la cca. 50 ani.

Caracteristicile comunei Iara pentru seisme cu intervalul mediu de recurență al magnitudinii IMR = 225 ani, conform “Cod de proiectare seismică - Partea I - Prevederi de proiectare pentru clădiri”, indicativ P100-1 / 2013:

- $a_g = 0,10g$ (acelașă terenuului pentru proiectarea construcțiilor la starea limită ultimă);
- $T_c = 0,7\text{sec}$ (perioada de control/colț a spectrului de răspuns pentru componentele orizontale ale mișcării seismice).

Adâncimea de îngheț

Adâncimea max. de îngheț este **-0,80 / -0,90 m** conform STAS 6054 / 77;

Zonarea geoclimatică³

Zonarea climatică:

- temperaturi de calcul iarna: zona III ($\theta_e = -18\text{ }^\circ\text{C}$), conf. SR 10907/1 – 1997;
- temperaturi de calcul vara: **zona II** ($\theta_e = +25\text{ }^\circ\text{C}$), conf. STAS 6472/2 – 1983;

Zonarea încărcărilor date de vânt:

- **zona A** (sub 800 m altitudine), viteza vântului 22 m/s, presiunea dinamică 0,30 kN/mp, conform STAS 10101/20 – 1990;

Zonarea potențialului vântului cu viteza ≥ 4 m/s: **zona E - 1500 ore/an**;

Zonarea încărcărilor date de zăpadă-greutatea de referință:

- **zona A**, $g_z = 0,9 / 1,2 / 1,5$ kN/mp, conform STAS 10101/21 – 1992;

Zonarea repartiției precipitațiilor medii anuale: **600 – 1000 mm**;

³ Conform Normativ privind proiectarea, execuția și exploatarea învelitorilor acoperișurilor în pantă la clădiri – anexa 4 (2003)

- **Procese generatoare de risc geografic**

Riscuri geografice

Localitatea	Suprafața teritoriului adm. (ha)	Tipuri de inundații		Potențialul de producere a alunecărilor	Tipul alunecărilor	
		pe cursuri de apă	pe torenți		primară	reactivată
Comuna Iara		x	x			

Conform PATN Secțiunea a V-a, Zone de risc natural

Pentru realizarea prezentului studiu s-au folosit diverse metode de cercetare cu ajutorul cărora am putut identifica vulnerabilitatea la alunecările de teren și a tuturor proceselor de risc pentru arealul studiat: metoda grafică și cartografică de extragere a datelor vectoriale și de realizare a celor raster, metoda morfometrică și morfologică de analiză a terenului, metoda comparativă, metoda descriptiv-interpretativă, metoda prognozei, metoda identificării proceselor și fenomenelor, metoda realizării interoplării și la final cea a interpretării materialului cartografic.

Geomorfologic, pe teritoriul comunei Iara s-au remarcat mai multe tipuri de relief: relief denudațional, care este reprezentat de prezența resturilor suprafeței de nivelare Măguri-Mărișel și care poate fi observat în partea de vest a comunei, relieful structural, reprezentat prin relieful monoclin și relieful de tip petrografic. Relieful de tip petrografic este cel care assemblează toate formele deplasărilor de mase materiale pe versanți, cum este fenomenul de creep, la care se adaugă fenomenele complexe de tipul șiroirilor și spălării de suprafață și alunecările de teren.

Alunecările de teren reprezintă de asemenea o prezență nedorită în spațiul comunei. Procesele de alunecare afectează partea centrală și nordică a depresiunii (și a comunei) și se suprapun peste arealul de apariție și dezvoltare al celorlalte procese geomorfologice. Acest spațiu, intens afectat de procese geomorfologice în general, a fost "pregătit" pentru o morfodinamică accentuată datorită transformărilor intense suferite – defrișări, suprapășunat, utilizare agricolă intensivă, extragere de materiale de construcție, etc.

Alunecările de teren afectează areale importante din spațiul comunei. Din punct de vedere al tipologiei, întâlnim aici alunecări de teren superficiale (în brazdă), alunecări de teren lenticulare și alunecări de teren sub formă de terase. Dimensiunea suprafețelor de teren afectate de alunecări variază foarte mult, de la câteva sute de metri pătrați pentru un areal, până la câteva hectare. Dintre factorii determinanți, declanșatori cei mai activi sunt cei legați de acțiunea apei sub diverse forme. Atât la nivel național, cât și nivelul arealului studiat, alunecările de teren reprezintă hazardele naturale cu cea mai ridicată frecvență există numeroase studii care pun accentul pe importanța evaluării susceptibilității la alunecări de teren, respectiv a realizării hărților de risc.

Alunecările de teren fac parte din categoria proceselor de versant care schimbă morfometria majoră a versantului, iar în acest caz, materialele se deplasează pe versant dintr-un loc în altul, schimbându-i acestuia morfografia. Noua calitate a

sistemului nu contribuie la dezechilibre majore, iar raporturile cu rețeaua de râuri sunt indirecte, așadar materialele nu ajung în albia râurilor decât prin intermediul unor alte procese. Deregrându-se echilibrul și ordinea materialelor, ele pot fi însă ușor reluate de eroziunea hidrică de pe versanți și în final transportate în albie.

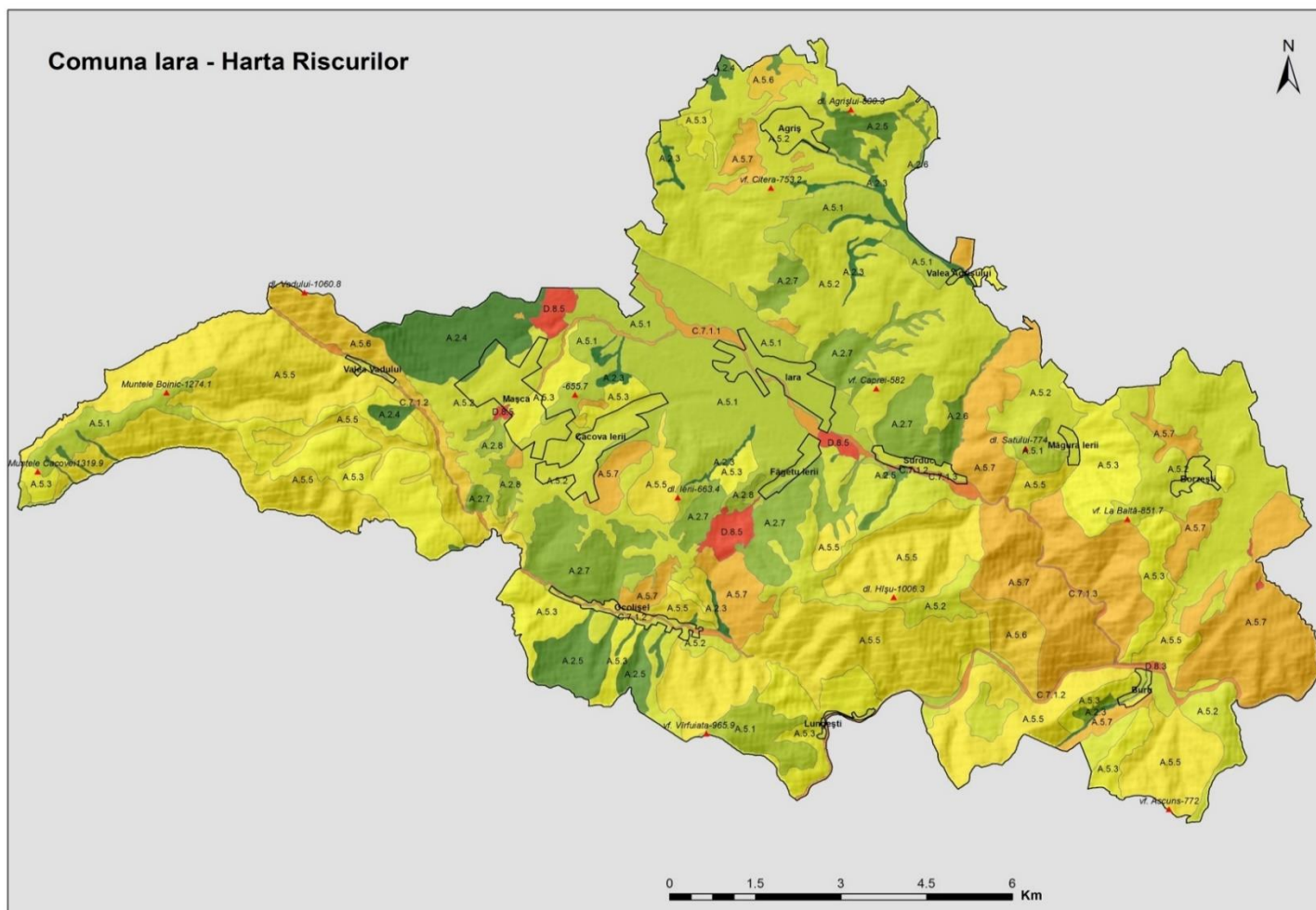
Cele mai importante areale cu alunecări de teren se găsesc în partea de nord și vest a localității Agriș (alunecări superficiale și lenticulare care afectează câteva ha. de terenuri); pe versantul stânga al văii Iara, în dreptul localității Surduc, areal care ajunge de asemenea la câteva ha.; areale cu alunecări de câteva ha. în suprafață se găsesc și în bazinele superioare de eroziune ale Pârâului Furcilor și ale văilor care străbat satele Cacova Ierii și Mașca (de pe dreapta văii Iara).

De asemenea, fronturile de cuestă (în special cel al văii Ocolișelului) sunt afectate de alunecări de teren superficiale, localizate în partea amonte a micilor bazine de eroziune ce afectează fronturile cuestelor.

Datorită prezenței reliefului monoclinal au luat naștere în partea de vest a satului Iara procese de eroziune tipice pentru acest tip de relief. Modelarea actuală impune procese complexe de eroziune și acumulare. Intensitatea proceselor geomorfologice este accentuată de gradul de concentrare a agenților modelatori. Creep-ul afectează în spațiul unității administrativ teritoriale suprafețe întinse, în special cele defrișate, care nu mai sunt protejate de covorul vegetal.

În cadrul comunei, se remarcă transformări importante ale peisajului geomorfologic la nord de localitatea Mașca unde a fost creat un lac de decantare a apelor rezultate din spalarea unor minereuri. Un alt areal puternic transformat antropic este cel de la capătul amonte al văii ce străbate localitatea Făgetul Ierii, datorită exploatării în carieră, care a favorizat apoi o eroziune intensă în vecinătate și pe cuprinsul arealului de exploatare. În final, un ultim areal puternic modificat antropic se află în aval de confluența văii Iara cu afluentul de dreapta (Valea Dosului).

Figura 69 – Comuna Iara, Harta riscurilor

Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

- **Alunecări de teren**

Formarea alunecărilor de teren presupune pătrunderea apei în sol până la un orizont impermeabil pe care îl umectează puternic și astfel îi impune funcția de “pod de deplasare” sau de alunecare. Spre deosebire de celelalte procese de versant, alunecările de teren se remarcă prin rapiditatea cu care se evacuează materialele și prin formele de relief care iau naștere.

Obiectivul acestui studiu este de a identifica și evalua riscul la alunecări de teren și la procesele complexe asociate acestora, deoarece numai prin cuantificarea riscului pot fi elaborate măsuri și modalități de prevenire și combatere a acestor procese.

- **cu risc foarte mare și mare de declanșare sau redeclanșare a alunecărilor de teren / alunecări declanșate**

Măsuri - reglementări:

- se impune monitorizarea permanentă a proceselor, efectuarea lucrărilor de stabilizare–drenare în încercarea de a le localiza și a nu permite extinderea lor;
- pe terenurile afectate de alunecări se interzice orice tip de activitate umană (inclusiv construcții) cu excepția lucrărilor de stabilizare a versantului;
- terenurile afectate se vor împăduri cu esențe cu rădăcină adâncă (eventual plantații cu livezi, vii, dacă permit condițiile microclimatice);

- **cu risc mediu și mediu-redus de declanșare sau redeclanșare a alunecărilor de teren.**

Măsuri - reglementări:

- se impun condiții speciale de fundare pe bază de expertiză geotehnică;
- se recomandă construcții din materiale ușoare cu regim de înălțime de max D+P+M, POT max. = 15% și plantarea zonelor afectate cu esențe cu rădăcină adâncă;
- se recomandă lucrări de drenare a apelor pluviale pentru ca procesul să nu se declanșeze (riscul cel mai mare fiind în perioade umede și de lungă durată).

- **Risc de inundare⁴**

Din punct de vedere hidrologic, o inundație este orice creștere a nivelului apei ori a debitului, peste un nivel care depășește malurile albiei minore (revărsare). Cauzele pot fi de origine naturală, cum sunt cele climatice (ploi, fie torențiale, fie de lungă durată, topirea zăpezii sau topirea zăpezii suprapusă cu căderea de precipitații, excesul de umiditate) sau antropice, cum sunt despăduririle efectuate de om, alte procese: compactarea solului, acoperirea lui cu un strat impermeabil, dar și construcții hidrotehnice nereușite.

⁴ Zona potențial inundabilă – corespunde unei viituri a cărei probabilitate de depășire a debitului maxim anual este până la 10%.
 Zona frecvent inundabilă – corespunde unei viituri a cărei probabilitate de depășire a debitului maxim anual este între 10 – 50%.
 Calea viituri – corespunde unei viituri a cărei probabilitate de depășire a debitului maxim anual este mai mare de 50%.

Din punct de vedere geomorfologic pe teritoriul comunei Iara este prezentat relieful fluvial, care este de fapt rezultat al acțiunii râurilor văilor principale, dar și al văilor afluențe acestora. Înclinarea generală a reliefului din arealul analizat a determinat deplasarea spre stânga a cursurilor de apă ceea ce a cauzat o eroziune puternică în malul stâng și formarea fronturilor de cueștă în întregul areal.

Din analiza riscului la inundații pentru unitatea administrativ teritorială Iara a rezultat harta de mai jos, unde putem remarca faptul că banda de inundabilitate calculată pentru probabilitatea de producere de 1% (în accepțiunea Directivei 2007/60/CE) se suprapune peste satele Iara și Surduc care sunt tranzitate de râul Iara (cod cadastral IV_1.59.5...), afluent al râului Arieș. Obiectivele inundabile în acest caz sunt așezările omenești, implicit populația din cele două sate și areale protejate, în cazul de față SPA (Arie de protecție specială avifaunistică) Munții Trascăului.

Areale cu risc de inundabilitate au fost identificate și pe râul Valea Almășani, afluent al râului Iara, care se varsă în amonte de satul Iara. Un alt areal identificat cu risc de inundabilitate este zona râului Valea Vadului, arealul afectat având impact asupra populației și asupra SPA Munții Trascăului.

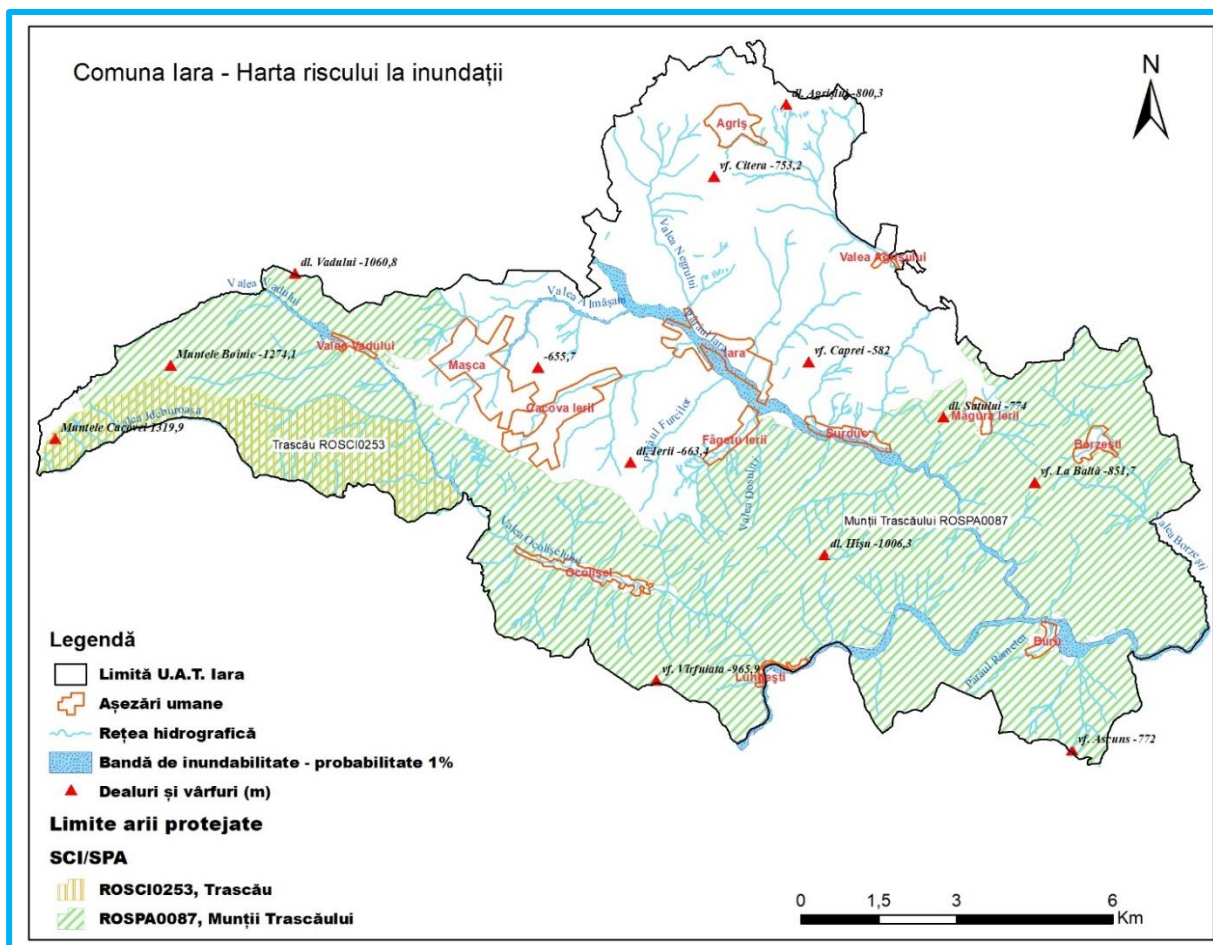
În aval de satul Valea Vadului s-a identificat risc de inundabilitate pe râul Valea Ocolișelului, în acest caz arealul afectat parțial este acela al SCI Trascău (Sit de importanță comunitară), care se suprapune în totalitate peste SPA Munții Trascăului, de unde reiese că riscul la inundații de pe Valea Ocolișelului afectează și SPA Munții Trascăului.

În U.A.T Iara riscul la inundații este întâlnit și în satele Lungești și Buru, tranzitate de colectorul principal al rețelei hidrografice a întregului U.A.T Iara, râul Arieș (cod cadastral IV_1.59....). În acest areal riscul la inundații este asociat, la fel ca și în cazul arealelor menționate, fiind afectate atât așezările omenești, implicit populația rezidentă și nu numai, cât și arealul de protecție specială avifaunistică Munții Trascăului.

Luându-se în considerare evoluția și tendințele în producerea fenomenului de inundații și, mai ales, consecințele acestui fenomen, a rezultat clar că se impun schimbări în modul de abordare a problemei apărării împotriva inundațiilor, trecând de la formele defensive de acțiune la cele de gestionare, de management al riscului la inundații.

În multe situații, impactul inundațiilor este exprimat în termeni de viață și sănătate umană, dar și în pierderi economice, iar în ultimii ani acesta a crescut. Așadar, s-a impus tot mai mult un nou mod de abordare a problemei apărării împotriva inundațiilor, care presupune noi măsuri și reglementări adaptate specificului geografic al arealului analizat.

Figura 70 – Harta riscului la inundații în Comuna Iara

Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

Inundații torențiale de-a lungul unor văi

Măsuri - reglementări:

- pentru autorizarea de construcții se va solicita avizul de Gospodărire a Apelor;
- se recomandă regularizarea albiilor cursurilor de apă, realizarea canalizării apelor pluviale, conform volumului de apă de pe versanți, amenajarea de drenuri, decompactarea solului și lucrări pedoameliorative. Se recomandă plantarea terenurilor cu specii arboricole absorbante (plop și arin).

Inundații prin ridicarea pânzei freatice

Inundare prin ridicarea la suprafață a pânzei freatice, oscilații frecvente a nivelului pânzei freatice, la căderi îndelungate de precipitații:

Măsuri - reglementări:

- se impun lucrări de drenare, izolarea fundațiilor pentru a nu le supune acțiunii agenților corozivi, ținând cont de agresivitatea chimică ridicată a apei freatice;
- amenajarea de drenuri speciale, sau întreținerea celor existente, prin decompactarea solului sau alte lucrări pedoameliorative;
- plantarea terenurilor cu specii arboricole absorbante autohtone cum ar fi

- plopul (*Populus alba*) și arinul (*Alnus glutinosa*);
- nu se recomandă clădiri cu subsol.

- **Risc de tasare și de gonflare a argilei- procese vertice**

Tasarea este un proces mecanic, de îndesare a rocilor, care se manifestă printr-o mișcare lentă petrecută în interiorul depozitelor friabile. Tasarea poate avea loc pe depozite argiloase, argilo-nisipoase, nisipo-pietroase de terase, dar și pe depozite coluviale sau deluviale neconsolidate.

Gonflarea argilei este un proces de mărire a volumului unui sol în condiții de exces de umiditate, la căderi îndelungate de precipitații.

Procesele vertice de compactare și mărire a volumului unui sol pot să afecteze construcțiile vechi cu fundații de suprafață din piatră și infrastructura.

Măsuri - reglementări:

- se va evita amplasarea construcțiilor pe argile contractante, pentru a nu fi compromisă rezistența lor.
- se vor lua măsuri speciale de protecție pentru construcții și infrastructură (fundațiile se vor executa la adâncime mai mare decât stratul de tasare);
- se va interzice traficul greu în zonă.

2.9. ECHIPARE EDILITARĂ EXISTENTĂ ȘI PROPUNERI DE DEZVOLTARE

- **Situația echipării edilitare**

Situația existentă – alimentare cu apă

Comuna Iara are rețea de distribuție a apei alimentată cu apă subterană din zece puțuri decantoare situate de-a lungul râului Iara. Apa este transportată de la surse la rezervoare prin intermediul unei conducte de aducțiune, cu ajutorul unei stații de pompare. Această stație a fost reabilitată, noul echipament de pompare fiind compus din 2 electropompe 3M 50-200 15KW.

Vechea rețea de distribuție a apei în localitatea Iara a fost reabilitată prin implementarea unui proiect de reabilitare în 2009.

În comuna Iara, în prezent, conform evidențelor primăriei, lungimea de rețea de apă este următoarea:

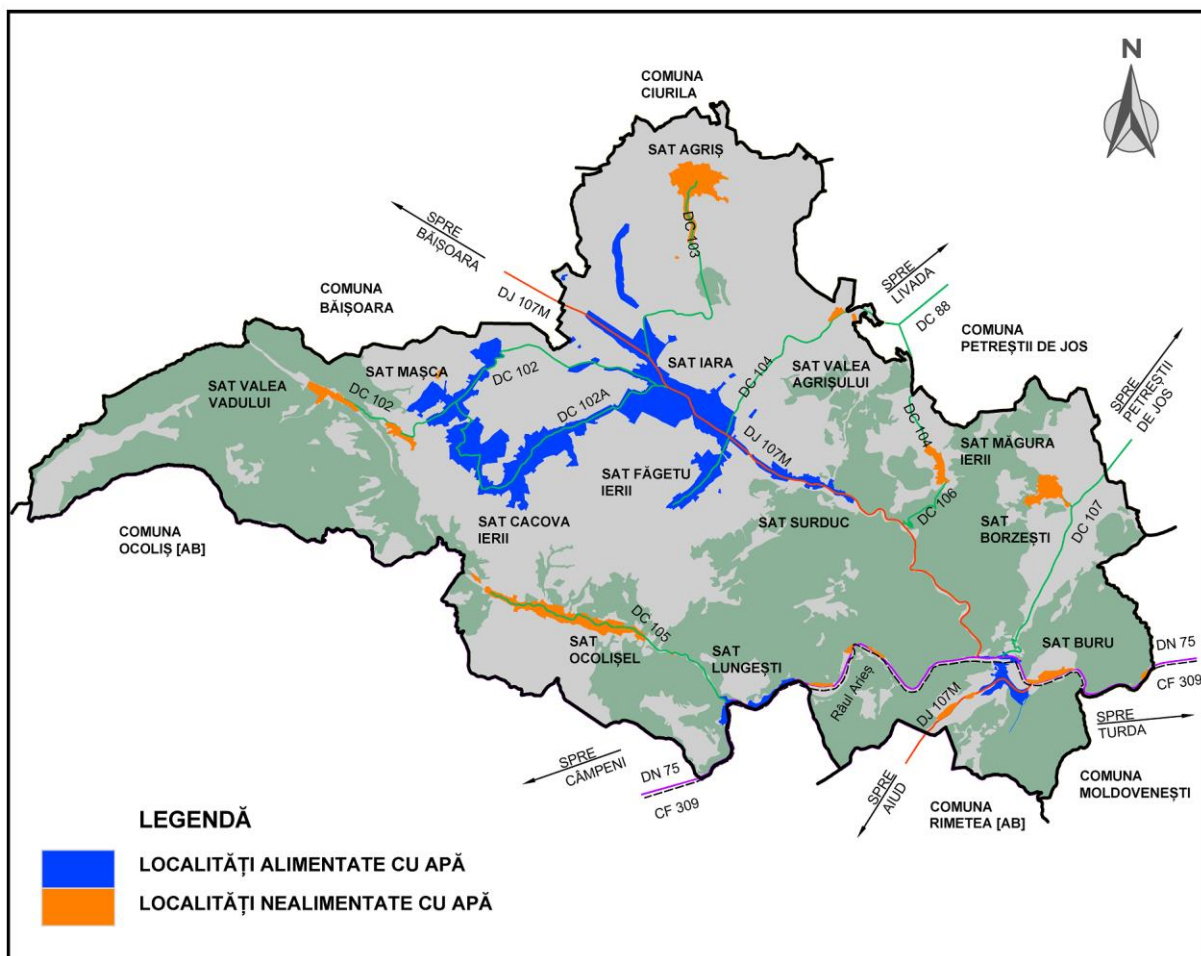
Situația alimentării cu apă

Localitate	Lungime rețea de apă
Iara	15 km
Surduc	3,8 km
Cacova Ierii	5,4 km
Mașca	6,9 km
Lungești	0,8 km
Buru	2,8 km

Comuna Iara este în proporție de 75% acoperită de rețeaua de apă, care deservește un număr de aproximativ 1160 de gospodării, dar și agenții economici de pe raza comunei. În ultimii ani, în comuna Iara s-au alocat anual fonduri de la bugetul local pentru modernizarea și extinderea rețelei de apă potabilă, dar a beneficiat și de o serie de finanțări. În anul 2011, în satul Cacova Ierii a fost realizată cu fonduri de la Consiliul Județean o rețea de alimentare cu apă cu o lungime de 3 km .

Totuși, la nivelul comunei, există încă probleme legate de alimentare cu apă. Astfel, în zona Cacova Ierii – Mașca, din cauza forărilor făcute de fosta exploatare minieră la galeriile de coastă, apa freatică a coborât destul de mult și fântânile aproape au secăt. În satul Mașca, apa distribuită prin rețea nu este potabilă, putând fi utilizată doar în scop menajer. Satele Agriș, Borzești, Măgura Ierii, Ocolișel, Valea Agrișului și Valea Vadului nu dispun de rețea de alimentare cu apă, doar ultimul fiind vizat de un proiect de extindere a rețelelor. În conformitate cu Directiva nr. 98/83/EC privind calitatea apei destinate consumului uman, toate satele cu peste 50 de locuitori ar trebui să dispună de sisteme centralizate de alimentare cu apă. La nivelul comunei Iara, satele de acest tip neconectate la rețea sunt Agriș și Ocolișel, primul fiind confruntat și cu lipsa unor rezerve de apă corespunzătoare în apă, ceea ce implică necesitatea construirii unei conducte de aducțiune din Iara sau Petreștii de Jos.

Figura 71 – Starea alimentării cu apă la nivelul Comunei Iara

Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

Conform recensământului din 2011, din totalul de 2.321 de locuințe din comuna Iara, 1.027 (44% din total) erau conectate la rețeaua publică de alimentare cu apă, 738 dispuneau de sisteme proprii de alimentare, de tipul hidrofor (32% din total), iar 556 (24%) nu erau alimentate cu apă potabilă, utilizând apa din puțuri/fântâni. Estimările actuale ale Primăriei indică faptul că numărul locuințelor racordate la rețeaua de apă potabilă a ajuns în 2019 la circa 1.200 (adică peste 50% din total). Totuși, peste 1.000 de gospodării consumă apă potabilă din surse proprii, a cărei calitate este greu de monitorizat, ceea ce implică riscuri majore pentru sănătatea populației.

Situația existentă – canalizare

Rețeaua de canalizare menajera însumează doar 1,5 km. La această rețea sunt racordate 280 de apartamente și 35 de case. Alte 812 locuințe (35% din total) dispuneau de fose septice proprii, în timp ce 50% dintre case nu aveau canalizare, deversând ape uzate neepurate direct în sol, ceea ce reprezintă un pericol major pentru mediu, dar și pentru sănătatea publică.

Prin urmare, este nevoie urgentă de o extindere a acestei rețele într-o primă fază la nivelul localității Iara și spre zonele de interes economic, iar într-o a doua etapă spre

toate localitățile aparținătoare comunei.

Pentru a respecta normele de mediu, având în vedere că actualmente epurarea este de tip mecanic, este nevoie de o stație de epurare privind aceasta rețea de canalizare menajeră.

Situația existentă – încălzirea clădirilor

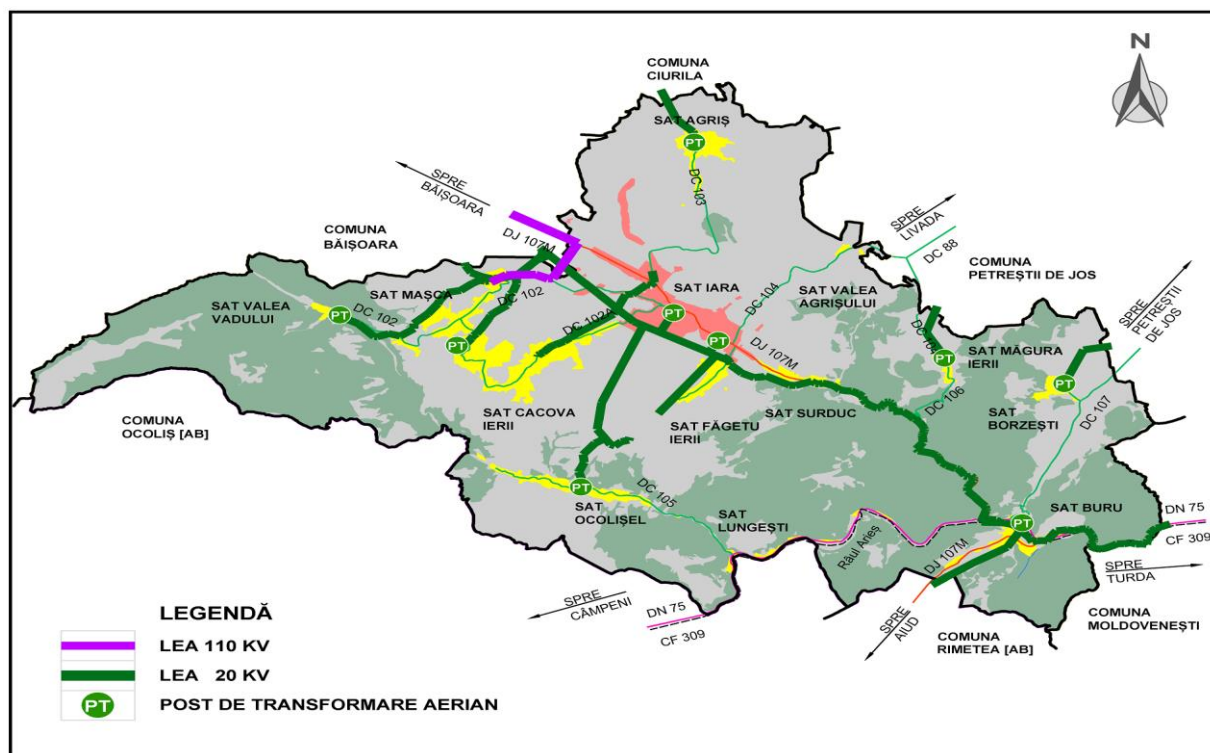
Comuna Iara nu dispune de rețea de alimentare cu gaze naturale. Încălzirea clădirilor și prepararea hranei se realizează cu combustibil solid - lemne în toate satele.

La recensământul din 2011, circa 5% din locuințele din comuna Iara dispuneau de centrală termică proprie, iar restul se încălzeau cu sobe, preponderent cu utilizarea lemnului ca principal combustibil. În ceea ce privește prepararea hranei, 25% dintre locuințe foloseau aragazuri cu butelie de gaz, iar restul găteau pe sobe pe bază de combustibil solid.

Situația existentă – alimentare cu energie electrică

Localitățile comunei sunt racordate la rețeaua de energie electrică, iar alimentarea gospodăriilor se face prin LEA 20 kV.

Figura 72 – Rețeaua de distribuție a energiei electrice din comuna Iara

Sursa: Planșă proprie, Eco Maps

Iluminatul public se asigură folosind infrastructura (stâlpi, linii aeriene) operatorului de distribuție a energiei electrice. Corpurile de iluminat din comună au fost înlocuite recent de către Primărie, cu fonduri de la bugetul local, cu unele eficiente energetic, în unele satele componente, ceea ce va aduce economii importante la bugetul local, dar și un plus de siguranță pentru cetățeni. Pentru perioada următoare

sunt vizate lucrări similare și în alte sate (de ex. Agriș, Cacova Ierii, Măgura Ierii, Lungești, Ocolîșel, Valea Vadului, Valea Agrișului, Borzești).

Situația existentă – telefonie, internet

Pe teritoriul comunei Iara există rețea aeriană de telecomunicații (telefonie fixă, cablu TV, internet), precum și de comunicații prin satelit (telefonie mobilă, transfer de date), disponibilă în toate satele componente. Numărul de posturi de telefonie fixă s-a redus în ultimii ani, însă cei mai mulți dintre locuitori folosesc servicii de telefonie mobilă și cablu TV, calitatea serviciilor furnizate de operatorii privați de profil fiind satisfăcătoare.

Situația existentă - gospodărirea apelor

Cursurilor de apă sunt neamenajate, parțial colmatate, fără spații plantate pe terenurile riverane acestora.

Situația existentă - gospodărirea deșeurilor

Comuna Iara beneficiază de un sistem integrat de management al deșeurilor în parteneriat cu comunele Moldovenești, Călărași, Mihai Viteazu și Băișoara. Acesta a fost realizat în urma implementării proiectului „Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor și reabilitarea siturilor contaminate în microregiunea Mihai Viteazu, incluzând stație de sortare și transfer al deșeurilor menajere nepericuloase valorificabile colectate selectiv și racorduri la utilități”. Proiectul specificat a obținut finanțare în cadrul Programului PHARE 2006. Prin intermediul acestuia, s-a ecologizat depozitul anterior de deșeuri, s-au înființat și dotat cu eurocontainere și europubele puncte de colectare pe teritoriul comunelor, s-au achiziționat autospeciale pentru transportul deșeurilor și s-a pus în funcțiune un punct de transfer și o stație de sortare cu toate dotările și utilitățile. În prezent, comuna Iara dorește extinderea acestui sistem prin punerea în funcțiune a unei stații de compostare în același parteneriat. La momentul actual, sistemul integrat de gestionare a deșeurilor deservește un număr ridicat de utilizatori, iar o parte din cheltuieli sunt suportate de autoritățile publice locale. Activitățile de gestionare a deșeurilor se desfășoară corespunzător, fără a exista întârzieri la ridicarea deșeurilor, la prețuri accesibile. În acest fel, se asigură un grad ridicat de mulțumire a locuitorilor comunei.

În concluzie, sistemul integrat de gestionare a deșeurilor implementat la nivelul comunei Iara funcționează corespunzător, asigurând protecția sănătății populației, a mediului înconjurător și o calitate crescută a vieții cetățenilor. Cu toate acestea, la nivelul comunei este necesară realizarea de campanii de ecologizare și conștientizare a populației cu privire la beneficiile colectării corespunzătoare a deșeurilor.

Conform OUG 92/2021, autoritățile publice locale au următoarele obligații:

- a) să asigure colectarea separată cel puțin pentru deșeurile de hârtie, metal, plastic și sticlă din deșeurile municipale, să stabilească dacă gestionarea acestor deșeuri se face în cadrul unui singur contract de delegare a serviciului de salubritate sau pe mai multe tipuri de materiale/contract/contracte distincte pentru toate tipurile de materiale/pe tip de material și să organizeze atribuirea conform deciziei luate;
- b) să organizeze, să gestioneze și să coordoneze activitatea de colectare a deșeurilor provenite de la lucrări de construcții abandonate pe teritoriul lor administrativ;

- c) să organizeze, să gestioneze și să coordoneze activitatea de colectare a deșeurilor provenite de la lucrări pentru care nu este necesară emiterea unei autorizații de construire/desființare;
- d) să implementeze instrumentul economic „plătește pentru cât arunci“, bazat pe unul sau mai multe dintre următoarele elemente:(i) volum;(ii) frecvență de colectare;(iii) greutate;(iv) saci de colectare personalizați;
- e) să stabilească și să aprobe pentru beneficiarii serviciului de salubritate tarife/taxe distincte pentru gestionarea și sancțiunile aplicate în cazul în care beneficiarul serviciului nu separă în mod corespunzător cele două fluxuri de deșuri;

La nivel de comune, autoritățile publice locale au următoarele obligații:

- a. asigură implementarea la nivel local a obligațiilor privind gestionarea deșeurilor asumate prin Tratatul de aderare a României la Uniunea Europeană și pentru respectarea prevederilor convențiilor și tratatelor internaționale la care România este semnatară;
- b. urmăresc și asigură îndeplinirea prevederilor din PJGD și din programele de prevenire a generării de deșuri;
- c. elaborează și alte strategii și programe proprii pentru asigurarea prevenirii generării de deșuri și gestionarea sustenabilă a deșeurilor;
- d. asigură aprobarea investițiilor în domeniul deșeurilor în acord cu prevederile planificării în domeniul deșeurilor și al planificării urbanistice și de amenajare a teritoriului;
- e. hotărăsc asocierea sau cooperarea cu alte autorități ale administrației publice locale, cu persoane juridice române sau străine, cu organizații neguvernamentale și cu alți parteneri sociali pentru realizarea unor lucrări de interes public privind gestiunea deșeurilor, în condițiile prevăzute de normele juridice în vigoare;
- f. desemnează o persoană din rândul angajaților proprii pentru urmărirea și îndeplinirea obligațiilor legale privind gestionarea deșeurilor prevăzute de legislația în vigoare;
- g. asigură și răspund pentru colectarea separată, transportul, neutralizarea, valorificarea și eliminarea finală a deșeurilor, inclusiv a deșeurilor menajere periculoase, potrivit prevederilor legale în vigoare;
- h. asigură spațiile necesare pentru colectarea separată a deșeurilor, ținând cont de reglementările urbanistice și de cele emise de Ministerul Sănătății, dotarea acestora cu containere specifice fiecărui tip de deșeu și dezvoltă în mod corespunzător centrele înființate pentru a oferi populației posibilitatea de a se debarasa, fără plată, de deșuri de hârtie și carton, sticlă, metal, materiale plastice, lemn, textile, ambalaje, deșuri de echipamente electrice și electronice, deșuri de baterii și acumulatori și deșuri voluminoase, inclusiv saltele și mobilă;
- i. asigură spații necesare pentru colectarea separată a deșeurilor periculoase provenite de la populație;
- j. asigură informarea locuitorilor prin mijloace adecvate și prin postare pe site-ul propriu asupra sistemului de gestionare a deșeurilor din cadrul localităților,
- k. asigură informarea locuitorilor prin mijloace adecvate și prin postare pe site-ul propriu cu privire la :**(i)** modalitatea de selectare a deșeurilor în gospodăria și de aruncare a deșeurilor; **(ii)** calendarul de ridicare al deșeurilor, pe tipuri și categorii; **(iii)** modalitatea de gestionare a deșeurilor periculoase generate în gospodăria;

(iv) rezultatele colectării selective a deșeurilor, pe categorii, și a valorificării acestora;

- l. acționează pentru refacerea prejudiciului adus mediului în urma gestionării defectuoase a deșeurilor și asigură prin măsuri adecvate protecția mediului;
- m. asigură și răspund pentru monitorizarea activităților legate de gestionarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală, potrivit legii.

Potrivit aceleiași ordonanțe, autoritățile publice locale au următoarele indatoriri, alături de producătorii de deșeuri:

- să atingă un nivel de pregătire pentru reutilizare și reciclare de minimum 50% din masa totală generată, minim pentru deșeurile de hârtie, metal, plastic și sticlă provenind din deșeurile menajere sau, după caz, din alte surse, în măsura în care aceste fluxuri de deșeuri sunt similare deșeurilor care provin din gospodării;
- să atingă, până în anul 2025 un nivel minim de pregătire pentru reutilizare și reciclarea deșeurilor municipale de 55% din masă;
- să atingă, până în anul 2030 un nivel minim de pregătire pentru reutilizare și reciclarea deșeurilor municipale de 60% din masă;
- să atingă, până în anul 2035 un nivel minim de pregătire pentru reutilizare și reciclarea deșeurilor municipale de 65% din masă;(OUG 92/2021, Art 17).

- **Propuneri de dezvoltare a echipării edilitare**

Propunere – alimentare cu apă și canalizare

Realizarea de lucrări noi pentru alimentarea cu apă potabilă a fiecărei gospodării din comună presupune realizarea rețelelor de canalizare și a instalațiilor de epurare necesare. Aceasta rămâne o problemă stringentă în viitorul apropiat, respectiv o prioritate de ordin 0 pentru administrația publică locală.

Propunere – alimentare cu energie electrică

Se va mări puterea posturilor de transformare, în funcție de solicitări.

Se vor înlocui stâlpii din lemn cu stâlpi din beton.

Se va extinde rețeaua electrică la gospodăriile neelectrificate din toate localitățile și se va reabilita iluminatul public stradal.

Extinderea rețelei electrice va ține cont de standardul privind puterea instalată a rețelei în funcție pe unități consumatoare. Astfel, necesarul putere instalată/mp arie desfășurată este următorul:

- P instalată unități industriale, de depozitare = 125 W / mp
- P instalată comerț, servicii = 100 W / mp
- P instalată locuințe unifamiliale = 20 W / mp
- P instalată iluminat public = 2 W / mp

Propunere – telefonie

- Se vor înlocui stâlpii din lemn cu stâlpi din beton.

- Se propune extinderea numărului de posturi telefonice în funcție de solicitări.

Propunere – gospodărirea apelor

- Decolmatarea tuturor cursurilor de apă;

- Se recomandă plantarea terenurilor, de pe malurile cursurilor de apă, cu specii arboricole absorbante, dar în mod obligatoriu autohtone.

Propunere – managementul deșeurilor

Pentru eficientizarea managementului deșeurilor în comună, se recomandă aplicarea prevederilor SMID și a OUG 92/2021 privind gestiunea deșeurilor, respectiv creșterea ratei de reciclare a deșeurilor în primul prin activități de informare și conștientizare.

- **Energia regenerabilă**

Cu scopul eficientizării consumului energetic, dar și din rațiuni de protecție a mediului, se recomandă, acolo unde este fezabil și rentabil economic, implementarea unor proiecte de exploatare a potențialului energetic neconvențional de care dispune comuna, cu atât mai mult cu cât pentru astfel de proiecte există disponibilitatea unor fonduri nerambursabile. Potențialul comunei în resurse energetice regenerabile constă în:

- Energie solară. Zona dispune de potențial solar ridicat, ca de altfel toată

Transilvania, astfel încât ar trebui analizată oportunitatea investițiilor de acest gen;

- Energie din biomasă. Acest tip de energie constă în obținerea de biogaz din fermentarea unor biodeșeuri (deșeuri agricole, dejecții animaliere) sau a unor plante cu potențial energetic. În zonele rurale, cu activitate agricolă mai ridicată, aceste investiții sunt benefice, rezolvând atât problema deșeurilor agricole/animaliere și în același timp aducând beneficii economice locuitorilor.

- Energie hidroelectrică. Aceasta direcție va fi însă abordată cu precauție, având în vedere că pe teritoriul comunei sunt arii naturale protejate.

2.10. PROBLEME DE MEDIU. PROTECȚIA MEDIULUI

- Calitatea apei

La nivelul județului Cluj, se efectuează evaluarea calității apelor de suprafață conform Legii Apelor 107/1996 cu modificările ulterioare, utilizându-se metodologiile privind sistemele de clasificare și evaluare globală a stării apelor de suprafață recomandate prin Directiva Cadru a Apei (2000/60/CEE) și elaborate de către INCDPM București. Evaluarea se realizează cu raportare la "corpul de apă", unitatea de bază în activitatea de monitorizare. Calitatea corpului de apă se regăsește în starea ecologică a acestuia, care reflectă atât elemente de structură, cât și de funcționalitate a corpului de apă analizat. În cazul apelor de suprafață, există 5 niveluri ale stării ecologice și anume: foarte bună, bună, moderată, slabă și proastă, fiecărui nivel fiindu-i asociată o anumită culoare: albastru, verde, galben, portocaliu și roșu (albastru – foarte bună, roșu – proastă). În raportul privind starea mediului în județul Cluj este prezentată o situație globală a stării ecologice și chimice a corpurilor de apă din județ, prin urmare nu există referiri clare la calitatea corpurilor de apă de pe teritoriul comunei..

Cât privește starea corpurilor de apă subterană, pe teritoriul comunei nu există foraje de monitorizare, astfel încât nu se poate evidenția starea apei subterane în raport cu valorile prag prevăzute în OM 137/2009 privind aprobarea valorilor prag pentru corpurile de apă subterană din România.

Apa utilizată în scop potabil provine din surse freatică, necentralizat, în regim individual.

Nu există date cu privire la indicatorii de calitate a apei potabile pe teritoriul comunei, aceasta nefiind monitorizată prin prelevare de probe.

În prezent, nu există rețea de canalizare centralizată în comună, astfel încât există disfuncționalități în acest moment ca urmare a impactului negativ pe care lipsa canalizării centralizate îl induce asupra apei.

- Calitatea aerului

Măsurile pentru reglementarea acțiunilor destinate menținerii și îmbunătățirii calității aerului sunt prevăzute în legea 104/2011, care asigură alinierea legislației naționale la standardele europene în domeniu. Pentru stabilirea calității aerului înconjurător în județul Cluj, s-au utilizat datele rezultate prin rețeaua de supraveghere a calității aerului, precum și date obținute prin rețeaua manuală. În comună, nu există stație de supraveghere automată a calității aerului.

Sursele de poluare atmosferică în comuna pot fi asociate cu:

- activități casnice specifice așezărilor umane – încălzire rezidențială, preparare hrană;
- activitățile agricole și zootehnice din gospodăriile situate atât în interiorul, cât și în exteriorul zonelor rezidențiale;
- traficul rutier.

Principalele categorii de poluanți asociați activităților menționate sunt:

- surse staționare de ardere: oxizi de azot (NO, NO₂, N₂O), oxizi de carbon (CO, CO₂), oxizi de sulf (SO₂, SO₃), particule, compuși organici volatili și condensabili (inclusiv hidrocarburi aromatice policiclice - substanțe cu potențial cancerigen);

- creșterea păsărilor și animalelor: metan (CH₄) generat de fermentația enterică și de descompunerea dejectiilor, amoniac (NH₃) rezultat din descompunerea dejectiilor;
- culturi vegetale sezoniere și perene: compuși organici volatili nonmetanici, protoxid de azot, particule de proveniență naturală (particule minerale și vegetale), amoniac (NH₃) în cazul utilizării îngrășămintelor chimice, compuși chimici generați de utilizarea pesticidelor, poluanți generați de utilizarea mașinilor agricole (NO_x, N₂O, CH₄, compuși organici volatili nonmetanici, CO, CO₂, SO₂, particule încărcate cu Cd, Cu, Cr, Ni, Se, Zn, HAP);
- surse staționare reprezentate de motoare cu ardere internă (pompe, generatoare, etc.): NO, NO₂, N₂O, CO, CO₂, SO₂, particule încărcate cu metale grele, compuși organici volatili și condensabili (incluzând HAP și alți compuși potențial cancerigeni);
- traficul rutier: oxizi de azot (NO, NO₂, N₂O), oxizi de carbon (CO, CO₂), SO₂, CH₄, compuși organici volatili nonmetanici, particule încărcate cu metale grele (Pb, Cd, Cu, Cr, Ni, Se, Zn);
- unitățile industriale, brutăriile, alte activități: poluanți specifici arderii combustibililor, particule, compuși organici volatili nonmetanici.

Având în vedere intensitatea activităților derulate la nivelul localității, se poate aprecia că aerul în comună este în stare naturală, nefiind afectat semnificativ de activități umane.

- **Zgomot și vibrații**

În zonele populate, cele mai frecvente surse de zgomot și vibrații sunt traficul rutier, activitățile de construcții și demolări, activități agricole mecanizate și anumite activități industriale.

Limita maxim admisibilă pentru nivelul de zgomot este stabilit prin STAS 10009/88, aceasta variind între 60-65 dB ziua și 40-45 dB noaptea.

Monitorizarea nivelului de zgomot se face de către Direcția de Sănătate Publică în cazul zgomotului la locul de muncă și de către Agenția pentru Protecția Mediului în cazul zgomotului ambiant. În ceea ce privește cea de-a doua categorie, în comună nu a fost monitorizat nivelul de zgomot, conform raportului anual privind starea mediului.

Se poate aprecia că mărimea unității teritoriale administrative vizate, intensitatea traficului rutier și a activităților industriale actuale, ne pot conduce către concluzia: comuna analizată nu se confruntă cu probleme în ceea ce privește zgomotul și vibrațiile, astfel încât acestea nu se constituie în surse de disconfort pentru populația locală.

- **Calitatea solului**

În rapoartele privind starea mediului în județul Cluj, nu există informații cantitative cu privire la gradul de afectare a solului în comună.

Pe teritoriul comunei există și suprafețe de teren afectate de unele procese de versant, pe baza unui fond litologic dominat de roci sedimentare și argiloase.

Nu există indicii privind afectarea calității solului ca efect al activităților umane.

- **Calitatea componentei biotice**

Aflat în bioregiunea Continentală, din punct de vedere geomorfologic, poate fi inclusă în cadrul unităților de coline și dealuri, flora și fauna de pe teritoriul comunei sunt reprezentate de specii caracteristice câmpiilor și dealurilor.

Astăzi, peisajul este unul mozaicat, dat de terenurile agricole arabile, pășunile, fânețele și pajiștile care ocupă o parte reprezentativă din suprafața comunei. Amprenta antropică relativ redusă face ca flora și fauna de pe teritoriul comunei să se găsească într-o stare bună de conservare.

- **Procese generatoare de poluare și măsuri de protecție**

- **Poluarea electromagnetică**

- Poluarea cu unde electromagnetice de la liniile electrice de înaltă tensiune, antene gsm și relee.

- *Măsuri - reglementări:*

- se impune păstrarea unei zone de protecție în jurul surselor de unde electromagnetice, pentru LEA 20 KV (pe o fâșie de 24 m) și LEA 110 KV (pe o fâșie de 37 m);
 - se interzice trecerea LEA peste locuințe;
 - nivelul admis de radiație al unei antene de telefonie mobilă sau relee este cuprins între 4,5 și 9 W/mp (Ordinul Ministrului Sanatatii Publice nr. 1193 / 29.09.2006).

- **Poluare olfactivă**

- Este poluarea prin emanații în atmosferă, datorită unor surse fixe.

- *Măsuri - reglementări:*

- se interzice amplasarea locuințelor în zona de protecție sanitară a târgului de animale pe o rază de 200 m și a dispensarului veterinar pe o rază de 30 m.

- **Poluare fizică, chimică și organică a apei / solului**, datorită depozitării neautorizate de deșeuri

- *Măsuri - reglementări:*

- se va institui zonă de protecție sanitară: câte 15 m din albia minoră pe ambele maluri ale cursurilor de apă cadastrale (peste 5 km lungime) și câte 5 m din albia minoră pe ambele maluri ale cursurilor de apă necadastrale (sub 5 km lungime);
 - interzicerea și sancționarea depozitării și deversării de deșeuri menajere / rumeguș / dejecții animaliere pe malurile cursurilor de apă și refacerea cadrului natural - ecologizarea și refacerea siturilor contaminate;
 - se vor promova minim 2 campanii de salubritate a malurilor cursurilor de apă/an;
 - lucrările de decolmatare a albiilor se vor executa din 5 în 5 ani.

- **Zone naturale protejate:**

- Pădurile;
 - Cursurile de apă;
 - ROSC11253 „Trascău”, (902,341 ha, 6.28% din suprafața teritoriului comunei);

- ROSPA0087 „Munții Trascăului”, (8752,234 ha, 60.89% din suprafața teritoriului comunei) ;
- Zone naturale protejate de interes județean:
 1. Defileul Arieșului – valoare mixtă, 327,183 ha, aprox 6.28%.
 2. Defileul Surduc – valoare mixtă, 199,574 ha, aprox. 1.4 %.
 3. Cheile Borzești – valoare peisagistică, 77,152 ha, aprox 0.5%.
 4. Cheile Ocolișel – valoare peisagistică, 235,789 ha, aprox 1.6%.

- **Patrimoniul cultural**

Definire

Monument: construcție sau parte de construcție, împreună cu instalațiile, componentele artistice, elementele de mobilare interioară sau exterioară care fac parte integrantă din acesta, precum și lucrările artistice comemorative, funerare, de for public, împreună cu terenul aferent delimitat topografic, care constituie mărturii cultural-istorice semnificative din punct de vedere arhitectural, arheologic, istoric, artistic, etnografic, religios, social, științific sau tehnic.

Ansamblu: grup coerent din punct de vedere cultural, istoric, arhitectural, urbanistic ori muzeistic, de construcții urbane sau rurale care, împreună cu terenul aferent, formează o unitate delimitată topografic ce constituie o mărturie cultural-istorică semnificativă din punct de vedere arhitectural, arheologic, istoric, artistic, etnografic, religios, social, științific sau tehnic.

Sit: teren delimitat topografic, cuprinzând acele creații umane în cadrul natural care sunt mărturii cultural-istorice semnificative din punct de vedere arhitectural, arheologic, istoric, artistic, etnografic, religios, social, științific, tehnic.

Peisajul: Conform Legii nr. 451/2002 pentru ratificarea Convenției Europene a Peisajului, adoptată la Florența la 20 octombrie 2000, "Peisajul desemnează o parte de teritoriu percepută ca atare de către populație, al cărui caracter este rezultatul acțiunii și interacțiunii factorilor naturali și/sau umani".

"Protecția peisajului cuprinde acțiunile de conservare și menținere a aspectelor semnificative sau caracteristice ale unui peisaj, justificate prin valoarea sa patrimonială derivată din configurația naturală și/sau de intervenție umană."

Zone de protecție ale monumentelor istorice

Pentru fiecare monument istoric se instituie zona sa de protecție, prin care se asigură conservarea integrată a monumentului istoric și a cadrului său construit sau natural. Zona de protecție, constituită ca un teren format din parcele cadastrale situate în jurul monumentului, asigură perceperea nealterată a acestuia. În zona de protecție se instituie servituțile de utilitate publică și reglementările de construire pentru: păstrarea și ameliorarea cadrului natural al monumentului prin înlăturarea sau diminuarea factorilor poluanți de orice natură; păstrarea și ameliorarea cadrului arhitectural-urbanistic al monumentului prin aprobarea și supravegherea construirii; păstrarea și valorificarea potențialului arheologic.

Repertoriul Arheologic al județului Cluj, Comuna Iara:

1. IARA

1. Pe locul "Groapa lui Papa", de pe drumul spre Băișoara, s-au găsit urme de construcții, ceramică, *tegulae mamatae* din epoca romană, presupuse a fi făcut parte din așezarea minerilor de aici.
2. Pentru extracția și spălarea aurului, vezi Băișoara.
3. De pe teritoriul comunei, fără precizii topografice, provin mai multe obiecte: a) o daltă neolitică de piatră (serpentin), găsită între Iara și Făgetul Ierii (MIC); b) o daltă și un târnăcop (topor de bronz cu un singur tăiș), datând din epoca bronzului (Mz. Budapesta); c) un depozit de obiecte de bronz compus din: celt, șapte fragmente de fierăstrău, două lame de pumnal, un torques, trei ace, un fier de bronz, un inel plat, un cerceț; depozitul de tip Moigrad-Tăuteu ce se datează în Hallstatt B₁ (MIC); d) un celt de bronz provenind probabil din același depozit (col. fostului lic. rom.cat. Tg. Mureș) din aceeași epocă; e) doi denari romani, unul de la Severus Alexander și unul de bronz, foarte tocit, de la Plotina.
1.-2. L.Kövári, ErdRég., 21; I.Téglás, AE, 18, 1898, 432-33; A.Bielz, JSKV, 18, 1898, 69; TIR, L 34, 65; D.Tudor, Orașe, 202; St.Ferenczi, ActaMN, 11, 1974, 38.
3. a) G. Téglás, OTTE, 12, 1887, 85 (il.); b) d) M.Roska, Közl., 2, 1942, 26, nr.6; id., Rep., 19, nr.54 (il.); J.Hampel, Trouvailles, 62 (il.); T. Sulimirski, WPZ, 25, 1938, 138, 139; E. Zaharia, Dacia, 3, 1959, 133; M.Rusu, OmD, 489; id. Dacia, 7, 1963, 208; e) I.Winkler, A.Hopârtean, CN, 1, 1978, 19.

Figura 73 – Sat Iara

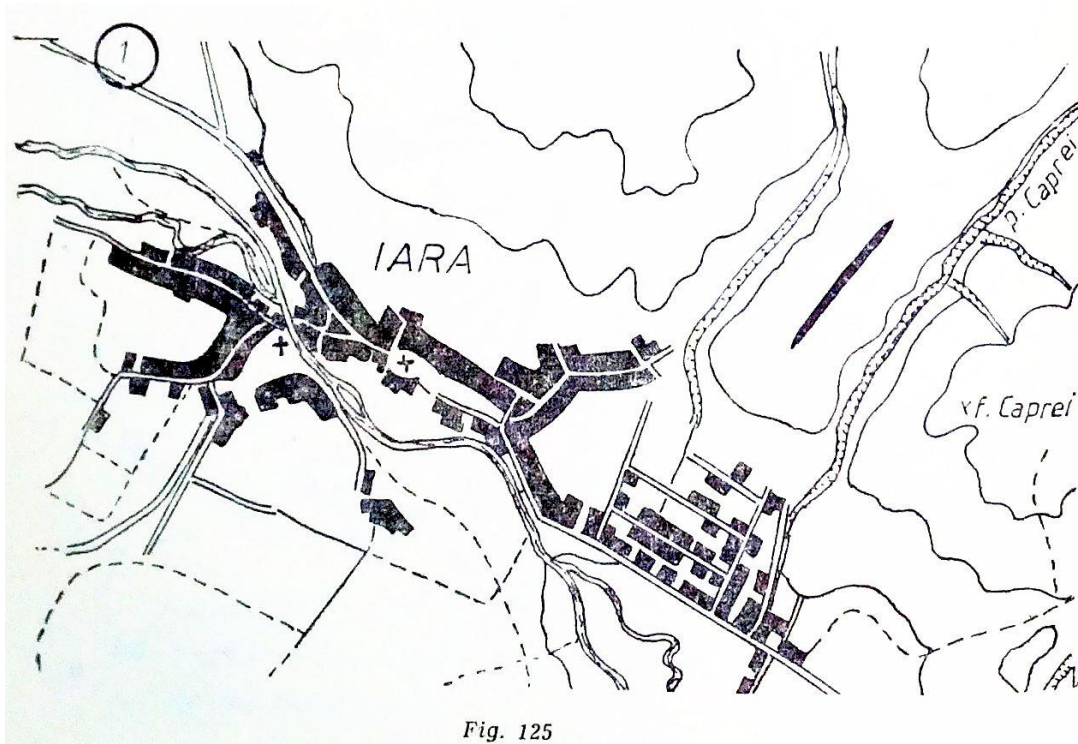

Fig. 125

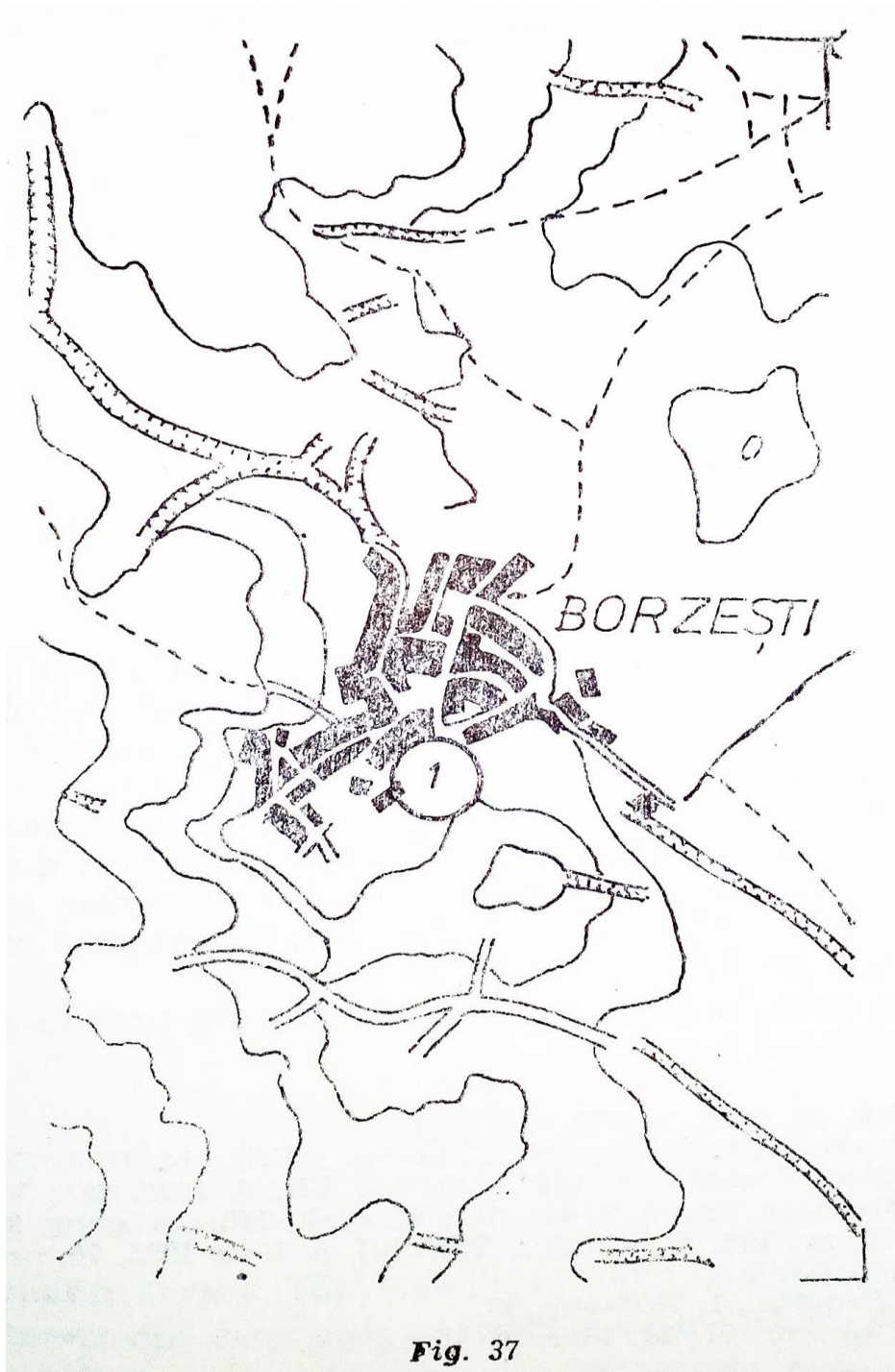
2. BORZEȘTI

În vatra satului s-au găsit, în 1963, un as de la Antonius Pius (Mz. Turda).

I. Winkler – A. Hopârtean, MAP, 125, nr.3.

II.

Figura 74 – Sat Borzești

3. BURU

Într-un punct neprecizat s-a descoperit întâmplător un depozit de bronzuri din care un cazan și o ceașcă au fost văzute de M. Roska. Din depozit au făcut parte numeroase celturi de bronz (Mz. Budapesta). M. Roska, Mannus, 24, 1932, 540-547; id., PZ, 48, 1935, 56; id., rep., 46, nr. 169 (il.).

4. CACOVA IERII

În punctul numit "Cetate" s-au descoperit fragmente ceramice din faza de tranziție spre epoca bronzului aparținând culturii Coțofeni faza a II-a și din epoca bronzului, cultura Sighișoara-Wietenberg, faza II/III (MIC, P 98674-81, 98708-15). Informații Z. Kalmar.

Figura 75 – Sat Cacova Ierii

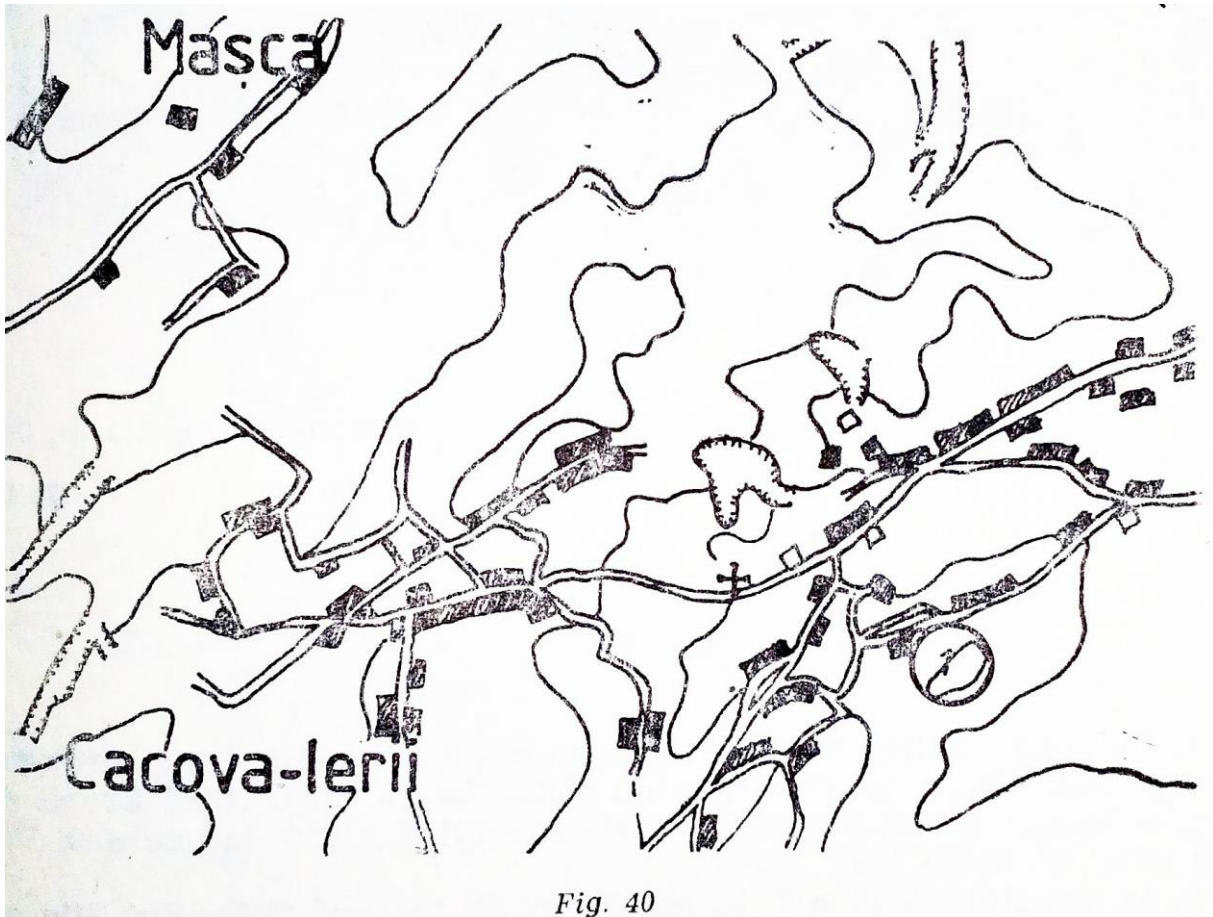
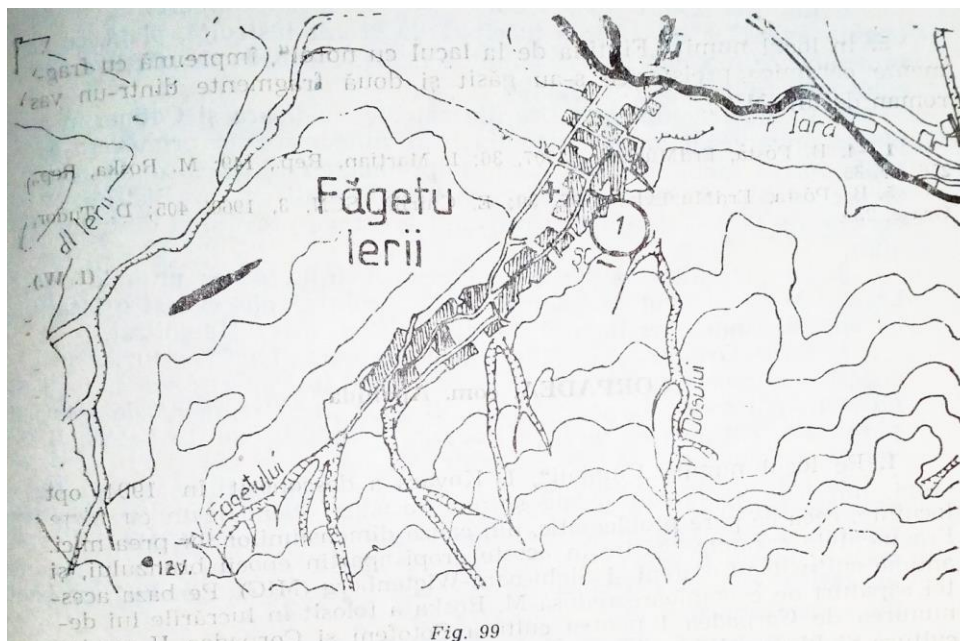

Fig. 40

5. FĂGETU IERII

1. Pe teritoriul satului se află numeroase urme de spălarea aurului, foarte probabil din epoca romană. I.Téglás, AE, 18, 1898, 432; TIR, L, 34, 58; D. Tudor, Orașe, 202; Șt. Ferenczi, ActaMN, 11, 1972, 38.

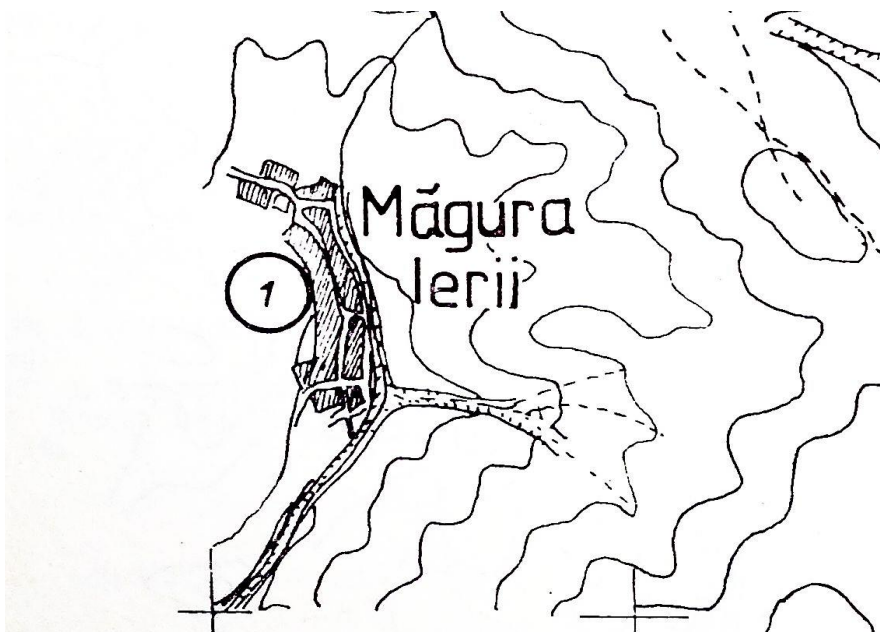
Figura 76 – Sat Făgetu Ierii

6. MĂGURA IERII

1. Dintr-un loc neprecizat provine o râșniță romană de piatră (Mz. Aiud). A. Cserni, AFM, 2/1, 545; I. Ferenczi, ActaMN, 11, 1974.

Figura 77 – Sat Măgura Ierii

7. SURDUC

În hotarul satului se află urme importante de spălare a aurului în epoca romană. I.Táglás, AE, 18, 1898, 432; D.Tudor, Orașe, 202; Șt. Ferenczi, ActaMN, 11, 1974, 38; TIR, L 34, 107.

• Patrimoniu arheologic

Ca urmare a evaluării de teren desfășurate în UAT Iara, s-a constatat existența câtorva puncte cu patrimoniu arheologic cunoscut / descoperiri arheologice semnalate, așa cum sunt ele definite în OG 43/2000. În cursul evaluării de teren, siturile au fost înregistrate cu coordonate geografice stereo 70.

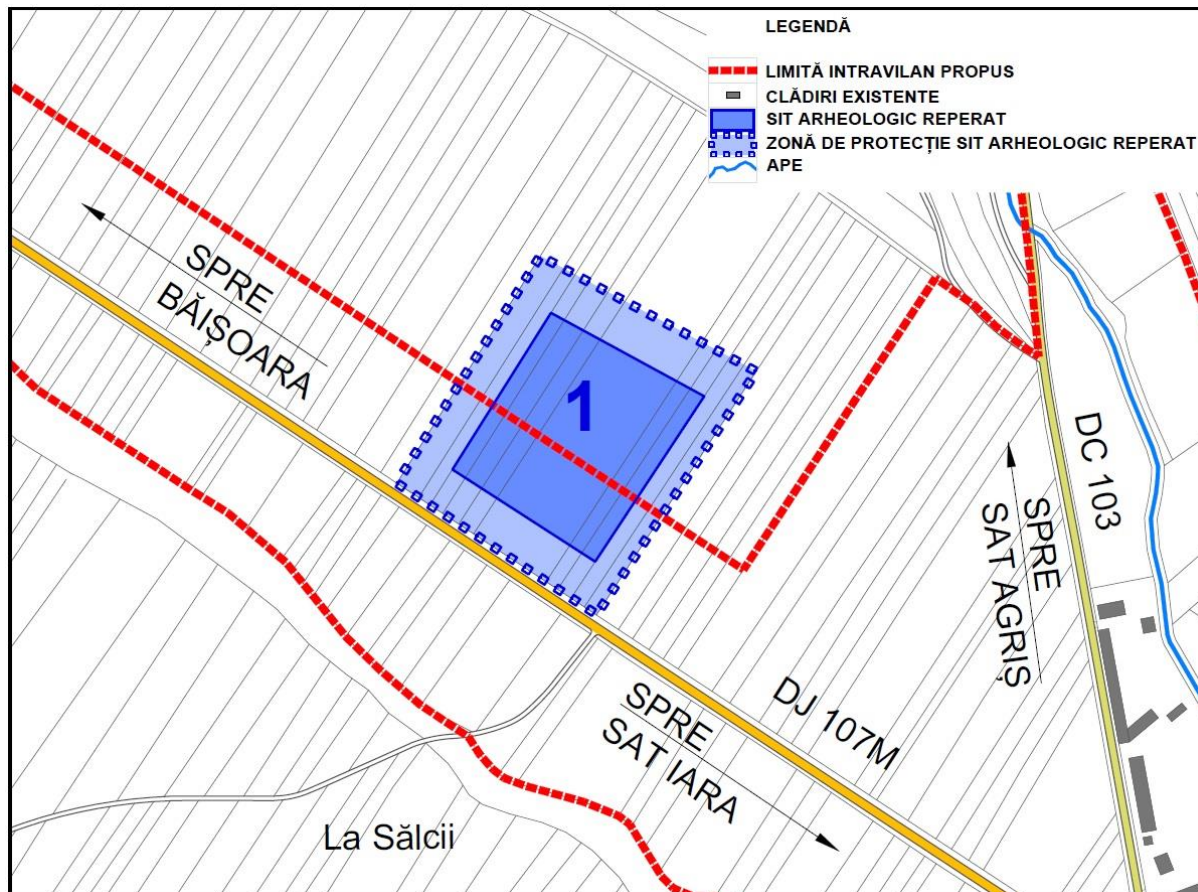
- Punctul 1 “Groapa lui Pápa” sat Iara (cod LMI: CJ-I-s-A-07076);
- Punctul 6 “Drum roman” sat Buru;
- Punctul 7 “Cetate” sat Cacova Ierii.

Pentru aceste puncte este necesar avizul din partea MCIN / DJC înainte de eliberarea autorizației de construcție. În aceste situri reperate / semnalate se va solicita **cercetare arheologică preventivă**, în vederea descărcării de sarcină arheologică.

În zonele de protecție ale siturilor arheologice cunoscute / semnalate se va solicita **supraveghere arheologică**, pentru toate lucrările care afectează solul, indiferent de caracter - privat sau comunitar, edilitar sau industrial, gospodăresc, utilitar sau agricol.

Pentru siturile arheologice nereperate Punctele 2-3 Iara, 4 Borzești, 5 Buru, 8 Făgetu Ierii, 9 Măgura Ierii și 10 Surduc (nelocalizate pe teren), datorită informațiilor imprecise, recomandăm **evaluarea de teren și diagnostic arheologic** în zonele respective.

Figura 78 – Punctul 1 „Groapa lui Papa”, sat Iara (cod LMI: CJ-I-s-A-07076)

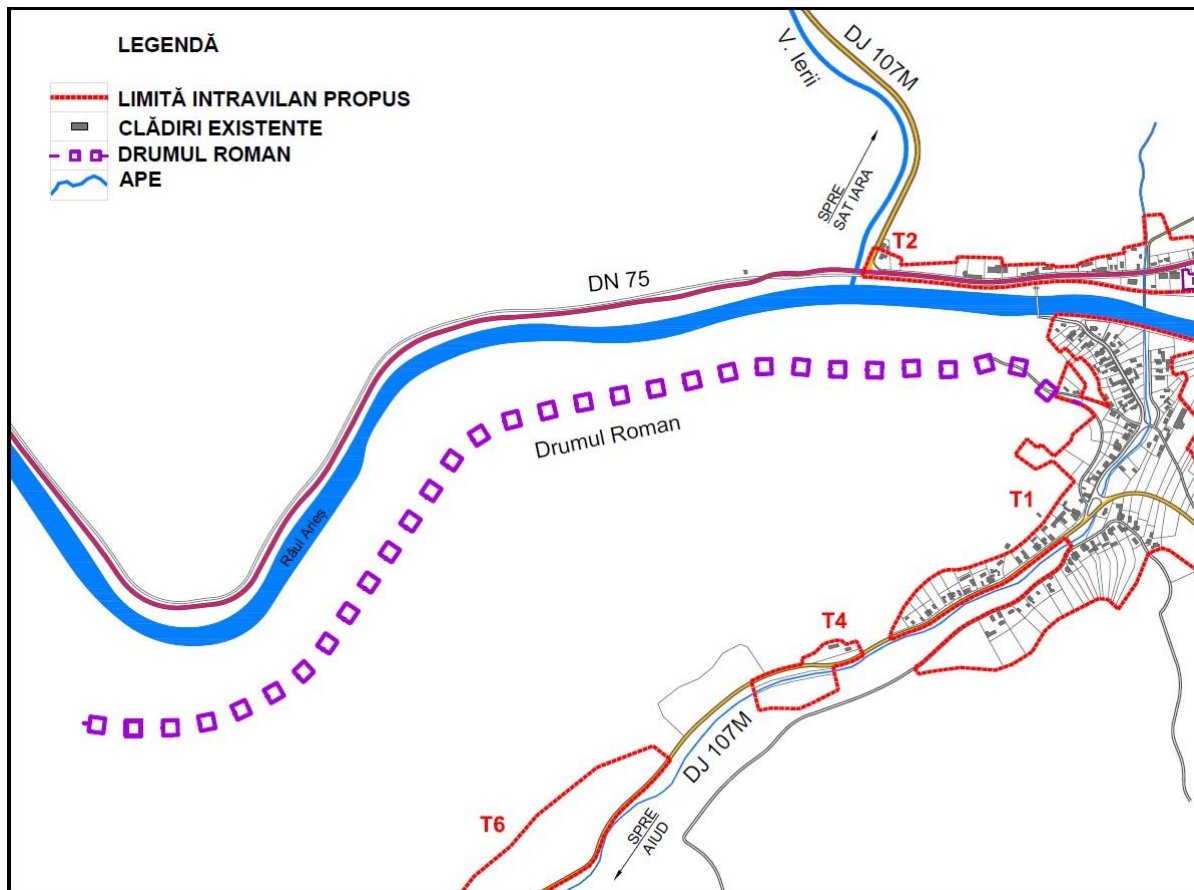
Listă coordonate sit arheologic punctul 1 „Groapa lui Papa”, sat Iara

1. X=385223.2256 Y=564077.7245	3. X=385258.3766 Y=563880.4394
2. X=385344.9151 Y=564011.5414	4. X=385144.9459 Y=563953.5055

Listă coordonate zona de protecție punctul 1

1. X=385100.8000 Y=563942.7521	3. X=385386.2092 Y=564031.2529
2. X=385214.7368 Y=564122.8283	4. X=385259.5013 Y=563838.4535

Figura 79 – Punctul 6 “Drum roman” sat Buru

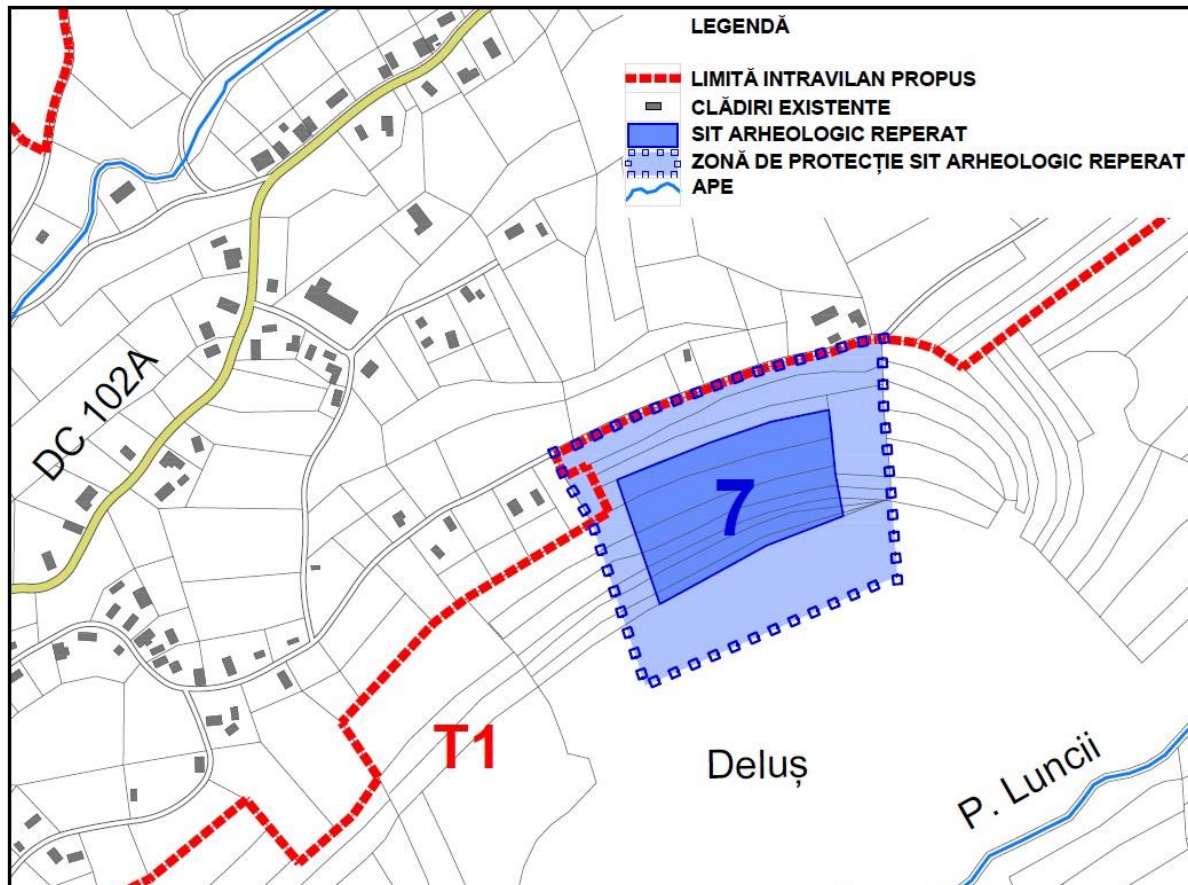

Listă coordonate sit arheologic “Drum roman” sat Buru

1. X=390777.5857 Y=556665.1712	7. X=392013.3272 Y=557333.2995
2. X=390962.4939 Y=556657.2654	8. X=392146.6352 Y=557340.3697
3. X=391156.0215 Y=556732.3029	9. X=392266.8829 Y=557335.3932
4. X=391250.5577 Y=556830.9791	10. X=392429.6081 Y=557336.5397
5. X=391478.8099 Y=557165.8872	11. X=392501.5775 Y=557358.7112
6. X=391669.7395 Y=557261.1476	12. X=392614.4101 Y=557290.1628

Drumul roman nu necesită zonă de protecție, deoarece marginea traseului este cu pante accentuate.

Figura 80 – Punctul 7 “Cetate” sat Cacova Ierii

Listă coordonate sit arheologic punctul 7 “Cetate” sat Cacova Ierii

1. X=383602.0879 Y=561468.8959	5. X=383753.3176 Y=561473.0147
2. X=383665.5553 Y=561494.2467	6. X=383758.7995 Y=561443.7848
3. X=383708.3341 Y=561508.8838	7. X=383705.6600 Y=561423.4125
4. X=383748.7543 Y=561517.1782	8. X=383631.6784 Y=561382.8579

Listă coordonate zona de protecție punctul 7

1. X=383785.4360 Y=561566.3936	7. X=383565.5063 Y=561471.0557
2. X=383769.2173 Y=561563.9082	8. X=383584.6743 Y=561439.3434
3. X=383734.0139 Y=561553.4542	9. X=383621.8075 Y=561326.6735
4. X=383689.2829 Y=561540.9560	10. X=383796.0900 Y=561402.3900
5. X=383620.1465 Y=561515.2931	11. X=383791.7305 Y=561461.9004
6. X=383559.1495 Y=561486.1634	12. X=383786.8074 Y=561517.5544

Repertoriul Arheologic Național

Cod RAN	58017.01		
Cod LMI	CJ-I-s-A-07076		
Nume	Așezarea romană de la Iara – Groapa lui Papa		
Unitate administrativă	Comuna Iara, județ Cluj		
Localitate	Iara		
Categorie / Tip	Locuire civilă		
Data ultimei modificări a fișei	08.08.2012		
Descoperiri în cadrul sitului:			
Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații
Așezare	Epoca romană	neprecizată	
1. DMAȘI, Proiectul Listei Monumentelor Istorice, 1991 [Proiect LMI](sursa fișei de sit)			
2. Lista Monumentelor Istorice, MO nr. 646 bis / 16/07/2004, Ordinul ministrului culturii și cultelor nr.2.314/2004, vol.I, București, 2004, 842, 359 [Ordin MCC](sursa fișei de sit)			
3. Crișan, I.H.; Bărbulescu, M.; Chirilă, E.; Vasiliev, V.; Winkler, I., Repertoriul arheologic al județului Cluj, Muzeul de Istorie al Transilvaniei, Biblioteca Musei Napocensis V, Cluj-Napoca, 1992, 236 [Repertoriu] (sursa fișei de sit)			

Sursa: Repertoriul Arheologic Național

Cod RAN	58017.02		
Cod LMI	CJ-I-s-B-07077		
Nume	Așezarea preistorică de la Iara		
Unitate administrativă	Comuna Iara, județ Cluj		
Localitate	Iara		
Categorie / Tip	Locuire civilă		
Data ultimei modificări a fișei	08.08.2012		
Descoperiri în cadrul sitului:			
Categorie/ Tip	Epoca (Datare)	Cultura/ Faza culturală	Descriere/ Observații
Locuire	Preistorie	neprecizată	
1. DMAȘI, Proiectul Listei Monumentelor Istorice, 1991 [Proiect LMI](sursa fișei de sit)			
2. Maxim, Zoia, Neo-Eneoliticul din Transilvania. Date arheologice și matematico-statistice; 1999, 505 [Publicație](sursa fișei de sit)			
3. Lista Monumentelor Istorice, MO nr. 646 bis / 16/07/2004, Ordinul ministrului culturii și cultelor nr.2.314/2004, vol.I, București, 2004, 842, 359 [Ordin MCC](sursa fișei de sit)			

Sursa: Repertoriul Arheologic Național

Lista monumentelor istorice 2015 (editată MCIN), com. Iara

Nr. crt.	Cod LMI 2015	Denumire	Adresă	Datare
358	CJ-I-s-A-07076	Așezare	Sat Iara, f.n., "Groapa lui Papa"	Epoca romană
359	CJ-I-s-B-07077	Așezare	Sat Iara, f.n., extravilan	Preistorie
692	CJ-II-a-B-21097	Ansamblul „Calea ferată îngustă Turda- Abrud”		1912
700	CJ-II-a-B-21097.08	Buru gară		
701	CJ-II-a-B-21097.09	Buru canton		
702	CJ-II-a-B-21097.10	Lungești canton		
703	CJ-II-a-B-21097.11	Ocolișel haltă		
704	CJ-II-a-B-21097.12	Tunel I		
1036	CJ-II-m-B-07537	Biserica "Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil"	Sat Borzești, nr. 116	Sec. XVIII
1193	CJ-II-m-B-07680	Conacul Teleki	Sat Iara	Sec. XIX
1194	CJ-II-m-B-07681	Conacul Beldi	Sat Iara	Sec. XIX
1195	CJ-II-m-B-07682	Conacul Kemeny	Sat Iara	Sec. XIX
1196	CJ-II-m-B-07683	Biserica unitariană	Sat Iara, Str. Libertății, nr. 394	Sec. XIII-XV Ref. sec. XVIII
1216	CJ-II-m-B-07701	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil"	Sat Măgura Ierii, nr. 41	1783
1247	CJ-II-m-B-07728	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil"	Sat Ocolișel, nr. 85	1852
1299	CJ-II-m-B-07774	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil"	Sat Surduc, nr. 35	Sec. XVIII

Notă:

Categorii de monumente istorice :

a – ansamblu
m – monument
s – sit

Categorii după natura obiectivului:

I – arheologie
II – arhitectură

Grupe valorice pt. clasarea monumentelor istorice:

A – valoarea națională și universală
B – reprezentative pt patrimoniul cultural local

- Patrimoniul arhitectural

ZONELE CU MONUMENTE DE ARHITECTURĂ CLASATE

ZP1 Subzona de protecție a monumentelor istorice din zona centrală sat Iara

1. CJ-II-m-B-07680	Conacul Teleki, sat Iara	Sec. XIX
2. CJ-II-m-B-07681	Conacul Beldi, sat Iara	Sec. XIX
3. CJ-II-m-B-07682	Conacul Kemeny, sat Iara	Sec. XIX
4. CJ-II-m-B-07683	Biserica unitariană, sat Iara	Sec. XIII-XV - Ref. sec. XVIII

Figura 81 – 1. Conacul Teleki

Sursa: Foto teren Eco Maps

Figura 82 – 2. Conacul Beldi

Sursa: Foto teren, Eco Maps

Conacul Béldy din Iara este unul din multele edificii ce au aparținut familiei. Clădirea este construită în liniile stilului neoclasic, cu elemente populare.

Conacul a fost ridicat imediat după ce familia Béldy s-a stabilit în Transilvania, în secolul al XIX-lea. Grofii erau originari din Ozun. Akos Béldy (1846-1932), membru al familiei Béldy, a obținut rangul de prefect al Clujului între 1888 și 1905, drept pentru care familia s-a mutat la Budila. Aici, au intrat în conflicte și procese cu locuitorii din Prejmer din cauza hotarelor proprietăților lor, deoarece contele Béldi își permitea tot felul de încălcări pe teritoriul Prejmerului și a restului sașilor din Țara Bârsei.

Stema familiei Béldi era reprezentată de un picior de argint, cu o coroana heraldică, cu cizma aurie și pinten de argint, străpuns dinspre dreapta de o săgeată de argint, totul pe fundal albastru.

Figura 83 – 3. Conacul Kemeny

Sursa: Foto teren, Eco Maps

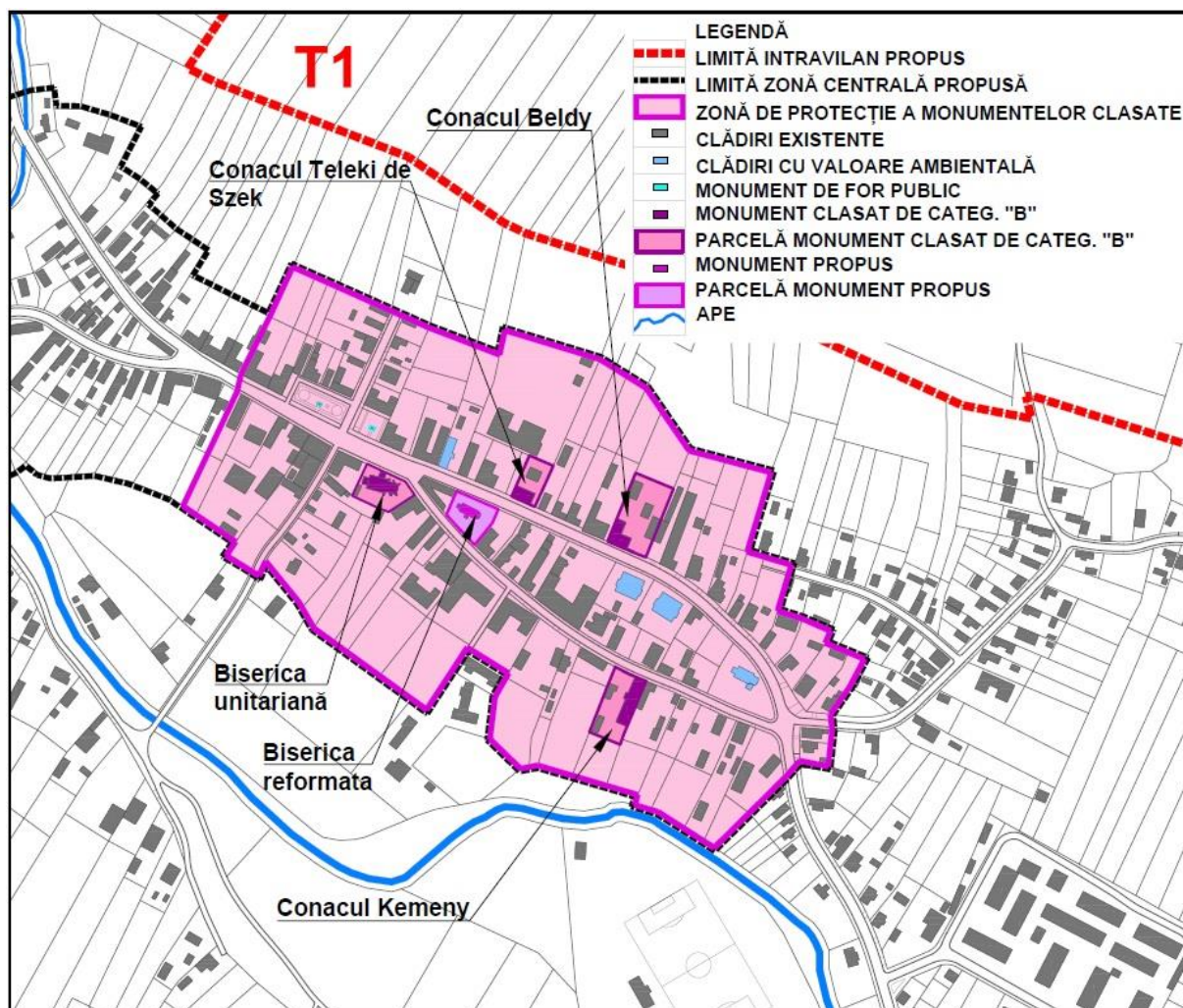
Figura 84 – 4. Biserica unitariană

Sursa: Foto teren, Eco Maps

Figura 85 – Zonă protecție monumente clasate

Listă coordonate parcela bisericii unitariene (cod LMI CJ-II-m-B-07683)

1. X=386216.0217 Y=562842.3313	4. X=386231.8448 Y=562807.1254
2. X=386205.1832 Y=562818.9261	5. X=386250.9196 Y=562819.6212
3. X=386224.9001 Y=562809.7955	6. X=386244.0633 Y=562829.3870

Listă coordonate parcelă conac "Teleki" (cod LMI CJ-II-m-B-07680)

1. X=386321.8922 Y=562818.5639	3. X=386352.3986 Y=562840.9156
2. X=386334.7920 Y=562848.5020	4. X=386338.9280 Y=562810.9147

Listă coordonate parcelă conac "Beldy" (cod LMI CJ-II-m-B-07681)

1. X=386392.0690 Y=562785.6350	4. X=386420.1748 Y=562773.9217
2. X=386412.7307 Y=562835.7007	5. X=386413.1629 Y=562776.6894
3. X=386440.4665 Y=562824.2544	

Listă coordonate parcelă conac "Kemeny" (cod LMI CJ-II-m-B-07682)

1. X=386378.7735 Y=562646.0827	5. X=386409.8885 Y=562687.8458
2. X=386401.4105 Y=562637.0445	6. X=386405.8475 Y=562689.7198
3. X=386403.9643 Y=562644.5475	7. X=386397.7991 Y=562693.7339
4. X=386420.4756 Y=562683.3198	8. X=386391.8765 Y=562679.1771

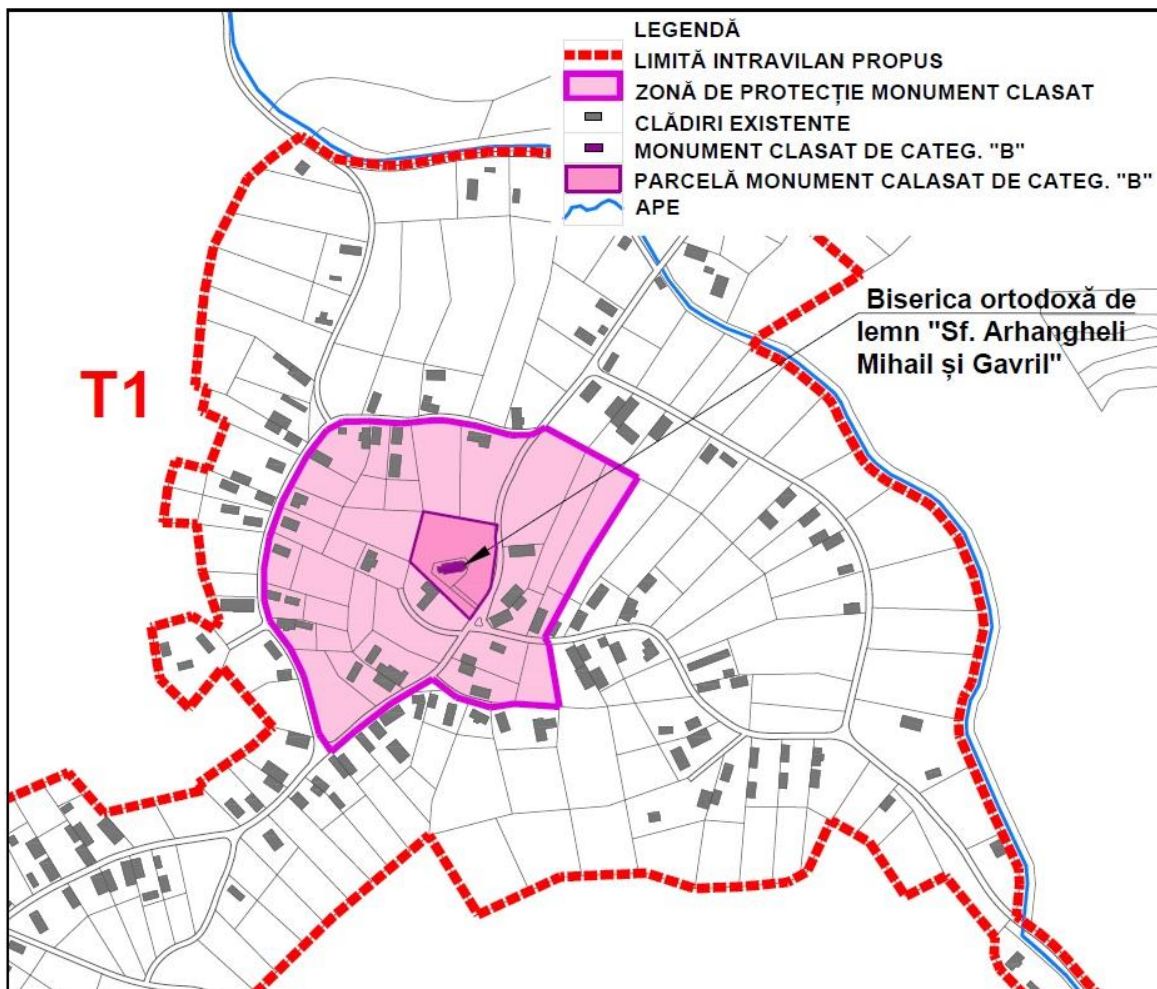
Listă coordonate parcela bisericii reformate (monument propus)

1. X=386274.2265 Y=562805.0481	5. X=386307.6780 Y=562799.0369
2. X=386280.8529 Y=562797.6317	6. X=386312.2394 Y=562809.1958
3. X=386284.2445 Y=562794.0105	7. X=386281.6978 Y=562822.3434
4. X=386294.7762 Y=562783.1199	

Listă coordonate zona de protecție sat Iara (ZP1)

1. X=386177.0600 Y=562722.2752	22. X=386534.4175 Y=562729.0831
2. X=386166.5964 Y=562740.6840	23. X=386555.2097 Y=562720.1033
3. X=386141.8700 Y=562771.0247	24. X=386551.4195 Y=562711.3272
4. X=386136.9052 Y=562760.4234	25. X=386580.0588 Y=562699.4946
5. X=386113.0014 Y=562775.2121	26. X=386569.1112 Y=562678.9066
6. X=386119.9649 Y=562785.3400	27. X=386555.2022 Y=562659.1931
7. X=386081.3464 Y=562811.5310	28. X=386556.4482 Y=562647.4528
8. X=386120.9641 Y=562895.1802	29. X=386553.5202 Y=562621.0664
9. X=386123.7830 Y=562908.0976	30. X=386532.9002 Y=562625.1735
10. X=386144.7700 Y=562949.9925	31. X=386521.4588 Y=562612.2850
11. X=386161.6468 Y=562986.3502	32. X=386470.1427 Y=562561.5039
12. X=386261.4458 Y=562941.8448	33. X=386429.2363 Y=562587.7259
13. X=386313.1170 Y=562922.0513	34. X=386412.0431 Y=562592.8565
14. X=386316.9276 Y=562939.9869	35. X=386414.2105 Y=562600.2239
15. X=386386.5401 Y=562918.7767	36. X=386341.0776 Y=562621.7387
16. X=386420.3578 Y=562897.7148	37. X=386328.4436 Y=562619.3707
17. X=386451.8545 Y=562851.8488	38. X=386306.1157 Y=562641.0167
18. X=386511.7083 Y=562836.0280	39. X=386309.7365 Y=562671.8605
19. X=386494.2967 Y=562778.0040	40. X=386319.7085 Y=562689.2728
20. X=386526.5285 Y=562768.3771	41. X=386289.4072 Y=562707.9716
21. X=386516.5337 Y=562734.8126	42. X=386259.5880 Y=562662.4896

ZP2 Subzona de protecție a bisericii ortodoxe sat Borzești
CJ-II-m-B-07537 Biserica "Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil", sat Borzești, nr. 116 Sec. XVIII

Listă coordonate parcela bisericii ortodoxe sat Borzești

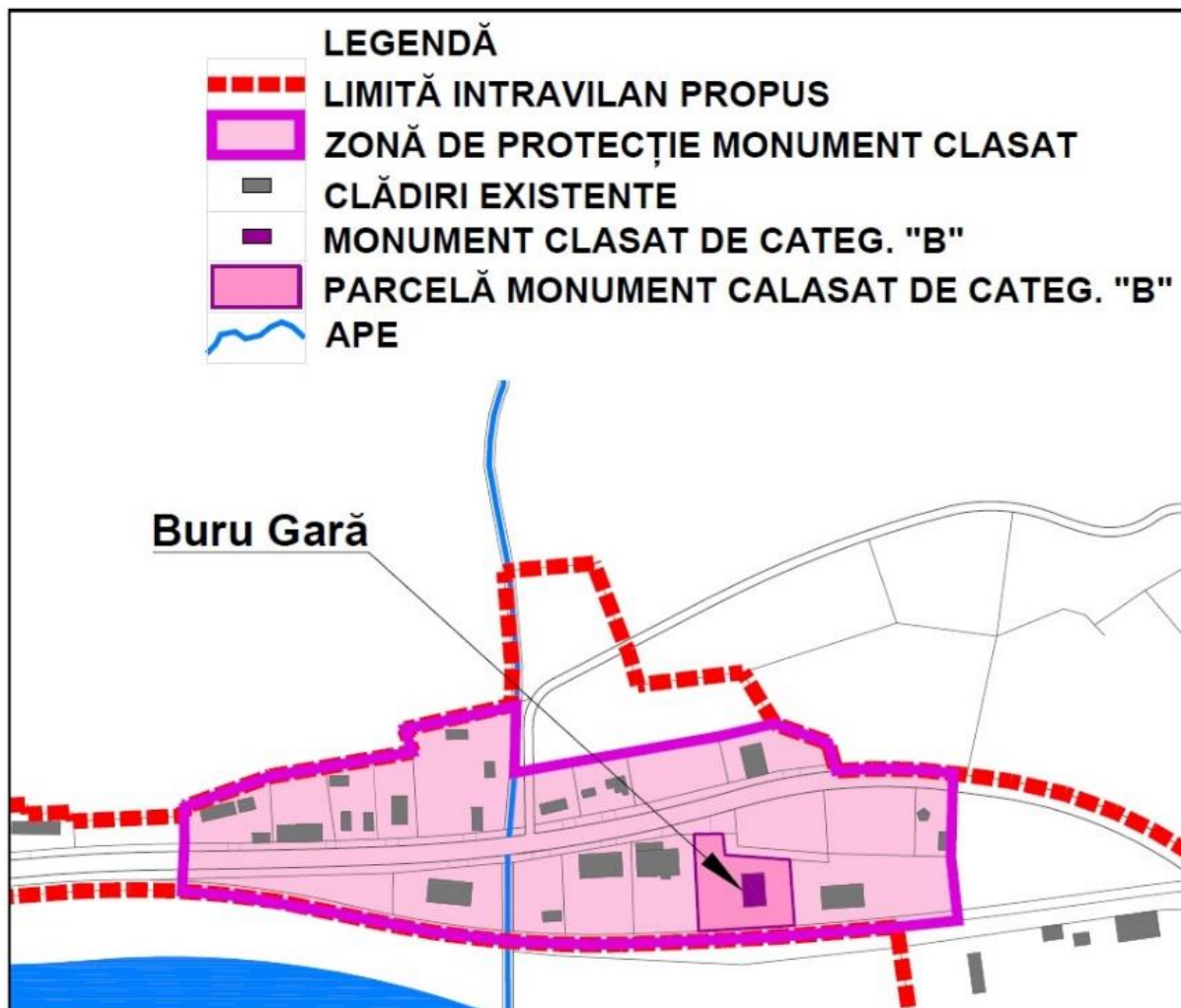
1. X=393666.7197 Y=560875.0495	5. X=393682.8888 Y=560927.3938
2. X=393628.4265 Y=560911.7184	6. X=393683.6286 Y=560920.8595
3. X=393636.9500 Y=560943.8753	7. X=393680.1378 Y=560895.6495
4. X=393684.2992 Y=560935.3055	8. X=393677.9158 Y=560891.2459

Listă coordonate zona de protecție sat Borzești (ZP2)

1. X=393705.8945 Y=560992.6799	18. X=393565.4664 Y=560821.2560
2. X=393692.5836 Y=560992.6113	19. X=393570.3403 Y=560801.9614
3. X=393671.1501 Y=560998.5298	20. X=393578.2357 Y=560790.4193
4. X=393650.4643 Y=561002.0793	21. X=393593.4664 Y=560803.5181
5. X=393642.5221 Y=561002.0170	22. X=393617.1194 Y=560821.7237
6. X=393623.0766 Y=561000.0402	23. X=393642.7461 Y=560836.7552
7. X=393603.2646 Y=561001.4509	24. X=393658.0492 Y=560825.0864

8. X=393585.2815 Y=561001.1745	25. X=393679.7633 Y=560818.6399
9. X=393575.4369 Y=560995.8538	26. X=393695.1114 Y=560821.0466
10. X=393562.5300 Y=560979.3446	27. X=393723.8841 Y=560819.0775
11. X=393546.9508 Y=560950.4592	28. X=393717.1565 Y=560859.1034
12. X=393538.7012 Y=560927.3998	29. X=393714.5014 Y=560863.1348
13. X=393535.2936 Y=560907.9766	30. X=393728.6292 Y=560889.3571
14. X=393535.3442 Y=560886.6751	31. X=393742.4095 Y=560915.2508
15. X=393538.9264 Y=560873.9806	32. X=393773.9744 Y=560965.4635
16. X=393552.2538 Y=560855.9303	33. X=393714.8361 Y=560997.4130
17. X=393560.4499 Y=560839.1225	

ZP3 Subzona de protecție a gării / CFI sat Buru

Listă coordonate parcela gării / CFI sat Buru

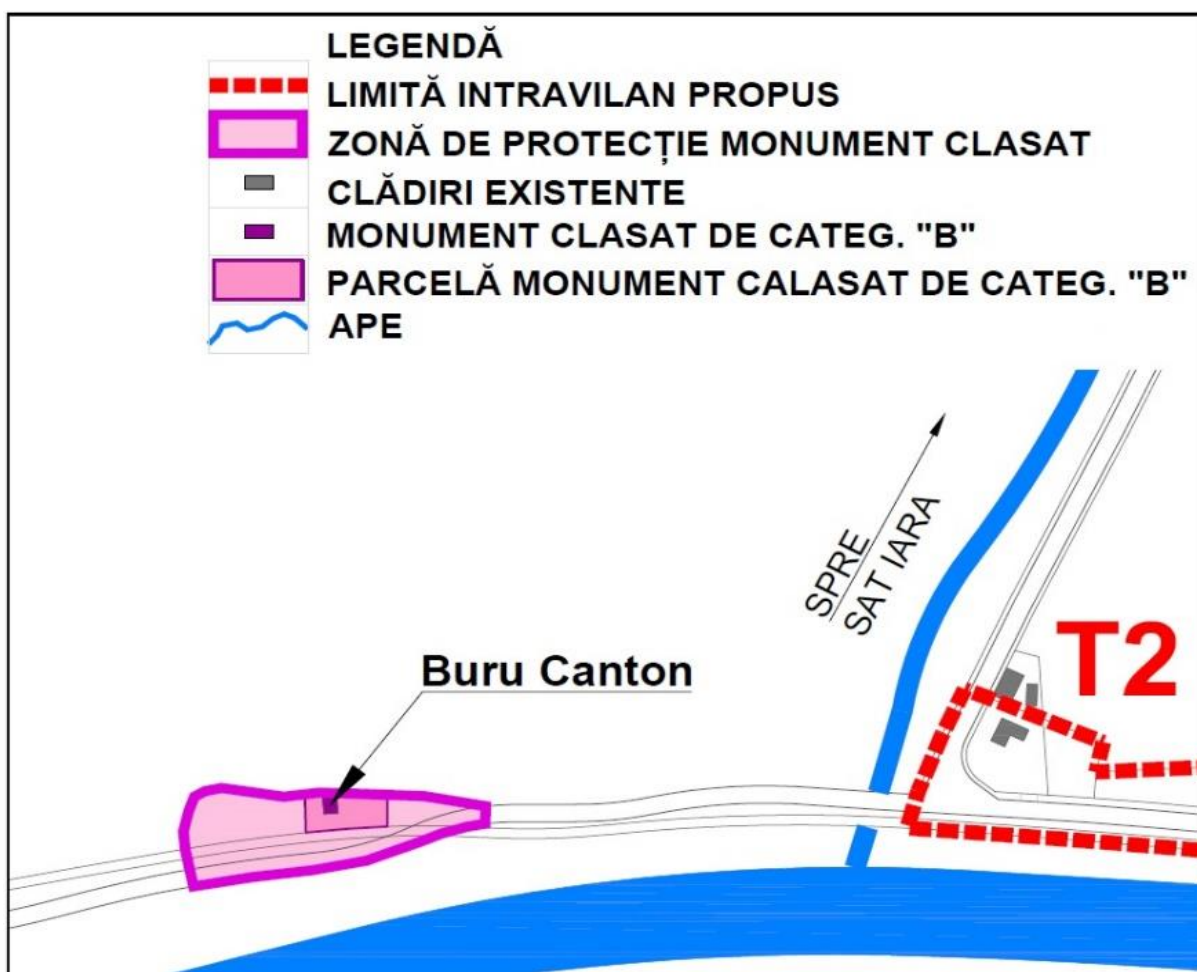
1. X=392865.7504 Y=557525.6159	4. X=392903.0962 Y=557515.6780
2. X=392867.5473 Y=557487.8186	5. X=392877.8660 Y=557517.5462
3. X=392904.9495 Y=557490.0602	6. X=392877.0125 Y=557525.8042

Listă coordonate zona de protecție sat Buru (ZP3)

1. X=392839.1780 Y=557557.2973	17. X=392825.2603 Y=557482.5530
2. X=392803.2465 Y=557550.9616	18. X=392842.4863 Y=557483.0753
3. X=392795.8957 Y=557549.5389	19. X=392893.5065 Y=557485.3268
4. X=392796.5895 Y=557575.6038	20. X=392942.1846 Y=557489.1968
5. X=392753.0472 Y=557566.5753	21. X=392968.6345 Y=557491.9938
6. X=392756.1471 Y=557557.6544	22. X=392965.8677 Y=557516.8318
7. X=392740.7378 Y=557555.0128	23. X=392966.5308 Y=557542.3297
8. X=392721.9467 Y=557551.7916	24. X=392966.7544 Y=557549.3616
9. X=392700.4558 Y=557548.1075	25. X=392955.3874 Y=557550.6164

10. X=392667.1418 Y=557536.1972	26. X=392943.9665 Y=557551.1379
11. X=392667.2554 Y=557521.9232	27. X=392932.5372 Y=557551.0292
12. X=392666.2318 Y=557503.4041	28. X=392921.1313 Y=557550.2910
13. X=392687.6702 Y=557501.4519	29. X=392918.0654 Y=557561.2064
14. X=392726.2704 Y=557494.7941	30. X=392897.0808 Y=557568.6991
15. X=392764.7235 Y=557487.3255	31. X=392875.1096 Y=557563.6331
16. X=392797.3545 Y=557483.6232	

ZP4 Subzona de protecție a cantonului / CFI sat Buru (extravilan)

Listă coordonate parcelă canton / CFI sat Buru (extravilan)

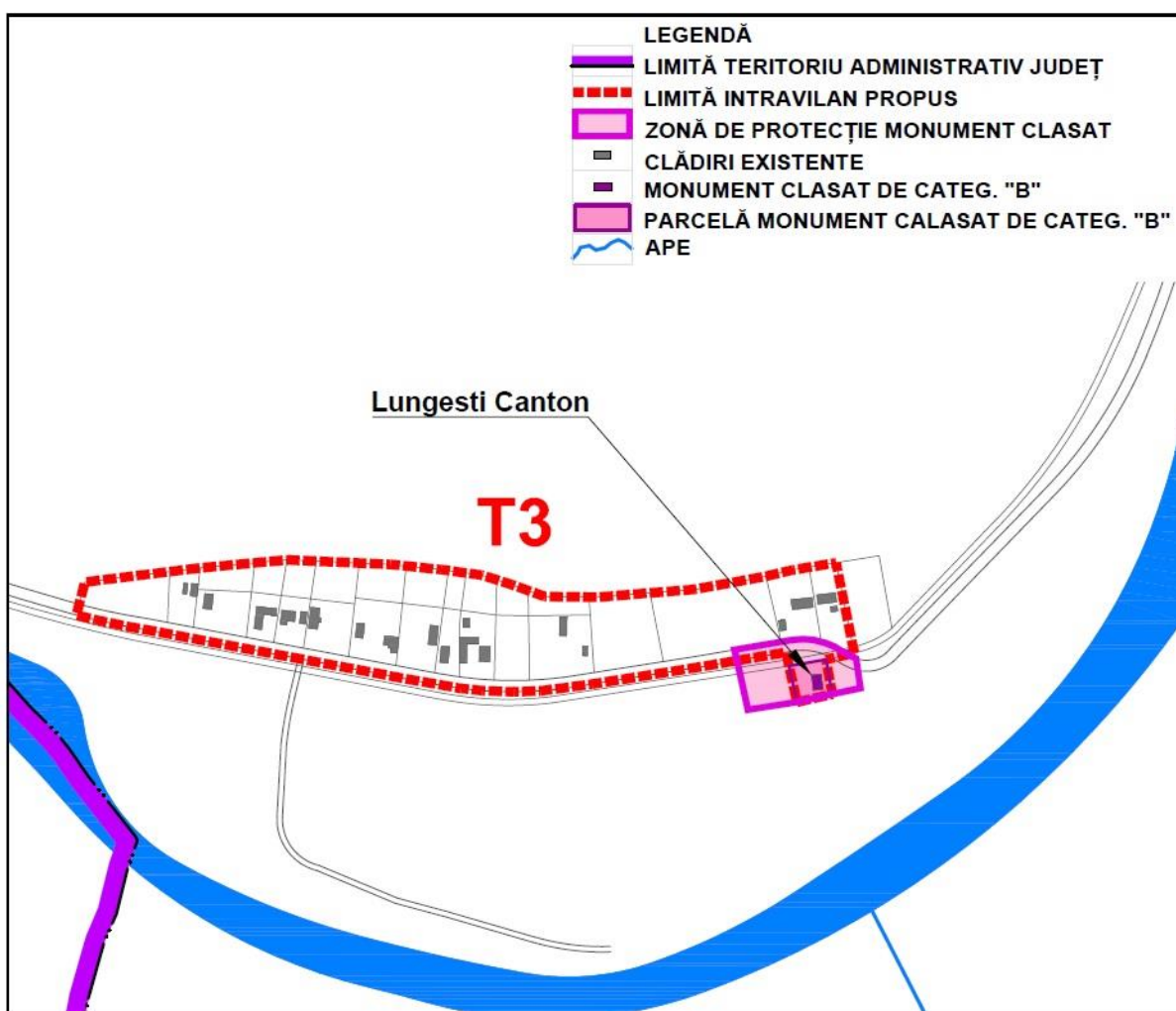
1. X=392057.5176 Y=557525.6590	4. X=392026.2221 Y=557510.3408
2. X=392031.6753 Y=557526.6093	5. X=392042.1572 Y=557511.8668
3. X=392025.8686 Y=557525.8722	6. X=392057.5176 Y=557512.8212

Listă coordonate zona de protecție sat Buru (ZP4)

1. X=391979.8621 Y=557503.7275	11. X=392071.6369 Y=557525.1397
--------------------------------	---------------------------------

2. X=391983.0727 Y=557488.5770	12. X=392050.6163 Y=557525.9127
3. X=392005.7541 Y=557492.3319	13. X=392031.8107 Y=557526.6043
4. X=392028.5793 Y=557495.0733	14. X=392017.5982 Y=557524.8531
5. X=392049.4957 Y=557498.9658	15. X=392005.9358 Y=557526.6696
6. X=392069.4395 Y=557506.3745	16. X=391993.8191 Y=557528.4862
7. X=392078.5989 Y=557510.0865	17. X=391987.4577 Y=557527.1237
8. X=392088.1184 Y=557512.7420	18. X=391983.3683 Y=557524.8531
9. X=392095.1810 Y=557513.9875	19. X=391981.2480 Y=557519.2524
10. X=392095.3345 Y=557521.0647	20. X=391979.1275 Y=557510.7756

ZP5 Subzona de protecție a cantonului / CFI sat Lungești

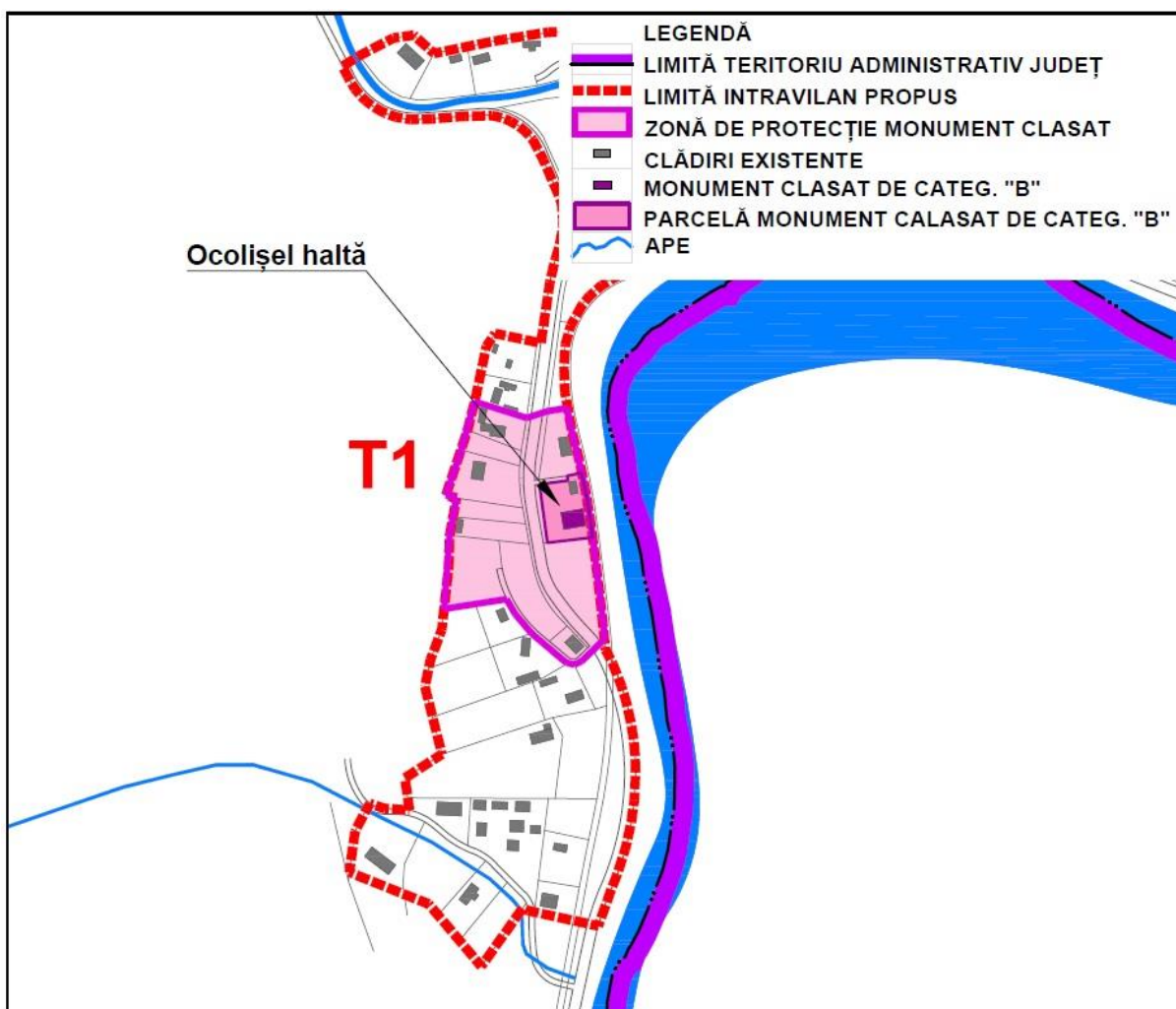
Listă coordonate parcelă canton / CFI sat Lungești

1. X=389353.5264 Y=556947.4207	3. X=389380.8696 Y=556929.8391
2. X=389358.6020 Y=556924.8350	4. X=389376.7602 Y=556951.6031

Listă coordonate zona de protecție sat Lungești (ZP5)

1. X=389395.7589 Y=556952.1203	8. X=389354.5850 Y=556963.7019
2. X=389398.5109 Y=556933.5989	9. X=389362.3636 Y=556964.3382
3. X=389380.8696 Y=556929.8391	10. X=389369.3099 Y=556963.7725
4. X=389358.6020 Y=556924.8350	11. X=389376.8829 Y=556961.8075
5. X=389327.7354 Y=556919.9962	12. X=389382.3662 Y=556959.4499
6. X=389322.7155 Y=556942.6310	13. X=389387.4847 Y=556956.3797
7. X=389319.1839 Y=556957.6459	

ZP6 Subzona de protecție a haltei / CFI sat Lungești

Listă coordonate parcelă halta Ocolișel / CFI sat Lungești

1. X=387220.8032 Y=556462.3472	5. X=387250.4604 Y=556454.6083
2. X=387225.7905 Y=556425.8201	6. X=387247.3091 Y=556469.6552
3. X=387254.1591 Y=556429.0545	7. X=387238.1219 Y=556467.7310
4. X=387252.4632 Y=556442.1251	8. X=387238.5227 Y=556464.7665

Listă coordonate zona de protecție sat Lungești (ZP6)

1. X=387237.9701 Y=556510.3496	14. X=387237.8290 Y=556350.3835
2. X=387226.2115 Y=556508.4057	15. X=387242.6845 Y=556349.2936
3. X=387212.6736 Y=556504.1226	16. X=387247.1972 Y=556351.3911
4. X=387180.0062 Y=556514.4023	17. X=387254.2848 Y=556358.1689
5. X=387171.6722 Y=556484.0921	18. X=387261.8528 Y=556365.5086
6. X=387161.8947 Y=556455.4684	19. X=387258.5502 Y=556394.5991
7. X=387168.6495 Y=556454.2262	20. X=387255.5185 Y=556418.5780
8. X=387164.2887 Y=556430.5148	21. X=387254.1591 Y=556429.0545
9. X=387160.7617 Y=556384.2145	22. X=387252.4632 Y=556442.1251
10. X=387200.0926 Y=556390.3537	23. X=387250.4604 Y=556454.6083
11. X=387205.6073 Y=556380.9009	24. X=387247.3091 Y=556469.6552
12. X=387215.7649 Y=556368.9376	25. X=387240.1657 Y=556499.6292
13. X=387228.7944 Y=556357.8804	

ZP7 Subzona de protecție a bisericii ortodoxe sat Măgura Ierii
CJ-II-m-B-07701 Biserica de lemn "Sf. Arhangheli 1783
Mihail și Gavriil", sat Măgura Ierii,
nr. 41

Figura 86 – Biserica de lemn „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril”, Măgura Ierii

Sursa: Foto teren, Eco Maps

Una dintre grinzile pronaosului surprinde momentul întemeierii bisericii, având incizată următoarea inscripție: „A.D. 753 A.P.”. O altă inscripție care marchează un moment important în istoria edificiului este cea aflată în naos, pe peretele dintre naos și pronaos. Această inscripție este: „(În a)nul 1753 s-a (zugi)răvit această (sfântă)

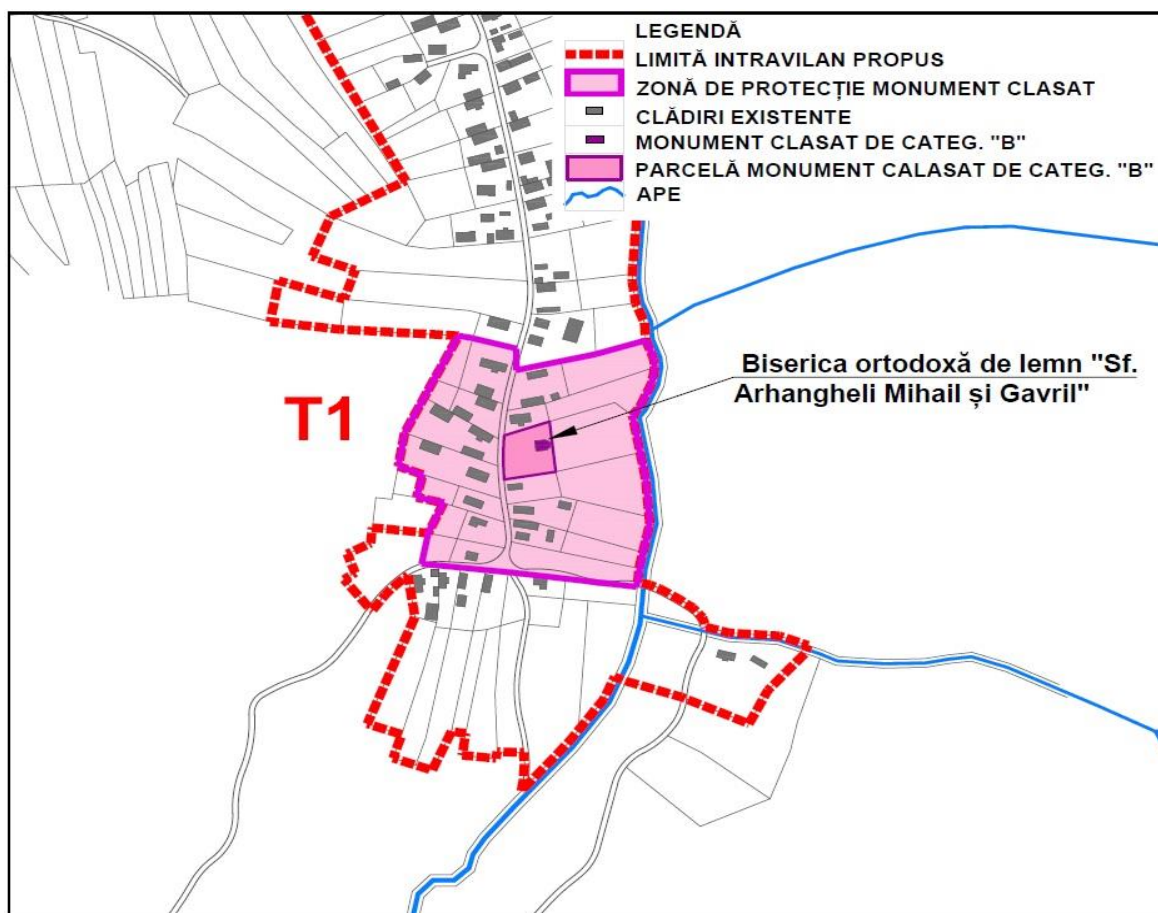
biserică de...”. Unul din clopotele bisericii pomenește donatorul: „*vărsatu pe seama bisericii unite din Măgura Poșag prin Maria Pavel*”

Planul bisericii este dreptunghiular, împărțit în naos și pronaos. Absida altarului este decroșată cu cinci laturi având o mică fereastră în axul bisericii. Într-o etapă ulterioară a fost adăugat și pridvorul de pe latura de sud.

Pronaosul este tăvănit iar naosul este „adăpostit” de o boltă semicilindrică. Biserica este acoperită cu tablă și tencuită în exterior și în pronaos.

Pictura pronaosului nu se mai păstrează. Naosul și altarul păstrează încă decorurile pictate ale pereților. Din programul iconografic se poate menționa Sfânta Treime, pictată la 1801 sau scene din ciclul Patimilor. În absida altarului pot fi văzute portrete de sfinți ierarhi.

Pictorul ce a împodobit biserica, rămas necunoscut, considerat a fi elegant și sigur în ceea ce privește exprimarea programului iconografic, pare să fi suferit la capitolul tehnicii pictării pe lemn, motiv pentru care starea de conservare a operei sale este precară.

Listă coordonate parcela bisericii ortodoxe sat Măgura Ierii

1. X=391542.8322 Y=561208.1001	4. X=391542.7589 Y=561177.4902
2. X=391571.7933 Y=561217.8199	5. X=391542.2680 Y=561189.8256
3. X=391575.7752 Y=561182.8780	6. X=391542.3723 Y=561199.3612

Listă coordonate zona de protecție sat Măgura Ierii (ZP7)

1. X=391633.4525 Y=561274.2459	13. X=391494.3628 Y=561140.3319
2. X=391601.4000 Y=561264.6136	14. X=391490.1187 Y=561118.9829
3. X=391550.5923 Y=561253.5379	15. X=391549.3592 Y=561112.7113
4. X=391550.7089 Y=561268.4722	16. X=391627.3382 Y=561102.9731
5. X=391522.9215 Y=561275.6914	17. X=391631.4452 Y=561126.8779
6. X=391513.7344 Y=561277.4301	18. X=391635.9237 Y=561146.9097
7. X=391498.1681 Y=561247.1954	19. X=391633.3226 Y=561177.4492
8. X=391479.3095 Y=561210.0282	20. X=391624.8352 Y=561221.9739
9. X=391475.2492 Y=561186.6730	21. X=391629.6069 Y=561228.1439
10. X=391490.8994 Y=561180.9298	22. X=391637.2118 Y=561244.6090
11. X=391486.9373 Y=561165.0865	23. X=391639.0407 Y=561255.5742
12. X=391504.3439 Y=561161.5752	24. X=391638.4790 Y=561261.1866

ZP8 Subzona de protecție a bisericii ortodoxe sat Ocolișel
CJ-II-m-B-07728 Biserica de lemn „Sf. Arhangheli 1852
Mihail și Gavril”, sat Ocolișel, nr.
85

Figura 87 – Biserica de lemn „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril”, sat Ocolișel

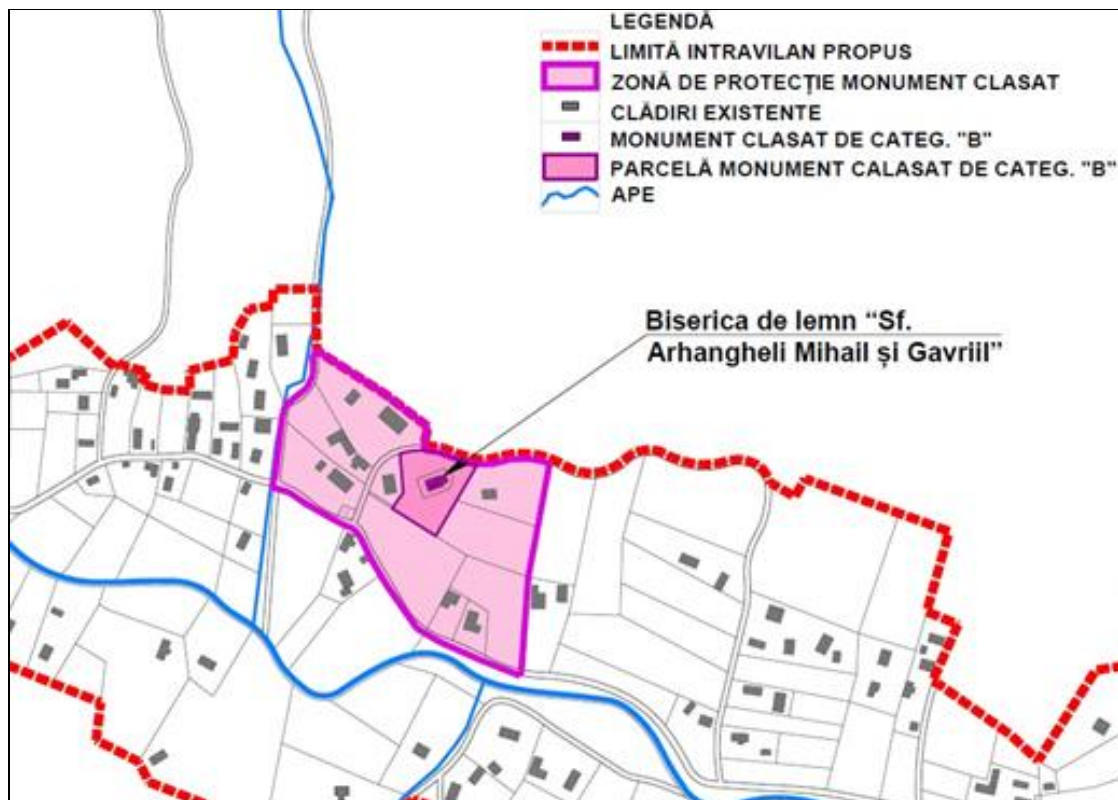

Sursa: Foto teren, Eco Maps

Edificiul actual îl înlocuiește, probabil, pe cel mistuit de foc în 1848, după cum menționează însemnarea de pe o „Psaltire românească” de secol XVI. Dimensiunile monumentului, lățimea mare în comparație cu bisericile ridicate în secolul al XVIII-lea în zonă, susțin această presupunere. În sprijinul unei datări în secolul al XIX-lea pledează și faptul că pictura interioară, care acoperă pronaosul, naosul și altarul, a fost realizată doar în anul 1878 de către „Maer Darie, zugravu din Valea Ierii”. Planimetria edificiului se înscrie tipului comun Munților Apuseni, având în plus un pridvor sudic și turnul cu foisor și coif înalt. De la vechiul edificiu ni s-a transmis doar poarta de lemn a cimitirului, ce are incizată data 1790.

Biserica de lemn „Sfinții Arhangheli” din Ocolișel, comuna Iara, monument istoric, deține o pictură de secol XIX, relativ bine păstrată. Din ansamblul mural, realizat în 1878, se remarcă în pronaos câteva detalii din „Judecata de apoi”, ilustrare a unor secvențe sociale din lumea satului românesc de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Între ceiamnați apar îmilatorii satelor, „Biraiele”, alături de alte păcate umane (femeia care face farmece, cârciumarul care înșală).

Biserica este acoperită cu țiglă, respectiv cu tablă la turlă, ceea ce nu a împiedicat pătrunderea apei, pictura de pe latura de sud a naosului fiind cea mai afectată. În peretele de nord s-a practicat o gaură pentru scoaterea unui burlan de încălzire, ceea ce a dus la deteriorarea stratului de pictură pe acea porțiune de perete. Pereții sunt acoperiți cu ștergare, icoane, iar ferestrele au fost lărgite. Construcția se prezintă în rest în stare bună, atât la nivelul bazei, edificiul fiind ridicat pe o bază înaltă de piatră, cât și la nivelul bănelor.

Listă coordonate parcela bisericii ortodoxe sat Ocolișel

1. X=383639.7683 Y=558575.9051	6. X=383687.0270 Y=558568.8735
2. X=383641.9938 Y=558550.2682	7. X=383676.2987 Y=558572.5142
3. X=383634.6718 Y=558539.9450	8. X=383665.3350 Y=558576.6477
4. X=383663.2514 Y=558521.9099	9. X=383655.4129 Y=558577.9963
5. X=383690.3902 Y=558568.4476	10. X=383647.2371 Y=558577.5576

Listă coordonate zona de protecție sat Ocolișel (ZP8)

1. X=383737.7097 Y=558569.1524	20. X=383568.1674 Y=558610.2114
2. X=383729.9151 Y=558527.7200	21. X=383579.2391 Y=558619.1344
3. X=383723.7357 Y=558494.8727	22. X=383582.9837 Y=558627.7023
4. X=383719.3057 Y=558434.2105	23. X=383582.8610 Y=558640.7168
5. X=383718.4845 Y=558430.2957	24. X=383585.7264 Y=558643.0865
6. X=383691.4076 Y=558441.1083	25. X=383609.2608 Y=558628.1048
7. X=383666.7299 Y=558452.0678	26. X=383628.2116 Y=558616.0411
8. X=383651.0952 Y=558461.0959	27. X=383644.1616 Y=558604.0135
9. X=383631.0898 Y=558489.5604	28. X=383658.2240 Y=558593.1875
10. X=383620.4873 Y=558507.5824	29. X=383655.5222 Y=558581.4946
11. X=383613.9584 Y=558520.8519	30. X=383655.4129 Y=558577.9963
12. X=383609.9059 Y=558526.1943	31. X=383665.3350 Y=558576.6477
13. X=383600.6670 Y=558530.2285	32. X=383676.2987 Y=558572.5142
14. X=383578.0138 Y=558543.0186	33. X=383687.0270 Y=558568.8735
15. X=383567.7074 Y=558550.2242	34. X=383699.0411 Y=558568.7803
16. X=383555.8943 Y=558553.8567	35. X=383711.6421 Y=558571.9272
17. X=383558.2540 Y=558561.7626	36. X=383724.3147 Y=558572.4453
18. X=383562.5453 Y=558598.4528	37. X=383732.3094 Y=558570.9865
19. X=383564.6615 Y=558606.9109	

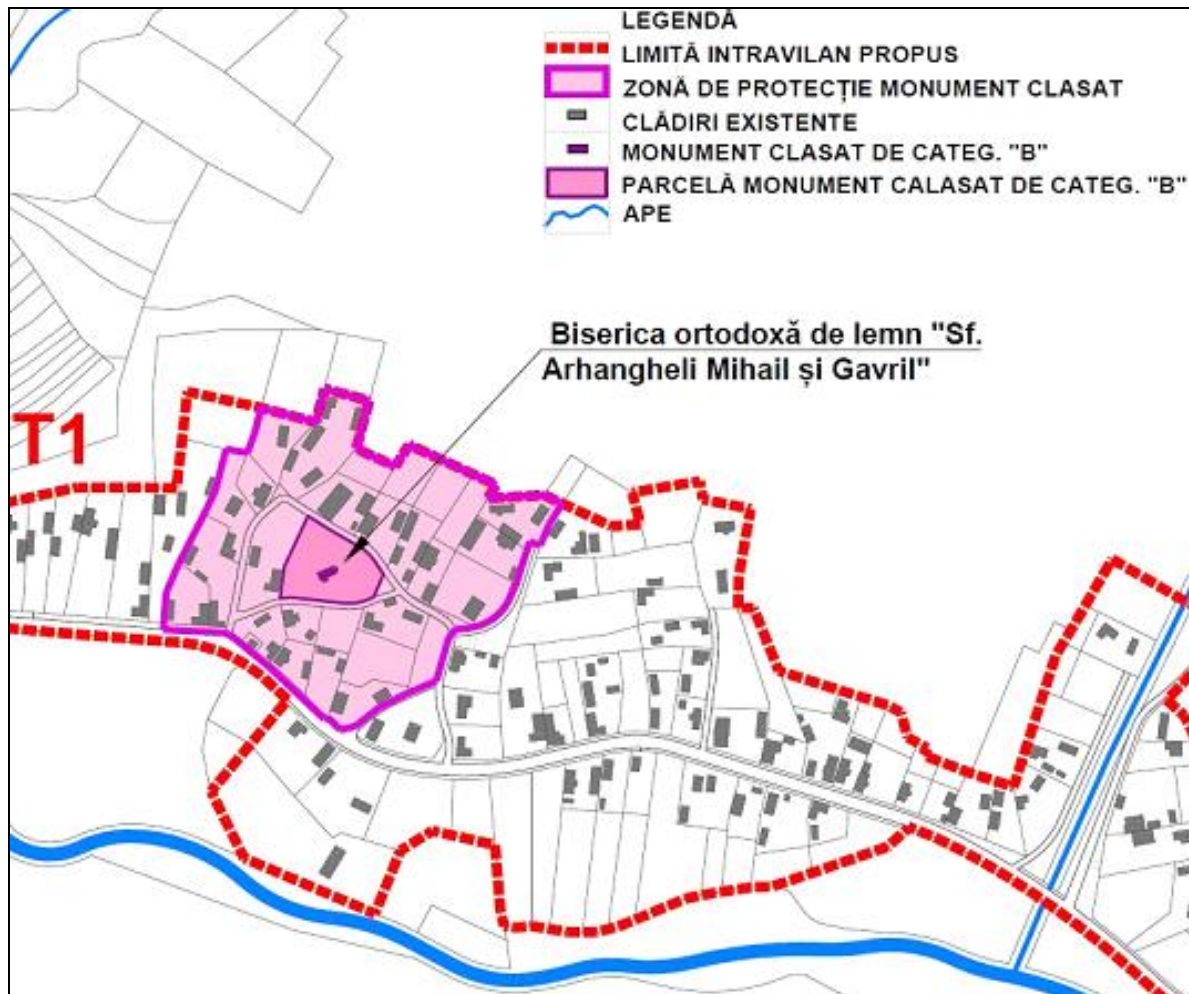
ZP9 Subzona de protecție a bisericii ortodoxe sat Surduc
 CJ-II-m-B- Biserica de lemn “Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” Sec. XVIII
 07774 35

Figura 88 – Biserica de lemn “Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”, sat Surduc

Sursa: Foto teren, Eco Maps

Listă coordonate parcela bisericii ortodoxe sat Surduc

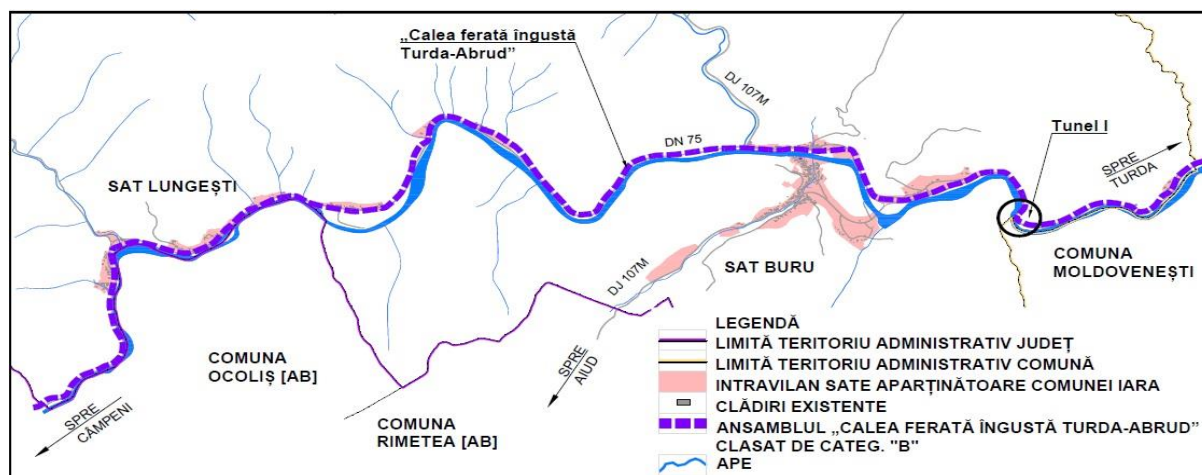
1. X=388854.3546 Y=561074.9087	8. X=388915.0185 Y=561089.2123
2. X=388860.1068 Y=561075.4298	9. X=388909.7468 Y=561096.9588
3. X=388864.3036 Y=561075.2467	10. X=388906.8293 Y=561100.6850
4. X=388893.5890 Y=561072.0395	11. X=388902.7904 Y=561104.2822
5. X=388899.0203 Y=561072.3170	12. X=388885.2957 Y=561114.3159
6. X=388903.8532 Y=561073.5095	13. X=388870.7501 Y=561123.3858
7. X=388909.1537 Y=561075.6743	14. X=388856.9545 Y=561093.6408

Listă coordonate zona de protecție sat Surduc (ZP9)

1. X=388822.1561 Y=561054.6502	9. X=388822.7185 Y=561162.5505
2. X=388793.6841 Y=561056.2521	10. X=388835.2514 Y=561160.5799
3. X=388785.9575 Y=561056.8909	11. X=388839.3452 Y=561171.4443
4. X=388786.2608 Y=561060.7023	12. X=388843.4229 Y=561186.8540
5. X=388787.7071 Y=561078.5857	13. X=388875.4126 Y=561178.3888
6. X=388795.4298 Y=561096.3773	14. X=388880.3973 Y=561198.0710
7. X=388809.9522 Y=561124.5545	15. X=388906.6877 Y=561190.9499
8. X=388816.6520 Y=561138.5934	16. X=388899.0975 Y=561162.9276
17. X=388921.8692 Y=561152.4812	31. X=388972.4008 Y=561059.2315

18. X=388929.9764 Y=561165.1721	32. X=388965.8296 Y=561057.6983
19. X=388980.9406 Y=561141.6899	33. X=388957.0679 Y=561056.7126
20. X=388976.0483 Y=561133.7188	34. X=388953.2567 Y=561051.9978
21. X=389009.0484 Y=561135.6715	35. X=388946.0046 Y=561026.6945
22. X=389019.8310 Y=561130.6571	36. X=388928.6408 Y=561019.1692
23. X=389012.1278 Y=561118.6625	37. X=388912.4970 Y=561010.9826
24. X=389006.9520 Y=561106.2522	38. X=388898.2449 Y=560999.8324
25. X=389004.5112 Y=561106.8401	39. X=388889.8572 Y=560997.8603
26. X=389000.7068 Y=561108.0757	40. X=388882.4004 Y=561005.1262
27. X=388992.4293 Y=561082.5906	41. X=388880.3368 Y=561004.2408
28. X=388987.6261 Y=561072.0051	42. X=388847.0775 Y=561035.7278
29. X=388983.6055 Y=561066.5861	43. X=388825.8853 Y=561053.0304
30. X=388978.4361 Y=561062.2492	

ZP10 Subzona CFI și tunel I, UAT Iara

Listă coordonate CFI, UAT Iara

1. X=386692.7999 Y=555144.7209	12. X=387326.5110 Y=556612.8204
2. X=386775.9398 Y=555194.5224	13. X=387461.6026 Y=556640.0532
3. X=386878.4772 Y=555217.3543	14. X=387744.9169 Y=556543.5943
4. X=386947.2826 Y=555340.5792	15. X=387907.7982 Y=556549.1194
5. X=387186.5395 Y=555476.1278	16. X=388105.0010 Y=556693.4888
6. X=387282.4771 Y=555546.8808	17. X=388282.3255 Y=556908.0965
7. X=387334.4967 Y=555660.8703	18. X=388508.1657 Y=557036.1384
8. X=387257.5859 Y=555926.4212	19. X=388683.1582 Y=557069.6125
9. X=387229.4759 Y=556068.0765	20. X=388898.0414 Y=556981.5117
10. X=387266.0320 Y=556351.6390	21. X=389204.2647 Y=556926.2489
11. X=387238.5460 Y=556545.5532	22. X=389452.7937 Y=557004.2112
23. X=389606.1986 Y=557249.2282	40. X=393216.3995 Y=557167.8023
24. X=389667.6157 Y=557511.0897	41. X=393315.4922 Y=557046.2809
25. X=389758.5229 Y=557604.6880	42. X=393699.5152 Y=557085.4995

26. X=389873.0403 Y=557807.7746	43. X=393962.6814 Y=557209.8981
27. X=390152.9642 Y=557698.3962	44. X=394254.6602 Y=557291.9836
28. X=390362.0291 Y=557582.9555	45. X=394417.5226 Y=557141.1200
29. X=390551.5612 Y=557367.7909	46. X=394472.3202 Y=556992.7867
30. X=390820.4664 Y=557000.7738	47. X=394420.0211 Y=556898.4579
31. X=390908.0815 Y=556905.0188	48. X=394464.0322 Y=556815.7053
32. X=391065.8694 Y=556917.6590	49. X=394700.8557 Y=556818.7733
33. X=391202.0430 Y=557119.0280	50. X=395085.5879 Y=557005.2730
34. X=391354.1701 Y=557366.6618	51. X=395337.6679 Y=556944.3808
35. X=391597.2613 Y=557448.0424	52. X=395484.9771 Y=556951.2632
36. X=392047.6297 Y=557505.7125	53. X=395624.5589 Y=557115.7724
37. X=392485.6949 Y=557498.8944	54. X=395770.9331 Y=557334.3212
38. X=392915.2558 Y=557488.8349	55. X=395818.9840 Y=557366.1498
39. X=393075.2692 Y=557496.8231	

Listă coordonate tunel I, UAT Iara

1. X=394431.9015 Y=556830.4911	4. X=394408.8201 Y=556878.5660
2. X=394417.7618 Y=556841.2358	5. X=394420.0211 Y=556898.4579
3. X=394408.4254 Y=556860.4874	

Listă coordonate zona de protecție CFI, tunel I, UAT Iara (ZP10)

1. X=395817.7696 Y=557341.3557	22. X=391367.4085 Y=557350.0027
2. X=395785.3197 Y=557319.8610	23. X=391218.8554 Y=557108.1867
3. X=395640.5440 Y=557103.6991	24. X=391077.0508 Y=556898.4906
4. X=395494.5996 Y=556931.6909	25. X=390899.9289 Y=556884.3017
5. X=395335.7481 Y=556924.2693	26. X=390804.9764 Y=556988.0755
6. X=395087.8607 Y=556984.1488	27. X=390535.9593 Y=557355.2454
7. X=394705.5702 Y=556798.8327	28. X=390349.3188 Y=557567.1274
8. X=394452.0994 Y=556795.5490	29. X=390144.4539 Y=557680.2489
9. X=394397.2629 Y=556898.6565	30. X=389881.9333 Y=557782.8271
10. X=394450.3804 Y=556994.4614	31. X=389774.6729 Y=557592.6101
11. X=394400.4203 Y=557129.7000	32. X=389685.8223 Y=557501.1293
12. X=394249.2879 Y=557269.6979	33. X=389624.9121 Y=557241.4289
13. X=393969.7106 Y=557191.0989	34. X=389465.8264 Y=556987.3385
14. X=393704.9605 Y=557065.9516	35. X=389205.5556 Y=556905.6929
15. X=393306.8028 Y=557025.2894	36. X=388892.4098 Y=556962.2049
16. X=393199.1256 Y=557157.3385	37. X=388681.0742 Y=557048.8512
17. X=393062.3726 Y=557476.1544	38. X=388515.1617 Y=557017.1140
18. X=392915.5207 Y=557468.8232	39. X=388295.3958 Y=556892.5160
19. X=392485.3052 Y=557478.8981	40. X=388118.8290 Y=556678.8254
20. X=392048.7499 Y=557485.6926	41. X=387914.6378 Y=556529.3399
21. X=391601.7488 Y=557428.4537	42. X=387741.9363 Y=556523.4817
43. X=387460.2650 Y=556619.3812	77. X=389439.7611 Y=557021.0839
44. X=387334.9910 Y=556594.1275	78. X=389587.4852 Y=557257.0275
45. X=387259.9903 Y=556536.7742	79. X=389649.4091 Y=557521.0501
46. X=387286.2139 Y=556351.7661	80. X=389742.3729 Y=557616.7659

47.	X=387249.7298	Y=556068.7622	81.	X=389864.1472	Y=557832.7221
48.	X=387277.0358	Y=555931.1584	82.	X=390161.4745	Y=557716.5434
49.	X=387355.7699	Y=555659.3123	83.	X=390374.7394	Y=557598.7836
50.	X=387298.5199	Y=555533.8615	84.	X=390567.1631	Y=557380.3363
51.	X=387197.4434	Y=555459.3186	85.	X=390835.9564	Y=557013.4720
52.	X=386962.0143	Y=555325.9386	86.	X=390916.2342	Y=556925.7360
53.	X=386891.5708	Y=555199.7800	87.	X=391054.6881	Y=556936.8273
54.	X=386783.4432	Y=555175.7033	88.	X=391185.2306	Y=557129.8694
55.	X=386703.0773	Y=555127.5636	89.	X=391340.9317	Y=557383.3209
56.	X=386665.9903	Y=555151.9754	90.	X=391592.7738	Y=557467.6310
57.	X=386768.4365	Y=555213.3415	91.	X=392046.5095	Y=557525.7323
58.	X=386865.3836	Y=555234.9285	92.	X=392486.0847	Y=557518.8908
59.	X=386932.5509	Y=555355.2198	93.	X=392914.9910	Y=557508.8465
60.	X=387175.6356	Y=555492.9370	94.	X=393088.1658	Y=557517.4918
61.	X=387266.4344	Y=555559.9001	95.	X=393233.6734	Y=557178.2661
62.	X=387313.2235	Y=555662.4283	96.	X=393324.1815	Y=557067.2723
63.	X=387238.1359	Y=555921.6841	97.	X=393694.0700	Y=557105.0475
64.	X=387209.2220	Y=556067.3908	98.	X=393955.6521	Y=557228.6973
65.	X=387245.8501	Y=556351.5119	99.	X=394260.0326	Y=557314.2693
66.	X=387217.1017	Y=556554.3322	100.	X=394434.6249	Y=557152.5399
67.	X=387318.0310	Y=556631.5132	101.	X=394494.2600	Y=556991.1120
68.	X=387462.9402	Y=556660.7252	102.	X=394442.7793	Y=556898.2594
69.	X=387747.8975	Y=556563.7069	103.	X=394475.9649	Y=556835.8616
70.	X=387900.9585	Y=556568.8989	104.	X=394696.1412	Y=556838.7139
71.	X=388091.1729	Y=556708.1522	105.	X=395083.3152	Y=557026.3973
72.	X=388269.2553	Y=556923.6770	106.	X=395339.5876	Y=556964.4923
73.	X=388501.1698	Y=557055.1628	107.	X=395475.3546	Y=556970.8354
74.	X=388685.2422	Y=557090.3737	108.	X=395608.5737	Y=557127.8457
75.	X=388903.6730	Y=557000.8185	109.	X=395756.5465	Y=557348.7813
76.	X=389202.9739	Y=556946.8049	110.	X=395820.1985	Y=557390.9439

ZONELE CU MONUMENTE DE ARHITECTURĂ PROPUSE

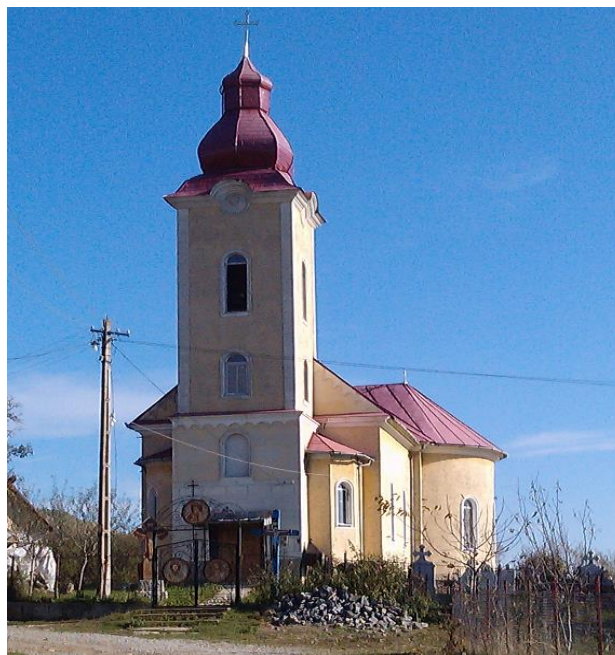
Figura 89 – Biserica reformată (1730-1820), sat Iara

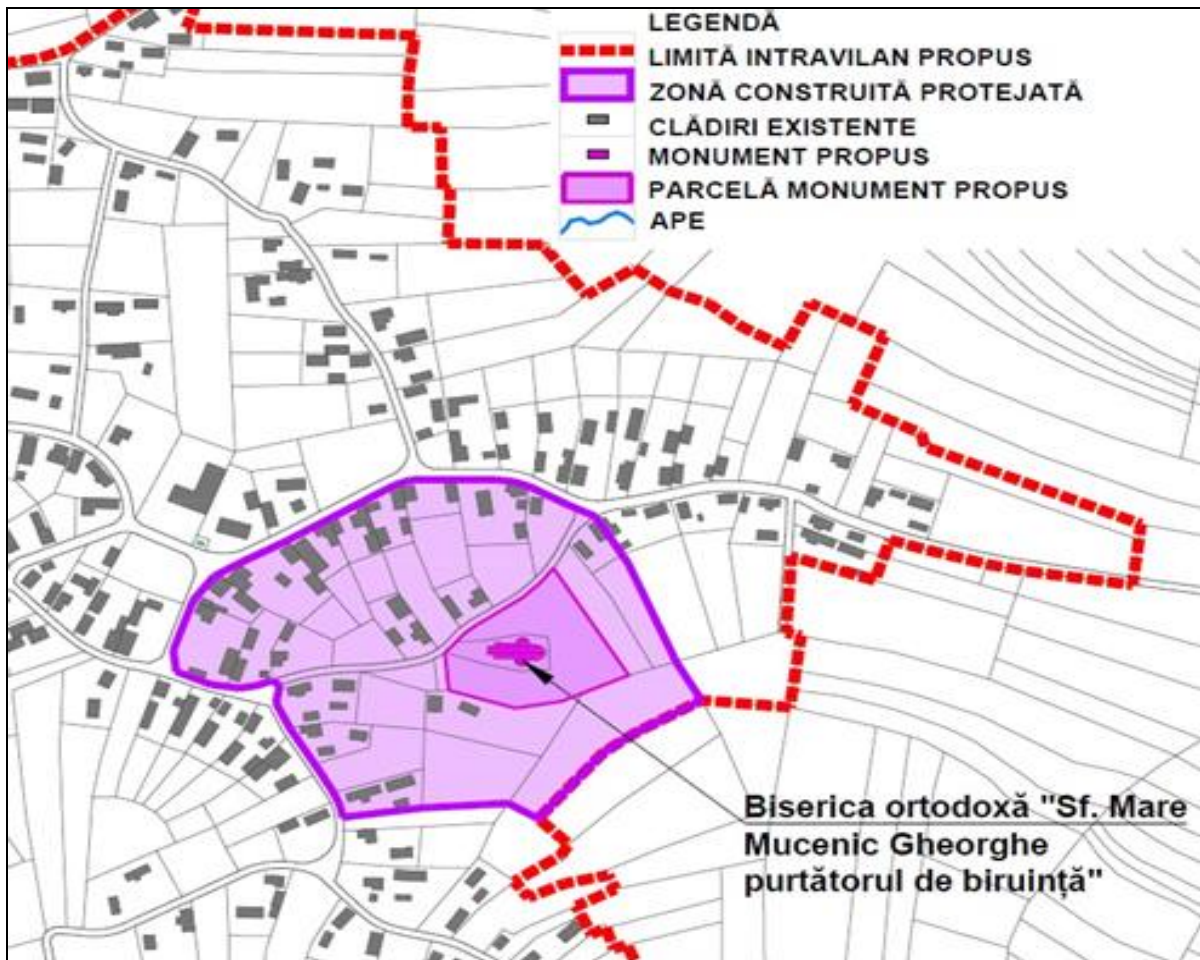
Sursa: Foto teren, Eco Maps

**ZCP1 Subzona construită protejată a bisericii ortodoxe sat Agraș
Biserica ortodoxă „Sf. Mare Mucenic Gheorghe purtătorul de biruință”,
sat Agraș nr. 209, (1926-1929)**

**Figura 90 – Biserica ortodoxă „Sf. Mare Mucenic Gheorghe purtătorul
de biruință” (1926-1929), sat Agraș**

Sursa: Foto teren, Eco Maps

Listă coordonate parcela bisericii ortodoxe sat Agraș

1. X=386933.1505 Y=567028.6665	8. X=386973.5580 Y=567060.3095
2. X=386935.1989 Y=567007.0518	9. X=386949.5545 Y=567044.4154
3. X=386969.5033 Y=566996.8061	10. X=386944.9442 Y=567040.9871
4. X=386993.2513 Y=567000.8446	11. X=386941.3720 Y=567037.5541
5. X=387027.7187 Y=567015.6909	12. X=386938.9128 Y=567034.6462
6. X=386989.0507 Y=567076.9438	13. X=386936.1972 Y=567031.4971
7. X=386982.8223 Y=567069.0699	

Listă coordonate zona construită protejată sat Agraș (ZCP1)

1. X=386981.2300 Y=566933.6861	18. X=386814.5128 Y=567072.2183
2. X=386965.8159 Y=566942.4514	19. X=386829.7107 Y=567080.9091
3. X=386921.5672 Y=566939.8566	20. X=386849.2937 Y=567091.1093
4. X=386880.7532 Y=566934.3951	21. X=386902.3104 Y=567121.4775
5. X=386879.0374 Y=566941.7385	22. X=386908.1258 Y=567124.6868
6. X=386875.9448 Y=566948.6163	23. X=386915.5979 Y=567127.3026
7. X=386867.0588 Y=566963.5040	24. X=386923.5102 Y=567127.5678
8. X=386853.3168 Y=566985.5624	25. X=386959.6832 Y=567127.3785
9. X=386846.3550 Y=566999.9512	26. X=386968.1639 Y=567126.4377
10. X=386848.3526 Y=567009.9799	27. X=386976.2607 Y=567123.7456

11. X=386844.0792 Y=567012.5659	28. X=386996.2210 Y=567113.2641
12. X=386836.7641 Y=567009.8164	29. X=387010.7561 Y=567106.3241
13. X=386827.6975 Y=567008.3373	30. X=387027.5143 Y=567079.5297
14. X=386812.8537 Y=567010.3051	31. X=387052.0691 Y=567023.4895
15. X=386794.9957 Y=567017.8258	32. X=387065.2233 Y=567001.4107
16. X=386793.5323 Y=567030.0628	33. X=387031.1696 Y=566982.7512
17. X=386803.7409 Y=567058.4172	34. X=387014.9957 Y=566971.7988

**ZCP2 Subzona construită protejată a bisericii ortodoxe sat Buru
Biserica ortodoxă din lemn „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”,
sat Buru (1855)**

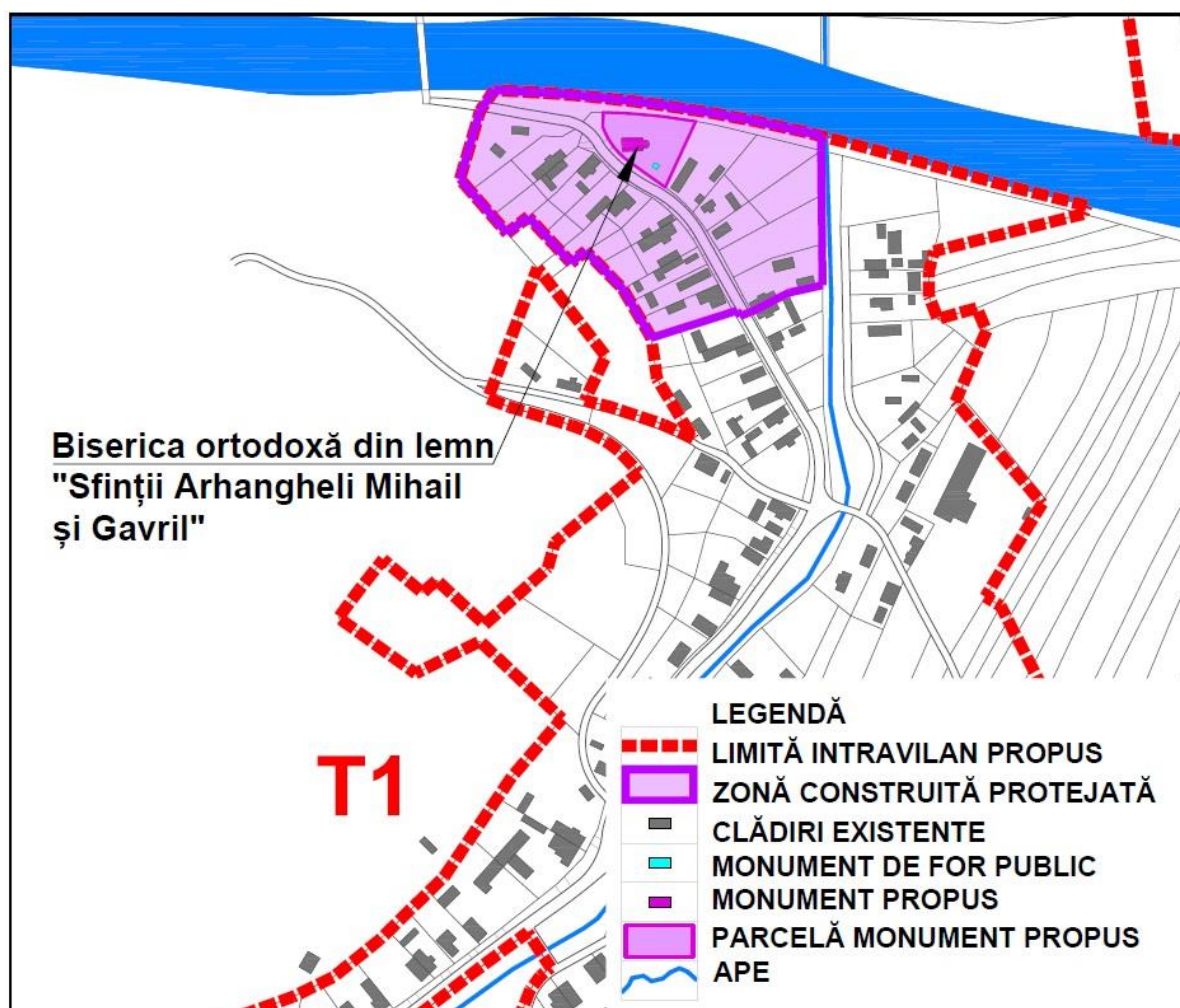
Figura 91 – Biserica ortodoxă din lemn „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril (1855), sat Buru

Sursa: Foto teren, Eco Maps

Istoricul Ion Popescu Argeșel notează în cartea de istorie și turism “Pe Valea Arieșului”, următoarele lucruri despre Buru: “Biserica de lemn din Buru a fost adusă cu pluta, după anul 1700, de la Sălciua. Ea mai păstrează pictura doar în altar.”

Pictura veche din altar este realizată în stil românesc, pe pânză aplicată pe lemn, dar foarte deteriorată. În naos, pe boltă, în anul 1970 s-a realizat o pictură în tempera, care îl reprezintă pe Iisus Hristos Pantocrator, încadrat de cei patru evangheliști. În rest, biserica nu are pictură. Nu figurează pe lista monumentelor de patrimoniu și nici nu are obiecte de patrimoniu.

Listă coordonate parcela bisericii ortodoxe sat Buru

1. X=392712.6594 Y=557392.1254	8. X=392682.3294 Y=557419.7288
2. X=392728.1181 Y=557425.4744	9. X=392683.9344 Y=557416.6339
3. X=392711.1588 Y=557427.9825	10. X=392686.5526 Y=557412.7151
4. X=392697.9423 Y=557429.2525	11. X=392688.9068 Y=557409.9299
5. X=392691.5402 Y=557429.6549	12. X=392691.5230 Y=557407.3894
6. X=392681.3413 Y=557430.0110	13. X=392701.7672 Y=557399.8654
7. X=392681.2068 Y=557422.4461	

Listă coordonate zona construită protejată sat Buru (ZCP2)

1. X=392705.6344 Y=557316.2919	14. X=392711.6181 Y=557433.5360
2. X=392747.1593 Y=557329.3726	15. X=392694.4602 Y=557435.7945
3. X=392748.9228 Y=557329.9671	16. X=392670.3987 Y=557438.3473
4. X=392750.4612 Y=557327.2525	17. X=392651.2616 Y=557439.8696
5. X=392756.1936 Y=557329.4355	18. X=392626.3476 Y=557441.1812
6. X=392775.4418 Y=557339.1491	19. X=392619.2462 Y=557430.7449

7. X=392791.9964 Y=557342.8131	20. X=392609.1277 Y=557396.3546
8. X=392791.8358 Y=557359.9754	21. X=392632.8961 Y=557369.0714
9. X=392791.3611 Y=557410.7094	22. X=392643.5370 Y=557377.2800
10. X=392791.4582 Y=557418.1213	23. X=392665.1302 Y=557354.1365
11. X=392783.5965 Y=557420.0050	24. X=392672.6412 Y=557359.9614
12. X=392758.5073 Y=557425.4755	25. X=392691.3373 Y=557340.9143
13. X=392737.2681 Y=557429.4721	

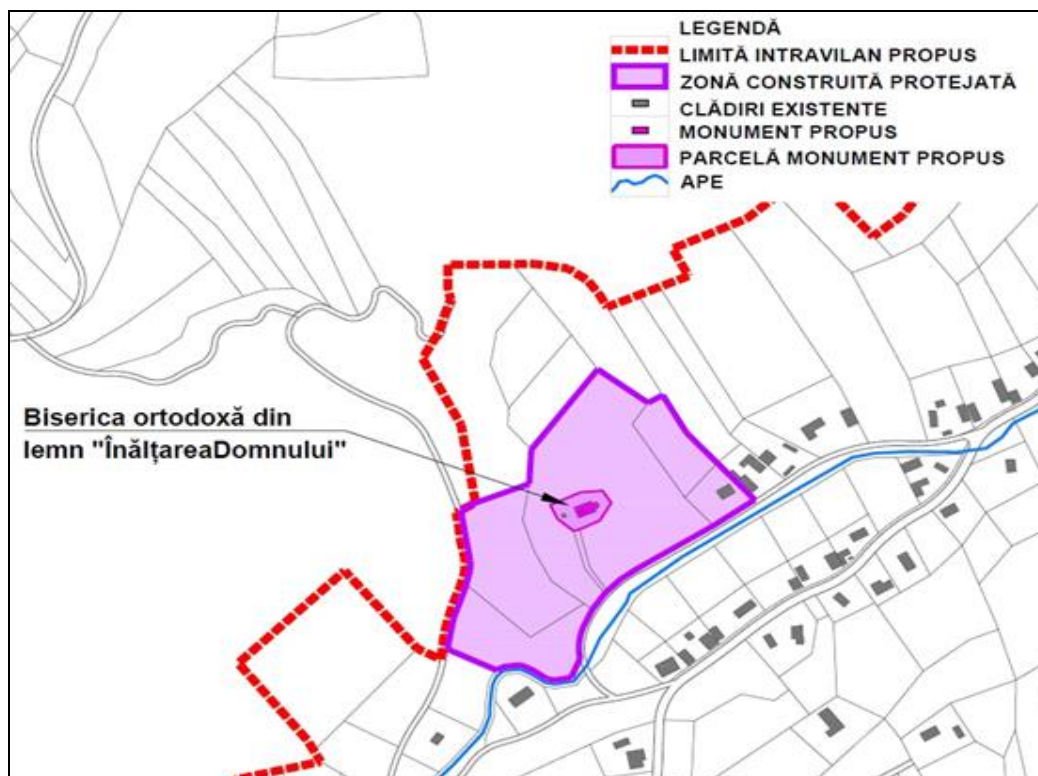
**ZCP3 Subzona construită protejată a bisericii ortodoxe sat Cacova Ierii
Biserica ortodoxă din lemn „Înălțarea Domnului”,
sat Cacova Ierii (1854)**

Figura 92 – Biserica ortodoxă din lemn „Înălțarea Domnului” (1854), sat Cacova Ierii

Sursa: Foto teren, Eco Maps

Construită din lemn de stejar, biserica este alcătuită dintr-un naos și pronaos dreptunghilar la care se adaugă absida altarului, decroșată cu cinci laturi. În partea de vest, biserica are un pridvor. Interiorul este acoperit cu o boltă semicilindrică în naos, iar pronaosul este tăvănit. Biserica a suferit mai multe renovări, fiind acoperită inițial cu șindrilă, apoi cu țiglă, iar din 1960 a fost acoperită cu tablă.

Listă coordonate parcela bisericii ortodoxe sat Cacova Ierii

1. X=383294.4429 Y=561790.0584	5. X=383313.5726 Y=561819.7256
2. X=383283.7271 Y=561799.0429	6. X=383319.5352 Y=561810.7798
3. X=383279.0400 Y=561809.1646	7. X=383311.9579 Y=561797.7338
4. X=383299.1633 Y=561818.4832	8. X=383298.4180 Y=561791.1487

Listă coordonate zona construită protejată sat Cacova Ierii (ZCP3)

1. X=383414.7245 Y=561813.0034	18. X=383247.0201 Y=561689.8552
2. X=383369.3622 Y=561862.4679	19. X=383259.6200 Y=561691.2542
3. X=383353.6157 Y=561890.1675	20. X=383268.9972 Y=561686.4352
4. X=383343.7922 Y=561884.5831	21. X=383276.7786 Y=561680.9465
5. X=383310.4496 Y=561909.2389	22. X=383282.0665 Y=561679.9679
6. X=383266.4140 Y=561850.2241	23. X=383292.8454 Y=561681.8867
7. X=383265.0707 Y=561824.8946	24. X=383298.7929 Y=561695.9140
8. X=383229.4818 Y=561810.7431	25. X=383298.1148 Y=561701.6746
9. X=383219.7542 Y=561805.3646	26. X=383298.2109 Y=561707.4742
10. X=383222.0536 Y=561790.8579	27. X=383299.0795 Y=561713.2092
11. X=383224.6705 Y=561775.5448	28. X=383300.7049 Y=561718.7772
12. X=383225.9275 Y=561768.2467	29. X=383306.9430 Y=561732.0962
13. X=383225.9487 Y=561761.3095	30. X=383315.1872 Y=561743.8835
14. X=383222.4756 Y=561747.4453	31. X=383325.4345 Y=561754.2071
15. X=383214.8988 Y=561725.6321	32. X=383337.3001 Y=561762.6206
16. X=383210.8329 Y=561702.9013	33. X=383387.5069 Y=561794.0827
17. X=383243.8820 Y=561687.1673	

**ZCP4 Subzona construită protejată a bisericii ortodoxe sat Făgetu Ierii
Biserica ortodoxă de lemn „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”,
sat Făgetu Ierii, (1769)**

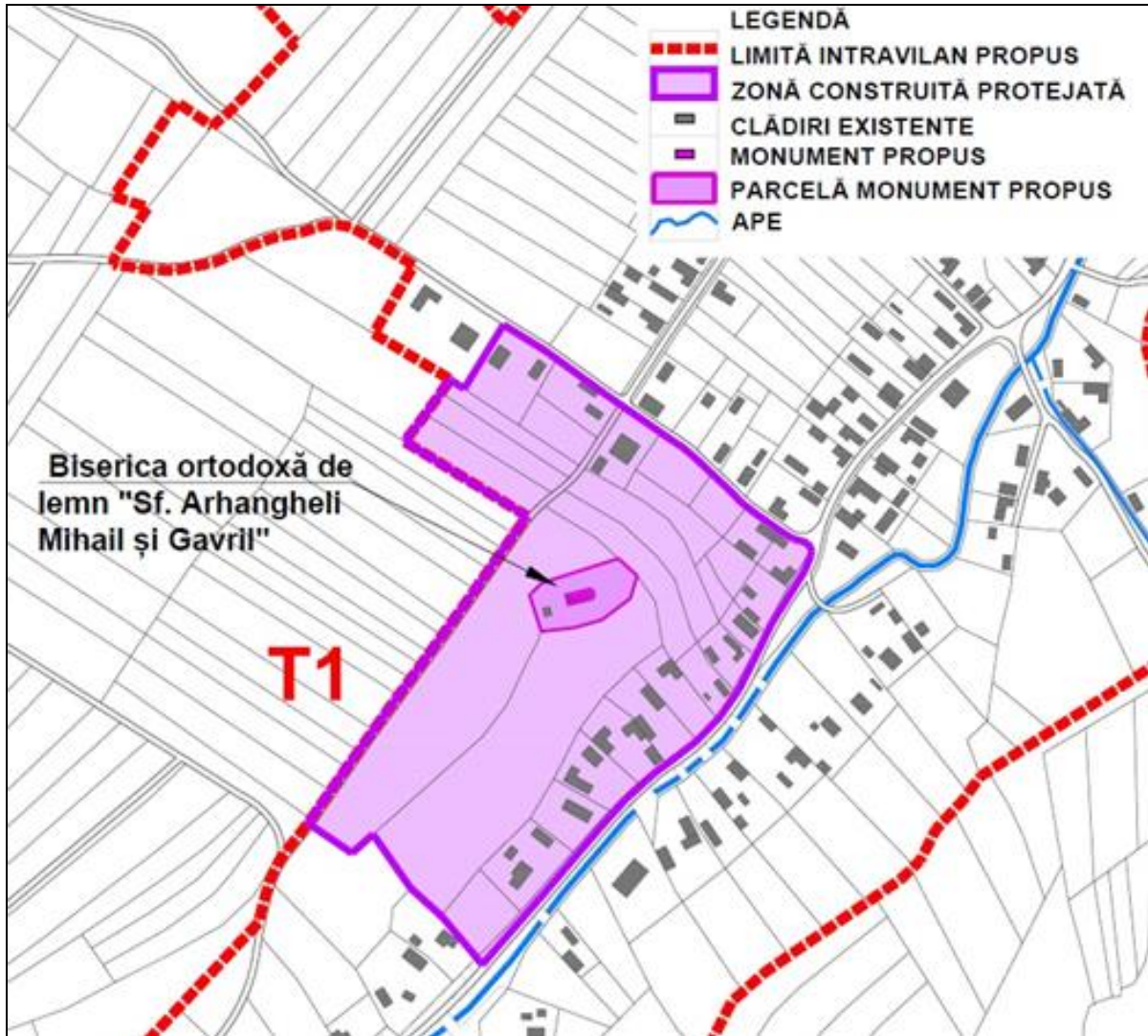
Figura 93 – Biserica ortodoxă de lemn „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril” (1796), sat Făgetu Ierii

Sursa: Foto teren Eco Maps

Biserica are un turn cu două foișoare legate unul peste altul. Un turn asemănător poate fi văzut la biserica de lemn din Ocoliș (jud. Alba). Biserica, prin planimetrie, arhitectură și inventarul mobil păstrat, pare mai degrabă edificată doar pe la mijlocul

sec. al XIX-lea. Biserica a fost renovată în anul 1871 și apoi în anul 1964, când a fost pictată de către pictorița Ioana Jurgea din Sibiu.

Listă coordonate parcela bisericii ortodoxe sat Făgetu Ierii

1. X=386773.0382 Y=561199.1904	5. X=386830.1251 Y=561197.4875
2. X=386779.6274 Y=561178.7294	6. X=386833.8665 Y=561210.0788
3. X=386798.0329 Y=561180.8198	7. X=386823.2395 Y=561219.8369
4. X=386814.0194 Y=561185.2507	8. X=386779.9315 Y=561206.0808

Listă coordonate zona construită protejată sat Făgetu Ierii (ZCP4)

1. X=386647.5455 Y=561070.8298	25. X=386928.4254 Y=561229.2869
2. X=386650.4497 Y=561068.8713	26. X=386922.9625 Y=561230.6458
3. X=386672.5010 Y=561053.8744	27. X=386918.0305 Y=561233.3596
4. X=386684.4087 Y=561064.4724	28. X=386899.7938 Y=561245.9934
5. X=386705.6804 Y=561034.1659	29. X=386892.7253 Y=561251.6004

6. X=386723.0449 Y=561018.5437	30. X=386886.4399 Y=561258.0732
7. X=386743.0344 Y=560995.0914	31. X=386866.0319 Y=561277.2094
8. X=386746.1482 Y=560991.1205	32. X=386859.1058 Y=561282.9622
9. X=386778.4947 Y=561028.0561	33. X=386851.5396 Y=561287.8426
10. X=386813.6918 Y=561069.0614	34. X=386829.2668 Y=561303.1748
11. X=386827.6392 Y=561084.4451	35. X=386821.4385 Y=561308.5637
12. X=386843.0188 Y=561098.3972	36. X=386814.7924 Y=561313.1388
13. X=386852.5624 Y=561105.4122	37. X=386782.2562 Y=561336.6107
14. X=386867.3776 Y=561116.7607	38. X=386758.2793 Y=561351.4742
15. X=386880.3596 Y=561130.1677	39. X=386735.9406 Y=561315.4388
16. X=386891.2252 Y=561145.3406	40. X=386728.1223 Y=561320.6161
17. X=386899.7374 Y=561161.9485	41. X=386714.1485 Y=561301.1652
18. X=386910.5891 Y=561184.1049	42. X=386702.3375 Y=561285.7193
19. X=386923.8379 Y=561204.9168	43. X=386771.4965 Y=561243.6609
20. X=386928.7615 Y=561212.9828	44. X=386761.8173 Y=561230.2171
21. X=386932.4318 Y=561221.6908	45. X=386735.7966 Y=561193.4182
22. X=386932.6801 Y=561224.0482	46. X=386707.9977 Y=561155.2274
23. X=386932.0055 Y=561226.3205	47. X=386694.4334 Y=561136.8255
24. X=386930.5111 Y=561228.1605	48. X=386669.6043 Y=561102.2754

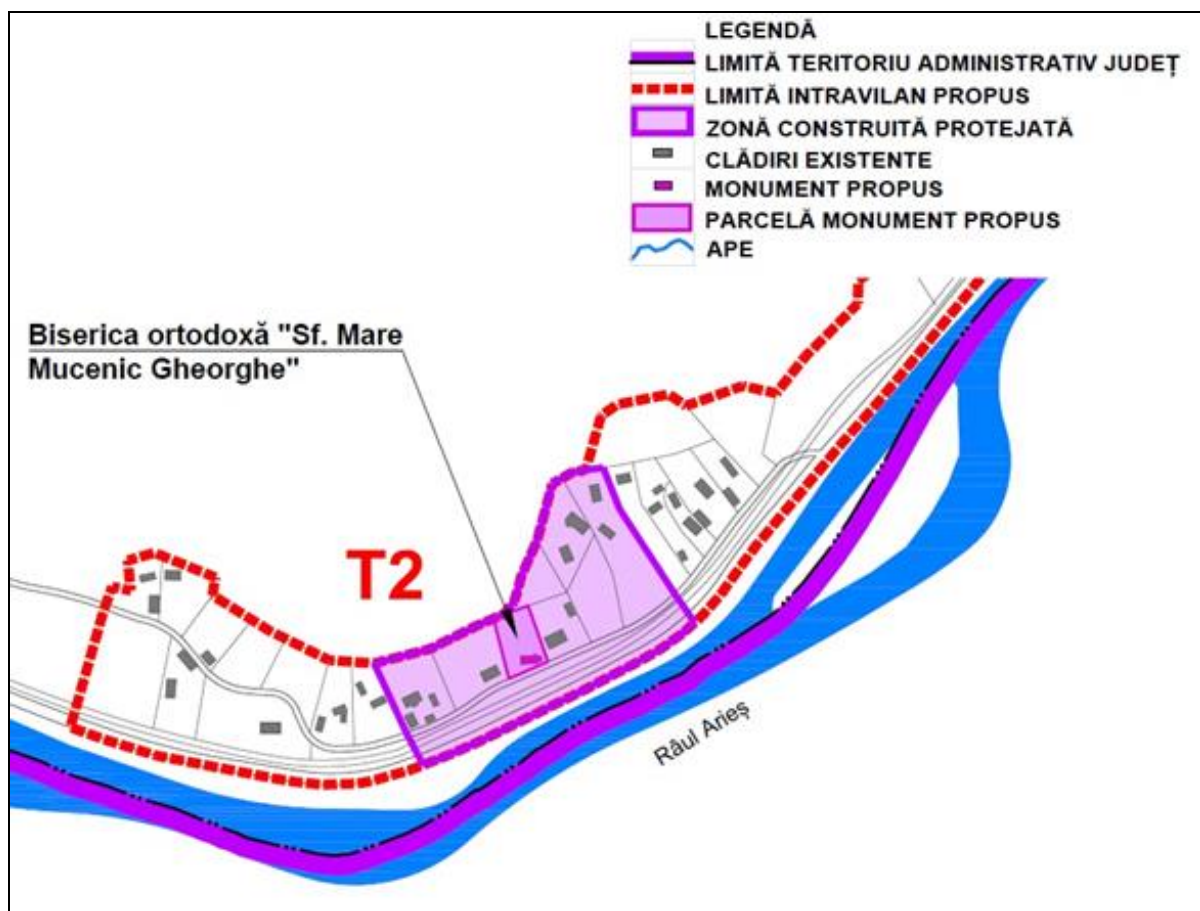
**ZCP5 Subzona construită protejată a bisericii ortodoxe sat Lungești
Biserica ortodoxă din lemn „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe”,
sat Lungești (1741, strămutată în 1907)**

Figura 94 – Biserica din lemn „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” (1741), sat Lungești

Sursa: Foto teren, Eco Maps

Biserica a fost construită în anul 1741 în Sălciua de Sus și strămutată de acolo, în anul 1907. Există chiar în bisericuță o inscripție din 16 decembrie 1907, făcută pe o bârnă, dată la care s-a terminat reamplasarea ei. Este o biserică din lemn, în formă de navă, neavând pictură interioară. Nu are obiecte de patrimoniu..

Sursa: XXXXXXXXXXXX

Listă coordonate parcela bisericii ortodoxe sat Lungești

1. X=387943.0909 Y=556587.3950	3. X=387954.7772 Y=556631.9233
2. X=387966.7136 Y=556597.7694	4. X=387933.6438 Y=556624.0228

Listă coordonate zona construită protejată sat Lungești (ZCP5)

1. X=387982.0582 Y=556713.4235	14. X=387890.9417 Y=556534.5136
2. X=388000.3670 Y=556716.0831	15. X=387880.2312 Y=556555.0513
3. X=388010.3847 Y=556690.7975	16. X=387861.0993 Y=556596.7049
4. X=388043.6631 Y=556639.5122	17. X=387895.2119 Y=556605.5543
5. X=388052.0976 Y=556627.2468	18. X=387923.0618 Y=556619.4888
6. X=388055.9915 Y=556621.5801	19. X=387940.1601 Y=556626.8148
7. X=388048.2225 Y=556614.6164	20. X=387946.3842 Y=556634.5454
8. X=388034.5433 Y=556604.9272	21. X=387950.7223 Y=556650.3835
9. X=388020.6856 Y=556597.0998	22. X=387960.1796 Y=556671.5656
10. X=387988.7429 Y=556580.4572	23. X=387964.8948 Y=556689.2892
11. X=387954.9876 Y=556563.7866	24. X=387969.3788 Y=556706.1438
12. X=387924.9644 Y=556548.9929	25. X=387982.0582 Y=556713.4235
13. X=387907.1497 Y=556541.1941	

CLĂDIRI CU VALOARE AMBIENTALĂ

**Biserica romano-catolică,
Sat Iara**

Case P+1, sat Iara

Prăvălie sat Iara

Casă sat Ocolișel

Casă sat Făgetu Ierii

VALORI ETNOGRAFICE
Olăritul sat Iara

MONUMENTE DE FOR PUBLIC NECLASATE

**Bustul lui Avram Iancu (1996),
în scuar zona centrală sat Iara**

**Bustul lui Ioan Arion (1997),
în scuar zona centrală sat Iara**

**Monumentul eroilor,
sat Acriș
(lângă casa parohială)**

**Monumentul eroilor,
În curtea bisericii
sat Buru (2012)**

**Monumentul eroilor,
sat Ocolișel**

Sursa: Foto teren Eco Maps

2.11. DISFUNCȚIONALITĂȚI LA NIVELUL TERITORIULUI COMUNEI

- Circulația

CIRCULAȚIE	
DISFUNCȚIONALITĂȚI	PRIORITĂȚI
Lipsa zonei de siguranță / protecție de-a lungul DN, DJ și DC.	Instituirea zonei de siguranță de la limita exterioară a amprizei drumului până la: 1,50 m de la marginea exterioară a șanțurilor, pentru drumurile situate la nivelul terenului; 2,00 m de la piciorul taluzului, pentru drumurile în rambleu; 3,00 m de la marginea de sus a taluzului, pentru drumurile în debleu cu înălțimea până la 5,00 m inclusiv; 5,00 m de la marginea de sus a taluzului, pentru drumurile în debleu cu înălțimea mai mare de 5,00 m. Instituirea zonei de protecție de la marginea exterioară a zonei de siguranță: 22 m la drum național, pe ambele părți; 20 m la drum județean, pe ambele părți; 18 m la drum comunal, pe ambele părți;
Rețea stradală nemodernizată, fără trotuare, fără sistem de colectare al apelor pluviale.	Modernizarea carosabilului, trotuarelor, canalizării pluviale, marcajului rutier, semnalizării circulației, după realizarea sau modernizarea rețelelor subterane.
Zone conflictuale între autovehicole, pietoni.	Amenajarea de piste de bicicliști pe 2 benzi și 2 sensuri (2 m lățime) sau 1 bandă și 1 sens (1,5 m lățime) în paralel cu trotuarul lanumitor artere majore. Toate traseele pietonale și spațiile publice, vor fi amenajate cu pavaje, vor fi îmbogățite cu amenajări peisagistice, obiecte decorative statice, mobilier urban și vor fi iluminate favorizant.
Număr insuficient de parcări publice.	Amenajarea de parcări publice (1 parcare / 5 locuințe, 1 parcare / 1 apartament, 1 parcare / 30 salariați în adm. + 20 %, 1 parcare / 50 mp comerț, 5 parcări / biserică, 1 parcare / 30 locuri cămin cultural sau teren sport, 1 parcare / 4 cadre didactice sau sanitare, 1 parcare / 5 locuri restaurant, 4 parcări / 10 paturi cazare, 1 parcare / 100 mp clădiri agro-industriale și depozite).
Insuficiența transportului în comun, cu un grad scăzut de confort.	Extinderea și reorganizarea transportului în comun în toate satele comunei. Se va prevedea min. 1 parcare pt. autoutilitare și 1 parcare pt. mijloacele de transport în comun în fiecare sat.

- Fondul construit și utilizarea terenurilor

FOND CONSTRUIT ȘI UTILIZAREA TERENURILOR	
Terenuri cu risc ridicat de declanșare a proceselor geomorfologice complexe (creep / șiroire / spălare în suprafață)	Interdicție definitivă de construire pe tot arealul afectat. Se interzic: defrișările, excavațiile la baza versanților.
Terenuri cu risc ridicat de șiroire / torențialitate.	Se recomandă plantarea zonelor afectate cu esențe cu rădăcină adâncă. Se vor amplasa semne de avertizare și bariere artificiale în calea de desfășurare a acestor procese.
Terenuri cu risc mediu de declanșare a proceselor geomorfologice complexe (creep / șiroire / spălare în suprafață)	Interdicție temporară de construire până la elaborarea de studiu geotehnic pentru fiecare construcție, care să determine condițiile de amplasare–fundare. Nu se permit modificări importante ale parametrilor de pantă: tăierea pantei, supraîncărcarea pantei etc.. Se interzic: defrișările, excavațiile la baza versanților. Se recomandă construcții din materiale ușoare cu regim de înălțime de max D+P+M, POT max. = 15% și plantarea zonelor afectate cu esențe cu rădăcină adâncă.
Terenuri cu risc mediu de șiroire / torențialitate	
Terenuri cu risc de inundabilitate prin revărsare de intensitate mică, cu frecvența ridicată (anuală) (asigurare 3-5 %)	Interdicție de construire, cu excepția lucrărilor de supraveghere a digurilor, efectuarea de lucrări hidrotehnice: diguri, regularizarea și adâncirea cursurilor de apă, redimensionarea unor poduri și podețe și interzicerea depozitării de deșeuri menajere / dejecții animale pe malul cursurilor de apă.
Terenuri cu risc de inundabilitate prin revărsare de intensitate mare, cu frecvența redusă (asigurare 1 %)	Interdicție temporară de construire până la regularizarea albiilor cursurilor de apă, realizarea canalizării apelor pluviale, conform volumului de apă de pe versanți, amenajarea de drenuri, decompactarea solului și lucrări pedoameliorative. Se recomandă plantarea terenurilor cu specii arboricole absorbante.
Imagine urbană și relații spațiale necontrolate	Se recomandă o îmbunătățire a relațiilor cu strada d.p.d.v. al trotuarelor, împrejmuirilor, acceselor auto și pietonale, al spațiilor plantate și cu cursurile de apă. Se vor amenaja taluzuri, ziduri de sprijin, podețe, mobilier urban. Se va păstra regimul de înălțime specific zonei.
Spații insuficiente pentru dezvoltare	Extinderea intravilanului și elaborarea de PUZ-uri pentru restructurare urbană (parcelări, străzi propuse, etc) și schimbarea destinației terenului agricol. Se interzic construcțiile pe terenurile fără acces direct la parcelă. Înglobarea unor noi zone de centralitate în zonele de extindere propuse (10% din teren). Rezervarea de terenuri cu destinația: activități agro – industriale / de depozitare.

- Mediu

PROBLEME DE MEDIU	
Poluare electromagnetică datorată LEA, antenelor GSM / releelor radio-TV	Se interzice amplasarea construcțiilor în zona de protecție LEA 20 KV (pe o fâșie de 24 m) și LEA 110 kV (pe o fâșie de 37 m). Nivelul admis de radiație al unei antene de telefonie mobilă sau releu este cuprins între 4,5 și 9 W/mp (OMSP nr. 1193 / 2006).
Poluare olfactivă	Se interzice amplasarea locuințelor în zona de protecție sanitară a dispensarului veterinar pe o rază de 30m.
Poluare chimică (cu noxe) a solului și poluare fonică / cu vibrații de-a lungul căilor de comunicație importante (DN).	Se interzice legumicultura pe o distanță de 50 m față de DN. Plantarea de fâșii de protecție vegetale / bariere tehnice izolatoare de-a lungul DN.
Risc tehnogen (de explozie)	Se interzice amplasarea construcțiilor în zonele cu risc de explozie: în zonele cu depozite de material explozive.
Spații verzi publice insuficiente.	Se vor rezerva terenuri pt. spații verzi publice (min 26 mp / locuitor). Se va planta vegetație arboricolă pe terenurile în pantă, degradate, pe malurile cursurilor de apă și de-a lungul traseelor pietonale.
Lipsa zonelor de protecție sanitară de-a lungul cursurilor de apă.	Instituire zonă de protecție sanitară: - câte 15 m din albia minoră pe ambele maluri ale cursurilor de apă cadastrale – peste 5 km lungime - câte 5 m din albia minoră pe ambele maluri ale cursurilor de apă necadastrale – sub 5 km lungime
Poluare fizică, chimică și organică a apei / solului, datorită depozitării neautorizate de deșeuri	Interzicerea și sancționarea depozitării și deversării de deșeuri menajere / rumeguș / dejecții animale pe malurile cursurilor de apă și refacerea cadrului natural – ecologizarea și refacerea sit-urilor contaminate. Se vor promova min. 2 campanii de salubritate a malurilor cursurilor de apă / an. Lucrările de decolmatare a albiilor se vor executa din 5 în 5 ani.
Risc social	Se vor promova operațiuni urbanistice de parcelare, construire de locuințe sociale echipate cu utilități și programe de asistență socială.

- Spații plantate, agrement, perdele de protecție

SPAȚII PLANTATE, AGREMENT, PERDELE DE PROTECȚIE	
Lipsa de perdele de protecție de-a lungul căilor de circulație importante: DN, DJ, DC	Plantarea de fâșii verzi de protecție de-a lungul căilor de circulație importante: DN și DJ, fără a periclita vizibilitatea la trafic. Realizarea de spații verzi de aliniament între carosabil și zona rezidențială, peste tot unde este posibil.
Lipsa de perdele de protecție la unitățile agricole, industriale / depozitare, gospodărie comunală, construcții tehnico-edilitare.	Amenajarea de perdele de protecție, minim 20% din suprafața terenurilor rezervate pentru: unități agricole, industriale / depozitare, cimitire și construcții tehnico-edilitare. Realizarea de perdele de protecție de min. 10 m lățime în incintele ce se învecinează cu zonele de locuit și cu dotări social – culturale.
Lipsa spațiilor plantate pe terenurile riverane cursurilor de apă / iazurilor	Plantarea cu vegetație arboricolă (salcâm, pin, salcie, etc) pe terenurile riverane cursurilor de apă / iazurilor.
Lipsa amenajărilor aferente spațiilor verzi publice, de agrement și terenurilor de sport	Amenajarea de parcuri / grădini publice (15 mp / locuitor), scuaruri (2,5 mp / locuitor), locuri de joacă pt. copii (1,3 mp / locuitor), zone de agrement (min. 10 mp / locuitor), terenuri de sport conform normelor în vigoare. Se vor promova spațiile verzi de protecție a versanților, malurilor cursurilor de apă și de-a lungul traseelor pietonale.

- Zonele: cu valoare de patrimoniu; pe baza normelor sanitare; față de construcții și culoare tehnice; cu destinație specială; zone poluate

PROTEJAREA ZONELOR: CU VALOARE DE PATRIMONIU ȘI PE BAZA NORMELOR SANITARE ÎN VIGOARE FAȚĂ DE CONSTRUCȚII ȘI CULOARE TEHNICE CU DESTINAȚIE SPECIALĂ, ZONE POLUATE	
Lipsa delimitării zonei de protecție aferente monumentelor istorice.	Instituirea zonelor de protecție și stabilirea lucrărilor de intervenție la monumente (consolidare, restaurare, modernizare, punere în valoare / introducere în circuit public / păstrare perspective spre monumente).
Lipsa identificării exacte a perimetrelor cu situri arheologice.	În zona siturilor reperate se va solicita "supraveghere arheologică obligatorie". Pentru toate lucrările care afectează solul, indiferent de caracter - privat sau comunitar, edilitar sau industrial, gospodăresc, utilitar sau agricol, se va solicita "evaluare arheologică de teren".
Zone naturale protejate definite în Natura 2000 ce necesită reglementarea activităților și regimului de protecție.	Reglementarea protecției și activităților încadrul ROSCI0253 <i>Trascău</i> și ROSPA0087 <i>Munții Trascăului</i> .
Lipsa zonei de protecție sanitară din jurul fermelor agrozootehnice.	Se vor respecta normele sanitare conf. OMS 119/2014 modificat prin OMS 994/2018 privind distanțele minime de protecție sanitară față de fermele zootehnice.
Lipsa zonei de protecție sanitară între unitățile de învățământ / cultură / sănătate și locuințe.	Instituire zonă de protecție la o distanță de 50 m, față de locuințe.
Lipsa zonei de protecție sanitară din jurul surselor de poluare.	Se interzice amplasarea locuințelor în zona de protecție sanitară a dispensarului veterinar pe o rază de 30 m.
Lipsa zonei de protecție sanitară între parcare / groapă compost / platformă deșeuri / adăpost animale și locuințe.	Instituire zonă de protecție la o distanță de 10 m, față de locuințe.
Lipsa zonelor sanitare cu regim sever în jurul surselor de apă.	Instituirea zonelor de protecție împrejmuite în jurul captărilor de apă (100 m în amonte de priză, 25 m în aval și lateral de priză), stației de pompare (R=10 m) și rezervorului de apă (R=20 m).
Rețea insuficientă de alimentare cu apă și canalizare.	Extindere rețea de alimentare cu apă și de canalizare și instituire zonă de protecție sanitară cu regim sever pe o distanță de 10 m din ax, în fiecare parte și 30 m față de orice sursă de poluare la conductele de aducțiune apă.

Ape uzate insuficient epurate.	Realizarea stației de epurare containerizate și instituirea zonei de protecție de 50 m față de locuințe.
Distanță neadecvată între fosele septice și fântâni.	Distanța minimă admisă este de 10 m.
Lipsa zonei de protecție aferentă LEA și antenelor GSM / releelor radio-TV.	Se interzice amplasarea construcțiilor în zona de protecție LEA 20 KV (pe o fâșie de 24 m) și LEA 110 kV (pe o fâșie de 37 m). Nivelul admis de radiație al unei antene de telefonie mobilă sau releu este cuprins între 4,5 și 9 W/mp (Ordinul Ministrului Sănătății Publice nr. 1193 / 29.09.2006).
Nevalorificarea energiei regenerabile	Se impune promovarea conceptului de energie regenerabilă pe baza unor studii de fundamentare. Se vor respecta distanțele sanitare între locuințe și: <ul style="list-style-type: none"> - parcuri eoliene: 1000 m; - parcuri fotovoltaice: 500 m.

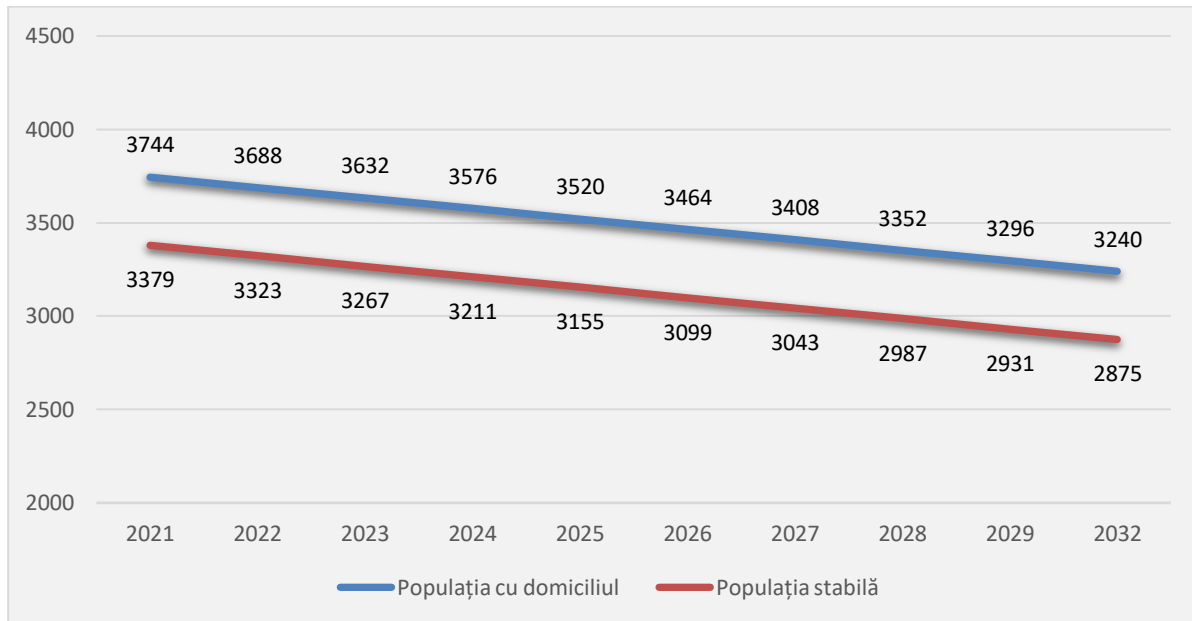
2.12. DIAGNOSTICUL PROSPECTIV

Diagnosticul prospectiv cuprinde o prezentare succintă a evoluțiilor viitoare ale proceselor de dezvoltare de la nivel local, cu accent pe evidențierea oportunităților și a pericolelor legate de derulare acestora, prin raportare la nevoile de dezvoltare ale comunității, potențialul acesteia și la contextul teritorial mai larg. Acesta include prognoza demografică, tendințele de dezvoltare economică, de conectivitate și de echipare tehnică a teritoriului.

- **Prognoza demografică**

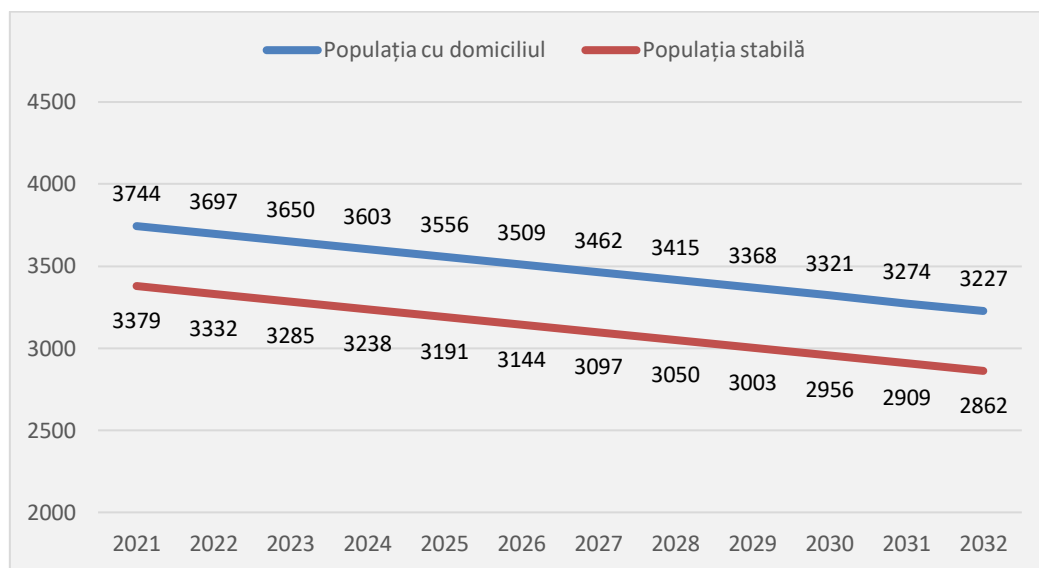
Ținând cont de evoluția populației stabile a comunei de la ultimele 3 recensăminte (1992, 2002 și 2011), de dinamica populației cu domiciliul și principalelor fenomene demografice (natalitate, mortalitate, spor natural, căsătorii, divorțuri, stabiliri cu domiciliul, plecări cu domiciliul) între 2011 și 2020, precum și de structura actuală a piramidei vârstelor, au fost elaborate 3 scenarii de evoluție a populației comunei în perioada 2021-2032, toate indicând o continuare a scăderii numărului de locuitori.

Scenariul I (constant) de prognoză – pleacă de la ipoteza că fenomenele demografice de la nivel local nu vor cunoaște modificări importante în următorul deceniu. Concret, în acest scenariu numărul nașterilor se va menține în jurul valorii medii de 27/an (adică 7,5‰), iar cel al deceselor în jurul a 62/an (17‰), pe fondul creșterii ponderii populației vârstnice corelate cu creșterea speranței de viață. Așadar, sporul natural va varia în jurul valorii -10‰ (-35 persoane/an), contribuind la scăderea în ritm accentuat a numărului de locuitori. Sporul migratoriu cu schimbare de domiciliu este estimat să aibă o valoare negativă (-21 persoane/an, în medie), cu o medie de 47 de stabiliri, respectiv de 68 de plecări/an, în linie cu tendința din ultimul deceniu. Diferența dintre populația cu domiciliul și cea rezidentă se va păstra la circa 365 persoane, ca și la recensământul din 2011. În acest context, populația cu domiciliul va ajunge în 2032 la 3240 de locuitori, iar cea stabilă la 2875 de locuitori.

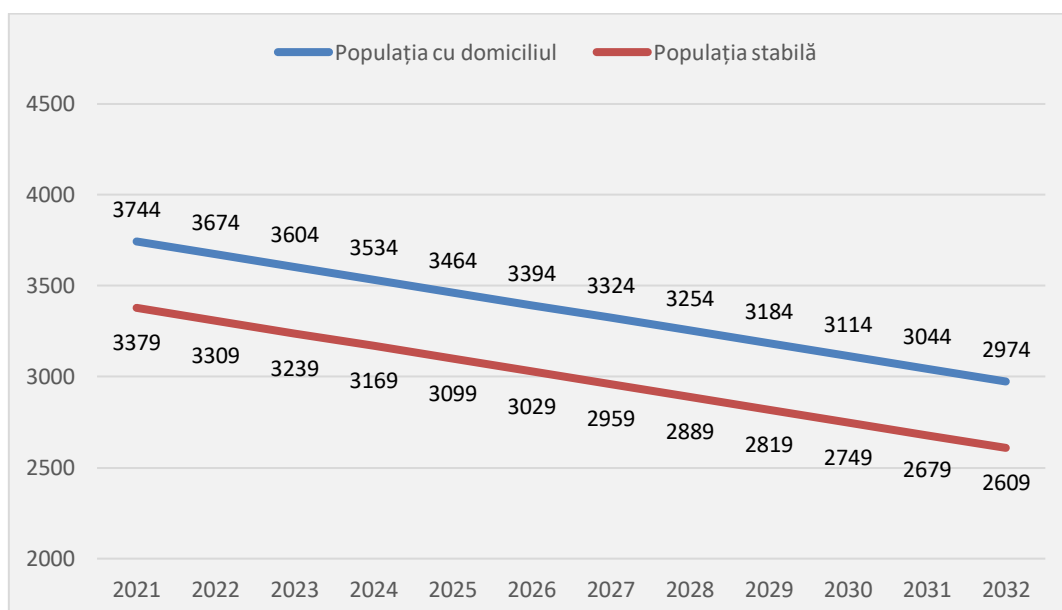

Scenariul II (optimist) de prognoză – în acest scenariu, sporul natural se va menține în jurul valorii de -35/an, ca și în scenariul constant, evoluția natalității și a mortalității fiind condiționate de factori preponderent obiectivi și greu de influențat prin politici locale, mai exact de structura piramidei vârstelor, care indică o tendință de reducere continuă a contingentului de femei cu vârstă fertilă (15-49 ani), de creștere a numărului de persoane trecute de 65 de ani și a speranței de viață.

În schimb, acest scenariu pleacă de la premisa că realizarea obiectivelor cuprinse în strategia de dezvoltare spațială va avea ca efect atragerea de noi locuitori (inclusiv prin remigrație). În acest scenariu, numărul sosirilor cu domiciliul în comună crește cu 20%, până 56/an, iar numărul plecărilor se păstrează la o medie de 68/an, ca în scenariul constant, rezultând un spor migratoriu mediu de -12 persoane/an. În acest context, numărul locuitorilor cu domiciliul în comună va scădea cu o medie de 47 de persoane/an în intervalul de analiză, până la 3227 de locuitori în 2032. Și în acest scenariu, diferența dintre populația cu domiciliul și cea stabilă se menține constant cu valoarea raportată la recensământul din 2011 (365 de persoane), astfel încât populația stabilă va ajunge la 2862 de locuitori.

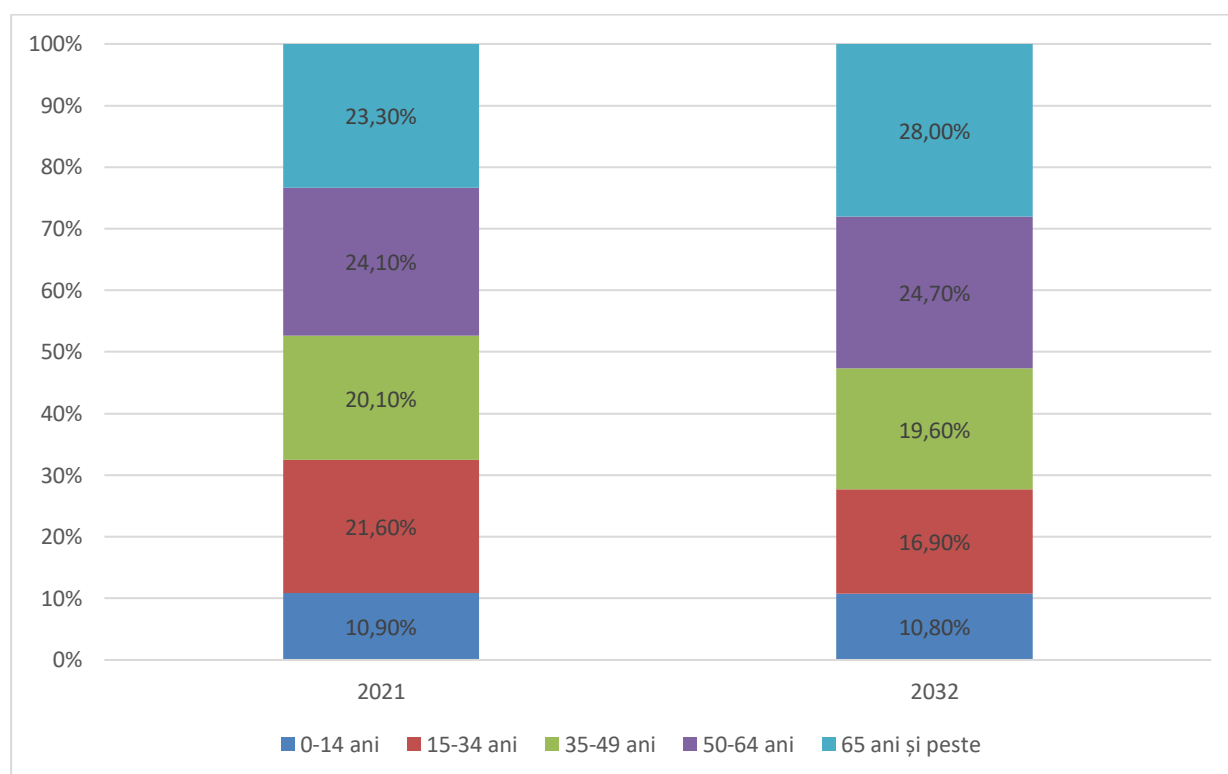
Scenariul III (optimist) de prognoză – pleacă de la aceeași ipoteză cu privire la sporul natural (un sold mediu anual aproape de zero), însă ia în considerare o creștere a migrației populației locale cu 20%, pe fondul creșterii decalajului de dezvoltare dintre mediul rural și cel urban (în principal, zona metropolitană Cluj-Napoca, dar și arealul urban Turda-Câmpia Turzii), dar și a migrației externe definitive. În acest scenariu, numărul sosirilor cu domiciliul în comună rămâne același ca în scenariul constant (47 de persoane/an, în medie), însă numărul plecărilor crește cu 20%, la o valoare medie anuală de 82 de persoane. Cumulat, sporul natural și migratoriu vor determina o scădere a populației cu o medie de 70 de persoane pe an, astfel încât aceasta va ajunge la 2974 persoane cu domiciliul și 2609 stabile în anul 2032.

Dintre scenariile prezentate mai sus, cel care are șansele cel mai mari de materializare este cel constant, întrucât investițiile publice propuse spre realizare până

În anul 2032 vor avea efecte asupra dinamicii demografice care se vor vedea mai degrabă pe termen lung. Așadar, ne putem aștepta la o tendință de scădere a numărului de rezidenți sub pragul de 3000.

În ceea ce privește structura pe vârste a populației cu domiciliul, în scenariul constant vom asista la o reducere a ponderii populației tinere (sub 40 de ani), pe fondul reducerii natalității de după 1990, concomitent cu o creștere a populației de peste 60 de ani, pe fondul ieșirii din zona activă a persoanelor născute după 1966 (așa-numiții decreței). De altfel, cei mai mulți locuitori ai comunei vor avea vârsta de 55-70 de ani la acel moment. Fenomenul de îmbătrânire demografică se va accentua, revenind 2,59 vârstnici/copil, față de 2,14 în prezent.

- **Prognoza socio-economică**

Cu privire la evoluția economică a comunei Iara, au fost definite trei scenarii:

Scenariul constant de prognoză – este cel în care forța de muncă din comună va rămâne ocupată în proporție de circa 40% în agricultură și silvicultură, preponderent de o manieră informală (lucrători pe cont propriu și neremunerați în propria gospodărie), în timp ce 60% vor activa în industrie, construcții, comerț și diferite servicii, atât la unitățile din comună, cât și prin practicarea navetei în alte localități (preponderent în municipiul Cluj-Napoca și în comunele învecinate). Numărul de locuri de muncă se va stabiliza în jurul valorii din prezent (circa 200), echivalând cu doar un

loc de muncă la 5 persoane active economic, la care se vor adăuga 500 de navetiști, rezultând o rată de ocupare formală de circa 60%.

Scenariul optimist de prognoză – e cel în care obiectivele de infrastructură și economice cuprinse în strategia de dezvoltare spațială își vor arăta efectele, cu precădere sub forma infrastructurii de bază care să sporească atractivitatea pentru investitori, a sprijinirii antreprenorilor locali, inclusiv prin acordarea de facilități, a modernizării fermelor agricole, a promovării turismului și dezvoltării infrastructurii suport pentru acesta etc. De asemenea, pe fondul modernizării infrastructurii județene de transport, dar și a dezvoltării rapide a municipiilor Cluj-Napoca și Turda, șansele de ocupare a unui loc de muncă în localitățile învecinate va crește, implicit și navetismul către acestea. Efectul va fi de scădere a ponderii populației ocupate informal în agricultură și silvicultură la 25%, concomitent cu creșterea gradului de ocupare în activități non-agricole la 75% din totalul forței de muncă. Numărul de locuri de muncă din comună se va dubla la 400, iar numărul de navetiști va crește la circa 500, rezultând o rată de ocupare formală de peste 80%.

Scenariul pesimist de prognoză – pleacă de la premisa că mai mulți factori pot avea o contribuție negativă la dezvoltarea economică a comunei în următorii 10 ani: efectele negative ale pandemiei Covid-19 asupra unor sectoare relevante pentru arealul comunei (de ex. turismul); îmbătrânirea forței de muncă locale și gradul redus de calificare a acesteia, care va face zona puțin atractivă pentru noi investiții și va menține redus spiritul antreprenorial; condițiile naturale nefavorabile trecerii la ferme de mari dimensiuni în sectorul vegetal; scăderea populației care va antrena și reducerea cererii pentru produse și servicii la nivel local etc. În această ipoteză, numărul de locuri de muncă din comună va scădea la circa 150, iar numărul de navetiști la circa 300, rezultând o rată de ocupare formală de circa 40%, ceea ce va antrena ocuparea informală și migrația externă și internă.

În cele 3 scenarii, prognoza principalilor indicatori economici ce pot fi documentați la nivel local se prezintă după cum urmează:

Scenariul	Numărul de locuri de muncă de nivel local		Ponderea populației ocupate informal în agricultură		Ponderea populației ocupate în industrie și construcții		Ponderea populației ocupate în sectorul serviciilor private	
	2022	2032	2022	2032	2022	2032	2022	2032
Constant	200	200	39	39	20	20	41	41
Optimist	200	400	39	25	20	25	41	50
Pesimist	200	150	39	45	20	18	41	37

• **Tendințe privind conectivitatea și echiparea tehnică a teritoriului în comună**

Accesibilitatea și mobilitatea joacă un rol vital în dezvoltarea comunei, distanța relativ mare a acesteia față de centrele urbane polarizatoare (municipiile Cluj-Napoca și Turda) și culoarele de transport situate în zonă (DN 1 și Autostrada Transilvania) constituind un dezavantaj în raport în comunele din proximitatea acestora.

Pe termen scurt și mediu (până în anul 2032), nu se întrevăd îmbunătățiri semnificative cu privire la accesibilitatea în comună, fiind prevăzute doar lucrări de întreținere și reabilitare a drumurilor județene, respectiv a DN 75. Nici pe termen lung (orizont 2032) nu se prevede realizarea în zonă a unor investiții de amploare, fiind prevăzută în PATJ Cluj amenajarea unei piste de biciclete pe Valea Arieșului, respectiv pe traseul Muntele Băișorii-Băișoara-Cluj Napoca.

În schimb, investițiile prevăzute în infrastructura de transport de interes local (drumuri de exploatare, drumuri comunale, străzi, trotuare, poduri, podețe, stații de transport public) vor avea un impact mult mai mare asupra populației locale și chiar a agenților economici, crescând atractivitatea comunei și reducând decalajul față de mediul urban în ceea ce privește infrastructura de bază. Un drum turistic în zona Ocolișel-Muntele Băișorii ar conduce la o dezvoltare accentuată a turismului în zonă, cu impact pozitiv asupra economiei locale.

Extinderea și modernizarea infrastructurii și a serviciilor de utilități publice reprezintă un alt factor vital pentru stoparea declinului socio-economic al comunei. Prioritatea o reprezintă introducerea alimentării cu gaze naturale, extinderea alimentării cu apă potabilă în toate satele, respectiv a canalizării cu o stație de epurare.

În concluzie, pentru susținerea scenariului optimist de evoluție demografică și de dezvoltare socio-economică se impun o serie de măsuri-suport la nivelul dotării teritoriului cu infrastructură tehnică:

- Modernizarea drumurilor comunale și a străzilor din satele componente, inclusiv poduri și podețe
- Modernizarea drumurilor de exploatare agricolă și forestieră
- Amenajarea și modernizarea trotuarelor și a aleilor pietonale
- Extinderea rețelei de alimentare cu apă potabilă
- Extinderea rețelei de canalizare și construcția unei stații de epurare
- Înființarea rețelei de distribuție a gazelor naturale
- Modernizarea rețelei de iluminat public

• **Tendințe privind mediul natural și patrimoniul cultural**

Pe teritoriul comunei există două situri NATURA 2000, ROSCI0253 *Trascău* și ROSPA0087 *Munții Trascăului*, cu scopul de a proteja habitate de stâncărie, pădure și pajști montane, respectiv 130 de specii de păsări, dintre care 25 de interes comunitar. Acest patrimoniu natural deosebit este unul dintre avantajele competitive majore ale comunei, în special în direcția afirmării ca destinație pentru turismul ecologic, o nișă de piață în plină dezvoltare.

La adresa celor două arii naturale protejate, ca și a întregului patrimoniu natural al comunei (păduri, pășuni) se manifestă presiuni naturale și antropice tot mai

puternice. În ceea ce privește factorii naturali, ne putem aștepta în următorul deceniu la o acutizare a problemelor asociate schimbărilor climatice (de ex. uscarea unor copaci, apariția de specii invazive, înmulțirea dăunătorilor, creșterea eroziunii, manifestarea unor viituri etc.). În schimb, cu privire la factorii antropici, este de așteptat o scădere a riscului de manifestare a acestora pe fondul înăsprii legislației și a controlului din domeniul exploatărilor forestiere, a incendiilor miriștilor, a braconajului etc. În schimb, este de așteptat să crească presiunile asociate dezvoltării turismului de masă.

În ceea ce privește patrimoniul cultural, la nivelul comunei există numeroase monumente istorice de importanță locală (biserici, conace, situri arheologice, ansamblul căii ferate înguste de pe Valea Arieșului), la care se adaugă alte clădiri propuse spre clasare prin noul PUG, precum și valori etnografice. Starea de protecție și conservare a acestora este, cu puține excepții, precară, fiind raportate intervenții nespecializate care au modificat arhitectura inițială și chiar riscul de pre-colaps a unor clădiri în lipsa fondurilor pentru restaurare. Odată cu îmbătrânirea tot mai accentuată a populației, tradițiile din comună încep să se piardă, fiind păstrate cu eforturi de către un ansamblu de dansuri populare. Infrastructura culturală s-a îmbunătățit prin modernizarea și dotarea căminului cultural din satul-reședință, însă oferta culturală rămâne destul de săracă și rezumată la evenimente gratuite susținute de Primărie (singurul eveniment remarcabil fiind Zilele Comunei), în condițiile în care publicul tânăr este redus, iar populația are venituri prea reduse pentru a plăti accesul la evenimente.

În materie de protecție a mediului, autoritățile locale s-au conformat la directivele din domeniul deșeurilor de la nivelul UE. Concret, comuna a aderat la ADI constituită la nivel județean pentru managementul integrat al deșeurilor, beneficiind de servicii de colectare și transport a deșeurilor menajere furnizate de către un operator zonal selectat de către această asociație, în schimbul unei taxe de salubritate încasate de la cetățeni. În schimb, comuna nu îndeplinește încă cerințele directivelor din domeniul apă-canal cu privire la alimentarea cu apă a tuturor satelor cu peste 50 de locuitori (satele Agriș și Ocolişel au peste 50 de locuitori, nu însă și rețea centralizată de alimentare cu apă), respectiv la tratarea apelor uzate (stația de epurare în funcțiune are doar treaptă mecanică). Totuși, administrația locală derulează investiții în vederea conformării la aceste directive europene.

2.13. NECESITĂȚI ȘI OPTIUNI ALE POPULAȚIEI

- **PUG - Instrument de implementare a politicilor de dezvoltare locală**

Planul urbanistic general este unul din instrumentele administrației publice locale prin care asigură planificarea și coordonarea dezvoltării localităților. Acest instrument necesită coordonarea eforturilor comunității la încă două nivele: cel al unui plan de management eficient și a unor politici financiare care să facă viabile fiecare sector al dezvoltării locale: dezvoltarea terenurilor, locuirea, dezvoltarea serviciilor publice, renovarea și întreținerea cadrului fizic existent, dezvoltarea economică, protecția mediului localităților.

Luarea deciziei este în sarcina factorilor politici abilitați; pregătirea acesteia se face de către specialiști, iar implementarea de către factorii executivi. La fiecare din aceste trei etape: prin reprezentare, prin rezultatele prelucrării datelor, prin asumarea procesului de implementare, participarea cetățeanului constituie baza procesului în sine.

- **Domeniile strategice ale dezvoltării locale**

Dezvoltarea locală implică activitățile concertate ale tuturor membrilor comunității, în scopuri colectiv asumate, ca factori angajați în diverse domenii specifice, dar în egală măsură ca cetățeni. Domeniile strategice ale dezvoltării locale sunt următoarele:

- demografic;
- economic;
- social;
- cultural;
- cadrul fizic;
- mediul localității;
- politic.

Domeniilor strategice de dezvoltare le corespund un număr de obiective strategice care definesc orientarea și prioritățile care pot fi dezvoltate de către comunitatea respectivă, având un anumit potențial.

- **Actorii implicați în procesul de implementare a PUG**

- Administrația Publică Locală are ca principală sarcină coordonarea și planificarea dezvoltării locale; ea acționează ca lider și ca partener în același timp, potrivit scopului urmărit și gradului de implicare necesar.
- Sectorul Public este orientat cu precădere spre diversificarea ofertei către populație și ridicarea nivelului acesteia; în sarcina acestui sector stau planificarea și finanțarea serviciilor publice, managementul și adecvarea acestora la exigențele dinamice ale comunității.
- Sectorul Privat urmărește și se adaptează cererilor pieței; este interesat în regulamente locale flexibile, piață de terenuri structurată, amplasamente de

calitate, informație adecvată. Rezultatele conlucrării cu acesta se traduc în dezvoltarea competitivității, diversificarea ofertei, locuri de muncă, crearea de piețe.

- Cetățenii structurați în grupuri de interese și pe venituri, constituie factorul de bază în implementarea politicilor de dezvoltare locală: sunt sursa principală de informații la nivelul PUG și instrumentul principal de control al adecvării propunerilor, sunt de asemenea, mijlocul permanent de implementare și evaluare a rezultatelor măsurilor respective.

- **Etape relevante ale PUG care solicită consultarea cetățenilor**

- Pregătirea PUG constă în culegerea și actualizarea datelor pentru construirea liniilor strategice de dezvoltarea a localităților, structurarea acestora și procesul de analiză a situației existente și a disfuncționalităților. Informațiile privind nevoile populației pot confirma sau aduce schimbări în structurarea planului urbanistic local. De la nivelul acestor informații se conturează specificul, identitatea locală – modul personalizat în care sunt rezolvate disfuncțiunile, în care este valorificată suma resurselor.
- Evaluarea adecvării propunerilor făcute prin PUG, verificarea regulamentului local aferent are loc prin consultarea cetățenilor. La această fază sunt semnalate situații particulare care pot scăpa abordării la scara localităților, precum și schimbări survenite în timpul întocmirii documentației PUG.
- Implementarea planului urbanistic are loc prin utilizarea banilor publici și prin respectarea regulamentului local de urbanism; ambele laturi ale acestui proces reclamă asumarea de către cetățeni a prevederilor PUG, implicarea în monitorizarea acestuia. Odată însușite, PUG și regulamentul aferent devin lege locală.
- Monitorizarea este un proces complex în cadrul căruia presiunile interesului comunității le domină de regulă pe cele ale intereselor individuale, iar obiectivele pe termen mediu fac, poate, mai puțin interesante pe cele pe termen scurt. Înțelegerea acestui raport este importantă pentru construirea unei atitudini civice durabile.

- **Modalități de implicare a cetățenilor**

- Utilizarea mijloacelor de comunicare în masă este una din modalitățile cele mai eficiente de diseminare a informației și de obținere a unei imagini generale a reacției cetățenilor. Acest proces presupune un parteneriat solid cu firmele și instituțiile de profil.
- Utilizarea mijloacelor de culegere a informațiilor relevante în diverse faze de structurare a PUG: Chestionarele, sondajele de opinie, interviurile sunt modalități specifice de a obține date primare privind, de exemplu, opțiunile cetățenilor pentru direcții de dezvoltare, sau stabilirea de priorități la nivel local care, prelucrate de către specialiști vin în sprijinul procesului de întocmire a PUG,
- Informarea și dialogul prin centrele de informare pentru cetățeni sunt esențiale pentru că oferă un mediu transparent și profesional, favorabil comunicării bilaterale.

- Utilizarea corespondenței cu cetățenii urmărește stârnirea reacțiilor la probleme punctuale, în scopul găsirii unei soluții, pentru care localnicii pot determina curente de opinie în favoarea unei anumite abordări.
- Structurarea de grupuri de interes cetățenesc se află la îndemâna administrației locale ca unul din cele mai puternice instrumente de angajare a cetățenilor în rezolvarea unor probleme de anvergură medie. Acest proces presupune efortul de a concerta interesele indivizilor într-o organizație cetățenească sprijinită de factorii locali abilitați, în procesul de rezolvare a problemei respective.
- Alcătuirea de grupuri consultative privește structurarea pe domenii de interes local a unor cetățeni neangajați neapărat în sisteme instituționale, dar care pot oferi sprijin competent în acordarea de informații și consultanță cu privire la acele domenii. Scopul grupurilor consultative este de a adecva soluții propuse prin PUG, la capacitatea de implementare a populației.
- Constituirea de lideri locali este un instrument eficient de descentralizare a atribuțiilor administrației locale la nivelul micilor comunități ale localităților; este o interfață eficientă pentru mobilizarea potențialului uman local în implementarea prevederilor PUG, precum și pentru culegerea reacțiilor micilor comunități în acest sens. Liderii locali sunt persoane charismatice care se implică în acest proces în mod voluntar și pentru care recunoașterea eforturilor lor și rezolvarea problemelor sunt singurele așteptări.
- Alte manifestări. La îndemâna administrației stă o gamă largă de instrumente care să aducă într-un mod premeditat împreună pe cetățeni și problemele lor: evenimente existente sau create care să favorizeze contactul între cetățenii implicați în rezolvarea unei anumite probleme, care să aducă împreună într-un cadru neoficial cetățeni și factori de decizie, care să conducă la schimburi de experiență în domenii de interes etc. La fel de importantă este crearea unei baze civice în educația la nivelul grădinițelor și școlilor, utilizând mai mult contactele cu aspecte concrete, jocuri, simulări, decât teoria care, de multe ori este prea aridă.

2.14. SINTEZĂ STUDII FUNDAMENTARE

Sinteza tuturor studiilor de fundamentare a fost elaborată conform Ord. 233/2016, norme metodologice de aplicare a Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul și de elaborare și actualizare a documentațiilor de urbanism, Anexa 2, Tabel sintetic pentru planuri urbanistice generale.

Studiile de fundamentare obligatorii, conform anexei 2, sunt: actualizarea suportului topografic, condiții geotehnice și hidrogeologice, protecția mediului, riscuri naturale și antropice, tipuri de proprietate, infrastructură tehnico-edilitară, analiza factorilor interesați, anchete sociale, evoluția activităților economice, evoluția socio-demografică și impactul schimbărilor climatice.

Studiul de fundamentare analitic realizat în mod opțional este reprezentat de studiul istoric și arheologic.

Studii de tipul Analitice

1. Sinteza studiului de fundamentare privind actualizarea suportului topografic

Studiu topografic pentru studiul de fundamentare al comunei Iara s-a realizat conform legislației în vigoare folosită fiind proiecția STEREO 70.

S-a realizat pe suport topografic STEREO 70

Încadrarea în teritoriu – cu scara 1:25 000

Analiza situației existente și disfuncționalități – cu scara 1:5 000

Reglementări urbanistice – zonificare funcțională – cu scara 1:5 000

Reglementări tehnico – edilitare – cu scara 1: 5 000

Proprietatea asupra terenurilor și circulația terenurilor – cu scara 1:5 000

Căi de comunicație – cu scara 1:5 000

Reglementări urbanistice – Regulament Local de Urbanism – cu scara 1:5 000

Unități teritoriale de referință – cu scara 1:5 000

Elementele preluate de pe hărțile topografice au fost reactualizate, conform situației existente, la nivelul anului 2015, cu ulterioare completări aduse pe perioada elaborării documentelor și suportului topografic, care include anul 2021. Pentru acesta s-a folosit sistemul GIS și AutoCAD.

Toate acestea au fost inventariate, evaluate și introduse într-o bază de date care stă la baza complexității de hărți și planșe aferente unității administrativ teritoriale Iara. Acest lucru este necesar pentru urmărirea fluxului de producție, a prelucrării integrale a tuturor documentelor și hărților și evaluarea volumului de muncă necesar realizării lucrării.

2. Sinteza studiului de fundamentare privind condițiile geotehnice și hidrogeologice

Caracteristicile substratului geologic intervin decisiv și în echiparea cu infrastructuri a terenurilor, stabilitatea și rezistența acestuia fiind parametri luați în considerare obligatoriu la orice inițiativă. Totalitatea fenomenelor ce au loc înaintea translării pragului de alunecare și care reprezintă elemente cauzale ale sistemului de alunecare se împart în: potențiale, pregătitoare și declanșatoare sau naturale și antropice.

Factorii potențiali sunt grupați în: caracteristici ale substratului geologic, panta versantului, stadiul evoluției (dinamica de ansamblu) acestui, umiditatea.

În vederea estimării vulnerabilității teritoriului comunei, s-au introdus indicatori geomorfometrici cu rol major (geodeclivitatea, orientarea versanților, hipsometria, densitatea fragmentării, adâncimea fragmentării, utilizarea terenurilor), date geologice, hidrografice, în formate digitale de tip raster.

Administrația Publică Locală are ca principală sarcină coordonarea și planificarea dezvoltării locale; ea acționează ca lider și ca partener în același timp, potrivit scopului urmărit și a gradului de implicare necesar.

3. Sinteza studiului de fundamentare privind protecția mediului, riscuri natural și antropice

Rețeaua hidrografică a comunei Iara este în totalitate tributară râului Arieș, fie direct, prin cele patru râuri importante: Iara, Ocolișel Borzești și Remetea, fie prin intermediul acestora (afluenții lor). Densitatea rețelei hidrografice pe teritoriul comunei este în medie de 0,8 – 0,9 km/km².

Condițiile de relief ale comunei Iara, zonă montană, zonă depresionară, culoare de vale importante, la care se adaugă și condițiile climatice, au determinat apariția unor râuri cu debit destul de ridicat și stabil, cu frecvente inundații în timpul ploilor torențiale. Modelarea actuală impune retragere și resegmentare, cu predominarea proceselor de rill-wash, ravenație și torențialitate, dar și creeping. Procesul complex de eroziune-acumulare este semnalat prin glacizări deluvio-colviale, aplatizări și teșiri. Este important de menționat că în spațiul comunei Iara au crescut semnificativ din punct de vedere statistic cantitățile maxime zilnice de precipitații în anotimpurile de vară și toamnă, aspect ce crește riscul producerii mai frecvente a viiturilor.

Luându-se în considerare evoluția și tendințele în producerea fenomenului de inundații și, mai ales, consecințele acestui fenomen, a rezultat clar că se impun schimbări în modul de abordare a problemei apărării împotriva inundațiilor, trecând de la formele defensive de acțiune la cele de gestionare, de management al riscului la inundații.

Interpretarea hărților de risc natural la alunecări de teren, cât și cea a riscului la inundații au permis adoptarea unor categorii de măsuri pentru prevenirea producerii alunecărilor de teren, a producerii viiturilor și atenuarea efectelor acestora, constând, în principal, în:

- a) modificări în utilizarea terenurilor; restricționarea și, după caz, interzicerea amplasării construcțiilor și/sau a utilizării terenului, în funcție de categoria de folosință și de limitările induse de riscul la alunecări de teren, respectiv riscul la inundații;
- b) schimbarea destinației terenurilor și adoptarea măsurilor constructive suplimentare, acolo unde este cazul;
- c) elaborarea de programe privind asigurarea bunurilor și persoanelor pentru cazuri de alunecări de teren, respectiv pentru riscul la inundații;
- d) monitorizarea alunecărilor de teren, a viiturilor în vederea instituirii sistemelor de prognoză și avertizare;
- e) alocarea judicioasă a fondurilor pentru aplicarea măsurilor menite să diminueze riscul la alunecări de teren, respectiv riscul la inundații;

- f) realizarea planurilor de intervenție în caz de dezastru, iar în final cea a interpretării materialului cartografic.

Cetățenii structurați în grupuri de interese și pe venituri, constituie factorul de bază în implementarea politicilor de dezvoltare locală: sunt sursa principală de informații la nivelul PUG și instrumentul principal de control al adecvării propunerilor, sunt de asemenea, mijlocul permanent de implementare și evaluare a rezultatelor măsurilor respective.

4. Sinteza studiului de fundamentare privind tipuri de proprietate

Sinteza studiului de fundamentare scoate în evidență următoarele aspecte:

- Sectorul Public este orientat cu precădere spre diversificarea ofertei către populație și ridicarea nivelului acesteia; în sarcina acestui sector stau planificarea și finanțarea serviciilor publice, managementul și adecvarea acestora la exigențele dinamice ale comunității.

- Sectorul Privat urmărește și se adaptează cererilor pieței; este interesat în regulamente locale flexibile, piață de terenuri structurată, amplasamente de calitate, informație adecvată. Rezultatele conlucrării cu acesta se traduc în dezvoltarea competitivității, diversificarea ofertei, locuri de muncă, crearea de piețe.

5. Sinteza studiului de fundamentare privind infrastructura tehnico-edilitară

Pe termen scurt și mediu (până în anul 2027), nu se întrevăd îmbunătățiri semnificative cu privire la accesibilitatea în comună, fiind prevăzute doar lucrări de întreținere și reabilitare a drumurilor județene, respectiv a DN 75. Nici pe termen lung (orizont 2032) nu se prevede realizarea în zonă a unor investiții de amploare, fiind prevăzută în PATJ Cluj amenajarea unei piste de biciclete pe Valea Arieșului, respectiv pe traseul Muntele Băișorii-Băișoara-Cluj Napoca.

În schimb, investițiile prevăzute în infrastructura de transport de interes local (drumuri de exploatare, drumuri comunale, străzi, trotuare, poduri, podețe, stații de transport public) vor avea un impact mult mai mare asupra populației locale și chiar a agenților economici, crescând atractivitatea comunei și reducând decalajul față de mediul urban în ceea ce privește infrastructura de bază. Un drum turistic în zona Ocolișel-Muntele Băișorii ar conduce la o dezvoltare accentuată a turismului în zonă, cu impact pozitiv asupra economiei locale.

Extinderea și modernizarea infrastructurii și a serviciilor de utilități publice reprezintă un alt factor vital pentru stoparea declinului socio-economic al comunei. Prioritatea o reprezintă introducerea alimentării cu gaze naturale, extinderea alimentării cu apă potabilă în toate satele, respectiv a canalizării cu o stație de epurare.

Autorizarea executării construcțiilor în intravilanul localităților comunei lara se poate face numai cu condiția asigurării dotărilor tehnico-edilitare minime aferente. Acestea sunt:

- alimentarea cu energie electrică;
- asigurarea unui punct de alimentare cu apă potabilă la o distanță de maximum 200 m de obiectiv;
- colectarea și depozitarea în condiții ecologice a apelor menajere reziduale și a deșeurilor;

În concluzie, pentru susținerea scenariului optimist de evoluție demografică și de dezvoltare socio-economică se impun o serie de măsuri-suport la nivelul dotării teritoriului cu infrastructură tehnică:

- Modernizarea drumurilor comunale și a străzilor din satele componente, inclusiv poduri și podețe
- Modernizarea drumurilor de exploatare agricolă și forestieră
- Amenajarea și modernizarea trotuarelor și a aleilor pietonale
- Extinderea rețelei de alimentare cu apă potabilă
- Extinderea rețelei de canalizare și construcția unei stații de epurare
- Înființarea rețelei de distribuție a gazelor naturale
- Modernizarea rețelei de iluminat public

6. Sinteza studiului de fundamentare de istorie și arheologie

Comuna își poate asigura un viitor durabil dacă va profita de prezența cadrului natural, dacă își va adapta componenta agro-zootehnică la noile tendințe ale pieței (inclusiv prin atrageri de noi profile), dacă va dezvolta sectorul extractiv și al serviciilor și își va moderniza infrastructura. Politica pentru promovarea și dezvoltarea turismului nu va neglija obiective ca:

- protejarea cadrului natural;
- protejarea patrimoniului cultural;
- acțiunile culturale repetabile;
- promovarea tradiției în domeniul folclorului și artizanatului;
- târgurile;
- competițiile sportive;
- promovarea artei culinare tradiționale;
- promovarea investițiilor în domeniul structurilor de primire și agrement;
- crearea și diversificarea unităților și atracțiilor turistice (vânătoarea, drumețiile pe trasee marcate, etc).

Dezvoltarea în viitor a comunei trebuie pusă în contextul dezvoltării unităților administrative învecinate.

Studii de tipul Consultative

7. Sinteza studiului de fundamentare privind analiza factorilor interesați, anchete sociale

În conformitate cu Ordinul nr.2701/2010 emis de Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului pentru aprobarea Metodologiei de informare și consultare a publicului cu privire la elaborea sau revizuirea planurilor de amenajare a teritoriului și de urbanism.

Detalii privin tehnicile și metodele utilizării pentru a informa și consulta publicul:

Datele și modalitatea prin care au fost făcute publice afișarea și întâlnirile pentru prezentare și dezbatere:

1. Procesul verbal de predare – primire la lucrarea Reactualizare PUG al Comunei Iara, județul Cluj, etapa 2, înregistrat la Primăria Comunei Iara cu nr.303/03.03.2016
 - a. S-a întocmit anunțul pentru organizarea sedinței de consultare a populației înregistrat cu nr.913/07.03.2016 la Primăria Comunei Iara, pentru etapa 2, reactualizare Plan Urbanistic General pentru Comuna Iara, aceasta fiind pusă la dispoziția publicului interesat la sediul primăriei.
 - b. S-a întocmit chestionar pentru consultarea populației, în vederea reactualizare Plan Urbanistic General pentru Comuna Iara.
 - c. Materialele au fost puse la dispoziție la sediul instituției.
2. Procesul verbal de predare – primire la lucrarea Reactualizare PUG al Comunei Iara, județul Cluj, etapa 3, înregistrat la Primăria Comunei Iara cu nr.1027/27.10.2016
 - a. S-a întocmit anunțul pentru organizarea sedinței de consultare a populației înregistrat cu nr.4966/28.10.2016 la Primăria Comunei Iara, pentru etapa 3, reactualizare Plan urbanistic General pentru Comuna Iara, aceasta fiind pusă la dispoziția publicului interesat la sediul primăriei.
3. Procesul verbal de predare – primire la lucrarea Reactualizare PUG al Comunei Iara, județul Cluj, etapa 4, înregistrat la Primăria Comunei Iara cu nr.411/11.04.2017
 - a. S-a întocmit anunțul pentru organizarea sedinței de consultare a populației înregistrat cu nr.1956/12.04.2017 la Primăria Comunei Iara pentru etapa 4, reactualizare Plan urbanistic General pentru Comuna Iara, acesta fiind pusă la dispoziția publicului interesat la sediul primăriei.
4. Procesul verbal de predare – primire la lucrarea Reactualizare PUG al Comunei Iara, județul Cluj, etapa 1, înregistrat la Primăria Comunei Iara cu nr.388/22.01.2020
 - a. S-a întocmit Anunțul pentru organizarea sedinței de consultare a populației înregistrat cu nr.447/27.01.2020, la Primăria Comunei Iara, pentru prima etapă Reactualizare Plan Urbanistic General pentru Comuna Iara, acesta fiind pusă la dispoziția publicului interesat la sediul primăriei.

Nu au fost primite sesizări, observații, comentarii la sediul instituției de mediu pe parcursul consultării realizate în cadrul procedurii de mediu sau la anunțurile în ziare din 20,23 septembrie 2019, 9 octombrie 2020, precum și la chestionarele realizate în teren la publicul interesat sau la invitațiile privind dezbaterile publice trimise prin mail pe tot parcursul elaborării PUG.

Studii de tipul Prospective

8. Sinteza studiului de fundamentare privind evoluția activităților economice

La orizontul anului 2032, comuna Iara va redeveni o comunitate rurală atractivă pentru locuitori, investitori și turiști, cu un standard de viață comparabil cu cel al așezărilor urbane din județ și, implicit, cu o tendință de migrație internă și externă a populației mult atenuată față de cea din prezent. Comuna va beneficia de acces facil la centrele urbane din zonă și la infrastructura majoră de transport, de toată gama de utilități și servicii publice care să acopere nevoile de bază ale cetățenilor, de o calitate

mai bună a mediului înconjurător, de un grad sporit de siguranță în fața riscurilor, precum și de o administrație pro-activă și deschisă.

Comuna Iara are la acest moment o strategie de dezvoltare, ale cărei obiective pe termen lung sunt:

- Dezvoltarea cunoștințelor și abilităților pentru locuitorii comunei;
- Creșterea calității vieții locuitorilor;
- Asigurarea sustenabilității economice a comunei;
- Valorificarea patrimoniului natural și cultural;
- Dezvoltarea infrastructurii de bază.
- Cele două UAT-uri învecinate (Băișoara și Moldovenești) au obiective de dezvoltare similare, concentrate în jurul următoarelor priorități ce țin de acest studiu de fundamentare, Evoluția activităților economice: dezvoltarea economică și crearea de noi locuri de muncă, cu prioritate prin diversificarea activităților non-agricole (industrie, turism, servicii).
- Luarea deciziei este în sarcina factorilor politici abilitați; pregătirea acesteia se face de către specialiști, iar implementarea de către factorii executivi. La fiecare din aceste trei etape: prin reprezentare, prin rezultatele prelucrării datelor, prin asumarea procesului de implementare, participarea cetățeanului constituie baza procesului în sine.

9. Sinteza studiului de fundamentare privind evoluția socio-demografică

Diagnosticul prospectiv cuprinde o prezentare succintă a evoluțiilor viitoare ale proceselor de dezvoltare de la nivel local, cu accent pe evidențierea oportunităților și a pericolelor legate de derulare acestora, prin raportare la nevoile de dezvoltare ale comunității, potențialul acesteia și la contextul teritorial mai larg. Acesta include prognoza demografică, tendințele de dezvoltare economică, de conectivitate și de echipare tehnică a teritoriului.

Dintre scenariile prezentate mai sus, cel care are șansele cel mai mari de materializare este cel constant, întrucât investițiile publice propuse spre realizare până în anul 2032 vor avea efecte asupra dinamicii demografice care se vor vedea mai degrabă pe termen lung. Așadar, ne putem aștepta la o tendință de scădere a numărului de rezidenți sub pragul de 3000.

Ținând cont de evoluția populației stabile a comunei de la ultimele 3 recensăminte (1992, 2002 și 2011), de dinamica populației cu domiciliul și principalelor fenomene demografice (natalitate, mortalitate, spor natural, căsătorii, divorțuri, stabiliri cu domiciliul, plecări cu domiciliul) între 2011 și 2020, precum și de structura actuală a piramidei vârstelor, au fost elaborate 3 scenarii de evoluție a populației comunei în perioada 2022-2032, toate indicând o continuare a scăderii numărului de locuitori.

10. Sinteza studiului de fundamentare privind impactul schimbărilor climatice

În regiunea comunei Iara temperatura medie a aerului prezintă tendințe de creștere atât la nivel anual, cât și în anotimpurile de iarnă, primăvară și vară. Toamna este un anotimp stabil din punct de vedere al temperaturii, neprezentând tendințe semnificative.

În privința extremelor termice, cele mai importante rezultate au indicat o scădere a numărului de zile de îngheț (semnificativă statistic) și o scădere a numărului și duratei valurilor de frig (nesemnificativă statistic). Intensitatea, durata și frecvența valurilor de căldură au înregistrat creșteri importante pe teritoriul comunei Iara, aceste creșteri fiind semnificative din punct de vedere statistic. Schimbările din caracteristicile valurilor de căldură au fost evidențiate atât în temperaturile maxime, cât și în cele minime.

Analiza tendințelor precipitațiilor atmosferice anotimpuale arată creșteri semnificative toamna, fapt ce se reflectă în mod direct în tendințele de creștere ale bilanțului climatic al apei și a debitelor din acest anotimp. Creșterea debitelor este favorizată și de o tendință staționară sau de scădere a temperaturii aerului și evapotranspirației din acest anotimp. În celelalte anotimpuri, cantitatea de precipitații nu prezintă creșteri sau scăderi semnificative, regimul precipitațiilor fiind destul de stabil, caracter imprimat și cantității anuale de precipitații. Este important de menționat că în spațiul comunei Iara au crescut semnificativ din punct de vedere statistic cantitățile maxime zilnice de precipitații în anotimpurile de vară și toamnă, aspect ce crește riscul producerii mai frecvente a viiturilor.

Durata de strălucire a Soarelui este în creștere semnificativă primăvara și vara pe teritoriul comunei. Durata de strălucire a Soarelui este direct legată de radiația globală și poate fi folosită la evaluarea impactului radiației solare. Toamna și iarna nu a fost detectată nicio creștere sau scădere semnificativă a duratei de strălucire a Soarelui.

2.15. PEISAJUL CULTURAL CA PARTE COMPONENTĂ A PEISAJULUI GEOGRAFIC

• Priorități strategice

Prioritățile strategice de dezvoltare sunt cuprinse în Strategia locală de dezvoltare, precum și în direcțiile de dezvoltare din cadrul documentelor de interes zonal, precum: Strategia de dezvoltare intercomunitară; Planul de dezvoltare Locală (GAL) etc.

Arhitectura tradițională în zonă este ilustrată mai ales prin casele și sălașele din zonele de pășunat, cunoscute ca „mutături”, ale căror acoperișuri sunt realizate din șindrilă sau ramuri de molid și așchii. Alături de acestea, în multe sate mai izolate ale comunei se mai păstrează elemente de peisaj cultural, ce dezvăluie pe lângă arhitectura specifică, derivată din modul de viață tradițional și procesele de integrare a omului în cadrul mediului, tipologia și specificul așezărilor montane din zonă și modul de adaptare a locuitorilor la condiții deseori vitrege.

Printre arealele cu cele mai semnificative elemente de peisaj cultural amintim zona satelor Agriș, Borzești, Buru, Cacova Ierii, Făgetu Ierii, Iara, Lungești, Mașca, Măgura Ierii, Ocolișel, Surduc, Valea Agrișului și Valea Vadului, elemente ilustrative pentru economia animalieră tradițională din zonă.

Potențialul turistic cultural al acestei zone este structurat în jurul câtorva elemente de referință: naturale (peisajul natural și potențialul speologic) și antropice (arhitectura specifică derivată din ocupațiile tradiționale de prelucrare a lemnului, semnificația istorică a arealului și anumite evenimente și manifestări).

• Conservarea zonelor de peisaj cultural și promovarea culturii tradiționale

- Realizarea unui studiu în vederea identificării elementelor de peisaj cultural valoroase din satele în care imaginea tradițională, cu arhitectura sa specifică, se mai păstrează, în vederea protejării și valorificării lor turistice;
- Una dintre cele mai importante zone de peisaj cultural este reprezentată de către mutăturile tradiționale, legate de o îndelungată tradiție a creșterii animalelor și a practicării unor meserii tradiționale de prelucrare a lemnului și valorificare a unor produse din mediul natural (fructe de pădure, ciuperci, plante medicinale etc.);
- Valorificarea superioară a unor locuri cu o semnificație deosebită pentru localnici și nu numai, prin includerea lor în circuitul turistic și lucrările de arhitectură în lemn și piatră realizate aici;
- Realizarea unui ghid turistic care să integreze elementele de cultură locală (arhitectură, peisaj, tehnică populară etc.);
- Amenajarea de centre multifuncționale pentru promovarea activităților rurale cu caracter cultural și de promovare a valorilor de patrimoniu deținute;
- Revitalizarea unor tradiții și obiceiuri în cadrul unor festivaluri locale, intercomunale, județene și naționale (Târgul Lemnarilor, Târgul de turism etc.);
- Înființarea unei clase de meșteșuguri organizate sub îndrumarea Centrului de Cultură și sprijinite de APL, în care tinerele să învețe meșteșugul cusutului și al țesutului, iar băieții să învețe meșteșugul prelucrării lemnului (șindrilit, văsărit), în

- cadrul unor cursuri de cioplit în lemn;
- Stimularea meșteșugurilor pe Valea Ierii și valorificarea acestora în cadrul unor manifestări, precum Târgul Lemnarilor și / sau organizarea de competiții;
 - Promovarea și omologarea unor produse gastronomice locale.
- **Protejarea unor suprafețe din extravilan (terenuri agricole valoroase, păduri, oglinzi de apă, etc.),**

Se impune protejarea zonelor naturale cu potențial turistic și speologic, altele decât cele declarate rezervații naturale de pe cursul superior al Văii Ierii și al afluenților acesteia, precum și a terenurilor din zonele de pășunat Ocolișel – Iara – Mașca.

Conservarea și protejarea habitatelor și a zonelor de peisaj cultural din arealele menționate anterior, precum și gospodăriile sau alte construcții tradiționale din satele și cătunele mai izolate, care prin valoarea lor arhitecturală și etnografică formează adevărate zone de peisaj cultural.

De asemenea se bucură de protecția legii siturile declarate rezervații naturale, monumente ale naturii și monumente istorice, stabilite conform legii. O atenție specială va trebui acordată ariilor naturale protejate „Natura 2000”, zonelor de protecție integrală și celor de protecție strictă.

Remarcăm implicarea administrației locale în crearea și susținerea unei oferte mai bogate, care să cuprindă evenimente culturale, obiective de peisaj cultural, organizarea de călătorii ghidate etc. Acest fapt poate conduce la reținerea mai multor turiști în pensiunile din comună. Creșterea calității serviciilor turistice și promovarea unui spirit competitiv pe piața turistică din zonă, unde campioana este comuna Băișoara (din punctul de vedere al numărului structurilor de primire turistică și al calității serviciilor), pot genera în viitor multiplicarea veniturilor din activitățile turistice și pentru comuna Iara.

- **Zona de peisaj rural etno-cultural din intravilan**

Peisaj – desemnează o parte de teritoriu perceput ca atare de către populație, al cărui caracter este rezultatul acțiunii și interacțiunii factorilor naturali și/sau umani. La identificarea acestuia s-a pornit de la percepția sa ca valoare comună de patrimoniu, cu semnificație deosebită pentru comunitatea locală, cât și de la modul cum este văzut de oricine va străbate aceste locuri și care recunoaște valoarea și semnificația sa.

Încercând o încadrare a acestui tip de spațiu, în concordanță cu Ghidului operațional elaborat de UNESCO, după criteriile de analiză și evaluare ale acestuia, peisajele culturale se încadrează în trei categorii principale:

- Peisajul conceput și creat în mod intenționat de către om, cuprinzând grădini și parcuri – peisaje construite din motive estetice;
- Peisajul organic evoluat, rezultat inițial din condiții sociale, economice, administrative, și/ sau religioase;
- Peisajul cultural asociativ, justificat în virtutea unei puternice asociații religioase, artistice sau culturale a elementului natural.

În categoria indicatorilor de arhitectură și zone construite, menționăm prezența

limitată a elementelor de arhitectură tradițională și vernaculară, vizibile în arhitectura gospodăriilor situate în imediata apropiere și incluse între limitele acesteia; prezența obiectivelor de patrimoniu și a ansamblurilor cu valoare culturală patrimonială.

Valoarea peisagistică a acestei zone este dată de mai multe elemente, pe care le vom menționa mai jos:

- prezența unei tipologii specifice de așezare montană, cu case risipite;
- prezența unor elemente specifice de arhitectura locală tradițională, decelabilă în structura și amplasamentului gospodăriilor;
- prezența unui complex memorial, format dintr-un obiectiv inclus în listele de patrimoniu – o casă memorială deținătoare a unor importante valori etnografice locale;
- prezența unor elemente cu valoare naturală și peisagistică;
- oportunitatea descoperirii unui peisaj habitațional specific, oferit de vizibilitatea asupra unor așezări situate în bazinul Văii Ierii și al afluenților săi.

Revenind la tradițiile arhitecturale locale, constatăm că, în cazul gospodăriilor existente, sunt structurate în casa de locuit și una sau două „acareturi” sau grajduri pentru animale. Construcțiile sunt realizate din lemn de rășinoase, fasonat mecanic, cu două sau trei încăperi, în general compact structurate în economia construcției pentru a limita pierderile de căldură. Acoperișurile la toate construcțiile sunt realizate în două sau patru ape. Învelitoarea inițială a fost din șindrilă, care începând cu a doua jumătate a secolului XX a fost înlocuită cu plăci ondulate de azbociment, mult mai accesibile la acel moment decât țigla. Acoperișul inițial înalt a fost redus odată cu schimbarea tipului de învelitoare, mult mai rezistentă la intemperii. Se remarcă de asemenea prezența îngrăditurilor din lemn în delimitarea loturilor, îngrădituri realizate din rigle de lemn dispuse orizontal.

La baza identificării acestui peisaj cultural stă peisajul natural, cel care determină imaginea și forma de evoluție și transformare a peisajului cultural. Din acest punct de vedere, Iara este un loc de o frumusețe aparte, cu o panoramă superbă asupra satelor și munților, în care călătorul poate admira frumusețile locului. O particularitate a locului este imaginea satului risipit pe culmile dealurilor din împrejurimi.

Peisajul cultural surprinde în oglindă diferite aspecte teoretice referitoare la conceptele de *peisaj* și *peisaj cultural*, scoase în lumină prin opinii și argumente pertinente și oferite de numeroși cercetători geografi, români și străini. Astfel, cu privire la peisajul geografic sunt puse în evidență modurile distincte de înțelegere a termenului (priveliște, artă a grădinăritului, suprafață a unui stat sau a unei regiuni, imagine a suprafeței terestre, tip de aranjament spațial, imagine a unei forme de relief majore etc.), domeniile de aplicabilitate (pictură, literatură, arhitectură, geografie, turism sau chiar medicină), școlile și curentele în cercetarea peisajului (germană, franceză, rusă, anglo-saxonă) reliefând diverse abordări teoretice sau pragmatice și contribuțiile deosebite în definirea acestuia, reflectând trei tendințe specifice axate în principal pe: evidențierea caracterului sistemic al peisajului (v. Troll C. 1950, Bertrand, G., 1969, Tufescu V., 1971, Soceava 1975, Wieber J. C. 1985, Rougerie G și Beroutchachvili 1991, Dragut L. 2000, Mac I., 2000, Cocean P. 2002 etc.), pe imaginea sau caracterul său, ca reflectare a tuturor componentelor teritoriale (Alexander von Humboldt, Taillefer F. 1974, Raffestin C. 1977, Posea G. 1978, Levy B. 1991, Koreleski K. 2008)

sau pe componenta umană, ca factor dominant de modelare a spațiului geografic (Schmithüsen J. 1959, Roșu A., Ungureanu Irina 1977, Hart John Fraser 1998, Woebse H. 2008, Macaria Brigitte 2009).

Totodată, pe acest fundal centrarea este îndreptată asupra conceptului de peisaj cultural prin reliefarea unor aspecte relevante, precum: semnificația termenului (semnificația științifică – cu referire la baza teoretică, prin intermediul căreia se definește, caracterizează, clasifică, etc. peisajul cultural – și cea practică – cu referire la posibilitățile de conservare și valorificare a potențialului peisajului cultural), studii relevante în teoretizarea peisajului cultural, elaborate de cercetători români și străini, aplecați îndeaproape asupra acestui domeniu și a preocupărilor în definirea acestui concept, panopia definițiilor devoalând aspecte variate precum: rolul de mărturie istorică deținut de peisajul cultural (v. Schwind 1950, Hard 1973, Denecke D. 1997), reflectarea în cadrul acestuia a diverselor activități întreprinse de om (v. Negruțiu F. 1980, Finik M. H., Grünweis F. M., Wrbka T. 1989, Fellman J., Getis A., Getis Judith 1990), rolul decisiv pe care îl deține omul în devenirea peisajului cultural (v. Hart, John Fraser 1998, Schmidt Catrin 2007, O'Regan Terry 2009) sau caracterul de unitate spațială obiectivă și complexă a peisajului cultural (v. Hiess H. 1999, Convenția Europeană privind Peisajul 2000, Dorozhynskyy O., Kolb I., Dobrozhyńska Olenka 2008).

A doua parte a acestui prim capitol, dedicat exclusiv decelării aspectelor teoretice, aduce în prim plan propunerile referitoare la conceptul de peisaj cultural, filtrate prin prisma viziunii sistemice. Este propus astfel peisajul cultural ca entitate spațială caracterizată prin organizare ierarhică internă, dinamică, relații, caracteristici și structură specifice, ale cărei geneză și persistență sunt condiționate de existența factorului uman. Evoluția sa globală este considerată a fi în strânsă corelație cu dinamica numeroaselor secvențe locale spațio-temporale caracteristice (peisaje culturale locale, regionale etc.), punând totodată în evidență moduri specifice de interacțiune a componentelor naturale și culturale.

Modul și momentul de apariție a peisajului cultural sunt legate de bifurcația intervenită în peisajul natural odată cu manifestarea materială a intervenției omului. Astfel, transformarea peisajului natural de către om s-a realizat gradual și s-a datorat în principal: acțiunilor întreprinse de acesta în vederea satisfacerii nevoilor de bază, a progresului tehnico-științific, a creșterii demografice.

Transformarea peisajului natural a implicat concomitent transformarea structurală (fizică) a acestuia prin înlăturarea unor elemente naturale și / sau introducerea elementelor culturale, și funcțională, peisajul natural transformat primind noi și variate funcții.

REPERE METODOLOGICE face cunoscute aspectele tehnice care stau la baza elaborării acestei teze, prin conturarea etapelor de elaborare și a *metodelor* (*metode generale* – observația, analiza, sinteza, inducția, deducția, comparația, metoda cartografică, statistică, istorică, metodologia GIS, documentarea bibliografică – și *metode specifice* – metoda înregistrării elementelor peisajului cultural, metoda ECOVAST) și a *mijloacelor* (descrierea geografică, datarea, explicația, comparația, clasificarea, ierarhizarea) la care s-a apelat. Alegerea metodelor și mijloacelor s-a efectuat în prima etapă a cercetării (de acumulare a informației), în timp ce utilizarea acestora s-a produs (individual sau în asocieri) pe parcursul întregului proces de

cercetare. Ponderea și frecvența apelării la acestea a variat în funcție de scopurile imediate propuse și de obiectivele majore prestabilite.

Diversitatea fizionomică a suprafețelor, înfățișând sisteme spațiale specifice, îmbracă anumite direcții, intensități ale schimbului de materie, energie și informație dintre componentele complexului abiotic, biotic și antropic. Astfel, nivelul transformărilor și natura cauzelor determinante permit acțiunea de grupare a peisajelor în două clase mari: peisaje naturale și peisaje umanizate, numite și peisaje culturale sau antropizate.

Din punct de vedere semantic, asocierea celor doi termeni *peisaj* și *cultură/cultural* a avut menirea de a exprima în mod evident și integrator intervenția antropică în transformarea peisajului geografic, recunoscându-se astfel capacitatea umană crescândă în transformarea naturalului. În această ordine de idei, de-a lungul timpului, atât în plan internațional cât și național, cercetarea, definirea, analizarea și clasificarea acestuia au stârnit vii controverse benefice, multitudinea părerilor exprimate venind întru reliefaarea importanței teoretice și practice a domeniului. În ultima perioadă, parțial sub imboldul factorilor socio-economici și politici (legislativi), peisajul cultural a început să beneficieze de o atenție sporită, atât la nivel științific, cât și la nivel legislativ, materializată în lucrări cu caracter specific. Astfel, ca urmare a ratificării de către România a prevederilor Convenției Europene privind Peisajul (2000) și a participării țării noastre la diverse programe comunitare de cercetare științifică, considerațiile și abordările conceptuale asupra acestei teme au primit o nouă dimensiune, atât în ceea ce privește cercetarea științifică individuală, cât și în cea angajată (integrată) în cadrul unor proiecte comunitare.

2.16. REGLEMENTĂRI URBANISTICE, ZONIFICARE

Autorizarea executării construcțiilor în intravilanul localităților comunei Iara se poate face numai cu condiția asigurării dotărilor tehnico-edilitare minime aferente. Acestea sunt:

- alimentarea cu energie electrică;
- asigurarea unui punct de alimentare cu apă potabilă la o distanță de maximum 200 m de obiectiv;
- colectarea și depozitarea în condiții ecologice a apelor menajere reziduale și a deșeurilor;

Se interzice utilizarea pentru alte scopuri decât cele prevăzute în P.U.G. a terenurilor libere rezervate pentru lucrări de utilitate publică. Acestea sunt:

- căile de comunicație rutieră: deschiderea, alinierea și lărgirea străzilor, modernizarea intersecțiilor existente, precum și lucrările de artă aferente (poduri, ziduri de sprijin, etc.);
- clădirile și terenurile necesare dotărilor de învățământ, sănătate, cultură, sport, turism, administrație publică, culte, comerț;
- zonele de protecție sanitară a surselor și rezervoarelor de apă, spațiile verzi și cele destinate amenajărilor sportive și de agrement;
- terenurile necesare realizării rețelelor tehnico-edilitare.

Se interzice amplasarea, pe terenurile aparținând domeniului public, aferente dotărilor de învățământ, sănătate, cultură, culte, sport, turism, administrație publică, culte, comerț existente a obiectivelor cu alte funcțiuni, decât cele prevăzute prin regulament.

- **Zone naturale protejate:**

- Pădurile;
- Cursurile de apă;
- Spațiile verzi din intravilan;
- ROSC11253 „Trascău”;
- ROSPA0087 „Munții Trascăului”;
- Zone naturale protejate de interes județean:
 1. Defileul Arieșului – valoare mixtă
 2. Defileul Surduc – valoare mixtă
 3. Cheile Borzești – valoare peisagistică
 4. Cheile Ocolișel – valoare peisagistică

• **Zone de protecție a monumentelor istorice:**

Lista monumentelor istorice 2015 (editată MCIN), com. Iara

Nr. crt.	Cod LMI 2015	Denumire	Adresă	Datare
358	CJ-I-s-A-07076	Așezare	Sat Iara, f.n., "Groapa lui Papa"	Epoca romană
359	CJ-I-s-B-07077	Așezare	Sat Iara, f.n., extravilan	Preistorie
692	CJ-II-a-B-21097	Ansamblul „Calea ferată îngustă Turda-Abrud”		1912
700	CJ-II-a-B-21097.08	Buru gară		1912
701	CJ-II-a-B-21097.09	Buru canton		1912
702	CJ-II-a-B-21097.10	Lungești canton		1912
703	CJ-II-a-B-21097.11	Ocolișel haltă		1912
704	CJ-II-a-B-21097.12	Tunel I		1912
1036	CJ-II-m-B-07537	Biserica "Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil"	Sat Borzești, nr. 116	Sec. XVIII
1193	CJ-II-m-B-07680	Conacul Teleki	Sat Iara	Sec. XIX
1194	CJ-II-m-B-07681	Conacul Beldi	Sat Iara	Sec. XIX
1195	CJ-II-m-B-07682	Conacul Kemeny	Sat Iara	Sec. XIX
1196	CJ-II-m-B-07683	Biserica unitariană	Sat Iara, Str. Libertății, nr. 394	Sec. XIII-XV.Ref. sec. XVIII
1216	CJ-II-m-B-07701	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil"	Sat Măgura Ierii, nr. 41	1783
1247	CJ-II-m-B-07728	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil"	Sat Ocolișel, nr. 85	1852
1299	CJ-II-m-B-07774	Biserica de lemn "Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil"	Sat Surduc, nr. 35	Sec. XVIII

Notă:

Categoriile de monumente istorice :
a – ansamblu
m – monument
s – sit

Categoriile după natura obiectivului:
I – arheologie
II – arhitectură

Grupe valorice pt. clasarea monumentelor istorice:
A – valoarea națională și universală
B – reprezentative pt patrimoniul cultural local

• **Zone de protecție sanitare cu regim sever:**

- surse de apă – captări (100 m amonte, 25 m lateral, 25 m aval sursă);
- rezervoare de înmagazinare a apei potabile (raza = 20 m);
- stații de pompare (raza = 10 m);

- conducta de aducțiune a apei potabile (10 m din ax în fiecare parte, respectiv 30 m față de orice sursă de poluare);
 - ape curgătoare cadastrale (câte 15 m pe ambele maluri);
 - ape curgătoare necadastrale (câte 5 m pe ambele maluri);
- **Zone de protecție sanitare între locuințe și alte funcțiuni:**
 - târg de animale (raza = 200 m);
 - ferme zootehnice (raza = 50 – 1500 m) în funcție de profilul unității – conf. OMS 994 / 2018;
 - unități industriale (raza = 50 – 500 m) în funcție de profilul unității – conf. OMS 994 / 2018;
 - unități de cultură, învățământ și sănătate (raza = 50 m);
 - unități comerciale și de prestări servicii (raza = 15 m);
 - distanțele minime admise în cadrul gospodăriilor individuale, sunt:
 - fosa septică / fântână (10 m);
 - adăposturi pt. animale / locuință (10 m);
 - platforma pentru deșeuri menajere / locuință (10 m);
 - parcare / locuință (10 m);
 - groapă compost / locuință (10 m);
- **Zone de protecție față de construcții și culoare tehnice:**
 - linii electrice aeriene:
 - LEA 20 kV (12 m din ax, în fiecare parte) și LEA 110 KV (pe o fâșie de 37 m);
 - relee radio-TV și antene GSM
 - Nivelul admis de radiație al unei antene GSM sau releu este cuprins între 4,5 și 9 W/mp (Ordinul Ministrului Sănătății Publice nr. 1193 / 29.09.2006).
 - căi de comunicație:
 - DN (22 m de la marginea exterioară a zonei de siguranță, în fiecare parte);
 - DJ (20 m de la marginea exterioară a zonei de siguranță, în fiecare parte);
 - DC (18 m de la marginea exterioară a zonei de siguranță, în fiecare parte);
- **Zone cu interdicție definitivă de construire:**
 - pe terenurile cu risc ridicat de declanșare a proceselor geomorfologice complexe (creep / șiroire / spălare în suprafață), pe terenurile cu risc ridicat de șiroire / torențialitate.
 - pe terenurile cu risc de inundabilitate prin revărsare de intensitate mică, cu frecvența ridicată (asigurare 3-5 %);
 - în zona de siguranță a căilor de comunicații:
 - DN (13 m din ax, în fiecare parte);
 - DJ (12 m din ax, în fiecare parte);
 - DC (12 m din ax, în fiecare parte);
 - în zona de protecție sanitară cu regim sever:
 - ape curgătoare cadastrale (câte 15 m pe ambele maluri);

- ape curgătoare necadastrale (câte 5 m pe ambele maluri);
- în zona de protecție a liniilor electrice aeriene:
 - LEA 20 kV (12 m din ax, în fiecare parte);
 - LEA 110 kV (18,5 m din ax, în fiecare parte);

- **Zone cu interdicție temporară de construire:**

- pe terenurile cu risc mediu de declanșare a proceselor geomorfologice complexe (creep / gonflare / șiroire / spălare în suprafață), pe terenurile cu risc mediu de șiroire / torențialitate.– până la elaborarea de studiu geotehnic pentru fiecare construcție, care să determine condițiile de amplasare–fundare. Nu se permit modificări importante ale parametrilor de pantă: tăierea pantei, supraîncărcarea pantei etc. Se interzic: defrișările, excavațiile la baza versanților. Se recomandă construcții din materiale ușoare cu regim de înălțime de max D+P+M, POT max. = 15% și plantarea zonelor afectate cu esențe cu rădăcină adâncă.
- pe terenurile cu risc de inundabilitate prin revărsare de intensitate mare, cu frecvența redusă (asigurare 1 %) – până la regularizarea albiilor cursurilor de apă, realizarea canalizării apelor pluviale, conform volumului de apă de peversanți, amenajarea de drenuri, decompactarea solului și lucrări pedoameliorative. Se recomandă plantarea terenurilor cu specii arboricole absorbante (plop și arin).
- în zonele de protecție ale monumentelor istorice delimitate conform planșe – până la elaborarea PUZCP și obținerea avizului Ministerului Culturii și Identității Naționale;
- în zonele cu descoperiri de vestigii arheologice nelocalizate delimitate conform studiu arheologic – până la terminarea lucrărilor de supraveghere / evaluare arheologică obligatorie.
- în zonele care necesită restructurare urbană (parcelări, străzi propuse, etc), pentru care se solicită PUZ (conf. Planșă Reglementări Urbanistice Zonificare), până la aprobarea PUZ.

- **Zone și subzone funcționale**

Teritoriul administrativ al comunei Iara cuprinde următoarele zone și subzone funcționale, respectiv UTR-uri:

Zona de protecție a monumentelor istorice (ZP) – cu subzonele:

- ZP1 Subzona de protecție a monumentelor istorice din zona centrală sat Iara
- ZP2 Subzona de protecție a bisericii ortodoxe sat Borzești
- ZP3 Subzona de protecție a gării / CFI sat Buru
- ZP4 Subzona de protecție a cantonului / CFI sat Buru
- ZP5 Subzona de protecție a cantonului / CFI sat Lungești
- ZP6 Subzona de protecție a haltei / CFI sat Lungești
- ZP7 Subzona de protecție a bisericii ortodoxe sat Măgura Ierii
- ZP8 Subzona de protecție a bisericii ortodoxe sat Ocolișel

- ZP9 Subzona de protecție a bisericii ortodoxe sat Surduc
- ZP10 Subzona CFI și tunel I, UAT Iara

Zona construită protejată (ZCP) – cu subzonele:

- ZCP1 Subzona construită protejată a bisericii ortodoxe sat Agriș
- ZCP2 Subzona construită protejată a bisericii ortodoxe sat Buru
- ZCP3 Subzona construită protejată a bisericii ortodoxe sat Cacova Ierii
- ZCP4 Subzona construită protejată a bisericii ortodoxe sat Făgetu Ierii
- ZCP5 Subzona construită protejată a bisericii ortodoxe sat Lungești

Zona instituții și servicii publice:

- ZC Subzona centrală
- ISP Subzona instituții și servicii publice dispersate:
 - sport
 - administrative, financiar-bancare, cultură, comerț
 - turism
 - învățământ, culte
 - sănătate, asistență socială

Zona locuințe și funcțiuni complementare:

- LFCM Subzona locuințe și funcțiuni complementare cu regim mediu de înălțime
- LFCm Subzona locuințe și funcțiuni complementare cu regim mic de înălțime
- CV Subzona locuințe sezoniere / case de vacanță

Zona unităților industriale și de depozitare (UID)

Zona unităților agricole și de silvicultură (UA)

Zona spațiilor verzi, perdele de protecție (SV)

- SV1 Subzona spații verzi publice amenajate
- SV2 Subzona perdele de protecție

Zona de gospodărie comunală (GC)

Zona cu destinație specială (S)

Zona tehnico-edilitare (TE)

Zona căilor de comunicație rutieră și a construcțiilor aferente (CC)

- CC1 Subzona căi ferate și amenajări aferente
- CC2 Subzona căi rutiere / pietonale și amenajări aferente

Terenuri agricole (TA)

Terenuri neproductive (N)

Ape (A)

Păduri (P)

Zonă cu exploatare miniere în extravilan (EM)

Areale propuse spre ecologizare în extravilan (EC)

Zone naturale protejate (ZNP)

Situri arheologice (SA)

2.17. OBIECTIVE DE UTILITATE PUBLICĂ

Obiective de utilitate publică comuna Iara

DOMENII		CATEGORIA DE INTERES		
		Național	Județean	Local
Instituții și servicii publice	Administrative			X
	Cultură			X
	Învățământ			X
	Culte			X
	Sănătate și asist. socială			X
	Sport			X
	Turism			X
	Alimentație publică			X
	Comerț, prestări servicii			X
Căi de comunicație	Drum național, cale ferată	X		
	Drum județean, poduri		X	
	Străzi, parcări, trotuare			X
Infrastructura majoră	Rețea LEA 20 kV, LEA 110 kV posturi de transformare, telefonie	X		
	Captare apă			X
	Rezervor de înmagazinare a apei			X
	Conductă de aducțiune apă			X
	Rețea de distribuție apă			X
Gospodărie comunală	Cimitire umane			X
Sisteme de protecție a mediului	Regularizări și diguri de-a lungul cursurilor de apă	X		
	Păduri	X		X
	Spații verzi publice			X
	Perdele de protecție de-a lungul apelor curgătoare / căilor de comunicație			X
Salvarea, protejarea și punerea în valoare a monumentelor istorice	Vestigii și situri arheologice	X		X
	Monumente și ansambluri de arhitectură			X
Apărarea țării, ordinea publică și siguranța națională	Poliție	X		

• **Identificarea tipului de proprietate asupra terenurilor**

Proprietate publică

- Terenuri proprietate publică de interes **național**:
 - Apele de suprafață cu albiile lor minore, apele subterane, lucrările de regularizare a cursurilor de apă;
 - LEA 20 kV, 110 kV posturile de transformare;
 - Magistrale de transport gaz, sonde de gaz;
 - Păduri, pepiniere;
 - Monumentele istorice clasate;
- Terenuri proprietate publică de interes **judetean**:
 - podurile, parcurile aferente;
 - păduri.
- Terenuri proprietate publică de interes **local**:

Terenuri și rețele proprietate publică de interes local:

Denumirea bunului	Elemente de identificare	Unități
BUNURI IMOBILE		
Clădire Consiliu Local lara	lara, nr.214, piatră, cărămidă, acoperită cu tablă, 16 camere	1038,85 mp
Clădire remiza PSI	lara, nr.214, lemn, acoperită cu țiglă	32,00 mp
Clădire cămin cultural lara	lara, nr.214, piatră, cărămidă, acoperită cu țiglă	200,00 mp
Clădire cămin cultural Agriș	Agriș, nr.85, cărămidă, acoperită cu țiglă	80,00 mp
Clădire cămin cultural Cacova Ierii	Cacova Ierii, nr.241, lemn, acoperită cu țiglă	200,00 mp
Clădire cămin cultural Buru	Buru, nr.66, cărămidă, acoperită cu țiglă	200,00 mp
Clădire internat lara	lara, nr.500, piatră, acoperită cu țiglă	585,00 mp
Clădire școala nouă lara	lara, nr.211, cărămidă, acoperită cu țiglă, cu un etaj	1100,00 mp
Clădire sala de sport lara	lara, nr.500, cărămidă, acoperită cu țiglă	200,00 mp
Clădire școala veche lara	lara, nr.449, piatră, acoperită cu țiglă	511,00 mp
Clădire atelier școala, lara	lara, nr.211, cărămidă, acoperită cu țiglă	200,00 mp
Clădire școala, Ocolișel	Ocolișel, nr.287, lemn, acoperită cu țiglă	80,00 mp
Clădire școala, Lungești	Lungești, nr.18, lemn, acoperită cu țiglă	60,00 mp
Clădire școala lara - Cantina	lara, nr.283, cărămidă, acoperită cu țiglă	100,00 mp
Clădire școala, Surduc	Surduc, nr.59, cărămidă, acoperită cu	150,00 mp

	țiglă	
Clădire școala, Borzești	Borzești, nr.116A,cărămidă, acoperită cu țiglă	60,00 mp
Clădire școala, Mașca	Mașca, nr.33, lemn, acoperită cu țiglă	100,00 mp
Clădire școala, Agriș	Agriș, nr.87, cărămidă, acoperită cu țiglă	500,00 mp
Clădire școala, Buru	Buru, nr.25, cărămidă, acoperită cu țiglă	615,00 mp
Clădire internat, Buru	Buru, nr.59, piatră, acoperită cu țiglă	80,00 mp
Clădire școala, Măgura Ierii	Măgura Ierii, nr.30, cărămidă, acoperită cu țiglă	60,00 mp
Clădire școala, Făgetu Ierii	Făgetu Ierii, nr.105, cărămidă, acoperită cu țiglă	80,00 mp
Clădire școala, Cacova Ierii	Cacova Ierii, nr.97, cărămidă, acoperită cu țiglă	500,00 mp
Clădire școala, Cacova Ierii	Cacova Ierii, nr.30, lemn, acoperită cu țiglă	60,00 mp
Clădire școala, Valea Vadului	Valea Vadului, nr.23B, lemn, acoperită cu țiglă	50,00 mp
Dren captare apă Iara	Iara, berc, pe lângă râu Iara, prevăzut cu 14 guri de vizitare	1000 ml
Puțuri captare apă	Iara, incinta stație de pompare, 2 puțuri – 1 vechi, 1 nou	2 buc
Stație pompare veche	Iara, berc, pe lângă râu Iara	1 buc
Stație pompare nouă	Iara, berc, pe lângă râu Iara	1 buc
Stație tratare apă	Iara, berc, pe lângă râu Iara	1 buc
Rezervor de înmagazinare apă	Iara, brazi, capacitate 40000 l	1 buc
Conductă aducțiune și distribuție apă Iara	Iara	13000 ml
Conductă aducțiune și distribuție apă Făgetu Ierii	Făgetu Ierii	2000 ml
Rezervor înmagazinare apă Cacova Ierii	Cacova Ierii, deal, Ograde, capacitate 10000 l	1 buc
Rezervor înmagazinare apă Iara	Iara, matasa, capacitate 5000 l	1 buc
Conducta alimentare apă	Mașca, nefuncționabilă	4000 ml
Conductă aducțiune și distribuție apă	Iara, Surduc	1000 ml
Sistem canalizare și decantor	Iara, blocuri noi	1000 ml
Sistem canalizare și decantor	Iara, blocuri IPEG	800 ml
Piața agroalimentară	Iara	2500 mp
Târg animale	Iara	22550 mp
Parc comunal	Iara	31000 mp

Părculeț lara	lara, centru	1100 mp
Cimitir lara	lara	17300 mp
Cimitir Agriș	Agriș	18000 mp
Cimitir Cacova Ierii	Cacova Ierii	20000 mp
Cimitir Mașca	Mașca	5000 mp
Cimitir Făgetu Ierii	Făgetu Ierii	12500 mp
Cimitir Surduc	Surduc	20000 mp
Cimitir Ocolișel	Ocolișel	10400 mp
Cimitir Buru	Buru	8000 mp
Cimitir Măgura Ierii	Măgura Ierii	3500 mp
Cimitir Borzești	Borzești	4500 mp
Pășune comunală lara	lara	641 ha
Pășune comunală Agriș	Agriș	258 ha
Pășune Făgetu Ierii	Făgetu Ierii	308 ha
Pășune Măgura Ierii	Măgura Ierii	95 ha
Pășune Borzești	Borzești	110 ha
Pășune Buru	Buru	50 ha
Pășune Ocolișel	Ocolișel	155 ha
Monument istoric biserica Borzești lemn	Borzești	-
Biserica unitariană, lara, lemn-piatră	lara	-
Biserica Măgura Ierii, lemn	Măgura Ierii	-
Biserica Ocolișel, lemn	Ocolișel	-
Biserica Surduc, lemn	Surduc	-
Statuie cu soclu, Avram Iancu	lara, centru	-
Statuie cu soclu, Arion Ioan	lara, centru	-

Sursa: Inventarul Domeniului public al comunei lara 2002

- Terenuri proprietate privată a persoanelor fizice sau juridice:
 - Accese carosabile, pietonale;
 - Pășuni, fânețe, terenuri arabile, vii / livezi, păduri.
 - Construcții, clădiri: locuințe, biserici, magazine, baruri, grajduri, fânare, ferme agricole, ateliere, unități de producție;

- **Determinarea circulației juridice a terenurilor:**

- Terenuri ce se intenționează a fi trecute în domeniul public al statului;
- Terenuri ce se intenționează a fi trecute în domeniul public al unităților administrativ-teritoriale:
 - Lărgiri, modernizări căi de comunicație;

- Spații verzi publice;
- Terenuri în extravilan propuse pentru împădurire în zonele afectate de alunecări de teren cu risc foarte mare și mare de declanșare.

Circulația terenurilor în UAT Iara

Circulația terenurilor în UAT Iara	suprafața (ha)
Terenuri ce se intenționează a fi trecute în domeniul public local	
Străzi propuse	3.25
TOTAL Terenuri ce se intenționează a fi trecute în domeniul public	3.25

3. STRATEGIA DE DEZVOLTARE SPAȚIALĂ A COMUNEI IARA

3.1. VIZIUNEA DE DEZVOLTARE SPAȚIALĂ A COMUNEI IARA

La orizontul anului 2032, comuna Iara va redeveni o comunitate rurală atractivă pentru locuitori, investitori și turiști, cu un standard de viață comparabil cu cel al așezărilor urbane din județ și, implicit, cu o tendință de migrație internă și externă a populației mult atenuată față de cea din prezent. Comuna va beneficia de acces facil la centrele urbane din zonă și la infrastructura majoră de transport, de toată gama de utilități și servicii publice care să acopere nevoile de bază ale cetățenilor, de o calitate mai bună a mediului înconjurător, de un grad sporit de siguranță în fața riscurilor, precum și de o administrație pro-activă și deschisă.

3.2. PRIORITĂȚILE DE DEZVOLTARE SPAȚIALĂ ALE COMUNEI IARA

Prioritatea 1. Creșterea standardului de viață al locuitorilor

Tintă asumată: La orizontul anului 2032, cea mai mare parte dintre locuitorii comunei vor fi conectați la sistemul centralizat de alimentare cu apă, de canalizare și de alimentare cu gaze naturale. De asemenea, rețeaua de distribuție a energiei electrice și cea de iluminat public vor fi modernizate, astfel încât să crească confortul și siguranța cetățenilor. În domeniul social, locuitorii vor beneficia de grădinițe și școli moderne, de mai multe servicii sociale adaptate nevoilor specifice ale diferitelor categorii de beneficiari, de un centru de sănătate cu servicii complexe și medici corespunzător pregătiți, de facilități culturale, sportive și de petrecere a timpului liber atractive. În acest fel, cei mai mulți dintre locuitori nu vor mai resimți diferențe majore între standardele de viață de la nivel local și cele din mediul urban.

Probleme identificate în etapa de diagnostic	Obiective strategice propuse pe termen mediu (2022-2032)	Obiective strategice propuse pe termen lung (post-2032)
Extensia redusă a infrastructurii de apă și apă uzată	Extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată	Dezvoltarea de noi servicii sociale în parteneriat cu ONG-uri (de ex. centre de zi pentru copii, servicii de îngrijire la domiciliu etc.). Acordarea de loturi de teren pentru construcția de locuințe. Extinderea rețelei de
Uzura rețelei de distribuție a energiei electrice și de iluminat public	Introducerea alimentării cu gaze naturale	
Lipsa rețelei de distribuție a gazelor naturale	Modernizarea infrastructurii de iluminat public și de distribuție a energiei electrice	
Scăderea populației școlare și	Reabilitarea, modernizarea și	

restructurarea rețelei educaționale	dotarea infrastructurii educaționale	electricitate și iluminat public în zonele nou-construite.
Degradarea infrastructurii educaționale	Dezvoltarea și diversificarea infrastructurii și a serviciilor sociale	
Slaba dezvoltare a sectorului public și privat de servicii sociale	Realizarea de investiții în sectorul medical	
Oferta culturală restrânsă de la nivel local	Dezvoltarea infrastructurii și a oportunităților de petrecere a timpului liber, culturale și sportive	
Oportunitățile reduse de agrement, mai ales pentru populația tânără		

Prioritatea 2. Dezvoltarea economiei locale și creșterea gradului de ocupare a forței de muncă

Țintă asumată: În anul 2032, oferta de locuri de muncă de la nivel local va fi mai generoasă și mai diversificată, pe fondul măsurilor pentru atragerea de investiții private în zonă. Firmele care vor decide să se stabilească în zonă vor beneficia de sprijin din partea autorităților locale, de la asigurarea utilităților, până la reglementarea urbanistică cât mai rapidă a clădirilor și terenurilor vizate de investiții sau acordarea de înlesniri la plata unor taxe și impozite locale. Pe de altă parte, investițiile în modernizarea infrastructurii de transport vor încuraja mobilitatea teritorială a forței de muncă, care va putea practica mai ușor naveta către centrele urbane din județ, dar va continua să locuiască în comună, unde costul vieții este mai redus.

Probleme identificate în etapa de diagnostic	Obiective strategice propuse pe termen mediu (2022-2032)	Obiective strategice propuse pe termen lung (post-2032)
Oferta de locuri de muncă de la nivel local este foarte restrânsă	Identificarea și reglementarea urbanistică a terenurilor publice și private atractive pentru investitori (de ex. cele cu acces drumul județean); extinderea utilităților în zonele respective	Colaborarea cu organizații care se ocupă de promovarea României ca destinație de afaceri (de ex. camere de comerț bilaterale, companii de intermediere imobiliară, consulate, ambasade, CJ Cluj, InvestRomania etc.)
Fragmentarea proprietății agricole și practicarea agriculturii de subzistență		
Slaba dezvoltare a sectorului de agricultură ecologică	Acordarea de facilități fiscale întreprinzătorilor (adoptarea de scheme locale de minimis)	
Efectivele reduse de animale		

Numărul redus de agenți economici cu capital autohton și străin	Reducerea birocrăției legate de documentele ce trebuie obținute de la administrația locală	Încheierea de parteneriat public-private pentru dezvoltarea infrastructurii turistice
Numărul redus de spații de cazare și de alimentație publică pentru turiști și vizitatori	Consolidarea, restaurarea și introducerea în circuitul turistic a obiectivelor de patrimoniu construit	Promovarea turistică a zonei (website, social media, cooperare cu alte autorități pentru promovarea la târguri și expoziții)
Starea nesatisfăcătoare de conservare a monumentelor istorice	Modernizarea exploatațiilor agricole	Valorificarea corespunzătoare, eventual în PPP, a pieței / târgului comunal
	Încurajarea structurilor asociative din agricultură și silvicultură	
	Susținerea tinerilor fermieri	
	Dezvoltarea sectorului de procesare, depozitare și comercializare a produselor agroalimentare	

Prioritatea 3. Îmbunătățirea accesibilității și asigurarea mobilității durabile

Țintă asumată: La orizontul anului 2032, comuna Iara va beneficia de drumuri de acces de calitate către toate centrele urbane din zonă (Cluj-Napoca, Turda, Aiud, Baia de Arieș), care vor permite deplasarea în condiții de siguranță și confort. De asemenea, drumurile comunale și străzile principale vor fi modernizate, prevăzute cu trotuare și rigole de scurgere a apelor pluviale, permițând deplasarea mai facilă a tuturor participanților la trafic (conducători auto, bicicliști și pietoni) între satele componente. Beneficiile pentru comunitate ale mobilității sporite vor fi multiple: creșterea atractivității comunei pentru investitori și turiști, reducerea timpilor de deplasare către centrul de comună unde sunt concentrate funcțiunile publice, reducerea poluării fonice și a aerului, creșterea mobilității forței de muncă etc.

Probleme identificate în etapa de diagnostic	Obiective strategice propuse pe termen mediu (2022-2032)	Obiective strategice propuse pe termen lung (post-2032)
Starea proastă a drumurilor de acces în comună	Modernizarea drumurilor comunale și a străzilor	Amenajarea de piste pentru biciclete.
Gradul redus de modernizare al	Modernizarea / reabilitarea / întreținerea trotuarelor, a	

drumurilor comunale și al străzilor, inclusiv trotuare și rigole de scurgere a apelor pluviale	zonelor pietonale Modernizarea drumurilor agricole și forestiere	
Lipsa unei conexiuni feroviare	Amenajarea / modernizarea stațiilor de transport public.	

Prioritatea 4. Reducerea vulnerabilității la riscuri și promovarea unei dezvoltări durabile

Țintă asumată: La nivelul anului 2032, comuna Iara va fi mai puțin vulnerabilă la riscurile naturale și antropice, prin amenajarea corespunzătoare a cursurilor de apă, împădurirea terenurilor degradate etc. De asemenea, vor continua investițiile pentru dotarea Serviciului Voluntar pentru Situații de Urgență. Calitatea factorilor de mediu de la nivel local se va îmbunătăți considerabil prin funcționalizarea sistemului de management integrat al deșeurilor din județul Cluj, extinderea rețelei de canalizare și construcția unei stații de epurare a apelor uzate cu treaptă terțiară, ecologizarea iazului de decantare al fostei exploatare miniere, amenajarea spațiilor verzi, modernizarea drumurilor comunale etc.

Probleme identificate în etapa de diagnostic	Obiective strategice propuse pe termen mediu (2022-2032)	Obiective strategice propuse pe termen lung (post-2032)
Fondul locativ învechit și ineficient energetic	Managementul integrat al deșeurilor	Valorificarea resurselor de energie regenerabilă
Existența unor fenomene de poluare asociate cu fostele exploatare miniere din zonă	Modernizarea parcurilor existente și amenajarea de noi spații verzi.	Executarea de lucrări de împădurire a unor terenuri degradate, mai ales în zonele expuse riscului de alunecări de teren
Vulnerabilitatea ridicată la diferite riscuri naturale	Creșterea eficienței energetice a clădirilor	Acordarea de facilități fiscale oferite de Primărie pentru proprietarii care își reabilitează termic locuințele.
	Îmbunătățirea serviciilor pentru situații de urgență	Ecologizarea activelor aparținând fostei exploatare miniere
	Implementarea măsurilor de prevenire a riscurilor	

Prioritatea 5. Asigurarea unei bune guvernante la nivel local

Țintă asumată: La orizontul anului 2032, administrația publică locală a comunei Iara va avea o capacitate sporită de a furniza servicii publice de calitate și de a implementa proiecte de investiții. Acest deziderat se va atinge prin elaborarea și implementarea strategiei de dezvoltare locală și a planului urbanistic general, formarea continuă a personalului existent și recrutarea de noi experți, achiziționarea de servicii specializate de consultanță, schimb de bune practici cu alte administrații, întărirea cooperării în cadrul GAL și a ADI-urilor, reabilitarea și dotarea sediului administrativ, dotarea cu echipamente pentru lucrări publice etc.

Probleme identificate în etapa de diagnostic	Obiective strategice propuse pe termen mediu (2022-2032)	Obiective strategice propuse pe termen lung (post-2032)
Veniturile proprii reduse ale administrației locale	Dezvoltarea competențelor la nivelul administrației publice locale	Derularea de proiecte în PPP.
Dotarea logistică deficitară a administrației locale	Încurajarea cooperării teritoriale	
Deficitul de resurse umane de la nivelul administrației locale	Investiții în dotarea hardware și software a administrației locale	
	Dezvoltarea funcției de planificare strategică și urbanism	

3.3. PLANUL DE ACȚIUNE PENTRU IMPLEMENTARE PUG

Infrastructura locală

În ultimii ani, printr-o serie de programe finanțate din fonduri guvernamentale și fonduri europene, în satele județului Cluj au fost implementate mai multe proiecte de modernizarea infrastructurii stradale, introducerea alimentării cu apă și canalizare, alimentarea cu gaze naturale, extinderea rețelelor electrice etc.

În privința modernizării infrastructurii administrative și de învățământ, s-au făcut investiții importante în modernizarea și dotarea rețelei școlare, a clădirilor administrative și culturale din satele județului, a modernizării centrului civic etc.

În prezent continuă investițiile pentru extinderea sistemului de alimentare cu apă și canalizare, pentru modernizarea unor străzi și îmbunătățirea infrastructurii de petrecere a timpului liber și sport.

În perspectivă se impun lucrări de investiții în vederea implementării unui sistem de alimentare cu apă și canalizare locale, pentru zonele de dezvoltare turistică de pe Valea Arieș.

A fost de asemenea demarat un proces de amenajare a albiei unor cursuri de apă (lucrări de canalizare și alte lucrări hidrotehnice), pentru înlăturarea pericolului de inundații.

În prezent se găsește în faza de pregătire și implementare un proiect local de realizare a unei capele mortuare în localitatea Iara, prevăzută cu toate dotările și utilitățile necesare.

Lista principalelor proiecte de dezvoltare

În cadrul strategiei de dezvoltare a județului Cluj sunt incluse un număr de 27 de obiective de investiții, grupate în 6 categorii: mediu; organizare spațială; activități economice și mediu de afaceri; social-cultural; management și administrație publică și dezvoltarea gradului de accesibilitate la serviciile publice. Sursele de finanțare propuse pentru implementarea proiectelor menționate sunt: Fonduri UE; Fonduri structurale, Bugetul de Stat și Ministerul Mediului; Bugetul local, fonduri private și alte fonduri atrase.

A. Printre proiectele de investiții aflate în curs de realizare sau finalizate putem aminti:

- Rețea canalizare menajeră și stație de epurare,- lucrare în continuare;
- Reabilitarea zonei centrale și construirea unui spațiu multifuncțional;
- Dotare cu echipamente și mobilier al Căminului cultural din localitatea Iara, județul Cluj – proiect realizat;
- Contractarea lucrărilor de consolidarea și reabilitarea clădirii școlilor primare din localitatea Iara, județul Cluj;
- Amenajare loc de joacă și amenajare (urbanizare);
- Amenajare vale și șanțuri pentru scurgerea apelor pluviale - proiect depus pentru finanțare SF+PT;
- Planul urbanistic general - faza de aprobare;
- Studiu de Fezabilitate – pentru lucrările de canalizare apă menajeră cu stație epurare și modernizare infrastructură rutieră în localitățile componente.

B. Proiecte noi, cu documentații tehnico-economice elaborate:

Prin programul reactualizat al achizițiilor publice al Consiliului Local, sunt stabilite pentru anul 2022 următoarele proiecte de investiții:

- Amenajare zona Parcului central din localitatea Iara;
- Reabilitarea și modernizarea sistemului de iluminat public în toate satele comunei Iara;
- Construirea unei Capele mortuare în localitatea Iara, cu utilitățile necesare;
- Asigurarea materialelor pentru extinderea lucrărilor de extindere a rețelei de apă potabilă;

Alte servicii prevăzute în cadrul programelor de achiziții publice ale județului privesc realizarea unor proiecte, precum:

- Modernizare străzi în satele comunei Iara;
- Achiziția unui sistem de măsurare pentru stația de epurare menajeră;
- Continuarea lucrărilor la rețeaua de canalizare menajeră și stația de epurare a localităților comunei Iara, județul Cluj;
- Continuarea lucrărilor pentru reabilitarea zonei centrale a localității, construirea unui spațiu multifuncțional;
- Reabilitarea clădirilor publice existente. Modernizare și dotare Cămine Culturale din satele componente;
- Conservarea sau schimbarea destinației localurilor fostelor școli din, închise, sau a căror activitate s-a restrâns simțitor în urma scăderii numărului de elevi;
- Regularizarea albiei pârâurilor, prin decolmatare și realizarea unor podețe, în vederea limitării efectelor inundațiilor și a ruperii de maluri.
- Investiții pentru îmbunătățirea infrastructurii de odihnă și de petrecere a timpului liber, realizat pe malul Arieșului, în apropiere de Iara.

C. Idei de proiecte pentru care nu sunt elaborate documentații tehnice sau documentația tehnică elaborată necesită actualizare

1. Amenajarea unui spațiu pentru petrecerea timpului liber pe malul râului Arieș, în apropierea localității, destinat activităților de weekend și altor activități cu caracter turistic și de petrecere a timpului liber. Finanțare din fonduri locale și private.

2. Extinderea sistemului local de alimentare cu apă și canalizare pentru zona nou introdusă în intravilan. Finanțare din fonduri locale și PNDR.

D. Obiective specifice

Obiectiv Specific 1.1. Creșterea calitatii Vietii rurale

Obiectiv Specific 1.2. Promovarea mobilitatii rurale durabile

Obiectiv Specific 2.1. Creșterea calitatii aerului din județul Cluj

Obiectiv Specific 2.2. Institutiile publice din județul Cluj performante

Obiectiv Specific 3.1. Creșterea atractivitatii localitatiilor orasului si numarului de turisti prin valorificarea si promovarea turismului

Obiectiv Specific 3.2. Creșterea investitiilor in turism prin dezvoltarea activitatilor specifice si promovarea județului ca brand turistic

Obiectiv Specific 4.1. Crearea unei infrastructuri inteligente care sa furnizeze date critice pentru toate utilitatile orasului

Obiectiv Specific 4.2. Crearea unui sistem inteligent de monitorizare datelor de

mobilitate

Obiectiv Specific 4.3. Creșterea numărului de turiști atrași prin mijloace de promovare electronică

Obiectiv Specific 4.4. Stimularea implementării unor soluții inovatoare de eficientizare clădirilor prin utilizarea energiei regenerabile

E. Program de dezvoltare

Program 1. Îmbunătățirea mediului rural

1.1.2. Creșterea eficienței energetice și promovarea energiilor alternative

1.1.3. Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor edilitare

1.1.4. Conservarea, protecția și dezvoltarea patrimoniului cultural

Program 1.2. Asigurarea unui grad de mobilitate și accesibilitate ridicate

1.2.1. Restructurarea spațiului rural cu accent pe îmbunătățirea facilităților oferite pietonilor

1.2.2. Amenajarea de aliniamente de spațiu verde

1.2.3. Modernizarea stațiilor de așteptare, astfel strada devine un loc viu, în mișcare, dinamic și digitalizat, verde, mai puțin trafic, mai multă inovare în mișcare

Program 2.1.1. Reducerea poluării rurale - Zone cu caracter verde/coridoare ecologice/perdele de protecție/parc

Program 2.1.2. Protejarea biodiversității - Lucrări de regularizare albie rău

Program 2.1.3. Gestionarea deșeurilor - Extinderea și îmbunătățirea managementului infrastructurii de colectare, procesare și depozitare deșeurilor

Program 2.2.3. Îmbunătățirea funcției de dezvoltare strategică cetățeanului

Creșterea siguranței cetățeanului prin montarea de camere video și

implementarea sistemului integrat de monitorizare video

Program 2.1.1. Dezvoltarea infrastructurii turistice

Program 3.1.2. Dezvoltarea ofertei de agrement

Program 3.2.1. Dezvoltarea componentei de promovare și marketing turistic

Program 3.2.2. Dezvoltarea de infrastructuri publice la scară mică pentru valorificarea atracțiilor turistice

Program 3.3.1. Sprijinirea mediului de afaceri

Program 3.4.1. Promovarea patrimoniului cultural și tradițiilor locale

Program 4.1.1. Colectarea și analiza informațiilor citice oferite de infrastructura

Program 4.1.2. Realizare de module de tip atasate tuturor proiectelor de infrastructura

Program 4.2.1. Colectarea și analiza informațiilor critice legate de mobilitate

Program 4.3.1. Crearea de tehnologii suport pentru turismul inteligent

Program 4.3.2. Încurajarea afacerilor inovatoare folosind resursele publice

Program 4.4.1. Dezvoltarea componentelor inteligente din proiectele de reabilitare a clădirilor

Program 4.4.2. Încurajarea implementării unor sisteme inteligente în proiectele noi.

PROIECTE aflate în diferite stadii de implementare

Dintre proiectele incluse în cadrul strategiei de dezvoltare a județului, administrația locală a trecut la implementarea următoarelor proiecte, conform listei.

Infrastructură

- Infrastructura de transport
 - cale ferată-transport mărfuri și persoane
 - drumurile naționale;
 - drumuri județene;
- Rețea de canalizare;
- Rețea de energie electrică;
- Rețea de gaze naturale;
- Rețea telefonie fixă;
- Rețea telefonie mobilă;
- Infrastructura medicală;
- Infrastructura culturală, școlară;

Proiecte de investiții

Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de mediu

- reabilitarea, modernizarea și extinderea infrastructurii de utilități (alimentare cu apă, rețele de canalizare, rețea energie electrică);
- realizarea unei microhidrocentrale pe râul Arieș;
- stoparea și prevenirea alunecărilor de teren din apropierea căilor de acces și a locuințelor;
- construirea instalațiilor de epurare/preepurare a apelor uzate menajere și industriale;
- înlăturarea factorilor poluatori ai lacurilor și râurilor;
- amenajarea cursurilor de apă;
- îndiguiuri ale zonelor limitrofe ale râurilor.

Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de transport

- reabilitarea și modernizarea drumurilor județene și județulle (inițial se impun activități de montare rigole, consolidări maluri etc.);
- reabilitare, refacere și extindere a drumurilor forestiere;
- reabilitare și construire poduri și podețe;
- îmbunătățirea serviciilor de transport pentru persoane dinspre Iara și spre Alba Iulia;
- reabilitarea căilor de acces spre zonele cu potențial turistic;
- reabilitare drumuri afectate de calamitățile naturale.

Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii educaționale

- reabilitarea, modernizarea și extinderea infrastructurii de învățământ;
- dotarea unităților cu aparatura necesară;
- implementarea de proiecte de învățare de-a lungul vieții;

Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de sănătate

- reabilitarea, modernizarea și extinderea infrastructurii de sănătate;
- dotarea unităților cu aparatura necesară;
- îmbunătățirea capacității de intervenție în situații de urgență a unităților specializate (inclusiv dotarea cu echipamente specifice)

Dezvoltarea și modernizarea comunicațiilor

- reabilitarea, modernizarea și extinderea infrastructurii de comunicații;
- dotarea unităților din comună cu aparatura necesară;

Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii culturale

- reabilitarea, modernizarea și extinderea infrastructurii culturale;
- dotarea unităților cu aparatura necesară;
- amenajarea de locuri de joacă și de petrecere a timpului liber

Creșterea competitivității sectoarelor agricole, viticole și piscicole

- investiții pentru dezvoltarea fermelor agricole și zootehnice, în vederea creșterii competitivității produselor;
- parteneriate pentru înființarea de ferme viticole sau/și pomicole;
- îmbunătățirea procesării primare și a marketingului produselor agricole;
- susținerea inițiativelor asociative pentru creșterea eficienței economice a exploatațiilor agricole și a pădurilor;
- împădurirea terenurilor ne-agricole;
- demararea de activități meșteșugărești/artizanale,
- dezvoltarea turismului rural și a agroturismului;
- dezvoltarea apiculturii;
- cultivarea ciupercilor;
- dezvoltarea fermelor de melci și broaște;
- investiții noi și/sau modernizarea colectării, depozitării, procesării și marketingului fructelor de pădure, a plantelor medicinale și aromatice;
- înființarea unor centre teritoriale de colectare a produselor agricole;
- dezvoltarea acvaculturii;

Dezvoltarea și modernizarea infrastructurilor de turism

- reabilitarea obiectivelor turistice;
- susținerea amenajării de spații de cazare;
- crearea de infrastructură de agrement;
- amenajarea de trasee de nișa (cicloturism, echitație etc.)
- promovarea potențialului turistic
- înființarea unui Centru de informare și promovare turistică în zonă;
- participarea la târgurile de turism;
- organizarea de activități culturale și festivaluri;
- realizarea de materiale promoționale;
- promovarea turismului ecologic
- investiții în capital fizic și tehnologii moderne nepoluante;
- investiții în ITC ;

- clasificarea serviciilor de turism;

Dezvoltarea administrației publice locale

- îmbunătățirea managementului administrației locale;
- profesionalizarea angajaților din administrația publică;
- comunicare promptă și transparența în relația cu localnicii;
- inițierea de acțiuni de informare europeană a localnicilor județului;
- colaborarea cu autoritățile din regiunea de dezvoltare Centru;

Informatizarea administrației publice locale

- dotarea administrației publice (IT- hard, soft, etc.)
- creșterea eficienței serviciilor publice.

Măsuri pentru implementarea obiectivelor majore

Obiectivul general al strategiei este dezvoltarea multilaterală al UAT Iara și creșterea calității vieții tuturor locuitorilor conform standardelor europene.

Obiectivul general al strategiei este structurat la rândul său pe cinci obiective strategice majore, respectiv:

I. Programe de dezvoltare economico-socială (industrie, agricultură, buget, finanțe, administrarea domeniului public și privat al comunei, servicii publice, turism/eco-turism, comerț, liberă inițiativă).

II. Organizare, dezvoltare teritorială și amenajarea teritoriului, realizarea lucrărilor publice, protecția mediului înconjurător, conservarea monumentelor istorice și de arhitectură.

III. Administrație publică locală, - domeniul juridic, - apărarea ordinii publice, respectarea drepturilor și libertăților cetățenilor, transparență decizională, culte, relații cu publicul.

IV. Activități științifice, învățământ, sănătate, cultură, protecție socială, activități sportive și de agrement.

V. Activități de reprezentare în relațiile interne și internaționale, promovarea imaginii și intereselor comunei și a asociației de dezvoltare intercomunitară – AIDA.

Obiectivele strategice majore propuse sunt în concordanță cu cele stabilite prin STRATEGIA DEZVOLTĂRII SUSTENABILE A COMUNEI IARA ÎN CONTEXT EUROPEAN PENTRU PERIOADA 2014-2030, aprobate de către Consiliul Local al comunei Iara.

Fiecare obiectiv prioritar are la bază strategii de implementare și măsurile specifice propuse în vederea implementării.

În continuare vom prezenta pentru fiecare Obiectiv major în parte principalele măsuri de implementare propuse, cu specificarea faptului că realizarea acestora este prevăzută pentru o perioadă mai îndelungată de timp. În același timp actuala viziune va putea suferi anumite corecții și îmbunătățiri, în funcție de resursele financiare aflate la dispoziția administrației locale, de necesitățile imediate și de capacitatea implementării lor.

Obiectivul major I. Programe de dezvoltare economico-socială (industrie, agricultură, buget, finanțe, administrarea domeniului public și privat al comunei, servicii publice, turism/eco-turism, comerț, liberă inițiativă

Cod obiectiv	Obiective prioritare	Strategii de implementare
I.1.	Crearea unui mediu de afaceri favorabil și prietenos în raport cu mediul înconjurător, eliminarea constrângerilor din mediul de afaceri.	1.1a Creșterea calității actului administrativ prin aplicarea unui management performant, cu accent pe componenta participativă, care să conducă la efectivitate, eficiență, operativitate și eficacitate.
		1.1b Optimizarea sistemului impozitelor și taxelor locale, simplificarea procedurilor pentru atragerea și încurajarea investitorilor.
		1.1c. Sprijinirea procesului investițional.
I.2.	Creșterea competitivității activității industrial-agricole.	1.2.a Sprijinirea agenților economici având activități productive de bunuri agricole, inclusiv a celor obținute prin metode ecologice verificate.
		1.2.b. Sprijinirea creării de noi întreprinderi în domeniul industrial-agricol, absorbante de forță de muncă excedentară;
		1.2c. Dezvoltarea industrializării ecologice competitive existente și consolidarea funcționării mecanismului pieței libere.
		1.2.d. Sprijinirea dezvoltării industriei mici, tradiționale, care valorifică resursele locale de materii prime, inclusiv agricole.
I.3.	Dezvoltarea sectorului de prestări servicii, în vederea asigurării unui nivel calitativ ridicat pentru satisfacerea cerințelor locuitorilor comunei Iara.	1.3.a. Promovarea, implementarea și dezvoltarea în comuna Iara a unei rețele performante de prestări servicii turistice.
		1.3.b Dezvoltarea rețelei de prestări servicii ca suport pentru activitatea economică și nevoile cetățenilor.
		1.3.c Dezvoltarea serviciilor bancare, de asigurări, poștă și telecomunicații
I.4.	Dezvoltarea industriei agroalimentare moderne tehnologic și adaptată cerințelor de consum	1.4.a. Dezvoltarea agriculturii, horticulturii, viticulturii, zootehniei, silviculturii pentru asigurarea necesarului de consum local și a materiilor prime ecologice pentru industria alimentară.
		1.4.b. Sprijinirea agenților economici din domeniile care promovează tehnologiile

		ecologice avansate (de tipul EMAS și Ecolabel);
		I.4.c. Extinderea viabilizării localităților componente.
		I.4.d. Dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare și energetice.
I.5.	Dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare și energetice.	1.5.a. Asigurarea necesarului și a calității apei potabile pentru populație și a celei pentru activitatea economică, extinderea rețelei de canalizare și tratare a apelor uzate.
		1.5.b. Reabilitarea energetică a imobilelor.
		1.5.c. Modernizarea rețelei electrice.
		1.5.d. Extinderea rețelei de alimentare cu gaze naturale.
I.6.	Creșterea eficienței și a calității serviciilor comunitare de utilități publice.	1.6.a. Îmbunătățirea serviciilor comunitare de utilități publice pentru asigurarea confortului locuitorilor.
		1.6.b. Cooperarea cu operatorii serviciilor publice de transport în comun.

Obiectivul major II. - Organizare, dezvoltare teritorială și amenajarea teritoriului, realizarea lucrărilor publice, protecția mediului înconjurător, conservarea monumentelor istorice și de arhitectură.

Cod	Obiective prioritare	Strategii de implementare
II.1.	Planificarea teritorială și dezvoltarea rurală.	II.1.a. - Asigurarea și viabilizarea terenurilor necesare dezvoltării economico-sociale.
II.2	Dezvoltarea infrastructurii de transport în scopul extinderii racordării comunei la principalele axe județene și naționale.	II.2.a. - Asigurarea unei concepții unitare privind căile de comunicații și transport
		II.2.b. - Îmbunătățirea echipării tehnice și logistice a căilor de comunicații terestre.
II.3.	Ameliorarea condițiilor de locuit ale populației, în special ale tinerilor.	II.3.a. - Asigurarea conservării fondului de locuințe existent, dezvoltarea acestuia.
		II.3.b. - Creșterea fondului locativ, în corelație cu cererea locuitorilor.
		II.3.c. - Asigurarea conservării caracteristicilor identitare proprii comunei Iara.
II.4.	Dezvoltarea rețelei de căi de comunicații.	II.4.a - Asigurarea unei concepții moderne unitare și flexibile a rețelei de circulație rutieră.

		II.4.b - Îmbunătățirea condițiilor de trafic comunal.
II.5.	Asigurarea calității mediului înconjurător la nivelul standardelor Uniunii Europene.	II.5.a. - Alinierea legislației locale la cerințele Uniunii Europene privitoare la mediul înconjurător.
		II.5.b. - Implementarea managementului integrat al deșeurilor de toate tipurile.
		II.5.c. - Dezvoltarea spațiilor verzi și a zonelor de agrement.

Obiectivul major III. - Administrație publică locală, - domeniul juridic, - apărarea ordinii publice, respectarea drepturilor și libertăților cetățenilor, transparență decizională, culte, relații cu publicul.

Cod	Obiective prioritare	Strategii de implementare
III.1.	Ameliorarea infrastructurii de susținere a afacerilor.	III.1.a. - Consolidarea cadrului normativ al pieței terenurilor.
		III.1.b. - Integrarea comunei Iara în circuitul global informațional.
		III.1.c. - Crearea bazelor de date integrabile.
III.2.	Asigurarea calității serviciilor de asistență socială.	III.2.a. - Îmbunătățirea asistenței sociale a persoanelor defavorizate.
		III.2.b. - Îmbunătățirea condițiilor de viață a copiilor instituționalizați.
		III.2.c. - Rezolvarea problemelor locative pentru familiile tinere și a celor cu venituri mici.
		Modernizarea și îmbunătățirea dotărilor fostului dispensar medical din Iara.
		Înființarea și sprijinirea de ONG-uri cu activitate în domeniul social

Obiectivul major IV. - Activități științifice, învățământ, sănătate, cultură, protecție socială, activități sportive și de agrement.

Cod	Obiective prioritare	Strategii de implementare
IV.1.	Dezvoltarea pieței forței de muncă, îmbunătățirea mobilității acesteia, asigurarea recalificării și perfecționării profesionale.	IV.1.a. - Îmbunătățirea accesului la informații privind piața forței de muncă.
		IV.1.b. - Formare profesională inițială și continuă.
		IV.1.c. - Încurajarea reorientării persoanelor disponibilizate spre activități de liberă inițiativă.
IV.2.	Cooperarea și participarea la activitățile specifice organizațiilor	IV.2.a. - Sprijinirea activităților de cercetare, dezvoltare, inovare, vizând elaborarea și implementarea rapidă a unor procese tehnologice ecologice de vârf în economia

	implicate în cercetarea științifică, în concordanță cu cerințele dezvoltării sustenabile a comunei.	comunei. IV.2.b - Asigurarea competitivității produselor autohtone, în special a celor ecologice, pe piața națională și europeană (vin, brânză, produse de carne, cereale, etc.).
IV.3.	Asigurarea resurselor umane, în special tineri cu grad ridicat de instruire, necesare viitoarei dezvoltări economico-sociale.	IV.3.a. - Asigurarea exercitării dreptului la educație a tuturor locuitorilor comunei și dezvoltarea cadrului social și pedagogic de pregătire a copiilor. IV.3.b. - Corelarea activității instituțiilor cu caracter instructiv-educativ, în vederea valorificării potențialului existent în procesele economice și sociale de dezvoltare a comunei.
IV.4.	Protejarea valorilor culturale și istorice ale comunei.	IV.4.a. - Protejarea și conservarea monumentelor istorice. IV.4.b. - Promovarea pe plan județean, regional și național a valorilor culturale specifice locului și afirmarea comunei pe piața de servicii culturale și turistice.
IV.5.	Asigurarea la un nivel calitativ ridicat a serviciilor de sănătate.	IV.5.a. - Asigurarea asistenței medicale performante pentru locuitorii comunei Iara.
IV.6.	Asigurarea bazei materiale pentru desfășurarea activităților de sport și agrement.	IV.6.a - Construirea și reabilitarea bazelor de sport și agrement existente în toate localitățile comunei.

Obiectivul major V. Activități de reprezentare în relațiile interne și internaționale, promovarea imaginii și intereselor comunei și a asociației de dezvoltare intercomunitară – AIDA.

Cod	Obiective prioritare	Strategii de implementare
V.1	Promovarea cooperării interne și internaționale în domeniile principale de activitate.	V.1.a. - Promovarea unitară a relațiilor de cooperare ale comunei și ale asociației "A.I.D.A." la nivel național și internațional. V.1.b. - Dezvoltarea capacității de cooperare instituțională la nivel comunal și intercomunal.
V.2	Promovarea valorilor culturale și istorice la nivel național și internațional.	V.2.a. - Valorificarea culturală a tradițiilor locale și a produselor tradiționale în special a vinului. V.2.b. - Punerea în valoare prin includerea în circuitul turistic zonal a monumentelor și siturilor istorice și arheologice de pe teritoriul comunei.

V.3.	Realizarea unui mediu social stabil participativ, moral, coeziv, suport necesar pentru integrarea mai puternică în spațiul european, sprijinirea dezvoltării societății civile.	V.3.a. - Accentuarea spiritului ecumenic tradițional ca mijloc de asigurare a unui climat moral necesar dezvoltării sustenabile.
		V.3.b. - Ameliorarea situației economice și sociale a rromilor.
		V.3.c. - Promovarea dezvoltării coeziunii comunitare - crearea condițiilor pentru parteneriat public-privat.

Priorități si măsuri de dezvoltare

DOMENII PRIORITARE	MĂSURI SPECIFICE
Domeniul prioritar 1 – Creșterea accesibilității la serviciile publice	Măsura 1.1 Reabilitare/modernizarea infrastructurii rutiere de interes local (DC în afara localităților și a DJ). Măsura 1.2 Extinderea și reabilitarea rețelelor de utilități publice,
Domeniul prioritar 2 – Stimularea dezvoltării sectorului investițional	Măsura 2.1 - Valorificarea resurselor autohtone prin inițiative de afaceri private locale (prelucrarea lemnului, a produselor lactate); Măsura 2.2 - Diversificarea economiei rurale prin promovarea de activități economice alternative în mediul rural Măsura 2.3 - Susținerea dezvoltării sectorului agro-zootehnic și desfacerii produselor pe piața locală
Domeniul prioritar 3 – Alinierea standardelor de calitate a vieții rurale la exigențele UE	Măsura 3.1 Consolidarea, echiparea și modernizarea fondului locativ existent; Măsura 3.2 Dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare, de recreere și agrement; Măsura 3.3 Modernizarea amenajărilor peisagistice rurale și de petrecere a timpului liber (zonele centrale ale localităților, malurile cursurilor de apă); Măsura 3.4 Modernizarea infrastructurii educaționale și de sănătate (școli, grădinițe, farmacii umane și veterinare, cabinete medicale); Măsura 3.5 Crearea, reabilitarea, modernizarea, infrastructurii de servicii sociale, inclusiv dotarea cu echipamente (Centrul de zi pentru persoane vârnice).
Domeniul prioritar 4 – Regenerarea valorilor culturale și dezvoltarea potențialului turistic al comunei	Măsura 4.1 Reabilitarea și modernizarea infrastructurii culturale locale; Măsura 4.2 Întărirea capacității administrative de susținere a culturii și de valorificare a obiceiurilor și tradițiilor locale;

	Măsura 4.3 Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de turism.
Domeniul prioritar 5 – Îmbunătățirea mediului natural și a managementului deșeurilor din comună	Măsura 5.1 Reconstrucția ecologică a terenurilor degradate, și ecologizarea malurilor cursurilor de apă, a zonelor în care au fost depozitate ilegal gunoaie menajere. Măsură drastică împotriva poluatorilor persoane fizice și juridice. Măsura 5.2 Educare și informare privind utilizarea surselor alternative de energie și a consumului responsabil, Măsura 5.3 Eficientizarea energetică pentru clădirile instituțiilor publice
Domeniul prioritar 6 – Optimizarea serviciilor administrației publice locale	Măsura 6.1 Îmbunătățirea serviciilor publice și orientarea acestora către cetățeni Măsura 6.2 Dezvoltarea capitalului uman din administrația publică, reducerea birocrăției pe plan local și eficientizarea activităților, printr-o mai bună pregătire și responsabilizare a personalului de specialitate. Măsura 6.3 Promovarea parteneriatelor public privat și a colaborărilor inter-instituționale în zonă, prin intermediul GAL

În continuare vom prezenta pentru fiecare domeniu în parte principalele activități propuse, cu specificarea faptului că realizarea acestora este prevăzută pentru o perioadă mai îndelungată de timp. În același timp actuala viziune va putea suferi anumite corecții și îmbunătățiri, în funcție de resursele financiare aflate la dispoziția administrației locale, de necesitățile imediate și de capacitatea implementării lor.

Domeniul prioritar 1 – Creșterea accesibilității la serviciile publice

Cod măsură	Denumire măsură	Activități/proiecte propuse
1.1.	Reabilitare/modernizarea infrastructurii rutiere de interes local	Modernizarea DC 102, DC102A; Modernizare DC 105, DC103; Încheierea procesului de modernizare și întreținerea rețelei stradale din satele comunei Montare mobilier urban adecvat contextului în zonele centrale ale satelor, inclusiv în

		preajma monumentelor de patrimoniu, Reabilitarea/modernizarea drumurilor de exploatație agricolă,
1.2.	Extinderea și reabilitarea rețelelor de utilități publice	Extinderea rețelelor de distribuție apă potabilă și canalizare în, inclusiv în zonele nou introduse în intravilan Extinderea rețelelor de distribuție energie electrice în zonele introduse în intravilan Realizarea canalizării în satele, precum și extinderea în celelalte sate ale comunei. Realizarea unei ministații de epurare de tip ADIPUR, pentru zonele cu potențial de dezvoltare turistică, Amenajarea surselor de apă din zona montană și de pășunat în vederea asigurării necesarului de apă al animalelor aflate la pășunat.

Domeniul prioritar 2 – Stimularea dezvoltării sectorului investițional

Cod măsură	Denumire măsură	Activități/proiecte propuse
2.1.	Valorificarea resurselor autohtone prin inițiative de afaceri private locale	Sprijinirea fermierilor locali în realizarea unor capacități de depozitare a produselor agricole (cereale, floarea soarelui, sfeclă etc.), pentru a limita vânzarea acestora în momentul recoltării la prețuri de speulă. Facilitarea parteneriatelor pentru grupuri de producători și/sau proprietarii ai terenurilor agricole în vederea valorificării superioare a produselor din zonă și facilitarea accesării de fonduri europene. Asistență privind înființarea de microferme zootehnice și implicarea fermierilor locali în asigurarea necesarului pentru abatorul de prelucrare a cărnii din localitate. Activități de promovare și informare a posibilităților de înființare start-up-uri pentru tinerii investitori prin fonduri nerambursabile Realizarea hărții pedologice pentru solurile agricole din comună. Promovarea agriculturii ecologice și instruirea producătorilor agricoli cu privire la cerințele tehnologice specifice acestui tip de agricultură Sprijinirea cetățenilor în obținerea subvențiilor agricole.

2.2	Diversificarea economiei rurale prin promovarea de activități economice alternative în mediul rural	Identificarea oportunităților de parteneriat public-privat în vederea demarării de activități economice în domeniile agricol, industrial, piscicol, legumicol etc.
		Încurajarea activităților economice alternative, (construirea unor unități de producție pentru: paste făinoase, prelucrare și industrializare a fructelor etc.)
		Sprijinirea prin diferite facilități a agenților economici din sectoare de servicii și producție în primii ani de activitate, în limita legilor existente.
		Sprijin pentru dezvoltarea de afaceri în domenii competitive, cu tehnologii noi și valoare adăugată crescută (prelucrarea lemnului, și a fructelor).
2.3.	Susținerea dezvoltării sectorului agro-zootehnic și desfacerii produselor pe piața locală	Inventarierea terenurilor disponibile și pretabile pentru investiții din comuna, în vederea includerii lor în intravilan
		Sprijinirea activității și dezvoltarea de parteneriate în cadrul Grupului de Acțiune Locală.
		Construire în zonă de către asociațiile agricole a unor depozite agricole și unități de procesare și conservare a produselor.
		Sprijin în introducerea sistemelor de irigații la culturile agricole din cadrul depresiunii.
		Reabilitarea fânețelor și pășunilor existente la nivelul comunei (5.500 ha)
		Sprijinirea, îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii agricole prin alimentarea cu energie electrică, apă, canalizare/epurare și colectarea deșeurilor agricole. În acest context se va urmări ca fiecare fermă de animale să dispună de platforme pentru gunoi.
2.4.	Sprijin pentru investiții în exploatarea agricole	- În cadrul sistemelor cooperatiste locale, a grupurilor de producători, constituite în baza legislației naționale în vigoare, care deservește interesele membrilor
	Acordarea de sprijin pentru investițiile în prelucrarea/comercializarea și/sau dezvoltarea de noi culturi sau produse agricole	- Sprijinirea micilor producători locali, prin consiliere și/sau alte facilități; - Sprijinirea grupurilor de producători, a cooperativelor sau unităților de producție, definite conform legislației în vigoare

Domeniul prioritar 3 – Alinierea standardelor de calitate a vieții rurale la exigențele UE

Cod măsură	Denumire măsură	Activități/proiecte propuse
3.1.	Modernizarea infrastructurii, consolidarea, echiparea și modernizarea fondului locativ existent	<p>Conservarea vechilor clădiri și adaptarea lor la necesitățile actuale de habitare. Modernizarea acestora nu trebuie să pună în pericol vechile pivnițe, construite în sec. XVIII-XIX, recunoscute pentru viabilitatea lor.</p> <p>Asigurarea dezvoltării spațiilor locative în acord cu specificul arhitectural local (materiale de construcție, formă, nivele de locuire, raport cu strada etc.).</p> <p>Stoparea extinderii necontrolate a intravilanului comunei în detrimentul terenurilor agricole valoroase.</p> <p>Reabilitarea/modernizarea drumurilor de exploatare agricolă și viticolă.</p> <p>Trecerea treptată la modernizarea rețelelor electrice și alte cabluri din intravilan și îngroparea acestora, pentru a elibera imaginea străzii de multitudinea de cabluri întinse.</p>
3.2.	Dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare, de recreere și agrement;	<p>Pentru zonele de dezvoltare turistică cu toate cerințele de dezvoltare ale acestora, indiferent de ritmul de construire.</p> <p>Toate extinderile de intravilan trebuie să fie însoțite de extinderea rețelelor de distribuție energie electrice, a celor de apă și canalizare.</p> <p>Rețeaua stradală în aceste zone va fi modernizată și va include, pe lângă infrastructura de acces pietonal, spații verzi adiacente și rigole pentru apele pluviale.</p> <p>Finalizarea bransamentelor la rețelele de apă și canalizare în toate satele comunei</p> <p>Se va căuta modalitățile prin care dezvoltarea infrastructurii de recreere și agrement de pe Valea Arieș să aibă un impact cât mai mic asupra mediului. În acest context se recomandă construcții de dimensiuni mai mici, realizate preponderent din materiale locale; lemn și piatră.</p> <p>Dezvoltarea și amenajarea infrastructurii de agrement, pe malul Arieș, va fi gândită în contextul existenței unui risc de inundare și de rezistență la ape mari.</p> <p>Amenajarea unor terenuri și săli de sport în localitatea Iara.</p>

		Dezvoltarea în fiecare sat, în preajma punctelor comerciale a unor spații de joacă pentru copii și dotarea lor cu mobilier adecvat.
3.3.	Modernizarea amenajărilor peisagistice rurale	<p>Limitarea tăierii copacilor și a vegetației forestiere de pe lângă cursurile de apă care străbat intravilanul comunei. Completarea locurilor de unde asemenea copaci au dispărut cu alții din specii adaptate locului.</p> <p>Amplasare de mobilier stradal, indicatoare rutiere și pentru pietoni adaptate comunei,</p> <p>Amenajarea cu pomi și arbuști pe aliniamentele stradale, a drumurilor comunale și conservarea exemplarelor valoroase de copaci din intravilan</p> <p>Dezvoltarea spațiilor de joacă pentru copii și dotarea cu mobilier adecvat</p>
3.4.	Modernizarea infrastructurii educaționale și de sănătate	<p>Racordarea la rețeaua de internet a tuturor unităților de învățământ și sănătate din comuna,</p> <p>Dezvoltarea capacităților fizice ale tinerilor prin reintroducerea conceptului de dezvoltare fizică sănătoasă și armonioasă în școli și pe terenurile de sport, acțiune însoțită de modernizarea bazei de educație fizică și sport de pe lângă școli.</p> <p>Conservarea spațiilor școlilor în care astăzi nu este activitate</p> <p>Stimularea investițiilor private în domeniul medical la nivelul comunei (cabinete medicale, farmacii, cabinete veterinare etc).</p>
3.5	Crearea, reabilitarea, modernizarea, infrastructurii de servicii sociale, inclusiv dotarea cu echipamente	<p>Sprrijinirea în continuare a activității Centrului de zi pentru persoane vârnice din comuna,</p> <p>Modernizarea și îmbunătățirea dotărilor fostului dispensar medical din Comuna</p> <p>Înființarea și sprijinirea de ONG-uri cu activitate în domeniul social</p>

Domeniul prioritar 4 – Regenerarea valorilor culturale și dezvoltarea potențialului turistic al comunei

Cod măsură	Denumire măsură	Activități/proiecte propuse
4.1.	Reabilitarea și modernizarea infrastructurii culturale locale	Încheierea procesului de reabilitarea și modernizarea căminelor culturale existente în comună;
		Refacerea fostei bisericuțe ortodoxe comuna, astăzi parțial ruinată.
		Promovarea turistică a bisericilor și monumentelor istorice existente pe teritoriul comunei, majoritatea incluse în LMI 2010
4.2.	Întărirea capacității administrative de susținere a culturii și de valorificare a obiceiurilor și tradițiilor locale	Sprijinirea organizării și derulării de activități expoziționale, manifestări culturale, festivaluri la nivelul local și microregional
		Sprijinirea reluării meșteșugurilor populare precum fierăria, țesutul și prelucrarea pietrei, știut fiind faptul că la lara a funcționat un puternic centru de artizani în piatră, care utilizau surse locale.
		Concesionarea de spații destinate deschiderii unor ateliere de artă populară și artă meșteșugărească. Acestui scop se pretează foarte bine clădirea vechii școli din satul lara.
		Susținerea în continuare a ansamblurilor și formațiilor populare care promovează tradițiile locale
4.3.	Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de turism	Continuarea sprijinului administrației locale în dezvoltarea infrastructurii agroturistice, promovarea turismului rural și cultural în comuna lara.
		Sprijin și consultantță în construirea de pensiuni agro turistice prin proiecte investiționale cu fonduri europene
		Dezvoltarea unui sistem de semnalizare a atracțiilor turistice locale: mas media, pliante, articole publicitare, panouri, hărți turistice etc.
		Eficiențizarea centrului de informare și promovare turistică de la lara

Domeniul prioritar 5 – Îmbunătățirea mediului natural și a managementului deșeurilor din comună

Cod măsură	Denumire măsură	Activități / proiecte propuse
5.1.	Reconstrucția ecologică a terenurilor degradate, și desființarea depozitelor ilegale de gunoai menajere.	<p>Amenajarea și împădurirea terenurilor afectate de alunecări de teren din comuna Iara</p> <p>Promovarea voluntariatului în rândul societății civile pentru desfășurarea de acțiuni privind protecția mediului</p> <p>Dezvoltarea infrastructurii rețelelor hidrotehnice - corecții de torenți, amenajări de acumulări de ape pentru irigații în paralel cu atenuarea undelor de viitură.</p> <p>Măsuri administrative de ecologizare a zonelor afectate de depozitarea necontrolată a deșeurilor menajere (terenuri virane, malurile apelor, grădini etc.).</p> <p>Obligativitatea crescătorilor de animale și a fermierilor pentru realizarea și utilizarea platformelor pentru depozitarea gunoiului de grajd</p> <p>Amenzi și alte măsuri coercitive împotriva celor care poluează mediul</p>
5.2.	Educare și informare privind consumul responsabil de energie	<p>Promovarea de programe locale de utilizare de surse de energie nepoluante: panouri solare și fotovoltaice;</p> <p>Organizarea unor acțiuni de conștientizare privind beneficiile utilizării „energiei verzi”</p> <p>Realizarea, eventual din fonduri locale, a unei microhidrocentrale pe valea Ieri, a cărei energie să asigure iluminatul public local.</p> <p>Încurajarea utilizării centralelor eoliene de putere mică și a panourilor cu celule fotovoltaice pentru fermele aflate în extravilan, cât și la stâne, sălașe sau cabane care nu se pot bransa la rețeaua de alimentare cu energie electrică..</p>
5.3.	Eficientizarea energetică pentru clădirile instituțiilor publice	<p>Extinderea alimentării cu energie din surse regenerabile (solară) a rețelei de iluminat din central civic al localităților.</p> <p>Înlocuirea treptată a consumatorilor mari de energie electrică (frigidere, birotică, aier condiționat etc.) cu alți consumatori de eficiență energetică ridicată (A++ sau A+++).</p> <p>Extinderea utilizării mijloacelor de iluminat cu led, în toate instituțiile publice și la iluminatul stradal.</p>

Domeniul prioritar 6 – Optimizarea serviciilor administrației publice locale

Cod măsură	Denumire măsură	Activități/proiecte propuse
6.1.	Îmbunătățirea serviciilor publice și orientarea acestora către cetățeni	<p>Promovarea strategiilor de participare cetățenească la elaborarea deciziilor publice</p> <p>Informarea persoanelor fizice și juridice cu privire la fiscalitatea locală utilizând site-ull primăriei</p> <p>Actualizarea periodică a pagini web a primăriei în vederea eficientizării proceselor de comunicare a activității administrației publice locale</p> <p>Consultarea mediului de afaceri în luarea deciziilor majore, privind politicile economice cu prioritate în domeniile industrial și agricol.</p> <p>Realizarea rapoartelor anuale de activitate conform legii 544/2001 și publicarea acestora pe site-ul primăriei Iara</p>
6.2.	Dezvoltarea capitalului uman din administrația publică	<p>Pregătirea personalului din administrația publică în domenii strategice, respectiv: managementul proiectelor, achiziții publice, management financiar</p> <p>Înființarea departamentelor specializate pentru creșterea gradului de absorbție a proiectelor cu finanțare nerambursabilă</p> <p>Înființarea unui birou pentru promovarea dezvoltării rurale</p>
6.3.	Promovarea parteneriatelor public privat și a colaborărilor inter-instituționale în zonă	<p>Continuarea colaborării în cadrul GAL, dar și prin proiecte comune cu UAT-urile vecine.</p> <p>Elaborarea Planului Urbanistic General al comunei Iara</p> <p>Sprijinirea și participarea la unele activități de investiții, pe teritoriul comunei în parteneriat public-privat</p>

Alte măsuri:

- Sprijinirea crescătorilor de animale pentru îmbunătățirea fondului genetic al raselor de animale deținute, proiecte finanțate prin fonduri ale MADR

3.4. PROGRAMUL DE INVESTIȚII PUBLICE AL PUG

Denumirea investiției	Valoarea estimată (Euro)	Surse potențiale de finanțare	Etapizare (termen de implementare)	Stadiul actual al implementării	Părțile responsabile de implementare
Canalizare menajeră cu stație de epurare în Comuna Iara	4.000.000	PNDL Bugetul local	2022	În implementare	UAT Comuna Iara
Extindere alimentare cu apă Cacova Ierii, comuna Iara	850.000	Bugetul de stat Bugetul local	2022-2024	În implementare	UAT Comuna Iara
Reabilitarea și dotare Școala Gimnazială Iara	300.000	Bugetul de stat Bugetul local	2022-2024	În implementare	UAT Comuna Iara
Modernizare grădiniță în comuna Iara	380.000	PNDL 2022-2032 Bugetul local	2022-2024	În implementare	UAT Comuna Iara

Modernizare infrastructură rutieră în comuna Iara (DC 105)	800.000	PNDR 2022-2032 Bugetul local	2022-2024	În implementare	UAT Comuna Iara
Modernizarea rețelei de iluminat public din comuna Iara	150.000	Bugetul de stat Bugetul local	2022-2024	Proiect depus	UAT Comuna Iara
Construire centru de sănătate în localitatea Iara, comuna Iara	320.000	Bugetul de stat Bugetul local	2022-2024	În implementare	UAT Comuna Iara
Reabilitare și dotare cămin cultural localitatea Iara, comuna Iara	300.000	PNDR 2022-2032 Bugetul local	2022-2024	În implementare	UAT Comuna Iara
Amenajare capelă mortuară și sală de evenimente în satul Mașca, comuna Iara	100.000	Bugetul local	2022-2024	Idee de proiect	UAT Comuna Iara
Amenajare capelă mortuară și sală de	100.000	Bugetul local	2022-2024	Idee de proiect	UAT Comuna Iara

evenimente în satul Cacova lerii, comuna lara					
Reabilitare străzi în satul lara, Comuna lara	1.500.000	Bugetul de stat Bugetul local	2022-2024	În implementare	UAT Comuna lara
Extinderea sistemului de supraveghere video în comuna lara	50.000	Bugetul local	2022-2032	Idee de proiect	UAT Comuna lara
Modernizare locuri de joacă pentru copii în comuna lara	100.000	Bugetul local	2022-2027	Idee de proiect	UAT Comuna lara
Modernizare bază sportivă în localitatea lara, comuna lara	200.000	Bugetul de stat Bugetul local	2022-2027	Idee de proiect	UAT Comuna lara / CNI
Extindere alimentară cu apă în satele Ocolișel și Agriș, comuna lara	1.000.000	Bugetul de stat (CNI/PNDL) PNRR Bugetul local	2022-2027	Idee de proiect	UAT Comuna lara
Modernizarea DC 106 în comuna lara	1.000.000	PNS Bugetul de stat Bugetul local	2022-2027	Idee de proiect	UAT Comuna lara

Modernizarea DC 102A în comuna Iara	500.000	PNS Bugetul de stat Bugetul local	2022-2027	Idee de proiect	UAT Comuna Iara
Modernizarea DC 107 în comuna Iara	1.000.000	PNS Bugetul de stat Bugetul local	2022-2027	Idee de proiect	UAT Comuna Iara
Reabilitare străzi în satele Cacova Ierii, Surduc și Mașca, Comuna Iara	2.000.000	PNS Bugetul de stat Bugetul local	2022-2027	Idee de proiect	UAT Comuna Iara
Modernizare trotuare și alei pietonale în comuna Iara	200.000	PNS Bugetul de stat Bugetul local	2022-2027	Idee de proiect	UAT Comuna Iara
Modernizare stații de transport în comun în comuna Iara	20.000	Bugetul local	2022-2027	Idee de proiect	UAT Comuna Iara
Modernizare parc comunal în satul Iara, comuna Iara	150.000	Bugetul de stat Bugetul local	2022-2027	Idee de proiect	UAT Comuna Iara
Amenajarea cursurilor de apă	300.000	Bugetul de stat Bugetul local	2022-2027	Idee de proiect	UAT Comuna Iara

Hămărag, Cacova și Capra din comuna Iara					
Achiziționarea de utilaje pentru lucrări edilitare în comuna Iara	100.000	PNS Bugetul local	2022-2027	Idee de proiect	UAT Comuna Iara
Înființare rețea de alimentare cu gaze în comuna Iara	2.000.000	Fonduri europene Bugetul local PPP	2023-2032	Idee de proiect	UAT Comuna Iara
Amenajare drum de interes turistic Ocolișel – Cacova - Stațiunea Muntele Băișorii	5.000.000	PNS Bugetul de stat Bugetul CJ Bugetul local	2023-2032	Idee de proiect	UAT Comuna Iara Parteneriat între UAT-uri
Reabilitarea și dotarea sediului administrativ al comunei Iara	300.000	Bugetul de stat Bugetul local	2023-2032	Idee de proiect	UAT Comuna Iara

3.5. CORELAREA PROGRAMULUI DE INVESTIȚII PUBLICE AL PUG COMUNA IARA CU CELE PRECONIZATE DE UAT ÎNVECINATE

Având în vedere amplasarea geografică a comunei, la momentul elaborării programului de investiții publice al PUG Comuna Iara au fost identificate următoarele proiecte de investiții ale UAT-urilor învecinate Băișoara și Moldovenești:

UAT învecinată	Investiții cuprinse în PUG / strategia de dezvoltare a UAT învecinată
Băișoara	<ul style="list-style-type: none"> • Finalizarea PUG • Dezvoltarea domeniului schiabil • Modernizare drumuri comunale • Modernizare străzi • Modernizare și extindere iluminat public • Reabilitare și extindere rețea de apă potabilă • Amenajare poduri • Amenajare teren de sport
Moldovenești	<ul style="list-style-type: none"> • Actualizare PUG și elaborare PUZ • Construire capele mortuare • Achiziționare buldoexcavator • Realizare capacități de producere a energiei din resurse geotermale • Înființare rețea de apă satele Podeni și Stejeriș • Modernizare rețea de apă sat Moldovenești • Înființare rețea de canalizare satele Moldovenești și Plăiești • Modernizare străzi și DC 82 Bădești • Amenajare piste de biciclete • Amenajare drumuri și zone pietonale Parc Industrial Bădeni • Înființare rețea gaze satele Podeni și Pietroasa • Dotarea SVSU • Eficientizare sistem de iluminat public • Amenajare sală de educație fizică • Digitalizare școli

După cum se poate observa, cele două UAT-uri învecinate au obiective de dezvoltare similare, concentrate în jurul următoarelor priorități:

- Creșterea accesibilității, cu precădere la nivelul satelor componente de mici dimensiuni și a zonelor de dezvoltare (industrială, turistică, rezidențială), respectiv modernizarea infrastructurii rutiere, pietonale și velo;

- Asigurarea accesului cetățenilor la servicii publice de bază, în condiții de eficiență, sustenabilitate și calitate (apă-canal, gaze naturale, iluminat public);
- Dezvoltarea economică și crearea de noi locuri de muncă, cu prioritate prin diversificarea activităților non-agricole (industrie, turism, servicii).

4. ANEXE

Suprafața totală a intravilanelor, în valoare de 720.62 ha, s-a mărit prin reactualizare PUG cu 204,69 ha.

Evoluția localităților

Denumire sat	Intravilan (ha)				
	Total Existent		Extinderi / Excluderi	Total propus	
			propuse		
Iara	T1	159.31	111,80	T1 - T9	271,11
Agriș	T1	55.28	3,34	T1 - T2	58,62
Borzești	T1	26.66	0,00	T1	26,66
Buru	T1 - T5	30.88	15,39	T1 - T9	46,27
Cacova Ierii	T1 - T2	201.74	10,94	T1	212,68
Făgetu Ierii	T1	51.89	-4,76	T1 - T2	47,13
Lungești	T1 - T4	14.55	4,91	T1 - T6	19,46
Măgura Ierii	T1	12.20	1,91	T1 - T2	14,11
Mașca	T1 - T5	73.25	32,90	T1 - T3	106,15
Ocolișel	T1	52.92	17,30	T1 - T3	70,22
Surduc	T1	23.86	7,58	T1	31,44
Valea Agrișului	T1 - T2	4.95	0,38	T1 - T2	5,33
Valea Vadului	T1	13.13	3,00	T1	16,13
TOTAL		720.62	204,69		925,31

Bilanț centralizator pe comună și zone funcționale

ZONE FUNCȚIONALE TOTAL COMUNA IARA	EXISTENT		PROPUS	
	Suprafața (ha)	% din total intravilan	Suprafața (ha)	% din total intravilan
Locuințe și funcțiuni complementare, din care	189,33	26,27	714,40	77,21
• Locuințe cu regim mediu de înălțime	3,82		3,82	
• Locuințe cu regim mic de înălțime	185,51		692,94	
• Locuințe sezoniere / turism	0,00		17,64	
Instituții și servicii de interes public	11,66	1,62	22,26	2,41
Unități industriale și de depozitare	12,97	1,80	76,18	8,23
Unități agricole	7,05	0,98	16,12	1,74
Căi de comunicație și transport din care:	37,73	5,24	46,48	5,02
• căi feroviare și construcții aferente	1,66		1,87	
• căi rutiere / pietonale și construcții aferente	36,07		44,61	
Spații verzi, agrement, perdele de protecție	10,33	1,43	32,63	3,53
Construcții tehnico – edilitare	0,00	0,00	0,86	0,09
Gospodărie comunală, din care:	6,34	0,88	6,60	0,71
• cimitire	6,34		6,60	
Destinație specială	0,04	0,01	0,04	0,00
Ape	6,20	0,86	7,34	0,79
Terenuri agricole	435,87	60,49	0,00	0,00
Păduri	0,70	0,10	0,00	0,00
Terenuri neproductive	0,00	0,00	0,00	0,00
Silvicultură	2,40	0,33	2,40	0,26
TOTAL INTRAVILAN	720,62	100,00	925,31	100,00

Necesarul de instituții și servicii publice

Tip dotare	Destinația	Teren necesar	POT %
Învățământ	Grădiniță	22 mp / copil 25 copii / grupă	25
	Școală primară și gimnazială	20 mp / elev 30 elevi / clasă	
	Sală sport	120 mp / 1.000 loc.	
Sănătate	Dispensar	5 mp / consultație 7,5 consult./ an / loc	20
	Cabinet stomatologic	20 mp / 1.000 loc.	
	Farmacie	100 mp / 1.000 loc.	
Comerț	Alimentar	180 mp / 1.000 loc.	40
	Nealimentar	250 mp / 1.000 loc.	
	Prestări servicii	180 mp / 1.000 loc.	
	Alimentație publică	180 mp / 1.000 loc.	
	Piață alimentară	60 mp / 1.000 loc.	
Cultură	Club, Cinematograf	40 locuri / 1.000 loc	40
	Biblioteca	3 locuri / 1.000 vol.	
Sport	Bază sportivă	0,6 ha / 1.000 loc.	50
	Bazin înot	5 mp x pop. / 100	
Administrație	Poștă și telefoane	50 mp / 1.000 loc.	40
	Poliție și PSI	50 mp / 1.000 loc.	
	Financiar – bancare	50 mp / 1.000 loc.	
Turism	Pensiune	min. 1000 mp	35
Culte	Biserici	0,25 mp / loc.	25
Industrie	Industrie / depozitare		65
Gospodărie comunală	Cimitir	0,5 ha / 1.000 loc.	
	Platformă gospodărească	2 mp / locuință	
Locuri de joacă	0 – 3 ani	150 mp	
	3 – 6 ani	0,2 mp / loc.	
	6 – 10 ani	0,4 mp / loc.	
	peste 10 ani	0,7 mp / loc.	
Spații verzi	Parc / scuar	10 mp / loc.	
Străzi		100 mp / autoturism	
Parcări publice		50 locuri / 1.000 loc	
Destinație specială	Adăposturi de protecție civilă	1 mp / loc.	

În privința numărului de locuri aferente structurilor de alimentație publică se apreciază optim un raport locuri în alimentație publică / locuri de cazare de 1,2 – 1,5.